

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny lag om främjande av integration och samtidigt upphävs den gällande lagen med samma namn. Lagens syfte är att främja integration och goda befolkningsrelationer och på detta sätt uppnående av likabehandling och jämställdhet för invandrare. Syftet är också att främja invandrarens sysselsättning, delaktighet, välfärd och hälsa. I propositionen föreslås bestämmelser om myndigheternas uppgifter och samarbete för att främja integration samt samordning och uppföljning av integreringen på olika förvaltningsnivåer. Planeringen och utvecklingen av integrationsfrämjandet ska samordnas med landskapets och kommunens övriga planering.

Integrationsfrämjande tjänster ordnas som en del av de tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar, den kommunala basservicen och det nationella utbildningssystemet samt i form av andra integrationsfrämjande tjänster. Landskapet ska vid behov i samarbete med kommunen, andra myndigheter och tjänsteproducenter se till att de integrationsfrämjande tjänsterna samordnas så att invandrarna får de tjänster som de behöver i form av en ändamålsenlig helhet.

De ministerier som är centrala med avseende på utvecklingen av integreringen uppställer för sina respektive förvaltningsområden och som en del av planeringen av verksamheten och ekonomin inom förvaltningsområdet målen och åtgärderna för utveckling av integreringen. Statsrådet beslutar om hur integreringen ska utvecklas på riksomfattande nivå genom att för fyra år åt gången utarbeta ett statligt program för integrering.

Landskapet åläggs allmänt ansvar och samordningsansvar för utveckling, planering och uppföljning av integreringen av invandrare i landskapet. När landskapet planerar integreringen ska det ställa upp mål för främjande av invandrarernas sysselsättning och företagsamhet, välfärd, hälsa och delaktighet samt av likabehandling, jämställdhet och goda befolkningsrelationer. Det ska då också ange åtgärder för att stödja måluppfyllelse och de ansvariga aktörerna. Landskapet ska i sin planering beakta de riksomfattande målen för integreringen och samordna planeringen av integreringen med kommunerna i landskapet. Dessutom ska landskapet på förhand bedöma samt beakta hur besluten påverkar olika grupper av invandrare.

Kommunen ska även i fortsättningen vara en viktig integreringsaktör och propositionen ändrar inte på kommunens allmänna förpliktelse att ansvara för planeringen, utvecklingen och ordnandet av integrationsfrämjande tjänster för kommunens invandrarinvånare på kommunnivå. I lagen fastställs innehållet i kommunens planering och utveckling av integreringen. Både landskapet och kommunen ska främja integreringen genom sektorsövergripande samarbete.

Enligt propositionen ska staten betala en kalkylerad ersättning till kommunerna för mottagandet av och ordnandet av integrationsfrämjande tjänster för personer som fått internationellt skydd. Kalkylerad ersättning för ordnande av inledande kartläggning samt ersättning för kostnader för tolkning ska ingå i den kalkylerade ersättningen. Ersättningen för specialkostnader som staten betalar till kommunerna slopas i huvudsak och de överförs till landskapets finansiering med allmän täckning. Också en del av kostnaderna för tolkning överförs till landskapets finansiering med allmän täckning.

Genom propositionen fastställs planeringen av anvisandet till kommuner av personer som får internationellt skydd och landskapets, förläggningarnas och Migrationsverkets ansvar vid an-

RP 96/2018 rd

visandet till kommuner klagörs. Ansvaret för att ordna boende för dem som kommit utan vårdnadshavare överförs från NTM-centralerna och kommunerna på landskapen. Bestämmelserna om familjevård för dem som kommit utan vårdnadshavare förtydligas och till lagen fogas en modell med stödboende vid sidan av familjegrupphem och den är i huvudsak avsedd för dem som är i åldern för eftervård. Även skyldigheten att ordna eftervård stärks.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	3
ALLMÅN MOTIVERING	5
1 INLEDNING.....	5
2 NULÄGE	6
2.1 Lagstiftning och praxis.....	6
Översikt över invandringen.....	6
Lagstiftningen om främjande av integration	7
Aktörer som främjar integrationen.....	8
Inledande tjänster i enlighet med integrationslagen	10
Integrationsutbildning	12
Invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsvägar	13
Invandrarnas ställning på arbetsmarknaden	15
Integration av invandrarfamiljer.....	16
Invandrabarns och invandrarungas utbildningsvägar.....	17
Främjande av integration i social- och hälsotjänsterna	19
Invandrare i kultur-, idrotts- och ungdomsväsendet.....	20
Invandrarnas boende	21
Goda etniska relationer, det civila samhället och delaktighet.....	22
Uppföljning av verkställandet av integrationspolitiken	23
Anvisande till kommuner av personer som får internationellt skydd.....	24
Minderåriga som är i landet utan vårdnadshavare.....	25
2.2 Den internationella utvecklingen och Europeiska unionens insatser	26
De nordiska länderna.....	26
Norge.....	26
Sverige.....	27
Danmark	27
Europeiska unionen.....	28
2.3 Bedömning av nuläget	29
Planering, styrning och uppföljning av främjandet av integrationen	29
Invandring och regionernas livskraft.....	31
Sektorsövergripande samarbete och partnerskap i integrering.....	32
Inledande tjänster	33
Integrationsutbildning	35
Invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsvägar	36
Integration av invandrarfamiljer.....	40
Invandrabarns och invandrarungas utbildningsvägar.....	42
Invandrades hälsa och välbefinnande och främjande av integration i social- och hälsotjänster.....	45
Invandrare inom kultur-, idrotts- och ungdomsväsendet.....	47
Kön och integration.....	48
Invandrare i utsatt ställning och äldre invandrare	50
Invandrarnas boende	51
Goda befolkningsrelationer, attitydklimat och delaktighet	52
Anvisande av kommun för personer som beviljats internationellt skydd	54
Minderåriga som vistas i landet utan vårdnadshavare.....	55

RP 96/2018 rd

3	MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	56
3.1	Målsättning	56
3.2	De viktigaste förslagen.....	56
	Planering, utveckling, samordning och uppföljning av integration.....	56
	Ordnande av integrationsfrämjande tjänster.....	58
	Ansvar för ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland	60
	Anvisande av kommun	60
4	PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	60
4.1	Ekonomiska konsekvenser.....	60
	Konsekvenser för den offentliga och den kommunala ekonomin	66
4.2	Konsekvenser för myndigheterna	67
	Allmänt.....	67
	Planering, utveckling, samordning och uppföljning.....	68
	Anvisande av kommun	69
	Ordnande av tjänster.....	70
4.3	Konsekvenser för personalen	74
4.4	Samhälleliga konsekvenser	75
4.5	Konsekvenser för invandrarna	78
	Integrationstjänster	78
	Familjer, barn och unga.....	81
4.6	Könsrelaterade konsekvenser.....	83
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	86
6	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	87
	DETALJMOTIVERING	88
1	LAGFÖRSLAG	88
1.1	Lag om främjande av integration.....	88
	1 kap. Allmänna bestämmelser.....	88
	2 kap. Integrationsfrämjande tjänster.....	93
	3 kap. Integrationsfrämjande i landskapet	118
	4 kap. Integrationsfrämjande i kommunen	123
	5 kap. Statens integrationsfrämjande åtgärder	128
	6 kap. Anvisande till kommuner.....	130
	7 kap. Ersättning för kostnader	133
	8 kap. Bestämmelser om barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare.....	137
	9 kap. Särskilda bestämmelser.....	144
	10 kap. Ikraftträdande.....	148
	LAGFÖRSLAG	158
	Lag om främjande av integration	158

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Propositionen baserar sig på de riktlinjer som regeringen i april 2016 fastslog om de uppgifter som ska överföras till landskapen från ingången av 2021. Enligt riktlinjerna ansvarar landskapen för de regionala utvecklingsuppgifterna och uppgifterna för främjande av näringarna, styrningen och planeringen av områdesanvändningen och för främjande av landskapens identitet och kultur. Dessutom svarar landskapen för övriga regionala tjänster som åläggs landskapet genom lag inklusive främjande av integrationen.

Efter landskapsreformen kommer Finlands offentliga förvaltning att ordnas på de tre nivåerna stat, landskap och kommun. I och med landskapsreformen överförs uppgifter från närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralen), arbets- och näringsbyråerna, regionförvaltningsverken, landskapsförbunden och kommunerna till landskapen. NTM-centralerna, arbets- och näringsbyråerna och landskapsförbunden läggs ned den 1 januari 2021.

Förutom på landskapsreformen baserar sig propositionen på de ändringar som regeringens social- och hälsovårdsreform och reformen av regionutvecklingssystemet och tillväxttjänsterna medför. Genom lagen om ordnande av social- och hälsovård överförs organiseringsansvaret för social- och hälsovården från kommunerna till landskapen. I flera kommuner har främjandet av invandrarnas integration ordnats inom det kommunala socialväsendet, varför de invandrare som i fortsättningen är i behov av socialtjänster är klienter inom landskapets socialtjänster. Att främja hälsa och välfärd förblir en uppgift för kommunerna, men också landskapen ska i sin verksamhet sörja för den här uppgiften. Till denna del är det ändamålsenligt att samordna landskapets och kommunens främjande av hälsa och välfärd med främjandet av integrationen.

Lagförslaget hänför sig också till en proposition med förslag till lag om regionutveckling och tillväxttjänster som beretts vid arbets- och näringsministeriet. Lagförslaget om regionutveckling och tillväxttjänster innebär en reform av lagstiftningen om regionutvecklingen och ansvaret för arbetskrafts- och företagstjänsterna överförs till landskapen tillsammans med de verksamhetsmodeller som gäller detta. Dessutom blir tillväxttjänsterna genom lagförslaget ett viktigt verktyg för regionutvecklingen i och med att landskapen svarar både för regionutvecklingen och för tillväxttjänsterna inom sitt område. De tillväxttjänster som avses i lagförslaget utgörs av de nuvarande företagstjänsterna och den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen. Till tillväxttjänsternas kunder räknas också invandrare som behöver sysselsättningsfrämjande integrationstjänster.

Landskapsreformen, social- och hälsovårdsreformen och reformen av regionutvecklingssystemet och tillväxttjänsterna kommer att inverka på myndigheternas ansvar för främjandet av invandrarnas integration. Enligt förslaget ska integrationsfrämjande tjänster ordnas som en del av landskapets tillväxttjänster och social- och hälsotjänster, den kommunala basservicen och det nationella utbildningssystemet och även i form av andra tjänster som främjar integration. Utgångspunkten för regeringens proposition med förslag till lag om regionutveckling och tillväxttjänster är att landskapet väljer producenterna av tillväxttjänster eller också kan det själv producera tillväxttjänsterna. Även skötseln av uppgifter i anslutning till serviceprocessen kan ges till tjänsteproducenterna. I ett konkurrensläge ska landskapet producera tjänsterna i bolagsform. Också serviceproduktionen inom social- och hälsovården görs mångsidigare så att landskapets egna tjänsteproducenter, privata tjänsteproducenter och tjänsteproducenter inom tredje sektorn kan producera alla tjänster på marknaden enligt lika villkor. I anknytning till detta bereds särskilt lagstiftning om kundens valfrihet. I och med reformerna utökas möjligheterna för privata företag och tredje sektorn att producera tjänster och serviceprocessen jämfört med i dag.

Bland kommunernas uppgifter kommer det att ske betydande förändringar till följd av social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen och dessa beaktas i propositionen. Kommunen kvarstår också i fortsättningen som den centrala aktören inom integreringen och genom propositionen ändras inte kommunens allmänna skyldighet att svara för planeringen och utvecklingen av de integrationsfrämjande tjänsterna för kommunens invandrarinvånare på kommunnivå. Även efter social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen ska kommunen svara för flera av de områden som är viktiga med tanke på integrationen, såsom främjandet av sysselsättningen, utbildningen, främjandet av kompetens och bildning samt välfärd och hälsa, motion och idrott, kultur och andra fritidstjänster, ungdomssektorn, den lokala näringspolitiken, stadsplaneringen och största delen av bostadspolitikerna. När de integrationsfrämjande aktörernas ansvar ändras är det viktigt att säkerställa att landskapets och kommunens tjänster samordnas på ett smidigt sätt.

Enligt propositionen har landskapet det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för utveckling, planering och uppföljning av integreringen av invandrare i landskapet och kommunen i kommunen. Landskapet svarar för samordningen av utvecklingen, planeringen och uppföljningen av integreringen mellan landskapet och kommunen. För att integreringen ska bli införlivad ska dessutom planeringen av integreringen samordnas med landskapets och kommunens övriga planering. Planeringen och utvecklingen av integrationen samordnas med planeringen och utvecklingen av landskapets regionutveckling, livskraft, välfärd och hälsa samt vid behov annan verksamhet.

Vid sidan om landskapsreformen, social- och hälsovårdsreformen och reformen av regionutvecklingen och tillväxttjänsterna påverkas integrationslagens ändringsbehov av den ökade invandringen. Det ökade antalet invandrare förutsätter att såväl basservicen som de särskilda integrationsfrämjande tjänsterna anpassas till ett allt större antal invandrare som flyttar till Finland av varierande orsaker. En mångsidig invandring innebär också en möjlighet att dra nytta av invandrarnas arbetsinsats i fråga om matchningsproblemen på arbetsmarknaden och utmaningarna när det gäller tillgången på arbetskraft, förutsatt att invandrarna tar sig ut på arbetsmarknaden. Invandringen har också betydande konsekvenser för utvecklingen av internationaliseringen och livskraften i regionerna. I synnerhet genom att dra nytta av internationella experters kompetens och nätverk kan man främja företagets tillväxt, internationalisering och innovationsgrund i olika regioner.

I propositionen beaktas målen i statens program för integrationsfrämjande som godkändes i september 2016 och i regeringens handlingsplan för integration som godkändes i maj 2016 i och med att antalet asylsökande ökade 2015. De utgörs av påskyndande av invandrarnas vägar till utbildning och sysselsättning, effektivisering av överföringen av dem som får internationellt skydd till kommunerna, integration av familjer, barn och unga med invandrarbakgrund, effektivisering av det sektorsövergripande samarbetet samt utnyttjande av invandrarnas kunskaper i närings- och innovationspolitiken. Likaså är en positiv atmosfär kring attityderna mot invandrarna och goda befolkningsrelationer i samhället övergripande mål i statens program för integrationsfrämjande och den allmänna integrationspolitiken och de beaktas i propositionen.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Översikt över invandringen

Vid utgången av 2016 bodde enligt Statistikcentralen ca 240 000 utländska medborgare och 360 000 personer födda i utlandet stadigvarande i Finland. Antalet personer med ett främmande språk som modersmål var cirka 350 000. Invandringen av utländska medborgare för-

RP 96/2018 rd

dubblades 2000–2010 från ca tiotusen personer till tjugotusen personer per år. År 2016 flyttade cirka 27 000 utländska medborgare till Finland.

År 2016 hade över hälften (56 %) av de personer med utländsk bakgrund som bodde i Finland europeisk bakgrund. Omkring en fjärdedel (27 %) hade asiatisk bakgrund och drygt en tiondedel (13 %) hade afrikansk bakgrund.

Enligt Migrationsverkets statistik är anledningen till att personer kommer till Finland från länder utanför EU framför allt familjeskäl, studier eller arbete. Vanligen beviljas omkring en tiondedel av uppehållstillstånden på grund av internationellt skydd. I och med att antalet asylsökande ökade 2015 ökade andelen uppehållstillstånd som beviljats på grund av internationellt skydd till cirka en fjärdedel (26 %) av alla beslut om beviljade uppehållstillstånd 2016. Efter 2015 har antalet asylsökande stabiliserats till samma nivå som åren innan. Av de första uppehållstillstånden som beviljades 2017 beviljades 43 procent (9 089) av familjeskäl, 32 procent (6 751) för arbete, 24 procent (5 194) för studier och 1 procent (306) på andra grunder. Utöver dessa beviljades 3 784 uppehållstillstånd vid asylförfarande på grund av internationellt skydd. Det togs emot 1 088 kvotflyktingar.

Invandrare och personer med invandrarbakgrund är till åldersstrukturen yngre än majoritetsbefolkningen. Av dem som är födda i utlandet är närmare 80 procent under 50 år, medan 57 procent av dem som är födda i Finland hör till den åldersgruppen. Sedan 2004 har antalet barn och unga under 18 år varit större bland andra generationens invandrare än bland första generationens invandrare.

Av dem som har ett främmande språk som modersmål bor över 70 procent i landskapen Nyland, Egentliga Finland och Birkaland. Liksom på andra håll i Västeuropa bosätter sig invandrarna också i Finland i de största stadscentrumen. Av den del av landets befolkning som har ett främmande språk som modersmål bodde 26 procent i Helsingfors och 49 procent i huvudstadsregionen 2016. I början av 2017 hade Esbo 15 procent invånare med ett främmande språk som modersmål, Helsingfors 15 procent och Vanda cirka 17 procent. Andelen personer med ett främmande språk som modersmål av hela landets befolkning var omkring sex procent 2016. År 2030 kommer redan ca 350 000 personer med ett främmande språk som modersmål att bo i Helsingforsregionen enligt stadens befolkningsprognos.

Lagstiftningen om främjande av integration

Lagen om främjande av integration (1386/2010, integrationslagen) trädde i kraft den 1 september 2011. Totalreformen av den lagstiftning som reglerar integrationen återspeglade att Finland på 2000-talet tydligt har förändrats till ett invandringsland. Syftet med integrationslagen är att stödja och främja integration och möjligheterna för de invandrare som av olika grunder flyttar till Finland att aktivt delta i samhällsverksamheten i Finland. Invandrarna ska erbjudas åtgärder och tjänster som främjar och stöder integrationen, såsom undervisning i finska eller svenska och information om samhället, kulturen och möjligheterna till sysselsättning och utbildning speciellt då de är nya i landet. Målet är att de åtgärder och tjänster som det föreskrivs om i lagen ska göra det möjligt för invandrare att uppnå en med den övriga befolkningen likvärdig ställning i samhället, med avseende på såväl rättigheter som skyldigheter. Likaså är målet att främja en dubbelriktad integration och invandrarnas möjligheter att få information och stöd för sin individuella och familjens integration genast efter att de har kommit till landet, då behovet av information och stöd är som störst.

Ett centralt syfte med integrationslagen är att effektivisera vägledningen både till basservicen och till integrationsfrämjande specialtjänster genom bestämmelser som ger alla invandrare rätt till öppna inledande väglednings- och rådgivningstjänster. Det första skedet av rådgivningen

består av skriftlig eller elektronisk basinformation om det finländska samhället och om möjligheterna att få stöd för integration. Informationen har översatts till många språk och ska tillhandahållas alla invandrare. Dessutom ska myndigheterna ge råd om de tjänster som finns inom det egna ansvarsområdet samt vid behov vägleda invandraren till tjänster som tillhandahålls av andra myndigheter samt till individuell inledande kartläggning. Likaså är det viktigt att ge vägledning till olika organisationer och annan fritidsverksamhet. Med hjälp av de inledande tjänsterna och den långsiktiga vägledningen kan man stödja övergången till utarbetandet av en personlig integrationsplan, integrationsutbildning, olika sysselsättningsfrämjande tjänster samt arbetslivet.

I integrationslagen finns bestämmelser om myndigheternas integrationsfrämjande uppgifter. Utgångspunkten i lagen är sektorsövergripande inslag och främjande av integrationen på ett omfattande sätt som en del av olika politiska områden och ett led i det sektorsövergripande samarbetet kring genomförandet av de integrationsfrämjande tjänsterna.

Aktörer som främjar integrationen

I 4 kap. i integrationslagen finns bestämmelser om statens integrationsfrämjande åtgärder. I kapitlet anges arbets- och näringsministeriets, NTM-centralens, regionförvaltningsverkets och arbets- och näringsbyråns uppgifter. Dessutom föreskrivs det om verktyg för samarbete och samordning som främjar integrationen.

Arbets- och näringsministeriet har det allmänna ansvaret för den allmänna utvecklingen, styrningen, uppföljningen och samordningen av integrationsfrämjandet. Statens program för integrationsfrämjande, som togs in i lagen i och med reformen av integrationslagen 2011, har utarbetats två gånger och i det fastställs de nationella målen och åtgärderna för de koordinerade mål som ska ställas upp för integrationspolitiken. Förutom arbets- och näringsministeriet anger också de andra ministerierna som är centrala för utvecklingen av integrationsfrämjandet sina mål och åtgärder för utvecklingen av integrationsfrämjandet inom sina förvaltningsområden i statens program för integrationsfrämjande som ett led i planeringen av verksamheten och ekonomin inom sina förvaltningsområden. Dessutom sammanträder ett lagstadgat samarbetsorgan mellan ministerierna regelbundet och styr och följer upp genomförandet av statens program för integrationsfrämjande.

NTM-centralerna svarar för den regionala utvecklingen av integrationsfrämjandet, samarbetet, samordningen och uppföljningen. Till deras ansvar hör också stödet och rådgivningen till arbets- och näringsbyråerna och kommunerna, styrningen av arbets- och näringsbyråerna i arbetet med att främja integrationen och sysselsättningen samt planeringen, upphandlingen och tillsynen i fråga om integrationsutbildningen. Dessutom ansvarar NTM-centralerna för uppgörandet och genomförandet av en regional strategi för anvisande av flyktingar till kommunerna. NTM-centralen avtalar också om inrättandet av familjegrupper och andra bostadsenheter för minderåriga som bor i landet utan vårdnadshavare samt svarar för uppgifter i anslutning till tillsynen över deras verksamhet. Det är också NTM-centralernas uppgift att främja goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer. NTM-centralen kan tillsätta en regional kommission för invandrarfrågor.

De uppgifter som gäller den regionala samordningen, planeringen, styrningen och uppföljningen av främjandet av invandrarnas integration har koncentrerats till sju NTM-centraler, som med undantag av NTM-centralen i Lappland har hand om dessa uppgifter inom ett utvidgat verksamhetsområde. Övriga uppgifter som hör till främjandet av integrationen sköts vid alla NTM-centraler. Syftet med att koncentrera den regionala samordningen, planeringen, styrningen och uppföljningen av integrationsfrämjandet var att effektivisera användningen av

de tillgängliga resurserna samt att stärka förankringen av målen med integration och goda etniska relationer i NTM-centralernas verksamhet och strategier mera allmänt.

Enligt integrationslagen deltar regionförvaltningsverket i ärenden som hör till dess verksamhetsområde för planeringen och styrningen av samt tillsynen över åtgärder och tjänster som främjar och stöder invandrades integration och sörjer för att invandrarnas behov beaktas vid planeringen och anordnandet av andra tjänster och åtgärder som hör till regionförvaltningsverkets verksamhetsområde.

Arbets- och näringsbyråerna har huvudansvaret när det gäller integrationsfrämjandet för invandrare som är arbets sökande. Som ett led i uppföljningen av integrationen, integreringen och de etniska relationerna genomfördes 2015 serviceenkäter som riktades till utvalda kommuner och arbets- och närings tjänster. I dem kartlades myndigheternas synpunkter på hur hel täckande de integrationsfrämjande tjänsterna och bastjänsterna som kommunen och arbets- och närings tjänsterna tillhandahåller invandrarna är och hur väl de svarar mot invandrarbefolkningens behov. Enligt enkäten som riktats till arbets- och näringsbyråerna om deras tjänster har tjänsterna för dem som integreras och övriga invandrare ordnats på olika sätt vid olika byråer. Med undantag av arbets- och näringsbyråerna i Nyland och Lappland har tjänsterna till dem som ska integreras differentierats vid byråerna och oftast styrs alla de invandrare som omfattas av integrationslagen till en sakkunnig som är specialiserad på tjänster för dem som ska integreras.

Bestämmelser om integrationsfrämjande på lokal nivå finns i 3 kap. På lokal nivå är kommunen allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet, planeringen och uppföljningen av invandrarnas integration. Dessutom ska kommunen genom de åtgärder och tjänster som anges i integrationslagen se till att främja integrationen av en invandrare som har rätt till en integrationsplan men som står utanför arbetskraften.

Kommunens program för integrationsfrämjande är ett centralt verktyg för samordning och utveckling av främjandet av integrationen på lokal nivå. Arbets- och näringsministeriet sände i november 2016 en enkät till kommunerna för att ta reda på hur kommunerna gjort upp programmen för integrationsfrämjande. På enkäten svarade 157 kommuner och av dem hade 148 gjort upp program för integrationsfrämjande. Enligt utredningen har ungefär hälften av programmen för integrationsfrämjande gjorts upp eller uppdaterats under 2015 eller 2016. Av kommunerna svarade 66 stycken att de gjort upp ett gemensamt eller regionalt program tillsammans med andra kommuner. Enligt enkäten har över hälften av kommunerna i enlighet med 33 § i integrationslagen i programmet angett vilken kommunal myndighet som ansvarar för samordningen av integrationsfrämjandet. Av de kommuner som svarade på enkäten meddelade 75 att det inte avtalats om samordning på något annat sätt än i programmet. I kommunerna har man ofta bestämt vilken myndighet som ansvarar för den inledande rådgivningen och vägledningen. Endast i 23 kommuner har detta inte angetts. Vanligast är att social- och hälsovården angetts som ansvarig myndighet (i 100 kommuner).

Vid reformen av integrationslagen var utgångspunkten att stärka genomslagskraften och uppföljningen av programmet för integrationsfrämjande genom att sammankoppla det med uppföljningen av kommunens ekonomi och kommunens övriga strategiska planering. För att engagera kommunens olika förvaltningsområden ska programmet för integrationsfrämjande godkännas i kommunfullmäktige och ses över minst en gång vart fjärde år. För att förbättra kvaliteten, den regionala jämförbarheten och genomslagskraften för programmen styrs innehållet i kommunernas program för integrationsfrämjande dessutom i lagen av en lista över vad programmet kan innehålla. Enligt en serviceenkät till kommunerna 2015 hade programmet för integrationsfrämjande godkänts eller behandlats både i kommunstyrelsen och i kommunfullmäktige i nästan alla kommuner.

RP 96/2018 rd

Enligt integrationslagen ska de lokala myndigheterna utveckla integrationen som ett sektorsövergripande samarbete. Kommunen eller flera kommuner kan också tillsätta en delegation på lokal nivå för främjande av integrationen och etniska relationer. I det sektorsövergripande samarbetet för att främja integrationen deltar enligt lagen, utöver de lokala myndigheterna, även organisationer, föreningar och sammanslutningar som anordnar integrationsfrämjande verksamhet och tjänster.

Organisationer och andra aktörer som inte är myndigheter deltar i främjandet av integrationen, erbjuder stöd med låg tröskel i början av integrationen och skapar förbindelser till arbetslivet och samhället i övrigt. Organisationerna, sammanslutningarna och partnerskapen inom näringslivet kan inneha många roller samtidigt: de stöder och kompletterar myndigheternas arbete, är intresseorganisationer och sakkunniga samt erbjuder de egna medlemmarna kamrattstöd och gemenskap. På lokal nivå kan organisationerna till exempel delta i beredningen och genomförandet av kommunens program för integrationsfrämjande samt arbeta parallellt med de tjänster som anges i integrationslagen med att stödja invandrarnas fulla delaktighet och likvärdighet i samhället.

Enligt serviceenkäten till kommunerna stöder många kommuner den verksamhet som olika organisationer producerar, till exempel rådgivnings- och kulturtjänster, idrottsklubbar, verksamhet för unga och äldre samt mångkulturella mötesplatser.

Inledande tjänster i enlighet med integrationslagen

I 2 kap. i integrationslagen finns bestämmelser om integrationsfrämjande tjänster. Enligt lagen ordnas åtgärder och tjänster som främjar integration som en del av den kommunala basservicen och arbets- och näringsförvaltningens tjänster samt i form av andra åtgärder som främjar integration. I integrationslagen finns bestämmelser om integrationstjänster för nyanlända och de är basinformation om det finländska samhället, vägledning och rådgivning, inledande kartläggning, integrationsplan och integrationsutbildning.

Utgångspunkten i integrationslagen är att alla invandrare åtminstone ska erbjudas basinformation om det finländska samhället. Enligt lagen utgörs det första skedet av integrationsrådgivningen av ett basinformationsmaterial som ska tillhandahållas alla invandrare. För närvarande tillhandahålls guiden Välkommen till Finland, som översatts till tolv språk, antingen skriftligt eller elektroniskt som basinformationsmaterial.

Enligt lagen ska kommunen, arbets- och näringsbyrån och andra myndigheter se till att ge invandrare lämplig vägledning och rådgivning. Vägledningen och rådgivningen kan utöver den personliga servicen även genomföras som webbtjänster. I en del kommuner har man också under de senaste åren utvecklat väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel på invandrarnas eget språk.

I kommunerna har rådgivningstjänster på olika språk ordnats bland annat genom att rådgivare som tillhör olika språkgrupper arbetar inom stadens allmänna rådgivning för invånarna eller så skaffar kommunen rådgivning på olika språk som en köptjänst till exempel av invandrarorganisationer eller av ett mångkulturellt centrum i kommunen eller också ger en ambulerande invandrarrådgivare rådgivning i flera små kommuner. Även chattbaserad rådgivning kan erbjuda vägledning för klienter när det är fråga om korta och tydliga ärenden. Långt ifrån alla kommuner ordnar fasta rådgivningstjänster på olika språk och i en del kommuner finansieras rådgivningstjänsterna med projektmedel.

I samband med totalreformen 2011 togs den inledande kartläggningen för invandrare med i lagen som en inledande åtgärd för de tjänster som stöder integrationen. Syftet med den inle-

RP 96/2018 rd

dande kartläggningen för invandrare är att främja integrationsprocessens behovsriktning och genomslagskraft samt att göra vägledningen till de tjänster som motsvarar behovet effektivare. Arbets- och näringsbyrån sköter den inledande kartläggningen för en invandrare som är arbetslös och registrerad som arbetsökande vid byrån. Kommunen ska inleda den inledande kartläggningen för en invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd. Den inledande kartläggningen kan också ordnas för andra invandrare som särskilt begär det och som inte anvisades till integrationsplaner eller integrationsfrämjande tjänster innan lagen trädde i kraft. Den inledande kartläggningen är därmed också ett redskap för arbets- och näringsbyrån och kommunen att redan i ett tidigt skede identifiera invandrarernas servicebehov.

I den inledande kartläggningen reder man ut invandrarens tidigare utbildning, arbetshistoria, språkkunskaper samt vid behov andra faktorer som påverkar sysselsättningen och integrationen. Inom en del NTM-centralers områden har man skaffat mer omfattande kartläggningar av yrkeskompetensen än den inledande kartläggning som avses i integrationslagen. Med hjälp av uppgifterna från dessa beaktas invandrarens tidigare yrkeskompetens i planeringen av vägarna till utbildning och sysselsättning.

För invandraren kan en personlig integrationsplan utarbetas och den bygger på uppgifterna från den inledande kartläggningen samt på invandrarens behov och önskemål. En invandrare som är arbetslös eller annat än tillfälligt får utkomststöd har rätt till en integrationsplan. En integrationsplan kan utarbetas också för en annan invandrare, som med stöd av den inledande kartläggningen bedöms vara i behov av en plan för att integrationen ska främjas, till exempel invandrare som studerar, arbetar eller sköter barn hemma.

Syftet med integrationsplanen är att stödja och vägleda invandraren till ändamålsenliga integrationsfrämjande åtgärder i synnerhet under den första tiden i landet. En integrationsplan kan också utarbetas för en familj, om familjens helhetsituation förutsätter det. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan för familjer ska särskild uppmärksamhet fästas vid föräldrarnas förutsättningar att stödja och vägleda barnets eller den unga personens utveckling och vid föräldrarnas behov av stöd och utbildning.

I integrationsplanen sammanställs enligt invandrarens individuella behov de integrationsstödjande åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten och arbetslivet. I planen ska studier i finska eller svenska alltid ingå. Integrationsplanen utarbetas och genomförs vid behov genom sektorsövergripande samarbete och de åtgärder och servicebehov som ingår i planen samordnas. Den kommun eller arbets- och näringsbyrå som utarbetade integrationsplanen ska följa genomförandet av den.

År 2016 utarbetades drygt 10 000 nya integrationsplaner vid arbets- och näringsbyråerna och av dem utarbetades knappt hälften i Nyland. I de andra landskapen varierade antalet planer från drygt 100 till 800.

I kommunerna har tills vidare rätt få inledande kartläggningar utförts och integrationsplaner utarbetats för invandrare. I kommunerna har det under de senaste åren varje år gjorts upp ca 250–430 inledande kartläggningar för vilka statlig ersättning har sökts enligt 50 § i integrationslagen. I paragrafen föreskrivs det om kommunens rätt att ansöka om kalkylerad ersättning för kostnader för anordnande av inledande kartläggning.

Enligt de 157 kommuner som svarade på arbets- och näringsministeriets enkät i november 2016 utarbetades det i 114 kommuner integrationsplaner vid socialbyrån för de personer för vilka det inte utarbetades en integrationsplan vid arbets- och näringsbyrån. I nästan en tredjedel

del av de kommuner som besvarade enkäten hade det inte utarbetats någon integrationsplan under 2014 och 2015. I enkäten meddelade 60 kommuner att det i dem inte finns invandrare som hör till kommunens ansvar. Däremot utarbetas i några kommuner integrationsplaner för alla invandrare som kommunen ansvarar för om de behöver en integrationsplan. Vanligast är att det i kommunerna utarbetas en personlig integrationsplan för personer som får internationellt skydd och minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare.

Sedan ingången av 2015 har det inte betalats något särskilt integrationsstöd till invandrare. Enligt 19 § i lagen betalas arbetslöshetsförmån eller utkomststöd till invandrare under tiden för integrationsplanen. Rätten till arbetslöshetsförmåner bestäms enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och rätten till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd.

Integrationsutbildning

I 20–25 § i integrationslagen föreskrivs om integrationsutbildning och frivilliga studier. Integrationsutbildningen är en viktig tjänst som främjar integrationen och syftet med den är att förbättra och stärka förutsättningarna för integration: språkkunskaper i finska eller svenska samt möjligheter att delta i arbetslivet, vidareutbildning och samhällsverksamheten. Merparten av integrationsutbildningen har genomförts som arbetskraftsutbildning och i den följer man Grunderna för läroplanen för integrationsutbildning av vuxna invandrare och Grunderna för läroplanen för utbildning i läs- och skrivfärdigheter för vuxna invandrare som fastställts av Utbildningsstyrelsen. Från början av 2018 blev ordnandet av utbildningen i läs- och skrivkunskap för invandrare i huvudsak en del av den grundläggande utbildningen för vuxna och utbildningen inom fritt bildningsarbete.

Åren 2006–2015 påbörjade ca 10 000 arbetslösa arbetssökande årligen integrationsutbildning. I och med det stora antalet asylsökande 2015 påbörjade drygt 13 000 integrationsutbildning 2016, ca en tredjedel av dem i Nyland. Andelen kvinnor av deltagarna i integrationsutbildningen har legat kring 60 procent. År 2016 var kvinnornas andel något lägre, 55 procent, vilket återspeglar könsfördelningen bland dem som anlände som asylsökande 2015.

Integrationsutbildningens resurser har ökat under senare år för att bättre motsvara antalet invandrare och som en följd av detta kan utbildningen påbörjas snabbare. År 2016 var tiden från den inledande kartläggningen och till dess integrationsutbildningen inleddes i medeltal ca 2,5 månader. I budgeten 2016 riktades 90,48 miljoner euro av anslagen under moment 32.30.51 till integrationsutbildning och i budgeten 2017 var motsvarande summa 69,36 miljoner euro.

Integrationsutbildning ges i högst 60 studieveckor. År 2017 var priset för integrationsutbildning i medeltal 38,52 euro/studerandearbetsdag. I anbudsförfaranden på marknaden fastställs anskaffningspriset separat för varje utbildningsupphandling. Sedan 2016 har anskaffningspriset för integrationsutbildning inkluderat mervärdesskatt (24 %). År 2016 upphandlades integrationsutbildning för sammanlagt drygt 1,84 miljoner studerandearbetsdagar, av vilka 9,7 procent utgjordes av läs- och skrivundervisning för vuxna invandrare. På senare år har integrationsutbildning på svenska ordnats i Nyland och Österbotten.

I integrationsutbildningen deltar invandrare med mycket olika kunskapsbakgrunder. NTM-centralerna svarar för anskaffningen av integrationsutbildning som genomförs som arbetskraftsutbildning, vilket gör det möjligt att upphandla integrationsutbildningen på ett flexibelt sätt så att den motsvarar invandrarbefolkningens behov i området. Inom några NTM-centralers områden har integrationsutbildningen under 2016 börjat genomföras också som webbutbildning.

RP 96/2018 rd

År 2016 godkändes modeller för integrationsutbildningen som är mer arbetslivsorienterade än tidigare och redan i ett tidigt skede yrkesinriktade. Regeringen godkände en handlingsplan för integration den 3 maj 2016 och i den sattes som mål att övergången till utbildning och arbetsliv ska bli snabbare. I statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2017–2020 sattes som mål att åtminstone en del av invandrarna ska kunna flytta över från integrationsutbildningen till yrkesutbildning redan efter sex månaders integrationsutbildning. År 2017 överfördes därför 7,4 miljoner euro av anslagen för integrationsutbildning till undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel. Från och med 2018 uppgår de anslag som ska överföras till 10,3 miljoner euro. Snabbare övergångar till yrkesutbildningen förutsätter också att yrkesutbildningen ändras.

Att integrationsutbildningen i regel genomförs som arbetskraftsutbildning stöder arbetsmarknadsinriktningen. Integrationsfrämjande utbildning kan också ordnas som frivilliga studier, vilket erbjuder alternativa studievägar och svarar mot invandrarnas utbildningsbehov i olika livssituationer. Frivilliga studier är utbildning som invandraren söker sig till själv eller som invandraren blir anvisad till av kommunen eller arbets- och näringsbyrån. Det kan till exempel vara yrkesutbildning eller studier vid ett gymnasium, men även utbildning som ordnas vid ett medborgarinstitut eller på uppdrag av tredje sektorn.

När kriterierna i integrationslagen uppfylls kan frivilliga studier stödjas med arbetslöshetsförmån om arbets- och näringsbyrån har konstaterat behovet av utbildning, studierna stöder integration och sysselsättning och studierna har överenskommit i integrationsplanen. För att frivilliga studier ska stödja invandrades integration och sysselsättning krävs det att det är fråga om studier i finska eller svenska eller att studierna sker i huvudsak på finska eller svenska. För stödet för frivilliga studier krävs inte att studierna ska ske på heltid. I regel ska dock studierna pågå minst 20 timmar i veckan. I synnerhet för invandrare i behov av särskilda åtgärder kan man dock komma överens om kortare studietid per vecka. Även lokala omständigheter till exempel i utbildningsutbudet kan beaktas i stödet av studierna. I frivilliga studier som stöds kan utöver studierna dessutom ingå arbetspraktik eller frivilligverksamhet till exempel inom en frivilligorganisation. Studierna eller fullgörandet av därtill anslutna uppgifter ska utgöra minst hälften av längden på de understödda frivilliga studierna. I all frivillig utbildning som stöddes med arbetslöshetsförmåner deltog ca 6 000–9 000 utländska medborgare 2015–2017.

Invandrare som står utanför arbetsmarknaden eller arbetar är inte den primära målgruppen för integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning. Kommunen kan både ordna integrationsutbildning för de här personerna och anvisa dem till frivilliga studier som ordnas av någon annan aktör. Möjligheterna till självstudier har förbättrats de senaste åren också genom att material för språkstudier som webbaserade självstudier har tagits fram.

Invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsvägar

En integrationsplan i enlighet med integrationslagen består av olika åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja inhämtandet av de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet. Integrationsplanens längd bestäms individuellt, men den maximala tiden är i regel dock högst tre år.

I integrationsplanen kommer man ofta överens om deltagande i integrationsutbildning. Integrationsutbildningen är ofta ett nödvändigt första steg mot vidareutbildning och arbetsmarknaden. I utbildningen utvecklas språkkunskapen och grundförutsättningarna för övergången till arbetsmarknaden stärks. Efter integrationsutbildningen vägleds de invandrare som är kunder vid arbets- och näringsbyrån i allmänhet till andra arbets- och näringsstjänster som stöder kompetensutveckling och sysselsättning eller till studier inom det nationella utbildningssystemet, emedan många efter integrationsutbildningen behöver stöd till exempel för att utveckla

RP 96/2018 rd

språkkunskaperna eller yrkeskompetensen eller för att skaffa sig kontakter i arbetslivet. En del av de studerande inom integrationsutbildningen eller annan utbildning möter utmaningar i fråga om livssituationen, hälsan eller inläringen, vilket försvårar utbildningsframstegen och övergången till arbetsmarknaden. De behöver långvariga stödåtgärder för att främja sysselsättningen.

För de invandrare som har överskridit läropliktsåldern men är i behov av grundläggande utbildning ordnas grundläggande utbildning för vuxna. Vid ingången av 2018 reformerades den grundläggande utbildningen för vuxna. Det skapades en tydlig riksomfattande struktur för utbildningen genom en revidering av timfördelningen, grunderna för läroplanen och finansieringen för grundläggande utbildning för vuxna. Från ingången av 2018 ordnas utbildning i läs- och skrivkunskap för vuxna invandrare och utbildning för personer som behöver möjligheter att utbilda sig flexibelt som utbildning inom fritt bildningsarbete.

Det har vid behov gått att kombinera språkligt stöd med en yrkesinriktad arbetskraftsutbildning som NTM-centralen anskaffat. NTM-centralerna kan också uttryckligen för invandrare ordna skraddarsydd, yrkesinriktade utbildningar. Sådan utbildning har ordnats till exempel inom social- och hälsovårdsbranschen, service- och rengöringsservicebranschen och transportbranschen. Invandrarna har inte blivit antagna till yrkesinriktad arbetskraftsutbildning i lika stor utsträckning som finländska arbetslösa arbetssökande. I synnerhet under integrations-tiden deltar invandrare sällan i yrkesinriktad arbetskraftsutbildning. Enligt uppföljningsundersökningen deltar under tio procent av dem som ska integreras i yrkesinriktad arbetskraftsutbildning. Yrkesinriktad arbetskraftsutbildning har i undersökningar dock konstaterats vara en effektiv arbetskraftspolitisk åtgärd med tanke på sysselsättningen. Invandrarna deltar också i arbets- och näringsförvaltningens träningar (jobsökar-, arbets- och karriärträningar) samt i arbets- och utbildningsprövningar och är kunder inom arbets- och näringsförvaltningens företagstjänster. Också kommunerna ordnar tjänster för företagande och företag.

I och med lagen om yrkesutbildning som trädde i kraft vid ingången av 2018 kommer all yrkesutbildning som leder till en examen eller en del av en examen, utbildning som leder till en högskoleexamen, och en del av den utbildning som inte leder till en examen som genomförs som arbetskraftsutbildning att gradvis under 2018–2019 överföras till undervisnings- och kulturministeriet för finansiering. Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde finansieras fortsättningsvis en del av den yrkesinriktade arbetskraftsutbildningen som inte leder till en examen samt integrationsutbildningen för invandrare.

Andelen elever med ett främmande språk som modersmål har under de senaste åren ökat markant inom yrkesutbildningen. När invandrarna förvärvat tillräckliga språkkunskaper deltar de i allmänhet i samma utbildningar på andra stadiet som de övriga studerande, men det har också funnits separata utbildningsprogram till exempel genom ett kompetensprogram för invandrare. De här programmen är i regel temporära lösningar med separat finansiering. Ännu 2017 var det allmänna språkkunskapskravet inom en yrkesinriktad examensutbildning allmänna språkkunskaper på nivå B1.1. På motsvarande sätt har utbudet av studier i finska/svenska inom den grundläggande yrkesutbildningen varit mycket knappt. Innan deltagandet i en yrkesutbildning har en invandrare kunnat söka sig till en utbildning som handleder för grundläggande yrkesutbildning, vars mål varit att utveckla bland annat de språkliga färdigheter som behövs i yrkesutbildningen. En reform av yrkesutbildningen genomfördes vid ingången av 2018 och som en följd av detta slopades till exempel det obligatoriska, riksomfattande språkprovet.

För att påskynda invandrarnas sysselsättning genomförs 2016–2019 ett försök för att snabbt sysselsätta invandrare med hjälp av en modell för investeringar med samhällseffekt (SIB, Social Impact Bond). Målet med projektet är att testa nya sysselsättnings- och utbildningsmodeller som påskyndar sysselsättningen av invandrare och gör det möjligt att kombinera utbild-

ning och arbete på ett flexibelt sätt. Målet är att 2 500 invandrare ska sysselsättas efter 3–6 månaders studier i språk och samhällskunskap, då utbildningen fortsätter på en arbetsplats. Försöket finansieras av privata investerare. Om de som deltar i SIB-modellen sysselsätts bättre än den jämförelsegrupp som ska skapas för försöket, betalas till investerarna i SIB-modellen avkastning av statens besparingar till följd av den snabbare sysselsättningen. Statens besparingar utgörs av influtna skatteintäkter och inbesparat arbetsmarknadsstöd mellan dem som deltar i SIB-modellen och jämförelsegruppen. Genom SIB-modellen kan invandrarnas arbetsinsats styras till flaskhalsar på arbetsmarknaden.

Med finansiering från undervisnings- och kulturministeriet inleddes 2016 verksamhet med högskolor som har ansvar för invandrarfrågor. Syftet med verksamheten med ansvariga högskolor är för sin del att stärka de finländska högskolornas betydelse för att stödja högskolestudier bland dem som fått uppehållstillstånd i Finland på grund av internationellt skydd och övriga invandrare. Målet med pilotprojekten som genomförs inom verksamheten med ansvariga högskolor är att säkerställa att invandrarnas tidigare studier, kompetens och examina identifieras och erkänns så snabbt som möjligt i enlighet med nationell praxis, så att invandrarna kan vägledas till rätt utbildning eller karriär.

Invandrarnas ställning på arbetsmarknaden

Invandrarna är till åldersstrukturen yngre än majoritetsbefolkningen. Av de utländska medborgare som bor i Finland är ca 81 procent i arbetsför ålder (15–64 år), medan motsvarande siffra för majoritetsbefolkningen är 62 procent. Det ökade antalet invandrare i arbetsför ålder innebär en möjlighet att dra nytta av invandringen för att komma till rätta med den försämrade försörjningskvoten, svara mot matchningsproblemen på arbetsmarknaden och utmaningarna när det gäller tillgången på arbetskraft, förutsatt att invandrarna tar sig ut på arbetsmarknaden.

Sysselsättningen bland invandrare är, beroende av beräkningsgrunderna, cirka 10–15 procentenheter lägre och arbetslösheten cirka 2,5 gånger högre än bland majoritetsbefolkningen. Trots att invandrarnas ställning på arbetsmarknaden är sämre än majoritetsbefolkningens har det på lång sikt skett en positiv utveckling i sysselsättningen bland invandrarna. I allmänhet har invandrarnas sysselsättning och förtjänstnivå stigit snabbare under de senaste decennierna. De som flyttade hit på 2000- och 2010-talet har förbättrat sin sysselsättning och förtjänstnivå snabbare än de som flyttade hit på 1990-talet. Efter att integrationslagen trädde i kraft 1999 var invandrarnas löneinkomster 47 procent högre under den tio år långa uppföljningsperioden jämfört med situationen för de invandrare som hade anlänt innan integrationslagen hade trätt i kraft.

Antalet år som en invandrare bott i landet påverkar sysselsättningen mest: ju längre invandrarna har bott i Finland, desto högre är sysselsättningen. Skillnaderna i sysselsättning mellan invandrarna och majoritetsbefolkningen jämnas således ut när tiden som invandrarna har bott i landet ökar, men skillnader kvarstår också under ett längre tidsspänn. Enligt undersökningen om arbete och välfärd hos personer med utländsk härkomst i Finland 2014 (UTH-undersökningen) var sysselsättningsgraden 2014 tio procentenheter sämre för dem med utländsk bakgrund än för dem med finländsk bakgrund och för dem som hade bott i landet i över tio år var skillnaden fem procentenheter. Sysselsättningsläget var svårast bland dem med flyktingbakgrund, men även deras sysselsättning förbättrades ju längre tid de bodde i landet.

Enligt UTH-undersökningen är den lägre sysselsättningsgraden bland befolkningen med utländsk bakgrund till stor del en följd av att kvinnor med utländsk bakgrund har en svagare ställning på arbetsmarknaden, vilket beror på att invandrarkvinnorna bildar familj tidigare och att mammornas sysselsättning är dålig. Sysselsättningen bland män med utländsk bakgrund var endast någon procentenhet sämre än bland män med finländsk bakgrund enligt UTH-

undersökningen. Att kvinnor bildar familj tidigt märks också på att icke-sysselsatta mammor till minderåriga barn som har utländsk bakgrund och är i åldern 20–49 år har så ringa arbetserfarenhet och utbildningsbakgrund. Däremot förbättrar tiden i landet sysselsättningen av kvinnor med utländsk bakgrund snabbare och längre än sysselsättningen av männen. Att sysselsättningen är sämre än bland majoritetsbefolkningen visar sig i invandrarnas, i synnerhet kvinnornas, jämförelsevis låga förtjänstnivå.

Utbildningsbakgrunden är en betydande faktor som inverkar på sysselsättningen både för personer med utländsk bakgrund och för personer med finländsk bakgrund. Det ökade antalet personer med ringa utbildning inverkar mera på sysselsättningsgraden för personer med utländsk bakgrund än för personer med finländsk bakgrund. Det finns också betydande regionala skillnader i invandrarnas ställning på arbetsmarknaden.

Arbetslösheten bland utländska medborgare har sjunkit från 32 procent (2000) till 27 procent (2015). Arbetslösheten bland utlänningarna var som lägst 2007–2008, när var femte (21 %) utlänning var arbetslös. Den försämrade ekonomiska utvecklingen inverkade på att arbetslöshetsgraden steg bland invandrarna efter 2008.

Ekonomiska konjunkturer, den ekonomiska strukturen och inställningar inverkar också på invandrarnas ställning på arbetsmarknaden. Det ekonomiska läget under invandringsåret verkar också ge ett bestående avtryck på de kommande arbetsåren och inledande svårigheter med att ta sig ut på arbetsmarknaden kan synas som svagare sysselsättning också senare. Utifrån försöksupplägg har det dessutom visat sig att personer med utländskt klingande namn också diskrimineras bland annat när det gäller kallelser till arbetsintervjuer jämfört med personer som har samma handlingar men finländskt namn.

I Finland finns det inga stora skillnader mellan majoritetsbefolkningen och invandrarna i fråga om det relativa antalet företagare, men hur allmänt företagande är varierar beroende på bakgrundsland. Enligt internationella undersökningar är invandrarna mer företagsamma än majoritetsbefolkningen. Invandrarföretagen ökar i synnerhet i huvudstadsregionen.

Regeringen har i statens program för integrationsfrämjande för åren 2016–2019 och i sin handlingsplan av den 3 maj 2016 ställt upp som mål att invandrarnas vägar till utbildning och sysselsättning ska påskyndas. Verkställandet av programmet för integrationsfrämjande har beretts i en rapport av en arbetsgrupp för utbildningsvägar och utbildningsövergångar under ledning av arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet, inom verksamheten med ansvariga högskolor vid undervisnings- och kulturministeriet och inom olika utvecklingsprojekt om yrkesutbildning för invandrare samt i statsrådets program Talent Boost.

Integration av invandrarfamiljer

Syftet med integrationslagen är att främja integration bland familjer, barn och unga. Utöver bestämmelser om individuella integrationstjänster för vuxna invandrare, finns det i 2 kap. i lagen bestämmelser om integrationsplaner för familjer och integrationsplaner för minderåriga. Skyldigheterna i lagen om främjande av sektorsövergripande och multiprofessionellt integrationsfrämjande gäller till stor del integrationen av familjer.

Enligt integrationslagen kan en integrationsplan utarbetas för en familj, om familjens helhetsituation förutsätter det. En integrationsplan för en familj utarbetas i synnerhet när det finns behov av att stödja barn och ungas utveckling genom att stärka föräldrarna. I integrationsplanen för en familj beaktas varje familjemedlems möjligheter till integration och delaktighet. Målet med planen är att förhindra att familjemedlemmarna integreras i olika takt och att främja jämställdhet mellan könen samt att stödja föräldrarna i deras fostringsuppgift och barn

och unga i hur de klarar av skolgången och studierna. Vid genomförandet av stödåtgärderna i integrationsplanen för en familj har till exempel rådgivningsbyrån, småbarnspedagogiken, skolan samt ungdoms- och idrottsväsendet en viktig roll.

En integrationsplan ska enligt lagen alltid utarbetas för minderåriga invandrare som anländer utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd. För övriga minderåriga invandrare utarbetas en integrationsplan om det finns behov av en sådan. Integrationsplanen för minderåriga samordnas med integrationsplanen för familjen och andra planer som utarbetas för den minderåriga. Planen ska utarbetas som ett sektorsövergripande samarbete mellan lokala myndigheter. Viktigast är representanterna för undervisnings-, ungdoms- och idrottsväsendet samt social- och hälsovården. I allmänhet anvisas barn och ungdomar till basservicen som tillämpas så att den tillräckligt stöder barnens och de ungas hälsa och utveckling enligt åldersnivån. Kommunen svarar för utarbetandet av integrationsplanerna för minderåriga och familjer.

Enligt en utredning som arbets- och näringsministeriet genomförde i november 2016 har knappt några integrationsplaner för familjer och för andra minderåriga än de som anlänt utan vårdnadshavare utarbetats. På enkäten svarade 157 kommuner och i 147 av dem hade det inte utarbetats någon plan för minderåriga och i 141 av dem ingen plan för familjer. Ett undantag utgjordes av två kommuner. I den ena hade 77 integrationsplaner för familjer och i den andra 40 integrationsplaner för familjer utarbetats 2015.

Det centrala i fråga om integrationsfrämjande för familjer är att föräldrar som sköter barn hemma ska kunna delta i integrationsfrämjande tjänster. Kommunen kan utarbeta en integrationsplan och ordna integrationsutbildning för dem som står utanför arbetsmarknaden. Språk- och samhällsutbildning för föräldrar som sköter barn hemma har under de senaste åren ordnats och utvecklats främst inom ramen för olika projekt och det utarbetas nästan inga integrationsplaner för föräldrar som sköter barn hemma. Vid ingången av 2018 togs en ny modell för invandrarutbildningen i bruk inom det fria bildningsarbetet och inom ramen för den kan utbildning ordnas också för föräldrar som sköter barn hemma. Det ska överenskommas om utbildningen i integrationsplanen.

Föräldrarna beslutar om deras barn deltar i småbarnspedagogiken. Enligt artikeln Maahanmuuttajien kotihoidon tuen käyttö 2000-luvulla använder sig invandrarna oftare av hemvårdsstöd än majoritetsbefolkningen, men skillnaderna mellan invandrarna och majoritetsbefolkningen har dock blivit mindre. Också enligt kommunenkäten har antalet invandrarbarn i dagvård ökat tydligt mellan 2007 och 2010. På det hemvårdsstöd som invandrarfamiljer får betalas mera sällan syskonförhöjning än på det som familjer med finländsk bakgrund får. Utifrån detta kan man dra slutsatsen att allt färre syskon som fyllt 3 år vårdas i hemmet i invandrarfamiljerna, även om möjligheten till detta finns.

Invandrarbarns och invandrarungas utbildningsvägar

Utöver familjen har också den kontinuitet som rådgivningsbyrån, småbarnspedagogiken och skolan bildar en central roll tillsammans med ungdomsväsendet för att stödja barn och unga i deras integration. Om ordnandet av tjänster för barn och unga föreskrivs det i den lagstiftning som gäller dem.

Utgångspunkten i integrationslagen är att då den tillämpas på personer under 18 år ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets bästa. Kommunens program för integrationsfrämjande kan innehålla en plan för hur barns och unga personers integration ska främjas och deras sociala identitet stärkas. Dessutom finns det en informativ paragraf i lagen om övriga åtgärder som främjar integration och till dem hör bland annat åtgärder och tjänster som främjar integration av invandrarbarn och unga invandrare.

RP 96/2018 rd

Alla barn som är varaktigt bosatta i Finland är läropliktiga. En kommun är skyldig att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning för alla barn som bor på kommunens område. De färdigheter som fås i den grundläggande utbildningen utgör grunden för framgångarna inom utbildningen på andra stadiet och övrig utbildning och för övergången till arbetslivet.

Antalet elever med ett främmande språk som modersmål har ökat jämförelsevis snabbt i synnerhet inom den grundläggande utbildningen. År 2015 hade 5,7 procent av eleverna i den grundläggande utbildningen ett främmande språk som modersmål. Det fanns dock stora regionala variationer i andelen elever med ett främmande språk som modersmål i den grundläggande utbildningen. Relativt sett flest fanns i Nyland, 10,9 procent av eleverna i årskurs 1–9, och minst i Södra Österbotten, 1,2 procent.

För dem som har ett främmande språk som modersmål ordnas olika stödåtgärder som oftast gäller språkundervisningen. Utbildningsanordnarna är skyldiga att ordna en del av stödåtgärderna, medan andra är frivilliga. Utbudet av stödåtgärder är beroende till exempel av antalet elever med ett främmande språk som modersmål i området.

I samband med den grundläggande utbildningen kan det ordnas förberedande undervisning för invandrare. Inom den förberedande undervisningen för invandrare inför den grundläggande utbildningen är målet att ge eleverna behövliga färdigheter i finska eller svenska och andra färdigheter som behövs för övergången till förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen samt att främja att eleverna utvecklas och integreras harmoniskt i det finländska samhället. Kommunerna eller andra utbildningsanordnare är inte skyldiga att ordna förberedande undervisning. Den förberedande undervisningen anses dock vara viktig och staten uppmuntrar till att den ska ordnas genom att betala en särskild statsandel för eleverna som deltar i den. Antalet elever som deltar i förberedande undervisning inför den grundläggande utbildningen har vuxit och 2016 deltog 17 procent av eleverna med ett främmande språk som modersmål.

Inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen är det möjligt att ordna undervisning i finska eller svenska som andraspråk enligt en lärokurs som är särskilt avsedd för invandrare. Kommunerna är inte skyldiga att ordna undervisningen, men staten beviljar ett särskilt statsunderstöd för ordnande av undervisning i finska eller svenska som andraspråk. Av alla elever med ett främmande språk som modersmål deltog över 92 procent i undervisning i finska som andraspråk och 1,3 procent i undervisning i svenska som andraspråk. Nationella centret för utbildningsutvärdering utvärderade i april 2015 kunskaperna i lärokursen finska som andraspråk i slutskedet av den grundläggande utbildningen. Av de elever som deltog i utvärderingen nådde eller överskred 87 procent nivån goda kunskaper. Bäst förklarades kunskaperna av skolgångstiden i Finland. Det bör dock beaktas att omkring tio procent av eleverna inte uppnår sådana språkliga färdigheter inom den grundläggande utbildningen att de klarar av att få godkänt i det riksomfattande språkprov som har krävts för att bli antagen till yrkesutbildning.

Genom undervisning i det egna modersmålet kan man stödja den personliga utvecklingen för en elev med ett främmande språk som modersmål och informera om elevens bakgrundskultur. För den som behärskar sitt eget modersmål väl skapas förutsättningar också för att lära sig finska och för att lära sig andra ämnen med undervisning på finska. Staten stöder att det ordnas undervisning på det egna modersmålet genom att betala en särskild statsandel till utbildningsanordnarna. På hösten 2015 undervisades det i det egna modersmålet i grundskolorna och gymnasierna på 55 olika språk. Av eleverna med ett främmande språk som modersmål fick 47 procent undervisning i sitt eget modersmål i grundskolan och gymnasiet.

RP 96/2018 rd

Om en elev har inlärningssvårigheter eller andra svårigheter, har han eller hon rätt att få stöd för lärande och skolgång. Dessutom kan skolorna ordna stödundervisning i olika läroämnen för elever med ett främmande språk som modersmål. År 2015 fick elever med ett främmande språk som modersmål oftare särskilt stöd än de som talar ett inhemskt språk.

De senaste åren har andelen studerande med ett främmande språk som modersmål ökat markant både inom yrkesutbildningen och inom gymnasieutbildningen. Inom yrkesutbildningen har andelen dock ökat snabbare. Från 2010 till 2015 ökade andelen studerande med ett främmande språk som modersmål med 53 procent inom yrkesutbildningen och med 34 procent inom gymnasieutbildningen. Både inom yrkesutbildningen och inom gymnasieutbildningen är genomströmningsgraden för dem som har ett främmande språk som modersmål lägre än för dem som talar finska, svenska eller samiska.

År 2015 talade 8 procent av eleverna inom den grundläggande yrkesutbildningen ett annat modersmål än finska, svenska eller samiska. Mest har antalet nya elever med ett främmande språk som modersmål ökat inom teknik och kommunikation och social-, hälso- och idrottsområdet.

Invandrare kan delta i en utbildning som handleder för yrkesutbildning. En sådan utbildning ger den studerande färdigheter att söka till en grundläggande yrkesutbildning och stärker den studerandes färdigheter att avlägga en yrkesinriktad grundexamen. I den egentliga ansökningsomgången 2016 sökte sammanlagt 2 38 förstahandssökande med ett främmande språk som modersmål till en utbildning som handleder för yrkesutbildning. Av alla sökande med ett främmande språk som modersmål blev 1 710 antagna och 927 personer tog emot studieplatsen.

År 2015 hade 11 procent av alla nya studerande inom fristående examina ett främmande språk som modersmål. Andelen studerande med ett främmande språk som modersmål av alla studerande som studerar inom en utbildning som förbereder för en fristående examen har under fyra år ökat från sex till tio procent. Även antalet studerande som talar finska, svenska eller samiska har ökat under fem år. År 2015 avlade personer med ett främmande språk som modersmål fristående examina främst inom turism-, kosthålls- och ekonomibranschen.

Av alla dem som avlade studentexamen 2015 var andelen personer med ett främmande språk som modersmål 3,7 procent. Majoriteten av alla gymnasieelever med ett främmande språk som modersmål studerar i huvudstadsregionen.

Sedan 2014 har det varit möjligt att ordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Målet med utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning är att ge de studerande språkfärdigheter och andra färdigheter som behövs för att inleda gymnasieutbildning. Utbildningen varar ett läsår och omfattar minst 25 kurser. Till utbildningen kan antas en person som är invandrare eller en person med ett främmande språk som modersmål, som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller inhämtat motsvarande lärokurs eller som annars anses ha motsvarande kunskaper och färdigheter. Dessutom ska personen inte ha tillräckliga språkliga färdigheter att klara av gymnasiestudier på finska eller svenska och han eller hon ska ha som mål att fortsätta studierna i gymnasiet efter den förberedande utbildningen. Han eller hon får inte heller tidigare ha avlagt en examen på andra stadiet med hjälp av vilken det är möjligt att söka till ett universitet. Vid yrkeshögskolorna ordnas handledande utbildning för invandrare.

Främjande av integration i social- och hälso-tjänsterna

RP 96/2018 rd

Social- och hälso-tjänsterna stöder för sin del integrationen av invandrarna. Om ordnandet av social- och hälso-tjänsterna föreskrivs det i den allmänna lagstiftning och den speciallagstiftning som gäller dem. I integrationslagen föreskrivs om kommunens skyldighet att beakta behoven hos den invandrarbefolkning som bor inom kommunens område, när det gäller allmän planering, verksamhet och uppföljning i fråga om basservicen, till exempel social- och hälso-tjänsterna. I många kommuner har man kommit överens om att socialvården svarar för verkställandet av tjänsterna i enlighet med integrationslagen. Enligt integrationslagen ska man vid utarbetandet av en integrationsplan för invandrare beakta de servicebehov som till exempel beror på hälsotillstånd eller andra personliga omständigheter.

Syftet med social- och hälsovården är att främja och upprätthålla befolkningens välfärd och hälsa genom att säkerställa att klienten har rätt till god social- och hälsovård. För att få åtkomst till tjänsterna krävs ofta att klienten själv är aktiv och vet hur man söker sig till dem. Det är synnerligen viktigt med inledande vägledning och rådgivning för att invandrarklienterna ska få tillträde till social- och hälso-tjänster som motsvarar deras behov på lika villkor som majoritetsbefolkningen.

Invandrarnas behov av social- och hälsovård uppfylls i huvudsak inom basservicen, men enligt behov också inom specialtjänsterna, såsom service inom barnskydd. För invandrarna är det främst bristen på tolkar som medför utmaningar inom social- och hälso-tjänsterna. Problemen kan också bestå i att invandrarna inte känner till vilka tjänster som finns och att personalen inte har tillräcklig kunskap om de särskilda frågor och behov som hör samman med den situation som en klient som ska integreras befinner sig i. Situationen förbättras till exempel av att personer med invandrarbakgrund eller personer som utbildats i frågor som gäller främjande av integration arbetar inom de här tjänsterna. I synnerhet i de största städerna finns det allt fler utbildade anställda med invandrarbakgrund inom social- och hälsovården.

Ett behov av särskilt stöd kan finnas i synnerhet bland dem som kommit till landet som kvotflyktingar eller asylsökande. De händelser som lett till att en person blivit flykting kan ha orsakat traumatisering på olika nivåer och då behövs kompetens för att identifiera och ta hand om trauman inom både basservicen och de specialiserade tjänsterna. På senare år har kompetens och god praxis för att identifiera och ta hand om trauman utvecklats genom olika projekt.

Utgångspunkten för högklassigt klientarbete är att arbetstagaren kan bemöta klienten öppet och likvärdigt. I vissa situationer krävs specialkompetens vid bemötandet av invandrarklienter. Till exempel ärenden som gäller våldssituationer och könsstympning av flickor och kvinnor kräver kunskap om befintliga anvisningar och beredskap och kompetens att ta upp svåra och känsliga frågor.

Det förebyggande barnskyddet främjar och tryggar barns och ungdomars uppväxt, utveckling och välfärd samt stöder föräldraskapet. Vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets och familjens språkliga, kulturella och religiösa bakgrund i enlighet med 4 och 5 § i socialvårdslagen.

Invandrare i kultur-, idrotts- och ungdomsväsendet

I det sektorsövergripande arbetet med att utveckla integrationsfrämjandet i kommunen deltar enligt integrationslagen de olika kommunala sektorerna till vilka också kultur-, idrotts- och ungdomsväsendet hör. I statens program för integrationsfrämjande för åren 2016–2019 är ett av målen att öka invandrarnas delaktighet i fritidsverksamheten.

Unga invandrare är en särskild målgrupp inom ungdomsarbetet och mångkulturellt ungdomsarbete är ett prioriteringsområde inom statens ungdomspolitik. Enligt 2 § i ungdomslagen

RP 96/2018 rd

(1285/2016) ska lagens syfte uppnås med utgångspunkt i solidaritet, kulturell mångfald och internationalism, hållbar utveckling, sunda levnadsvanor och respekt för miljön och livet och sektorsövergripande samarbete.

Enligt ungdomslagen ingår ungdomsarbete och ungdomspolitik i kommunernas uppgifter. För utförandet av ungdomsarbetet svarar bland andra kommunerna, organisationer på ungdomsområdet, församlingar och andra organisationer som bedriver ungdomsarbete. Drivandet av ungdomspolitikerna är till sin karaktär sektorsövergripande.

Undervisnings- och kulturministeriet svarar för den allmänna utvecklingen av ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna. Inom den nationella ungdomspolitikerna har unga invandrare beaktats inom bland annat verkstadsverksamhet för unga, uppsökande ungdomsarbete, informations- och rådgivningstjänster för unga och understöd till riksomfattande organisationer för ungdomsarbete.

Enligt 2 § i idrottslagen (390/2015) syftar lagen till att främja 1) olika befolkningsgruppers möjlighet att röra på sig och utöva motion och idrott, 2) befolkningens välbefinnande och hälsa, 3) upprätthållande och förbättrande av den fysiska funktionsförmågan, 4) barns och ungas uppväxt och utveckling, 5) medborgarverksamhet inom idrotten, medräknat föreningsverksamhet, 6) elitidrott, 7) ärlighet och etiska principer inom idrott och elitidrott, samt 8) minskande av ojämlikhet inom motion och idrott. Dessa syften ska uppnås med utgångspunkt i jämlikhet, likvärdighet, gemenskap, kulturell mångfald, sunda levnadsvanor och respekt för miljön samt en hållbar utveckling.

Enligt 5 § i idrottslagen är kommunens uppgift att skapa förutsättningar för kommuninvånarnas idrottsutövning genom att ordna idrottstjänster samt motion som främjar hälsa och välbefinnande med tanke på olika målgrupper, stödja medborgarverksamhet samt bygga och driva idrottsanläggningar. Kommunens uppgift är att trygga en jämlik tillgång till idrottstjänster för alla kommuninvånare.

Kommunen svarar också för basservicen inom kultur inom sitt område. Kommunernas kulturverksamhet varierar till sitt innehåll mycket beroende på orten. Till den kommunala kulturverksamheten hör den allmänna kulturverksamheten och understöden samt beroende på kommunen också museer, teatrar, orkestrar och konstskolor. Genom verksamheten med understöd skapas möjligheter för frivilligt, amatörmässigt kulturutövande och professionell konstutövning också för invandrare.

Invandrarboende

Invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen ska enligt integrationslagen beaktas i kommunens och de andra lokala myndigheternas allmänna planering, verksamhet och uppföljning. Också de myndigheter som svarar för boendet och planläggningen i kommunen bör delta i integrationsfrämjandet i kommunen och i samarbetet kring integreringen i kommunen.

Genom den kommunala bostads-, mark- och markanvändningspolitiken påverkas möjligheterna till boende, priset på boende och tillgången på bostäder till skäligt pris i kommunen. Vid valet av hyresgäster till ARA-hyresbostäder måste man beakta jämlikheten och rätten att välja bostadsort så som grundlagen och diskrimineringslagen förutsätter. Valet av hyresgäster grundar sig på social ändamålsenlighet och ekonomiskt behov. Vid valet av hyresgäster ska företräde ges bostadslösa och andra hushåll som har det mest brådskande behovet av bostad, är minst bemedlade och har de lägsta inkomsterna. Hyreshusägaren ska välja hyresgäster till hyresbostäder som byggts med statligt stöd i enlighet med aravabegränsningslagen, lagen om

RP 96/2018 rd

räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån (s.k. nya räntestödslagen) och statsrådets förordning om val av hyresgäster till arava- och räntestödshyresbostäder.

Anvisningar för valet av hyresgäster till statsstödda hyresbostäder finns i en guide för val av hyresgäster som getts ut av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA). Syftet med anvisningarna för valet av hyresgäster är att hyresbostäderna ska anvisas för de hushåll som mest behöver hyresbostad och samtidigt eftersträvas en mångsidig boendestruktur i hyreshuset och i socialt hänsenande välbalanserade bostadsområden.

Tillgången på bostäder till skäligt pris, hur boendeformerna är fördelade och fungerar i bostadsområdet samt service och kollektivtrafikförbindelser är centrala för att möjliggöra delaktighet och integration i den nya miljön. Även möjligheten att delta i planeringen och utvecklingen av den egna omgivningen samt att de boende träffas och deltar i verksamheten i området stöder delaktighet och integration. Modeller för möten mellan olika kulturer och för stöd för boende, såsom boenderådgivning, grannmedling och bildförsedda eller flerspråkiga boendeguiden, har utvecklats inom olika projekt.

Goda etniska relationer, det civila samhället och delaktighet

Goda etniska relationer är en helhet som tränger igenom olika delområden i samhället och konsekvenserna av den syns i stor utsträckning inom migrations- och integrationspolitiken. Goda etniska relationer främjar integrationen av invandrare och en känsla av samhörighet i samhället, medan negativa attityder mellan olika befolkningsgrupper, diskriminering och rasism medför otrygghet och minskar interaktionen mellan de olika befolkningsgrupperna och försvårar således integrationen.

Goda relationer mellan olika grupper främjas på många olika nivåer. Arbets- och näringsministeriet svarar för samordningen och den nationella utvärderingen och uppföljningen av främjandet av goda etniska relationer samt styrningen av NTM-centralerna i uppgifter som hänförs till främjande av goda etniska relationer. Vid justitieministeriet finns delegationen för etniska relationer och bestämmelser om den utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt förordningen har delegationen för etniska relationer bland annat till uppgift att främja dialog och samarbete mellan invandrarna, de etniska minoriteterna, myndigheterna, de politiska partierna och medborgarorganisationerna och följa utvecklingen av etniska relationer i samhället. Delegationen tar initiativ till att främja invandrarnas och de etniska minoriteternas möjligheter att delta och påverka, förbättrar trygghetskänslan och skapar ett positivt attitydklimat mellan olika befolkningsgrupper. Dessutom ger den i egenskap av sakkunnigorgan utlåtanden samt lägger fram förslag och tar initiativ till att utveckla olika delområden inom invandrar-, integrations- och jämlikhetspolitiken.

Den riksomfattande delegationen bistås av sju regionala delegationer för etniska relationer, som koordineras av NTM-centralerna och som på regionnivå sköter delegationens uppgifter som avses i förordningen. NTM-centralen kan enligt integrationslagen också tillsätta en regional kommission för invandrarfrågor och en av dess uppgifter är att arbeta för likabehandling.

Diskrimineringslagstiftningen är central när det gäller att trygga lika möjligheter för olika befolkningsgrupper. Myndigheterna, utbildningsanordnarna och de större arbetsgivarna ska enligt diskrimineringslagen ha en likabehandlingsplan med konkreta åtgärder för att bekämpa diskriminering och främja likabehandling. Likabehandlingsplaneringen erbjuder en möjlighet att utveckla relationerna mellan olika grupper också på organisationsnivå.

Betydelsen av goda etniska relationer och interaktion mellan de olika befolkningsgrupperna framhävs i vardagliga situationer och i närsamhället, varför kommunerna och organisationerna har en central roll när det gäller att främja goda etniska relationer och motverka diskriminering och rasism. Enligt integrationslagen kan man i kommunens program för integrationsfrämjande inkludera en plan för främjande av goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer. Kommunen eller flera kommuner tillsammans kan också tillsätta en delegation på lokal nivå för utvecklande av planeringen och genomförandet av integrationen samt främjande av etniska relationer. Organisationer kan både producera tjänster och åtgärder och genom frivilligarbete stödja och komplettera kommunernas verksamhet.

Myndigheterna och de andra aktörerna stöder goda etniska relationer och positiv interaktion mellan olika grupper till exempel genom att utnyttja informationsmaterial om konsekvenserna av diskriminering och rasism och hur man kan ingripa i dem, genom planering och träning i likabehandling och mångfald samt attitydkampanjer och också genom att skapa förutsättningar för olika befolkningsgrupper att mötas. Genom rådgivningstjänster mot diskriminering, stöd till dem som vill lösgöra sig från radikalism och extremistgrupper samt medling främjas också känslan av trygghet.

För att öka olika befolkningsgruppers möjligheter att delta och påverka har man stärkt verksamhetsförutsättningarna för invandrarnas egna organisationer. Både genom projekt som finansieras ur EU:s olika fonder och med nationell finansiering har invandrarnas och andra etniska minoriteters egen föreningsverksamhet och färdigheter i demokrati samt möjligheter att delta och påverka fått stöd. Arbets- och näringsministeriet har beviljat bidrag till organisationer för att främja goda etniska relationer och motverka diskriminering och rasism samt för olika organisationers arbete med att stödja främjandet av integrationen. Även Centret för konstfrämjande beviljar bidrag för arbete som stöder kulturell mångfald och motarbetar rasism. På så sätt stärks också minoriteternas egen identitet och känslan av att de är en del av sitt bostadsområde, sin kommun och sin arbets-, studie- och intressegemenskap. Social- och hälsoorganisationernas understödscentral beviljar understöd till organisationer bland annat för främjande av gemenskapsanda och möjligheter till deltagande.

Organisationerna är viktiga för integrationen då de möjliggör interaktion mellan olika kulturer och möten i människornas vardag och kompletterar de offentliga tjänsterna. De kan på ett flexibelt sätt erbjuda verksamhet och service med låg tröskel och på detta sätt stödja invandrarnas aktivitet och delaktighet. Styrkan i de organisationer som invandrarna själva har startat ligger till exempel i möjligheten att stödja integrationen på ett språk som invandraren behärskar. Samarbetet mellan myndigheter och minoriteter och interaktionen mellan olika grupper har också ökat till exempel med hjälp av olika mötesplatser, aktivitetscenter, gemensamhetslokaler och vänverksamhet.

Uppföljning av verkställandet av integrationspolitiken

Främjandet av integrationen av invandrare och en övergripande och sektorsövergripande utveckling av det integrationsfrämjande arbetet förutsätter effektiv uppföljning av det integrationsfrämjande arbetet samt systematisk och långsiktig utvärdering av de integrationsfrämjande åtgärdernas och tjänsternas effekt.

Riksdagen förutsatte 2010 att regeringen varje valperiod lämnar riksdagen en redogörelse om utlännings-, invandrings- och integrationspolitiken och om hur den fungerar. Den förra redogörelsen för genomförandet av integrationslagen lämnades 2008, och då angavs att de viktigaste målen för integrationspolitiken var att sänka arbetslösheten bland invandrarna, utöka deras utbildningsmöjligheter, förebygga utslagning och utöka volymen och tillgången på integrationsutbildning.

På grund av mycket arbete i slutet av valperioden 2011–2015 hann riksdagen inte behandla redogörelsen. Därför gav inrikesministeriet och arbets- och näringsministeriet den 6 februari 2015 ut rapporten Migrations- och integrationspolitiken 2011–2014 som beretts utifrån det material som samlats in för redogörelsen. I den lyfts bland annat kompetensen och stärkande av uppföljningen och effektiviteten i det integrationsfrämjande arbetet som tyngdpunkter för utvecklandet av integrationsfrämjandet. Främjandet av integrationen av invandrare och en övergripande och sektorsövergripande utveckling av det integrationsfrämjande arbetet förutsätter enligt rapporten effektiv uppföljning av det integrationsfrämjande arbetet samt systematisk och långsiktig utvärdering av de integrationsfrämjande åtgärdernas och tjänsternas effekt.

Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde inrättades på våren 2014 ett kompetenscenter för integration av invandrare för att stödja och stärka det integrationsfrämjande arbetet på regional och lokal nivå samt för att främja det integrationsfrämjande arbetets resultat genom att vidareutveckla uppföljningen, statistiken och forskningen om integrationsfrämjande. Kompetenscentret stöder utvecklandet av yrkeskompetensen hos dem som möter invandrare i sitt arbete genom utbildning samt genom att identifiera, utveckla och sprida god praxis för det integrationsfrämjande arbetet. Dessutom stärker kompetenscentret kunskapsbasen för beredning av integrationspolitiken genom att förvalta och utveckla uppföljningssystemet för integration, integrationsfrämjande arbete och etniska relationer och genom statistik-, utrednings- och forskningsverksamhet.

Kompetenscentret för integration av invandrare har fortsatt att utveckla det uppföljningssystem för integration, integrationsfrämjande och etniska relationer som utvecklades 2009. Uppföljningssystemet utgörs av indikatorer baserade på register- och enkätmaterial för varje delområde och de uppdateras och rapporteras årligen. I enlighet med de så kallade Zaragoza-referensramarna som EU och OECD använder är delområdena i uppföljningssystemet sysselsättning, utbildning, boende, hälsa, deltagande och integration i två riktningar, inklusive etniska relationer. Utifrån uppföljningssystemet för integration, integrationsfrämjande och etniska relationer produceras utöver årliga rapporter också en omfattande helhetsöversikt för varje regeringsperiod. Den första översikten över integrationen gavs ut 2013 (ANM rapporter 40/2013). Nästa översikt blir klar 2019.

En viktig del av kompetenscentrets verksamhet är kommunikation via många kanaler, särskilt via portalen integration.fi.

Anvisande till kommuner av personer som får internationellt skydd

I 5 kap. föreskrivs om anvisande till kommuner av personer som får internationellt skydd. En kommun kan med NTM-centralen ingå avtal om anvisande av personer som får internationellt skydd till kommuner och främjande av integration. NTM-centralen ska anvisa en person som får internationellt skydd till den kommun med vilken avtal har ingåtts. Vid sidan av avtalsförhandlingarna och anvisandet till kommuner är uppgörandet och genomförandet av en regional strategi för anvisande till kommuner NTM-centralens uppgift. Det är frivilligt för kommunerna att ingå ett avtal med NTM-centralen om anvisande av personer som får internationellt skydd till kommuner och främjande av integration, men avtalet och kommunens program för integrationsfrämjande är en förutsättning för att kostnaderna för flyktningmottagningen och ordnandet av de integrationsfrämjande tjänsterna ska ersättas.

Arbets- och näringsministeriet fastställer årligen de kvantitativa målen för NTM-centralerna när det gäller placeringsplatser i kommuner för flyktingar. Behovet av placeringsplatser i kommunerna baserar sig på en uppskattning av antalet personer som får internationellt skydd. I och med den ökade asylsökningen 2015 uppgick det nationella målet 2016 till 9 882 kom-

RP 96/2018 rd

munplatser, medan det under tidigare år har varit 1 700–2 300 kommunplatser. För 2017 har 4 000 och för 2018 har 3 500 kommunplatser ställts som mål.

Kommunplatserna har man under de senaste åren lyckats anvisa i första hand för kvotflyktingar, minderåriga som anlant utan vårdnadshavare och vissa andra sårbara grupper, som ensamförsörjare med sina barn och personer med funktionsnedsättning. I och med att antalet asylsökande var avsevärt större 2015 än tidigare lyckades man också öka antalet framförhandlade kommunplatser och 2016–2017 har nya kommuner gått med på att ta emot flyktingar. För närvarande har redan över 200 kommuner avtalat om mottagande av flyktingar, emedan antalet mottagande kommuner 2015 var 93.

En del av kvotflyktingarna har tidigare varit tvungna att vänta anmärkningsvärt länge på att få flytta till Finland, men i slutet av 2017 hade situationen förbättrats och för alla kvotflyktingar som valts ut till Finland hade man hittat en kommunplats. Att ordna boende för barn som är i landet utan vårdnadshavare tog också tidvis lång tid efter det ökade antalet asylsökande 2015.

Utöver flytten till en kommun som det avtalas om mellan NTM-centralen och kommunen har Migrationsverket gett förläggningarna anvisningar om förfarandet vid överföringen till en kommun. De anställda på förläggningarna stöder och bistår dem som fått uppehållstillstånd när de ska flytta till en kommun inom den NTM-centrals område där förläggningen ligger. Verksamhetsmodellen togs i bruk 2010 som en följd av det exceptionellt stora antalet asylsökande 2009. Förfarandet var ursprungligen avsett att minska köerna till kommunplatser tillfälligt, men på grund av att antalet kommunplatser baserade på avtalsförfarandet inte varit tillräckligt har det blivit lika vanligt eller till och med vanligare att flytta till kommunen med hjälp från förläggningen än genom de kommunplatser som NTM-centralerna förhandlat fram. Situationen varierar dock mellan olika NTM-centralers områden. Förläggningarnas uppgifter har ökat i och med att de bistår vid flytten till en kommun, men det finns inga särskilda bestämmelser i lagen om förläggningarnas uppgifter när det gäller flytten till en kommun.

År 2017 flyttade 44,9 procent av de asylsökande som fått uppehållstillstånd på egen hand till en kommun antingen från en förläggning eller direkt från ett privat boende där de hade bott redan under asylsökningsskedet. Av de asylsökande som fått uppehållstillstånd flyttade 30,3 procent till en kommun med hjälp från förläggningen. NTM-centralerna anvisade 24,8 procent av de asylsökande som fått uppehållstillstånd till kommunplatser 2017.

Minderåriga som är i landet utan vårdnadshavare

Under de senaste åren har årligen ca 100–700 minderåriga kommit till Finland utan vårdnadshavare för att söka internationellt skydd. Efter det exceptionellt stora antalet 2015 (3 024 minderåriga asylsökande som kommit utan vårdnadshavare) har antalet återgått till nivåerna under tidigare år. År 2016 anlände sammanlagt 401 minderåriga utan vårdnadshavare och 2017 sammanlagt 142.

Bestämmelser om mottagandet av minderåriga asylsökande under asylprocessen finns i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011, mottagningslagen). I integrationslagen finns bestämmelser om flytten till en kommun och främjande av integration i fråga om minderåriga som fått ett beslut om uppehållstillstånd. NTM-centralen anvisar den minderåriga som anlant utan vårdnadshavare till en kommun efter att uppehållstillståndet har beviljats.

Omvårdnad, omsorg och fostran för ett barn eller en ung person utan vårdnadshavare som har beviljats uppehållstillstånd ordnas enligt integrationslagen i familjegrupp, med hjälp av stödd familjeplacering eller på något annat ändamålsenligt sätt. Kommunen avtalar med

NTM-centralen om inrättande av ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet, placering av barn och unga personer vid dessa enheter, anordnande av integrationsfrämjande tjänster och ersättning av kostnaderna för åtgärderna. Vid inrättandet av familjegrupphem ska utöver integrationslagen även bestämmelserna i barnskyddslagen om dimensionering av personalen, lokaler och uppväxtförhållanden beaktas. Tillsynen över familjegrupphemma hör till NTM-centralens uppgifter.

Enligt integrationslagen kan minderåriga omfattas av stödåtgärder tills de fyller 21 år eller tills deras vårdnadshavare anländer till Finland. Barn och unga som anlänt utan vårdnadshavare kan i det skede när de blir självständiga få stöd genom tjänster som kan jämföras med barnskyddets eftervård. Det är frivilligt för kommunerna att ordna eftervård och i praktiken har tillgången till tjänsterna inte alltid varit tillräcklig.

Kommunen ersätts för kostnader som kommunen orsakas av familjevård, stödtjänster för boende och andra åtgärder som kan jämföras med barnskyddstjänster för en minderårig utan vårdnadshavare till dess att den unga personen fyller 21 år. Kostnaderna för stödet till minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare hör till de specialkostnader för vilka kommunerna ersätts av staten i tio år från anteckningen om hemkommun.

Styrningen av grupphemma och familjegrupphemma är fördelad mellan två myndigheter. Grupphemma liksom de övriga förläggningarna styrs av Migrationsverket. Styrningen av familjegrupphemma hör till NTM-centralerna. För fungerande och fortlöpande processer och med tanke på barnens bästa behövs närmare samarbete och enhetlig styrning.

2.2 Den internationella utvecklingen och Europeiska unionens insatser

De nordiska länderna

I de nordiska länderna styrs integrationsåtgärderna av integrationslagstiftningen med undantag av Island. I fråga om integrationsåtgärderna och servicen är grundstrukturerna väldigt likartade i alla de nordiska länderna. Det finns dock i någon mån skillnader när det gäller målgruppen i lagen och längden på de integrationsfrämjande åtgärderna.

Norge

I Norge är det obligatoriskt för personer som får internationellt skydd att delta i ett integrationsprogram. Integrationsprogrammet gäller alla nya invandrare i åldern 18–55 år. Huvudelementen i programmet är studier i norska och i samhällskunskap samt vägledning till arbetslivet eller till ny utbildning. Deltagande i programmet berättigar till ett skattepliktigt integrationsstöd. Stödet upphör om personen i fråga inte deltar i programmet eller flyttar till en annan kommun. Längden på integrationsprogrammet är vanligen två år, men kan på särskilda grunder förlängas till tre år. Kommunerna svarar för integrationsprogrammen och för den som deltar i programmet utarbetas en personlig integrationsplan.

I Norge är det integrations- och diversitetsverket (IMDi) som svarar för anvisandet till kommunerna av personer som fyllt 18 år och fått uppehållstillstånd. Utlendingsdirektoratet UDI svarar för placeringen av personer i åldern 15–18 år i kommunerna och Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) ansvarar för dem som är under 15 år. En nationell kommitté, som inrättats av IMDi, fastställer behovet av placering av flyktingar för följande år och utplacerar dem som fått uppehållstillstånd i landskapen. Fördelningen grundar sig på landskapens invånarantal, service, bostadsmarknad och tidigare erfarenhet av integration. Kommunerna tar på frivillig basis emot dem som fått uppehållstillstånd. Egentliga sanktioner för att effektivisera flytten

till en kommun tillämpas inte, men en person som vägrar ta emot den anvisade kommunplatsen ska söka sin bostad själv.

Sverige

I Sverige är det Arbetskraftsmyndigheten som koordinerar integreringen och svarar för att nyanlända invandrare snabbt får kontakt med arbetsmarknaden. För nyanlända invandrare utarbetas individuella handlingsplaner. Målgruppen för integrationsåtgärderna är nyanlända personer mellan 20 och 65 år som har uppehållstillstånd i Sverige som flykting, kvotflykting eller asylsökande och deras anhöriga eller personer som kan jämföras med anhöriga samt 18–19-åringar som inte har föräldrar i Sverige. I Sverige innehåller individuella handlingsplanerna åtgärder som stöder studier i svenska, möjligheter att få jobb, förvärvande av samhällskunskaper och omsorg gentemot sig själv. Längden på individuell handlingsplanen är högst 24 månader och den kan förlängas med högst 8 månader på grund av föräldraledighet.

I Sverige ålägger lagstiftningen alla kommuner att ta emot personer som har fått uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd, kvotflyktingar och minderåriga som har kommit till landet utan vårdnadshavare. För varje län har det fastställts hur många personer området ska ta emot under det följande året. Länsstyrelsen ska förbinda sig till den fastställda kvoten och svarar för hur de nyanlända som anvisats till länet ska placeras i olika kommuner. Migrationsverket svarar för anvisningen till kommunerna. De som fått uppehållstillstånd har rätt att etablera sig på den ort de har valt: antingen utplaceras de i kommuner via Migrationsverket eller så väljer de själva bostadsort. Omkring 75 procent av de nyanlända flyttar på egen hand till olika områden.

Danmark

I Danmark riktas de obligatoriska integrationsåtgärderna enligt integrationslagen till flyktingar och deras familjemedlemmar som kommit genom familjeåterförening. För övriga invandrare är integrationsåtgärderna i regel frivilliga. Arbetsfördelningen mellan staten och kommunerna anges i integrationslagen. Utgångspunkten är att lagen ställer krav på vilka integrationsåtgärder som kommunen ska tillhandahålla, men kommunen har friheten att välja hur de här tjänsterna och åtgärderna ordnas och tillhandahålls. Enligt lagen ska kommunen utarbeta ett personligt integrationsprogram för varje invandrare som fyllt 18 år och i det ska följande åtgärder ingå: undervisning i danska, kurs i danska samhällsförhållanden, kultur och historia och sysselsättningsfrämjande åtgärder. Kommunen och invandraren kommer överens om de mer specifika åtgärder och mål som ingår i integrationsprogrammet genom ett integrationskontrakt.

Integrationsperioden var tidigare högst tre år, men i och med situationen med det ökade antalet asylsökande 2015 införde man i Danmark ändringar i sin integrationslagstiftning. Integrationsprogrammet har effektiviserats för att göra avståndet till sysselsättning så kort som möjligt. Programmet har i regel förkortats från tre år till ett år och det kan förlängas till högst fem år om deltagaren inte får en arbets- eller studieplats.

I Danmark har man också inlett ett treårigt försök med utbildning för flyktingar i åldern 18–40 år och dem som kommit till landet genom familjeåterförening och som i befolkningsregistret haft en adress i Danmark i fem år. Utbildningen varar i två år och består av praktik och skolgång. Skolperioden varar i 20 veckor och under den tiden förbättrar man deltagarnas språkkunskaper, tillhandahåller kunskap och kompetens som behövs i det aktuella företaget samt skapar förutsättningar för större förståelse för erfarenheterna från praktiktiden och förutsättningar för vidareutbildning. Praktiken sker enligt vanliga arbetsmarknadsvillkor och lönen bestäms utifrån avtal om grundläggande yrkesutbildning eller motsvarande. Utbildningen kan

genomförs i moduler och under utbildningen får deltagarna ersättning för undervisning under arbetstiden till ett belopp som motsvarar integrationsstödet, vilket innebär att storleken på stödet också är beroende av eventuell vårdnad. Företag får en bonus på 20 000 kronor, som betalas ut efter sex månader och efter två år när skolbetyget ges. På samma sätt som i anslutning till den grundläggande yrkesutbildningen får personen efter den grundläggande integrationsutbildningen rätt att ansluta sig till en arbetslöshetskassa i enlighet med villkoren för nyutexaminerade.

När det gäller anvisandet till en kommun fastställer det danska Utlänningsverket bosättningsorten för den som har fått uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd. Utifrån Utlänningsverkets statistik försöker kommunernas gemensamma råd förhandla om ett gemensamt beslut om utplacering av personer med uppehållstillstånd i fem olika områden. Utifrån regionala kvoter försöker kommunerna nå samförstånd om på vilket sätt personer med uppehållstillstånd ska utplaceras i de kommuner som finns inom området. Den som genomgår ett integrationsprogram måste stanna i tre år i den anvisade kommunen. Integrationslagen förhindrar dock inte att personen flyttar från den kommun som han eller hon har placerats i. Den nya kommunen är dock inte skyldig att slutföra integrationsprogrammet för personen med uppehållstillstånd, vilket kan påverka flyktingens möjligheter att få bostad och socialt stöd.

Europeiska unionen

I EU ligger behörigheten när det gäller integration primärt hos medlemsstaterna. Enligt artikel 79.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt får EU föreskriva åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på deras territorium, och har en viktig roll när det gäller att stödja, stimulera och samordna medlemsstaternas verksamhet och politik på detta område. Dessutom kan EU-nivån skapa ett mervärde för medlemsstaternas integrationspolitik genom att erbjuda strukturellt och ekonomiskt stöd till staterna.

EU har redan under flera år stöttat medlemsstaternas integrationspolitik. Rådet (rättsliga och inrikes frågor) bekräftade 2014 på nytt EU:s gemensamma grundprinciper för en integrationspolitik för invandrare, som antogs 2004. I grundprinciperna fastställs en gemensam strategi för integration av tredjelandsmedborgare i hela EU. Dessutom införde Europeiska kommissionen 2011 en europeisk agenda för integration av tredjelandsmedborgare i vilken kommissionen uppmanade till en förstärkt och sammanhängande strategi för integration över olika politikområden och på olika myndighetsnivåer. Många medlemsstater har utvecklat sin egen integrationspolitik på grundval av sina nationella omständigheter, och EU har spelat en viktig roll när det gäller att stödja de nationella åtgärderna.

Kommissionen presenterade den 7 juni 2016 ett meddelande om EU:s handlingsplan för integration av tredjelandsmedborgare. I handlingsplanen stöds medlemsstaterna i integrationen av tredjelandsmedborgare och deras ekonomiska och sociala bidrag i EU. I handlingsplanen föreslås åtgärder som ska genomföras inom nyckelbranscher och de är till exempel integrationsåtgärder före ankomsten och före avresan, utbildning, sysselsättning och yrkesutbildning, tillgång till grundläggande tjänster och ett aktivt deltagande och social integration. Dessutom föreslås en mer strategisk och samordnad strategi för användningen av EU-medel för att stödja de nationella integrationsåtgärderna.

De konkreta prioriteringsområden som presenteras i meddelandet, såsom utbildning, sysselsättning och yrkesutbildning, tillgången till grundläggande tjänster och ett aktivt deltagande motsvarar i regel också Finlands ställningstaganden och utvecklingsåtgärder inom den nationella integrationspolitiken. Det finansieringsstöd för integrationsåtgärder som fås från EU har varit väsentligt även för Finland.

För att främja samarbetet på EU-nivå uppgraderade Europeiska kommissionen på hösten 2016 det tidigare nätverket med nationella kontaktpunkter för integration till ett europeiskt integrationsnätverk med en starkare samordningsroll och ett mandat för ömsesidigt lärande. Kommissionen kommer att stödja utbyten mellan medlemsstaterna inom ramen för nätverket via målinriktade lärandeaktiviteter såsom studiebesök, kollegiala granskningar, ömsesidigt bistånd och seminarier för ömsesidigt lärande om särskilda aspekter av integrationen. Syftet med nätverket är att främja ett samarbete med nationella, lokala och regionala myndigheter, civilsamhällets organisationer och andra nätverk på EU-nivå mellan medlemsstater på närliggande politiska områden (sysselsättning, utbildning, jämställdhet, etc.).

2.3 Bedömning av nuläget

Planering, styrning och uppföljning av främjandet av integrationen

Integrationspolitiken är till sitt innehåll starkt sektorsövergripande och förutsätter nära samarbete mellan olika förvaltningsområden på såväl riksomfattande som regional och lokal nivå. Eftersom integrationen berör olika områden i samhället och i synnerhet arbete, utbildning, boende och fritidsverksamhet samt social- och hälsojourer, är utöver arbets- och näringsministeriet också undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet centrala vid utvecklingen, styrningen och genomförandet av integrationen.

Efter integrationslagens ikraftträdande har alla ministerier som är centrala för integrationsfrämjandet i början av regeringsperioden uppställt målen och åtgärderna för att utveckla integrationsfrämjandet inom sitt förvaltningsområde i statens program för integrationsfrämjande. Dessutom sammanträder ett lagstadgat integrationsfrämjande samarbetsorgan mellan ministerierna regelbundet och styr och följer upp statens program för integrationsfrämjande och den övriga utvecklingen inom främjandet av integrationen. Statens program för integrationsfrämjande och samarbetsorganet för integrationsfrämjande har skapat fungerande ramar för regelbundet samarbete mellan ministerierna i frågor som gäller främjande av integrationen. Detta har stärkt främjandet av integrationen som helhet. Att den allmänna utvecklingen, planeringen och styrningen av integrationspolitiken överfördes från inrikesministeriet till arbets- och näringsministeriet vid ingången av 2012 när integrationslagen hade trätt i kraft har gjort främjandet av integrationen mer arbetslivsorienterat.

I och med att antalet asylsökande ökade 2015 har samarbetet mellan ministerierna intensifierats för att invandrarnas vägar till integration ska bli effektivare. Ministerierna verkställer i samarbete statens program för integrationsfrämjande som godkändes i september 2016 och regeringens handlingsplan för integration som godkändes i maj 2016. Med hjälp av dem påskyndas invandrarnas vägar till utbildning och sysselsättning, överföringen till kommuner av personer som fått uppehållstillstånd effektiviseras och delaktigheten i boendet och i social- och hälsovårds- och fritidstjänsterna och den övriga samhällsverksamheten höjs i samarbete med civilsamhället och organisationerna.

Den regionala planeringen, utvecklingen och uppföljningen av integrationsfrämjandet hör till NTM-centralernas uppgifter och uppgifterna har koncentrerats till sju NTM-centraler. Syftet är att effektivisera användningen av de tillgängliga resurserna samt att stärka förankringen av målen med integration och goda etniska relationer i NTM-centralernas verksamhet och strategier mera allmänt. Styrningen av NTM-centralernas verksamhet i uppgifter som gäller integrationsfrämjande och goda etniska relationer har gjort verksamheten mera systematisk och ökat samarbetet mellan olika NTM-centraler.

Regionförvaltningsverket deltar i planeringen och styrningen av samt tillsynen över åtgärder och tjänster som främjar invandrades integration i ärenden som hör till dess verksamhetsom-

råde och sörjer för att invandrarnas behov beaktas vid anordnandet av andra tjänster och åtgärder som hör till regionförvaltningsverkets verksamhetsområde. På så sätt har ärenden som gäller invandrares specialbehov behandlats av regionförvaltningsverket främst inom social- och hälsovården, utbildningsväsendet och det övriga bildningsväsendet samt vid bedömningen av tillgången och kvaliteten på de tjänster som kommunerna ansvarar för. Regionförvaltningsverken verkar ha haft en ringa roll i fråga om uppgifterna att främja integrationen av invandrare, eftersom NTM-centralerna huvudsakligen ansvarat för främjandet av integrationen av invandrare på regionnivå.

Personalresurserna minskar inom NTM-centralerna, arbets- och näringsbyråerna och kommunerna vilket innebär utmaningar för främjandet av integrationen. Anslagen för anskaffning av integrationsutbildning har till exempel ökat, men NTM-centralernas personalresurser för att skaffa utbildningarna har minskat. Också i svaren på den serviceenkät som riktades till kommunerna 2012 upplevdes NTM-centralernas tidsmässiga resurser som en stor utmaning för samarbetet med kommunerna och för tillräckligheten i fråga om diskussionskontakterna i synnerhet ur de stora kommunernas synvinkel.

Kommunerna skiljer sig åt till befolkningsstrukturen och i en del kommuner har man redan i många år arbetat med invandring och integration, medan det till andra kommuner flyttat invandrare först på senare tid eller också har antalet inflyttade invandrare ökat. Eftersom invandringen varierar regionalt och är koncentrerad till Södra Finland och större stadsregioner, finns det regionala och lokala skillnader i behovet av tjänsterna, hur tillgängliga de är och hur väl de fungerar och också i servicestrukturen.

Vid reformen av integrationslagen var utgångspunkten att stärka genomslagskraften och uppföljningen av kommunens program för integrationsfrämjande genom att sammankoppla det med uppföljningen av kommunens ekonomi och kommunens övriga strategiska planering. Kommunens program för integrationsfrämjande har utarbetats i alla kommuner som har tagit emot personer som fått uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd och i flera andra kommuner. Genom utarbetandet av programmet för integrationsfrämjande har frågor som gäller integrationsfrämjandet i många kommuner blivit en del av kommunens strategiska planering i enlighet med syftet med integrationslagen. Genom att främjandet av integrationen blivit en del av kommunens allmänna planering har de viktigaste kommunala sektorernas deltagande i integrationsplaneringen främjats.

Enligt den enkät som arbets- och näringsministeriet sände till kommunerna i november 2016 har över hälften av kommunerna i enlighet med 33 § i integrationslagen i programmet angett vilken kommunal myndighet som ansvarar för samordningen av integrationsfrämjandet. På basis av enkäten torde det vara möjligt att bedöma att programmet för integrationsfrämjande är ett nyttigt verktyg vid planeringen av främjandet av integreringen i kommunen, men det är dock behövligt att stärka samordningen av planeringen av integreringen med kommunens övriga planering.

Eftersom nyanlända ofta bosätter sig i de områden där det finns flest lediga förmånliga hyresbostäder, är det viktigt att de här områdena är stabila när det gäller service- och invånarstrukturen. Särskilt med bostadspolitiska medel ska man främja mångfalden när det gäller inkomstbildningen och livsstilarna i bostadsområdena och verka för att förebygga segregation. Det är viktigt att garantera integrationsfrämjande tjänster på olika håll i Finland, så att invandrarna också bosätter sig på mindre orter än de största bosättningscentrumen.

Kompetenscentret för integration av invandrare som är verksamt vid arbets- och näringsministeriet främjar genomförandet av integrationslagen, statens program för integrationsfrämjande och regeringsprogrammet med hjälp av informationsstyrning. Kompetenscentrets verk-

samhet har stärkt den informationsbaserade ledningen av integrationsfrämjandet inom statsförvaltningen samt på landskaps- och kommunnivå.

Invandring och regionernas livskraft

Flyttningsrörelsen och befolkningsutvecklingen påverkar kommunernas och regionernas livskraft. Flyttningsrörelsen har ökat under hela 2000-talet och den innefattar förutom invandringen även flyttningsrörelsen mellan olika regioner och flytt som sker inom stadsregionerna. Antalet regioner med flyttningsöverskott är mindre än förr och invandringen är inom flera regioner den enda faktorn som förbättrar befolkningsutvecklingen. År 2010–2014 fick nästan alla kommuner i Finland ett flyttningsöverskott av invandringen. Kommunernas nettoinvandring under tidsperioden i fråga uppgick till sammanlagt 83 600 personer. Både majoritetsbefolkningens och invandrarnas flyttningsrörelse är riktad mot tillväxtcentren.

I och med att befolkningen blir äldre kommer den finländska arbetsmarknaden att utöver den befintliga arbetskraftsreserven behöva en aktiv, organiserad och riktad arbetsrelaterad invandring för att stödja en fungerande arbetsmarknad och ekonomisk tillväxt. Samtidigt är det dock behövt att på ett bättre sätt än för närvarande satsa på att utnyttja kompetensen hos de invandrare som bor i Finland, såsom examensstuderande och personer som flyttat till Finland av andra orsaker, på arbetsmarknaden och i företagens tillväxt, internationalisering och innovationsverksamhet. Invandrarbefolkningen är till sin åldersstruktur yngre än majoritetsbefolkningen och invandringens betydelse för utbudet på arbetskraft och därigenom för försörjningskvoten under de kommande decennierna är avsevärd, förutsatt att invandrarna tar sig ut på arbetsmarknaden.

Att utländska talanger flyttar till Finland för att locka till investeringar är också viktigt. En kunnig, mångsidig arbetskraft främjar mångfald och innovativitet på arbetsmarknaden samt Finlands attraktionskraft som ett målland för kompetent arbetskraft. Mångkulturella städer skapar ofta en grogrund för utvecklingen av innovativ och kreativ ekonomisk verksamhet och övrig verksamhet. Dessutom för invandrarna med sig nya tillvägagångssätt samt internationella kompetensnätverk och internationellt kapital och de breddar den finländska språkreserven.

För närvarande drar företagen i sin internationalisering och i sitt exportfrämjande i mycket begränsad mån nytta av kännedomen om ursprungsländerna och nätverken hos invandrare som bor i Finland. Genom att utnyttja verktygen för tillväxt- och innovationspolitiken kan man på ett effektivare sätt än tidigare stödja invandrarnas sysselsättning och att de sysselsätter sig själva samt skapar nya arbetsplatser genom mångsidig kompetens och globala nätverk. Invandrarnas betydelse för olika innovationssammanslutningar och internationaliseringen av sektorn för tillväxtföretag har hela tiden vuxit.

Sysselsättnings-, utbildnings-, närings-, innovations- och regionpolitiken liksom migrations- och integrationspolitiken är sektorsövergripande politiska block som i allt högre grad får enhetliga handlingsmodeller och mål i och med att den internationella rörligheten ökar. Statsminister Sipiläs regering godkände 2016 åtgärdsprogrammet Talent boost - Tillväxt genom internationella talanger för att främja att internationella talanger används som drivkrafter för företagens tillväxt och internationalisering. Syftet med programmet är att systematiskt sammankoppla de internationella experternas sektorsövergripande kompetens med tjänster för företagens tillväxt och internationalisering samt att locka investeringar och kompetent arbetskraft till Finland. Programmet främjar även åtgärder genom vilka invandrarna bättre än tidigare kan bli en del av näringslivets ekosystem och innovationsverksamhet. Samtidigt stärker programmet kopplingen mellan de internationella studerande som avlägger examen i Finland och näringslivet och arbetsmarknaden i Finland. Dessutom ska internationella experter som flyttat

från Finland bidra till att stärka relationerna mellan Finland och hemlandet för att stödja i synnerhet företagens internationella affärsverksamhet.

Invandring, mångfald och internationell kompetens har en ökande betydelse för utvecklingen av den regionala och kommunala livskraften. Genom att låta de internationella experterna bli en del av tjänsterna för tillväxt och internationalisering i näringslivet kan man på ett betydande sätt främja den regionala och kommunala konkurrenskraften och attraktionskraften för olika företags- och innovationsverksamheter.

Kommunernas viktigaste uppgift är att skapa gynnsamma förhållanden för tillväxt, arbete och näringsliv. Bland annat den lokala näringspolitiken och att allmänt främja sysselsättningen samt att skapa en gynnsam miljö för innovationer hör till kommunernas uppgift. Kommunens livskraft kan främjas genom att mångsidiga stads- och servicestrukturer utvecklas och genom att invandrarna inkluderas som en resurs för att diversifiera verksamheten i kommunen och de företag, det övriga näringslivet och de sammanslutningar som finns inom kommunens område. Samtidigt bör utvecklingstjänsterna för näringslivet i kommunen aktivt dra nytta av den ökande invandringen i företagets tillväxt, internationalisering och innovationsverksamhet inom kommunens område.

Då alla kommuninvånare har möjligheter att utveckla sin kompetens, studera och arbeta skapas också en grund för integration och en ökning av kommunens befolkningsunderlag. Livskraften utgörs inte enbart av resurser, utan också av interaktion och nyskapande. Även delaktighet och gemenskap i fråga om lokala sammanslutningar, nätverk och individer främjar integrationen av invandrarna. Dessutom är kommunikationen av stor betydelse. Regionens och kommunens identitet och rykte har stor betydelse i valet av målet för en flytt, investeringar eller andra faktorer som stöder livskraften.

Sektorsövergripande samarbete och partnerskap i integrering

Enligt integrationslagen ska integrationen utvecklas som ett sektorsövergripande samarbete och redan i nuläget finns det multiprofessionella samarbetsgrupper i invandrarfrågor i många kommuner. Samarbetet på kommunal nivå ska ytterligare befästas så att de viktigaste verksamhetsområdena, såsom undervisnings-, kultur-, idrotts- och ungdomsväsendet samt de myndigheter som ansvarar för boende och planering, genomgående deltar i utvecklandet av integreringen. Dessutom ska Arbetskraftsmyndigheterna, polisen och övriga aktörer, såsom organisationer, aktivt kopplas in i samarbetet. Ett fungerande samarbete med kommunen och de lokala organisationerna skapar ramarna för att tjänstehelheter som motsvarar invandrarernas individuella behov kan byggas upp av servicen hos olika myndigheter. I och med landskapsreformen kommer även landskapet att ha en betydelsefull roll som organisatör av och deltagare i det sektorsövergripande samarbetet.

I en serviceenkät som offentliggjordes i mars 2016 och som riktades till 56 kommuner utredes hur nöjd man var med samarbetet med statsförvaltningen, tredje sektorn och privata aktörer. Nöjdast var man i kommunerna med samarbetet med tolktjänsterna, polisen, närings-, trafik- och miljöcentralerna samt med frivilligorganisationerna. Minst nöjd var man med samarbetet med grannkommunerna, arbets- och näringsbyråerna, de regionala företagstjänsterna och inrikesministeriet. En avsevärd del av de svarande kunde dock inte bedöma hur ändamålsenligt samarbetet med statsförvaltningens aktörer var.

Den ovannämnda serviceenkäten genomfördes samtidigt också bland arbets- och näringsbyråerna. I svaren på enkäten framfördes att den växande betydelsen som invandrar- och integrationsärendena har för helheten av arbets- och näringsbyråernas tjänster ska erkännas starkare än i nuläget. Arbets- och näringsbyråerna är nöjdast med samarbetet med dem som tillhanda-

håller frivillig utbildning och arbetskraftsutbildningar, polisen och närings-, trafik- och miljöcentralen. Det mesta missnöjet med samarbetet bland de svarande riktades mot kommunernas hälso- och sjukvård, de regionala företagstjänsterna samt kommunernas sysselsättande åtgärder. Av kommunerna saknar man aktivitet till exempel vid sysselsättning speciellt i fråga om de klienter som det är svårast att sysselsätta trots att man samtidigt är medveten om kommunernas anspråkslösa resurser.

Att aktörer i det civila samhället, i organisationer, i sammanslutningar och i näringslivet knyts till integreringsarbetet är en förutsättning för en fungerande integreringspolitik och för verkställandet av den. Många olika sammanslutningar och organisationer, inklusive invandrarnas egna organisationer, ordnar flexibel verksamhet med låg tröskel som främjar invandrarnas integration, delaktighet i samhället och samhörighet vid sidan av och som komplement till offentliga tjänster. Betydelsen av partnerskap mellan myndigheterna och det civila samhället vad gäller att främja integration har stärkts ytterligare de senaste åren. Det finländska civila samhället har aktivt svarat på främjandet av integrationen av invandrare, och till exempel i mottagningen av den rekordartade mängden asylsökande 2015 var organisationerna på ett kännbart sätt med om att svara på de sökandes behov. Stärkandet av tredje sektorns roll förutsätter att aktörerna i tredje sektorn har kunskaper och övriga resurser för sin verksamhet, och att samarbetet och informationsutbytet mellan tredje sektorn och myndigheterna fungerar.

I samband med utarbetandet av statens program för integrationsfrämjande utarbetades ett partnerskapsprogram för integrationsfrämjande till stöd för programmet med syftet att stödja olika aktörers samarbete i integrationsfrämjandet. Målet med programmet är att erbjuda praktiska möjligheter till nya former och modeller för samarbete, göra nya aktörer delaktiga samt stärka verksamheten hos organisationer och sammanslutningar som redan varit verksamma en längre tid som stöd för integrationsfrämjandet. Likaså är det ett mål att systematisera partnerskap inom integrationsfrämjandet på lång sikt och på så vis effektivisera integreringsarbetets slagkraft. För att förbättra synligheten i det civila samhällets verksamhet och stärka koordineringen stöder arbets- och näringsministeriet förankringen av modellen Organisationernas integrationsurval som utvecklats av Finlands Röda Kors som en del av partnerskapsprogrammet. Integrationsurvalet är ett redskap med vars hjälp tredje sektorns verksamhet på lokal nivå kan synliggöras och koordineras och de områden som i praktiken saknar täckning kan identifieras. Genom partnerskapsprogrammet och Integrationsurvalet stärks det sektorsövergripande samarbetet inom integrationsfrämjandet.

Inledande tjänster

Den ökade invandringen kräver en basservice som lämpar sig för invandrare och vid behov tillräcklig tillgång på och effektivitet i särskilda integrationstjänster. Väglednings- och rådgivningstjänster samt inledande kartläggning, integrationsplan och integrationsutbildning för invandrare enligt integrationslagen skapar grunden för identifiering av invandrarnas servicebehov och kunskaper samt för en systematisk och sektorsövergripande integrationsprocess. Identifiering av invandrarnas servicebehov och vägledning som vid behov är långsiktig är i nyckelposition för att integrationsprocessen ska framskrida smidigt.

Enligt serviceenkäten som riktades till arbets- och näringsbyråerna var deras personal bekymrad över att den individuella rådgivningen till invandrare är otillräcklig samt över webbtjänsternas dåliga förmåga att svara på behoven hos grupper med särskilda behov. Klientens serviceprocess och vägledning till språkutbildning bedömdes bli försenad om han eller hon inte får information som passar livssituationen eller på grund av språksvårigheter inte förstår informationen som ges. Inte heller utvecklingen av kompetensen hos arbets- och näringsbyråns personal för att svara på invandrarnas servicebehov ansågs i svaren på serviceenkäten tillräck-

lig i nuläget. I fortsättningen ska det säkerställas att tjänsterna lämpar sig även för kunder som är invandrare och utvecklandet av personalens övergripande kunnande ska stärkas.

I en del kommuner har man utarbetat ändamålsenliga modeller för ordnandet av en etablerad flerspråkig väglednings- och rådgivningstjänst. För närvarande finns allt som allt ett tiotal rådgivningstjänster som kommuner gjort permanenta. Rådgivningsverksamhetens innehålls- ligen tyngdpunkter och klientgrupper varierar från ort till ort. Urvalet av klientgrupper påverkas delvis av vilken aktör inom kommunen som koordinerar verksamheten och hur verksamheten finansieras. Det har lett till att riksomfattande standarder inte har kunnat utvecklas i tillräcklig grad.

Enligt enkäten bedömer aktörerna som organiserar rådgivningstjänster i inledningsfasen i projektet En bra start i projektet Finland – mitt hem, som finansieras av Europeiska socialfonden, speciellt mervärdet i rådgivningstjänsterna som riktas till invandrare jämfört med den egna rådgivningen i olika ämbetsverk, i synnerhet i fråga om tjänsternas flerspråkighet, inriktning på helheten och klientrådgivarnas möjlighet att sätta sig in i varje klients situation. Man förmodar också att tröskeln är lägre att komma till särskilda rådgivningar för invandrare jämfört med till ämbetsverkens egna rådgivningar. Rådgivningarna kunde också ordna särskilda sammankomster för gruppinformation och kamratstöd. Inom projektet har också en flerspråkig tjänst för distansrådgivning genomförts via telefon, skype och videokontakt. Syftet med tjänsten är att speciellt få invandrare som bor i glesbygden att nås av distansrådgivningen. Riksomfattande rekommendationer för utveckling av en inledande tjänstehelhet har utarbetats utifrån resultaten från pilotprojektet.

Enligt serviceenkäten som riktades till 56 kommuner och som offentliggjordes i mars 2016 erfar kommunerna att tillgången på vägledning och rådgivning, den inledande kartläggning som kommunen ordnar för personer som får internationellt skydd och tolk- och språktjänster är på en god nivå. Kommunerna konstaterar även att det i flera kommuner upplevs som svårt att få klienterna att söka sig till tjänsterna. Enligt rapporter styrs de som kommit som kvotflyktingar och asylsökande säkrare till olika väglednings- och rådgivningstjänster än till exempel de som invandrat som makar eller makor eller studerande. Speciellt de invandrare som kommit till Finland genom äktenskap är ofta beroende av den information som de får av maken eller maken och dennes närmaste krets.

Som en ny, inledande åtgärd togs utarbetandet av en inledande kartläggning in i integrationslagen 2011. Kommunerna har emellertid tills vidare gjort rätt få inledande kartläggningar för invandrare. Till den delen verkar utvidgningen av integrationslagens tillämpningsområde mindre än planerat vad gäller de invandrare som inte direkt söker sig till arbetsmarknaden såsom kvinnor som sköter sina barn hemma, makor, studerande eller äldre personer. Engångsersättningen på 700 euro som betalas till kommunerna har inte heller, sett till antalet ersättningar, setts som ett tillräckligt incitament att utarbeta inledande kartläggningar. Kommunerna har årligen utarbetat cirka 250–430 inledande kartläggningar för vilka ersättning enligt 50 § i integrationslagen har sökts av staten.

Det finns inte heltäckande information om antalet integrationsplaner som utarbetats av kommunerna, men utifrån det obetydliga antalet inledande kartläggningar kan det uppskattas att inte heller planer har utarbetats i den utsträckning som avsågs när integrationslagen bereddes. Även resultaten från serviceenkäten som riktades till kommunerna 2015 stöder detta antagande. Avsikten med den inledande kartläggningen för invandrare är, förutom att utreda servicebehovet, att skapa kontakt med invandraren och ge information och vägledning om den service som står till buds. Därför är täckande kartläggningar en viktig del när integrationslagen verkställs, och i fortsättningen bör användningen av och tillgången på inledande kartläggningar, som även görs av kommuner, utökas genom information och utbildning.

Uppgifter om antalet inledande kartläggningar som gjorts vid arbets- och näringsbyråerna går för närvarande inte entydigt att få från byråernas informationssystem (URA-systemet). Därför finns det inte tillförlitliga uppföljande uppgifter om de inledande kartläggningarnas innehåll och omfattning. Det kan emellertid uppskattas att det för alla invandrare görs en inledande kartläggning där klientens servicelinje fastställs. Enligt en serviceenkät som riktades till arbets- och näringsbyråerna görs den inledande kartläggningen enligt integrationslagen av en expert på arbets- och näringsbyrån som är specialiserad på integrering.

Av dem som svarade på serviceenkäten 2015 ansåg totalt 29 procent att integrationsplanerna fungerar ganska eller mycket bra. Av de svarande ansåg 18 procent att de fungerar ganska dåligt och endast tre procent ansåg att de fungerar mycket dåligt. De svarande upplever dock att klienterna inte nödvändigtvis själva är medvetna om integrationsplanens betydelse för integrationen. Behoven att utveckla de inledande kartläggningarna och integrationsplanerna gäller i synnerhet att skapa klarhet i ansvaret i fråga om att organisera inledande kartläggningar och integrationsplaner mellan kommunen och arbets- och näringsförvaltningen, att bredden ökas och att tillgängligheten förbättras speciellt för personer utanför arbetsmarknaden. Integrationsplanens betydelse i samordningen av integrationsfrämjande åtgärder behöver ytterligare stärkas. Enligt serviceenkäterna är det klart att personalen som ansvarar för att utarbeta integrationsplanerna fortfarande behöver regelbunden utbildning och god praxis för målen med, innehållet i och arbetsmetoderna för planerna.

Integrationsutbildning

De senaste åren har man vid upphandlingarna av integrationsutbildningen som ordnas som arbetskraftsutbildning kunnat svara bra på ändringar i volymen av invandrare och deras bakgrunder, och på så sätt kunnat snabba upp tillträdet till integrationsutbildningen. I integrationsutbildningen har identifieringen av kunnande och det yrkesinriktade innehållet utökats och utbildningens arbetslivsorientering har stärkts. Man har försökt öka utbildningens arbetslivsorientering i synnerhet för de personer vilkas utbildnings- och arbetsbakgrund samt kunnande ger förutsättningar för snabbare övergång till yrkesinriktade studier och arbetsmarknaden än i nuläget. Helheten skapar goda utgångspunkter för att motsvara behoven i en heterogen målgrupp, och alternativen till utbildning kan ytterligare kompletteras med utbudet av frivillig utbildning.

De språkkunskaper som förvärvats i integrationsutbildningen bedöms genom utbildningsanordnaren. Om en invandrare bedöms ha tillräckligt hög språkkunskapsnivå, kan han eller hon efter integrationsutbildningen avlägga en allmän språkexamen. Det genomförs inga systematiska och enhetliga nationella test av språkkunskapsnivåerna i integrationsutbildningen i fråga om de lägre språkkunskapsnivåerna. I arbets- och näringsförvaltningens datasystem Koulutusportti lagras uppgifter om resultaten av den nivåbedömning av språkkunskaperna som genomförts bland dem som deltagit i integrationsfrämjande arbetskraftsutbildningar eller sådana frivilliga studier som stöds enligt integrationslagen. Det kan dock vara svårt att använda uppgifterna, eftersom det finns betydande variationer i hur uppgifter om utbildningarna registreras. I statistiken ingår också uppgifter om sådana utbildningar som anses vara genomförda delar av integrationsutbildningen. Dessutom ingår utbildningar i läs- och skrivfärdigheter i statistiken och i dem är målet inte språkkunskaper på målnivå B1.1.

Enligt uppgifter i datasystemet Koulutusportti uppnådde cirka hälften av de studerande i integrationsutbildning 2016 minst språkkunskapsnivån A2.2 och cirka 20 procent minst språkkunskapsnivån B1.1 som ställts som mål för integrationsutbildningen. De faktorer som gäller registreringen av uppgifter som nämns ovan förvränger dock i någon mån hur stor andel av de studerande som uppnår den målnivå som ställts upp för utbildningen. Det bör också beaktas att det som mål ställts upp att åtminstone en del av de studerande ska övergå till fortsatta stu-

dier redan efter sex månaders studier inom integrationsutbildningen. Det har inte fastställts någon undre gräns för längden på integrationsutbildningen inom vilken målnivån B.1.1 för språkkunskapen ska nås, vilket innebär en utmaning då utbildningens genomslagskraft ska mätas. Det fastställda målet för språkkunskapsnivån är också rätt högt i förhållande till den relativt korta utbildningen, i synnerhet om man beaktar till exempel att elementärnivån rekommenderades som utgångsnivå för 60 procent av de studerande inom integrationsutbildningen 2016 och utbildning i läs- och skrivfärdigheter för 8 procent.

Det samlas in studeranderespons om den integrationsutbildning som genomförts som arbetskraftsutbildning och enligt den är utbildningarna lyckade. År 2016 ansåg 88,1 procent av deltagarna i integrationsutbildningen att utbildningen lyckats utmärkt eller bra och 84 procent ansåg att utbildningen underlättat integrationen på ett utmärkt eller bra sätt.

Integrationsutbildningen är ofta det första steget mot den finländska arbetsmarknaden. Med hjälp av utbildningen stöds utvecklingen av språkkunskaper och sysselsättning, och baskunskaper ges om det finländska samhället. År 2016 hade cirka fem procent av dem som genomgått en integrationsutbildning tagit sig ut på arbetsmarknaden tre månader efter avslutad utbildning. En tredjedel av deltagarna var arbetslösa arbetssökande och drygt hälften hade styrts till en annan tjänst. Oftast har invandrarna efter avslutad integrationsutbildning anvisats till arbetskraftsutbildning eller utbildning som handleder för yrkesinriktade studier.

Invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsvägar

Med tanke på integrationen och sysselsättningen är det viktigt att invandraren får servicen som en ändamålsenlig helhet, och att olika tjänster kombineras på ett ändamålsenligt sätt. Samarbetet mellan arbets- och näringsförvaltningen och läroanstalterna har en betydelsefull roll vid vägledningen till rätt utbildnings- och sysselsättningsväg. En långsiktig vägledning kräver intensivt samarbete mellan myndigheter, utbildningsanordnare och privata serviceproducenter i olika skeden av vägledningen, och vägledningsprocessen behöver ytterligare stärkas så att invandraren vägleds till den utbildnings- och sysselsättningsväg som är mest ändamålsenlig för individen.

Enligt Undersökning om arbete och välfärd hos personer med utländsk härkomst i Finland 2014, UTH-undersökningen, som publicerades 2015 finns det bland befolkningen med utländsk härkomst relativt många högutbildade och lågutbildade personer. Vid planeringen av servicetigar för invandrare ska man effektivare än i nuläget beakta invandrarnas tidigare kunskande, som vid behov flexibelt kompletteras och utvecklas så att det motsvarar kraven och behoven på den finländska arbetsmarknaden.

En del av de arbetslösa invandrarna sysselsätts snabbt eller behöver endast kortvarigt stöd för sysselsättningen, medan vägen ut på arbetsmarknaden är längre för andra. Enligt en undersökning av invandrarnas sysselsättning som genomförts av Pellervon taloustutkimus PTT ry och Ramboll 2014 har invandrarnas vägar till utbildning och sysselsättning delvis kunnat innehålla tomgång och ibland även oändamålsenliga studier. Viktigast med tanke på integrationen är också att göra invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsvägar snabbare och förbättra utvecklingen av sysselsättningen. I resultaten av Pellervon taloustutkimus och Rambolls undersökning konstaterades det att det inte går att påskynda sysselsättningen av invandrare enbart genom kortvariga integreringsåtgärder eller effektiv arbetsförmedling. Det behövs åtgärder i längre perioder, individuella sysselsättningsvägar och servicekedjor på arbets- och näringsbyrån. Förutom inledande tjänster är det med tanke på ändamålsenligheten i invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsvägar också väsentligt hur likvärdigt och heltäckande det finländska service- och utbildningssystemet och arbetsmarknaden är tillgängliga för invandrarna.

Med tanke på främjandet av sysselsättningen är det viktigt att övergångarna bland annat från integrationsutbildningen till andra sysselsättningsfrämjande tjänster eller vidarebildning lyckas. Centralt är också hur erkännandet av de utbildade invandrarnas examina och kanalerna för hur de kan få behörighet fungerar. Arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet gör i samarbete övergången från integrationsutbildning till yrkesutbildning och annan utbildning samt till kompletterande utbildning för invandrare snabbare samtidigt som möjligheterna att studera finska och svenska inom olika utbildningsformer utökas.

Att rikta utvecklingen av kompetens särskilt till den sämst utbildade befolkningen är ett centralt sätt att främja sysselsättningen. Verkställandet av reformen av grundläggande utbildning för vuxna invandrare förbättrar den sämst utbildade invandrarbefolkningens möjligheter till utbildning från och med 2018. Genom reformen övergår ansvaret för att ordna läs- och skrivundervisning för vuxna invandrare från arbets- och näringsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet, och undervisningen ordnas i fortsättningen som en del av den grundläggande utbildningen för vuxna samt som en uppgift för det fria bildningsarbetet.

Till målgruppen för grundläggande utbildning för vuxna hör framför allt ungdomar som kommit till Finland i slutskedet av sin grundläggande utbildning och som inte i läropliktsåldern har hunnit få något avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen eller vars färdigheter i samband med den grundläggande utbildningen förblivit svaga, samt 17–25-åriga unga med invandrabakgrund som behöver ett avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen och studiefärdigheter för att kunna fortsätta studera på andra stadiet. Till målgruppen hör också övriga vuxna med invandrabakgrund som på grund av svag grundutbildning speciellt behöver färdigheter som ges i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen, såsom läs- och skrivkunskap samt matematiska färdigheter, eller som behöver avgångsbetyg för att komma vidare till fortsatta studier. Den grundläggande utbildningen innehåller som en del av inledningsskedet ett särskilt läskunnighetsskede, undervisning i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen och undervisning i slutskedet i den grundläggande utbildningen. En stor del av de studerande deltar endast i en del av skedena, varefter de vägleds till annan service eller till arbetsmarknaden.

Stödtiden för frivilliga studier förlängdes genom en lagändring som trädde i kraft från ingången av 2017 så att en studiehelhet i fortsättningen i stället för 24 månader kan stödjas i 48 månader om syftet med studierna är att genomföra lärokursen för grundläggande utbildning. Ändringen gällde i synnerhet unga invandrare och unga vuxna som överskridit läropliktsåldern för vilka den maximala tiden för stöd av studier på grund av bristfällig utbildningsbakgrund inte har räckt till för att slutföra den grundläggande utbildningen. Syftet med ändringen var på längre sikt även att förhindra utslagning i arbetslivet eftersom slutförandet av den grundläggande utbildningen främjar möjligheterna för dem som integreras till vidareutbildning och den vägen till arbetslivet.

I enlighet med regeringens handlingsplan för integration av den 3 maj 2016 ska utbudet av utbildning som handleder för yrkesutbildning och yrkesutbildning utökas för invandrare från och med 2017. Personer med ett främmande språk som modersmål som hade avlagt en examen inom grundläggande yrkesutbildning 2014 sysselsattes och fortsatte med heltidsstudier nästan lika ofta som alla som avlagt en examen enligt Utbildningsstyrelsens rapport Elever och studerande med ett främmande språk som modersmål på 2010-talet (2017:10). Vuxna med ett främmande språk som modersmål som hade avlagt en examen sysselsattes bättre än unga som hade avlagt en examen, när situationen granskades ett år efter avlagd examen. Av de unga var i stället en större andel studerande på heltid. Av de personer med ett främmande språk som modersmål som avlade en fristående examen 2014 var cirka två tredjedelar i arbete i slutet av 2015.

Invandrarnas tillträde till yrkesutbildning har också försvårats av att studievägarna inom yrkesutbildningen har kunnat brytas eller dra ut på tiden genom olika förberedande utbildningar på grund av höga krav på språkkunskaper inom en utbildning som leder till en examen. I och med lagen om yrkesutbildning som trädde i kraft den 1 januari 2018 försvinner det obligatoriska riksomfattande språkprovet. Detta underlättar möjligheterna för invandrare och andra som inte behärskar de inhemska språken att få tillträde till yrkesutbildning och på så sätt studera till ett yrke och integreras i det finländska arbetslivet. Det är upp till utbildningsanordnaren att bedöma om det finns tillräckliga språkliga förutsättningar för förvärvande av kunnande eller avläggande av en examen.

Antagning som grundar sig på utbildningsanordnarens prövning kvarstår i den nya lagstiftningen, men till detta har som en ny grund för antagning fogats att språkkunskaperna i examensspråket ska vara otillräckliga för avläggande av examen. I fråga om de övriga grunderna för antagning motsvarar bestämmelsen den tidigare lagstiftningen, vilket innebär att utbildningsanordnaren till varje ansökningsmål kan anta högst 30 procent av de studerande av skäl som hör samman med den studerande som person, oavsett hur många antagningspoäng denna studerande får. Sådana skäl som hör samman med den studerande som person är inlärningssvårigheter, otillräckliga kunskaper i examensspråket för avläggande av examen, sociala skäl samt avsaknad av skolbetyg eller svårigen jämförbara betyg. Problem med att jämföra betyg uppstår till exempel om den sökande har slutfört den grundläggande utbildningen i utlandet.

Viktcoeffienterna i den handledande utbildningen och i studier som stöder studiefärdigheterna och förhöjningscoeffienterna för särskilt stöd och krävande särskilt stöd som ingår i finansieringssystemet för den reformerade yrkesutbildningen uppmuntrar utbildningsanordnarna till att sörja för utbildningen för olika målgrupper med sämre förutsättningar. I den nya yrkesutbildningen kan utvecklingen av de språkliga färdigheterna stödjas under studietiden till exempel med hjälp av studier som stöder studiefärdigheterna. Syftet med dessa studier är att den studerande ska förvärva sådant kunnande som baserar sig på de individuella behoven och som ger honom eller henne förutsättningar att delta i examensutbildning och visa sitt kunnande genom yrkesprov eller på något annat sätt. I studierna kan språkutbildning ingå då en studerande har bristfälliga kunskaper i finsk eller svensk terminologi i anslutning till examen eller i språkbruket i anslutning till yrket, såsom yrkesspecifika sätt att presentera eller producera skriftligt material. Vid bedömningen av förutsättningarna för att avlägga den målsatta examen med tanke på språkkunskaperna fokuserar man när det gäller invandrare på en bedömning av språkkunskapen i det skede då examen ska avläggas. På så sätt är språkkunskapskraven flexibla vid antagningen till utbildning och språkkunskapen utvecklas under utbildningen.

Inom den reformerade yrkesutbildningen stöds invandrarnas utbildningsbehov av individuella studievägar där det går att svara på de individuella kompetensbehoven flexibelt med hjälp av examina och examensdelar, handledande utbildningar och deras delar samt utbildning som fördjupar och kompletterar yrkeskompetensen. För varje studerande utarbetas en personlig utvecklingsplan för kunnandet och i den planeras och överenskomms hur det kunnande som ställts mål kan nås och vilken form av undervisning, handledning och stöd den studerande behöver för att nå målen för kunnandet. Inom utbildningen ligger fokus på att förvärva sådant kunnande som fattas samt att identifiera och erkänna sådant kunnande som förvärvats tidigare.

Programmet för effektivisering av genomströmningen inom yrkesutbildningen (2011–2015) var ett gemensamt projekt mellan undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen och utbildningsanordnarna. Med hjälp av det försökte man minska antalet som avbryter yrkesutbildningen och öka andelen som avlägger examen inom den målsatta tiden. Programmet gällde alla studerande inom yrkesutbildningen, också invandrarna. Det nationella samord-

ningsprojektet Zoomi, som hör till ESF-projektverksamheten, sprider god praxis för effektivisering av genomströmningen.

Av arbets- och näringsbyråernas tjänster deltar invandrarna vid sidan av integrationsutbildningen i träning (jobsökarträning, arbetsträning och karriärträning), arbets- och utbildningsprövning samt i yrkesinriktad arbetskraftsutbildning. Enligt en undersökning av forskningscentret för arbetslivet vid Tammerfors universitet som offentliggjordes våren 2017 vägleds invandrare emellertid i obetydlig utsträckning till andra tjänster hos arbets- och näringsbyrån än integrationsutbildning, trots att tjänsterna ger nästan samma effekter hos invandrare som hos majoritetsbefolkningen. I synnerhet yrkesinriktad arbetskraftsutbildning, arbetspraktik och lönesubvention har klart främjat sysselsättningen av invandrare, och de bör riktas till fler klienter som ska integreras tidigare än i nuläget. Även tidiga kontakter med arbetslivet förbättrar invandrarnas sysselsättning. Enligt utredningen som kartlägger effekten av arbetskraftspolitiska åtgärder på invandrare är det, ju mer arbetserfarenhet en invandrare skaffar sig redan under integrationsperioden, desto sannolikare att personen senare sysselsätts.

Verksamheten i försöket KOTO-SIB, (Social Impact Bond), som grundar sig på investeringar med samhällseffekt och som 2016 inleddes för att påskynda invandrarnas sysselsättning, har utökats till nya områden. År 2017 spreds försöket från Nylands arbets- och näringsbyrås område till Egentliga Finlands och Satakunta arbets- och näringsbyråers områden. Fram till slutet av 2017 hade 521 personer deltagit i utbildning genom försöket och av dem hade 343 hunnit delta i utbildningen i över 70 utbildningsdagar, vilket är minimigränsen för försöket. Genom försöket har 140 personer sysselsatts främst inom industri, handel, bygg-, fastighetskötsel-, hotell- och restaurangbranscherna samt expertarbete. Försöket avslutas efter 2019. Försöket ska utvärderas externt och beloppet av de skattepliktiga inkomsterna och arbetslöshetsförmånerna för dem som deltagit i försöket ska jämföras med en kontrollgrupp.

Enligt UTH-undersökningen är andelen som avlagt en högre utbildning nästan densamma både för dem med utländsk bakgrund och för dem med finländsk bakgrund. Högskoleutbildningen förbättrar båda gruppernas sysselsättning, dock inte i samma utsträckning. Utbildade invandras tillträde till arbetsmarknaden har bromsats upp av att identifieringen av befintlig kompetens och räknandet till godo av tidigare förvärvat kunnande inte fungerar, att processen är långsam och av okunnighet om praxis för erkännande av examen och möjligheterna till fortbildning. Ibland har det krävts att invandrare med högskoleutbildning avlägger en motsvarande eller en finländsk examen på nytt eller också har de vägletts till att avlägga en lägre finländsk examen. Möjligheterna att studera finska och svenska i högskolorna har inte heller ansetts tillräckliga. Genom verksamheten med ansvariga högskolor som inleddes 2016 med finansiering av undervisnings- och kulturministeriet stärks högskolornas roll i fråga om att stödja högskolestudierna för personer som fått uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd i Finland och övriga invandrare.

Enligt UTH-undersökningen arbetar var femte sysselsatta person med utländsk bakgrund som avlagt högskoleexamen i arbetaryrken, medan motsvarande andel för personer med finländsk bakgrund är under fem procent. De internationella experterna som bor i Finland är till stor del ännu en outnyttjad resurs i fråga om att få fart på innovationer och tillväxt. I undersökningar som gjorts till exempel i Sverige har det konstaterats att anställningen av invandrare leder till att exporten och importen ökar.

Tjänster som gäller internationellt kunnande har inte växt fram till att bli en strukturell del av tjänsterna för tillväxt och internationalisering för företag. De internationella experternas multiprofessionella kompetens och nätverk ska effektivare än i nuläget utnyttjas i vägledningen till arbetsmarknaden, i företagets tillväxt och internationalisering. Likaså behöver invandras företagande stärkas. Redan nu blir många invandrare företagare, och i synnerhet i huvudstads-

regionen är företagandet bland personer med invandrarbakgrund omfattande och ökar. Genom att främja företagande kan invandrarnas tillträde till arbetsmarknaden stödjas och deras kunskaper kan utnyttjas vid skapandet av nya arbetsplatser. Syftet med statsrådets åtgärdsprogram Talent Boost är att stärka företagets tillväxt och internationalisering genom att samordna migrations-, närings-, innovations-, sysselsättnings- och utbildningspolitiken till en helhet som stöder tillväxt.

Samtidigt som en del av invandrarna får arbete snabbt eller endast behöver kortvarigt stöd för att få arbete är vägen ut på arbetsmarknaden lång för andra. En del av invandrarna kan ha begränsad arbetsförmåga eller svårigheter med den fysiska eller psykiska hälsan, en besvärlig livssituation eller en traumatisk bakgrund. Då kan de bli tvungna att repetera samma utbildningar utan märkbara framsteg i studierna. För den gruppen är det nödvändigt att ta fram flexibla sätt att studera än i nuläget samt att vid behov kombinera dem med social- och hälso-tjänster. Undervisnings- och kulturministeriet utvecklar utbildningsutbudet inom det fria bildningsarbetet bland annat för den här målgruppens behov.

Integration av invandrarfamiljer

Invandring är en omvälvande händelse i många familjers liv. Familjen är en positiv resurs i integrationen och familjens betydelse för integrationen av invandrare bör beaktas vid främjandet av integrationen. Internationell forskning har visat att det så gott som alltid ger goda resultat och är ekonomiskt lönsamt att förebygga problem hos barn och unga. Barn och ungdomar ska dock ses som i första hand medlemmar av en familj och en social gemenskap, eftersom ett barns liv är knutet till föräldrarnas liv.

Invandrarfamiljernas situation varierar stort, och någon typisk invandrarfamilj finns inte. Men många problem som har att göra med familjers välbefinnande är vanligare i invandrarfamiljer än bland infödda finländare. Familjer med utländsk bakgrund är oftare låginkomsttagare än infödda finländare, trots att andelen barn under 18 år som hör till hushåll med låga inkomster och vars föräldrar är födda utomlands har sjunkit under de senaste åren. Låga inkomster kan lätt leda till trångboddhet och påverka till exempel barnens möjligheter till fritidssysselsättningar. Hos personer med flyktingbakgrund kan välbefinnande och hälsa vara relaterat till särskilda frågor, såsom traumatiska upplevelser som försvårar anknytningen till det nya samhället och vardagen. Föräldrarnas utbildningsbakgrund har, på samma sätt som hos infödda medborgare, inverkan på invandrarbarnens och invandrarungdomarnas benägenhet att utbilda sig.

I många familjers liv är invandringen en omvälvande händelse. Dåliga kunskaper i finska eller svenska under de första åren av integrationen, främmande samhälleliga strukturer och anspråkslösa sociala nätverk innebär en problematisk situation där det mottagande samhället måste ge sitt stöd för en integration enligt familjens behov. Föräldrarna är barnens primära fostrare, och genom att stödja integrationen av föräldrarna kan man stödja förutsättningarna för föräldraskap i det finländska samhället. I många studier och utredningar har man konstaterat att föräldrarna, framför allt mamman, spelar en viktig roll för en framgångsrik integration av hela familjen. Föräldrar som bristfälligt behärskar språket kan sällan fullt ut stödja sina barn och ungdomar att delta i aktiviteterna i samhället. Barn i invandrarfamiljer lär sig ofta språket snabbare än sina föräldrar, och det finns då risk för att de tvingas vara tolkar mellan föräldrarna och majoritetsbefolkningen. Genom att främja språkkunskaperna hos alla familjemedlemmar kan man också minska risken för marginalisering av den andra generationen invandrare. Genom att stärka föräldrarnas språk- och samhällskunskaper kan man främja föräldrarnas egen integration, men också deras möjligheter att stödja barnens tillväxt och skolframgångar i det finländska samhället.

Särskilt för föräldrar, ofta mammor, som är hemma och tar hand om sina barn kan bristen på utbildningsmöjligheter som passar deras livssituation, avsaknaden av språkkunskaper eller sociala nätverk samt ett samhälle som upplevs som främmande och attityder, vanor och familjemodeller när det gäller andra kulturer skapa hinder för integration och göra det svårare att uträtta dagliga ärenden utanför hemmet. Hemmaföräldraskap är en livssituation, och genom att långsiktigt stödja integrationen av hemmaföräldrar kan man också främja övergången till arbetsmarknaden. Med hjälp av projektförfinansiering har det tagits fram goda modeller för utbildningen av föräldrar som sköter sina barn hemma. Modellerna kombinerar inläring av språk- och samhällskunskaper och vården av barn. I början av 2018 infördes invandrarutbildning inom fritt bildningsarbete, vilket gör det möjligt att systematiskt ordna utbildning för föräldrar som är hemma med sina barn.

Arbetslöshet samt sänkt ställning i arbetslivet och försämrad social status prövar en del av de invandarmän som flyttat till Finland. Erfarenheter från det praktiska arbetet och internationella undersökningar visar att män ser särskilt förändringar som anknyter till rollen som familjeförsörjare som en utmaning. Långvarig arbetslöshet bland män kan ha en negativ inverkan på dynamiken i hela familjen, inte bara på situationen för mannen i fråga. Integrationsverksamhet som riktar sig särskilt till män och som stöder män att finna nya roller i såväl familj som samhälle är än så länge tämligen ovanlig.

Genom att stödja integrationen av hela familjen är det också möjligt att förhindra sådana interna konflikter i familjen som kan uppstå om integrationen av familjemedlemmarna sker i mycket olika takt. I vissa fall kan problem uppstå på grund av olika kulturellt betingade hemförhållanden och familjemodeller. Om maken inte stöder att den andra parten deltar i studier och andra integrationsfrämjande tjänster, kan det leda till att parten står främmande inför att anlita exempelvis olika tjänster.

Med hjälp av familjens integrationsplan är det möjligt att i högre grad än med individuella planer beakta familjens samlade situation. Det finns ingen information om varför det inte i någon större utsträckning upprättats integrationsplaner för familjer, för dem som tar hand om barn hemma och för andra än minderåriga som saknar vårdnadshavare. Orsaken kan vara att stödet för integrationen av familjer ses som en del av andra tjänster som är inriktade på familjer, barn och ungdomar, och det inte anses finnas något behov av samordnade planer. Det är också möjligt att det inte har funnits tillräckligt med tjänster att hänvisa till. Införandet av familjens integrationsplan eller någon annan kundplan som främjar integrationen av familjen och samordnar tjänster ska främjas så att alla familjemedlemmars behov av integration beaktas. I synnerhet familjer som har invandrat på grund av arbete kan lättare än familjer som flyttat av andra skäl bli utanför integrationstjänsterna.

När antalet invandrarfamiljer ökar är det viktigt att stödja integrationen med hjälp av särskilda tjänster och dessutom inom ramen för tjänster som riktar sig till alla familjer, barn och unga. Tidigt stöd, handledning och information till familjer kan erbjudas bland annat av rådgivningsbyrån, småbarnspedagogiken och skolan. På rådgivningsbyrån, inom småbarnspedagogiken och i skolan ska invandrarföräldrarnas roll som sina barns primära fostrare stödjas, samtidigt som föräldrarna ges information och rådgivning om service som riktas till familjer samt om lagstiftning och praxis som gäller familjer i det finländska samhället.

Enligt internationell forskning verkar speciellt fattigas och invandrarfamiljers barn ha nytta av småbarnspedagogiken. I undersökningar har nyttan mätts på kort sikt bland annat i fråga om språkkunskaper och skolframgång. På lång sikt har man upptäckt en positiv inverkan till exempel på sysselsättning och utbildningsnivå. Invandrarbarnens deltagande i småbarnspedagogiken ska stödjas, för den skapar en god grund för utvecklingen av språkkunskaper och en smidig övergång till grundskolan, om utvecklingen i finska eller svenska samt hemspråket

stöds medvetet. Även genom tjänster inom den öppna småbarnspedagogiken kan man stödja invandrarföräldrars och invandrabarns integration och byggande av sociala nätverk.

Hemmet och skolan utgör den viktigaste referensramen för barn i läropliktsåldern och ger färdigheter för mer omfattande socialt deltagande. Att göra skolans mål och arbetsformer samt utbildningssystemet känt för invandrarföräldrar bör främjas genom målmedveten och systematisk interaktion mellan hem och skola.

Enligt en rapport som 2015 beställdes av Kompetenscentret för integration av invandrare påverkas tillgängligheten till tidigt stöd för barn och familjer i första hand av information. Familjerna behöver information och material på sitt eget modersmål om service, föräldraskap och fostran. Bland annat en del organisationer har producerat sådant material. I synnerhet i mindre kommuner har man knappast alls producerat kommunspecifikt informationsmaterial på olika språk, men å andra sidan kan små kommuners styrka enligt utredningen vara flexibla arbets sätt och att anställda stannar kvar. Tillgången till nödvändiga tjänster försvåras också av att professionella kan utgå från att barns, ungas eller familjers problem automatiskt beror på ”kulturen”. Genom att öka utbildningen och fortbildningen av professionella bör man därför utveckla en kultursensitiv yrkeskunskap som samtidigt grundar sig på att man lyssnar på och uppriktigt möter varje enskild kund och familj. I servicen till familjer bör man fästa vikt vid att ordna tolkning och reservera tillräckligt med tid för att möta kunder, för missförstånd kan få långtgående negativa följder för barn.

Enligt rapporten ovan är invandrarföräldrarna allmänt taget mycket nöjda med rådgivningsbyråernas och småbarnspedagogikens tjänster, men önskar mer samarbete mellan myndigheterna. På det lokala planet är det också viktigt att bygga nätverk och utveckla samarbete mellan professionella inom tjänsterna för tidigt stöd för att främja informationsutbyte, multiprofessionalitet och samordning och utveckling av tjänster. Det finns även utrymme för utveckling av samarbetet och kommunikationen mellan hemmet och skolan, för enbart elektronisk informationsförmedling, till exempel systemet Wilma, är oftast inte en tillräcklig kommunikationskanal för att nå gemensam förståelse. Det finns också stora skillnader i arbetsformerna mellan skolor, daghem och rådgivningsbyråer. Inom de tjänster där det finns åratals erfarenhet av arbete med familjer med invandrabakgrund har man ofta utvecklat fungerande modeller för ett arbetssätt som identifierar kundens behov.

Internet erbjuder bra information om service till familjer, men informationen når inte alla invandrare. Basservicen, såsom rådgivningsbyrån, ska utnyttjas för att nå familjerna. Det är svårt att nå invandrare utanför servicesystemet med myndigheternas resurser. Personer med invandrabakgrund, personer som redan integrerats och tredje sektorn kan hjälpa till att nå personer utanför servicenätet. Även via metoder för uppsökande arbete och förortsarbete kan målgruppens förtroende byggas upp och på det sättet kan invandrare få stöd för att bygga upp ett socialt nätverk, till exempel på ställen med låg tröskel som upprätthålls av organisationer, och tillhandahålla information om samhällets servicesystem.

Inom programmet för utveckling av tjänster för barn och familjer byggs det upp en lokal familjecentermodell. Med modellen avses en sammanhållen helhet av närservice som inbegriper tjänster som främjar hälsa och välbefinnande, tillväxt och utveckling samt tjänster för stöd och vård på ett tidigt stadium. Modellen erbjuder goda möjligheter att främja också invandrarfamiljers välbefinnande.

Invandrabarns och invandrarungas utbildningsvägar

Barn och unga med invandrabakgrund är inte en enhetlig grupp: de kommer från socioekonomiska bakgrunder av olika slag, talar ett eller flera språk, är födda i Finland eller har flyttat

hit i olika åldrar och deras föräldrar lägger tonvikten på olika värden och attityder i sin fostran. Det är viktigt att i allt högre grad uppmärksamma hur undervisningsväsendet ska kunna trygga likvärdiga möjligheter för barn och unga med invandrarbakgrund som kommit till landet i olika åldrar och med olika bakgrunder att lära sig och nå framgång inom utbildningen.

Först under den allra senaste tiden har det erhållits forskningsresultat om utbildning, välbefinnande och hälsa bland unga med invandrarbakgrund som är jämförbara med situationen i majoritetsbefolkningen. Det framgår av olika rapporter att många invandrarunga är i ett förhållandevis bra läge vad gäller utbildning i relation till unga som inte har invandrarbakgrund. Det finns ändå, bland annat hos unga som har svaga kunskaper i de inhemska språken, en ökad risk för att bli utanför utbildning och arbetsmarknad. I gruppen barn, unga och unga vuxna med invandrarbakgrund kan man även urskilja vissa riskgrupper, till exempel relaterat till ålder när invandringen skett och kön. Dessa faktorer behöver särskilt uppmärksammas.

De färdigheter som fås i den grundläggande utbildningen skapar en viktig grund för senare utbildning och övergång till arbetslivet. Ur ett statsfinansiellt perspektiv är det förnuftigt att sköta servicen inom den grundläggande utbildningen. Enligt statens revisionsverk (2015) är ett fungerande utbildningssystem som beaktar de särskilda behoven hos elever med invandrarbakgrund ett effektivt, eller till och med det effektivaste, sättet att integrera de unga invandrarna i samhället. För närvarande erbjuder vårt utbildningssystem dock inte alla elever med invandrarbakgrund jämlika möjligheter. Enligt resultaten från PISA 2012 ligger kunskapsnivån hos 15-åriga ungdomar med invandrarbakgrund i både första och andra generationen i genomsnitt efter unga i samma ålder som inte har invandrarbakgrund. Resultaten för unga som invandrat före skolåldern är i någon mån bättre än för de unga som invandrat i skolåldern.

Statens revisionsverks inspektionsrapport 2015 har klargjort olika orsaker till PISA-resultaten. Statens revisionsverk upptäckte bland annat att lärarnas bedömningspraxis inte nödvändigtvis gav elever med främmande språk som modersmål en realistisk bild av deras kunskaper. I rapporten konstaterades det även att elevens föräldrars utbildningsnivå och ställning på arbetsmarknaden, språken som talades hemma, ursprungslandet och könet påverkade hur eleverna klarade sig. Dessutom studerar cirka 60 procent av första generationens invandrare i en lägre skolklass än den egna åldersgruppen, vilket delvis förklarar resultaten som görs för en viss åldersgrupp, inte för dem som går i en viss klass. Skillnaderna minskar när bakgrundsfaktorerna standardiseras, men de försvinner ändå inte: för första generationens invandrare förbättras situationen klart, men för andra generationens invandrare minskar skillnaden inte i samma mån. Statens revisionsverk rekommenderar bland annat att man ska uppmärksamma eventuella behov av tilläggsstöd hos både första och andra generationens invandrare för att säkerställa integrationen och förutsättningarna för fortsatta studier samt med tanke på bedömningspraxis i den grundläggande utbildningen.

Andelen utländska studerande inom yrkes- och gymnasieutbildningen har ökat. Enligt en undersökning om arbete och välfärd hos personer av utländsk härkomst i Finland 2014 (UTH) var andelen som avbrutit skolgången tidigt fortfarande avsevärt högre bland unga av utländsk härkomst. Bland unga med finländsk bakgrund var andelen cirka 6 procent, medan den bland unga med utländsk bakgrund var 14 procent. År 2014 inledde alltså unga med invandrarbakgrund utbildning på andra stadiet betydligt mera sällan än övriga unga. Relaterat till åldersgrupp var enligt undervisnings- och kulturministeriet fler invandrare än unga i majoritetsbefolkningen i yrkesutbildning och i utförande arbeten och i motsvarande mån färre i gymnasie- och högskoleutbildning samt i yrken för vilka det krävs högskoleexamen. För att främja jämlikhet inom utbildningen har det utformats en förberedande utbildning för gymnasieutbildningen som har ordnats sedan höstterminen 2014. Andelen gymnasieelever med ett främmande språk som modersmål har de facto vuxit under de senaste åren. Enligt Utbildningsstyrelsens rapport Elever och studerande med ett främmande språk som modersmål på 2010-talet

deltog 62 procent av dem med ett främmande språk som modersmål också i examensinriktad utbildning på andra stadiet tre år efter studentexamen. Den finsk-, svensk- och samiskspråkiga befolkningens motsvarande andel var något under 80 procent.

Den fortsatta utbildningen efter grundskolan påverkades bland annat av åldern när personen anlant till landet: de som hade flyttat till Finland före skolåldern och de som fötts i Finland avbröt skolgången efter grundskolan i det närmaste lika sällan (6 %) som unga med finländsk bakgrund. Av dem som anlant i en senare ålder avbröt 18 procent skolgången tidigt. Även könet har betydelse: av pojkarna avbröt 18 procent skolgången medan motsvarande antal hos flickorna var 11 procent. Det vanligaste skälet till att unga inte fortsatte sin utbildning på andra stadiet var att de ville ut i arbetslivet (31 %). Andra orsaker var bland annat att de inte fick den studieplats de sökt till, eller inte trodde att deras språkkunskaper räckte till för studier. En del av de unga ansåg att grundskolan var en tillräcklig utbildningsnivå för dem. UTH-undersökningen uppmärksammar också betydelsen av föräldrarnas utbildning. Utbildning går starkt i arv också hos personer med invandrabakgrund.

Invandrarunga över 17 år som omfattas av integrering och är kunder vid en arbetskrafts- och näringsbyrå hänvisas ofta till integrationsutbildning, läs- och skrivundervisning eller grundläggande utbildning för vuxna. Den nivå på språkkunskaperna som uppnåtts under integrationsutbildningen räcker dock inte alltid till för fortsatta studier eller för arbetslivets krav, och det har varit svårt att säkerställa en obruten service i främjandet av integrationen av unga invandrare efter integrationsutbildningen. Situationen för invandrare som överskridit grundskoleåldern kan antas bli bättre när den grundläggande utbildningen för vuxna förnyas, tiden för stöd av frivilliga studier förlängs och yrkesutbildningen reformeras. Stödtiden för frivilliga studier förlängdes genom en lagändring som trädde i kraft i början av 2017 så att en studiehelhet i fortsättningen kan stödjas i högst 24 månader i stället för 48 månader, om målet är att fullgöra lärokursen inom den grundläggande utbildningen.

Under de senaste åren har det förekommit uppgifter som skiljer sig från varandra beträffande marginaliseringsrisken för unga med invandrabakgrund. Detta beror åtminstone i viss mån på användningen av olika definitioner. Det finns dock en gemensam uppfattning om att invandrarungdomar ställs utanför arbete och utbildning något oftare än majoritetsbefolkningen. År 2014 var andelen unga som varken arbetade, studerade eller deltog i kurser (NEET-ungdomar) enligt UTH-undersökningen 15 procent av 15–29-åringarna med invandrabakgrund, medan andelen bland unga som inte hade invandrabakgrund var 11 procent.

Med hjälp av UTH-undersökningen kan man identifiera vissa bakgrundsorsaker till att NEET-graden är högre bland invandrarungdomar. Enligt UTH-undersökningen påverkade åldern vid invandringen NEET-kategorin. NEET-statusen var vanligast bland dem som flyttat till Finland som 20–29-åringar (21 %). Bland dem som fötts i Finland eller flyttat när de var under skolåldern var enligt UTH-undersökningen NEET-graden lägre bland personer med utländsk härkomst (7 %) än bland dem som inte hade invandrabakgrund (11 %). Språkkunskaperna påverkade sannolikheten för att ställas utanför utbildning och arbete: av de unga med invandrabakgrund som hade kunskaper i finska eller svenska på modersmålsnivå var NEET-graden densamma som hos dem som inte hade invandrabakgrund, medan andelen bland dem med ringa språkkunskaper var 22 procent. Könet inverkar också: bland de unga männen fanns det knappt någon skillnad mellan dem med invandrabakgrund och dem som inte har invandrabakgrund. I själva verket var NEET-graden två procentenheter lägre (10 % och 12 %) bland dem med invandrabakgrund än bland andra. Den generellt högre NEET-graden bland unga med utländsk bakgrund förklaras till stor del av att kvinnorna bildar familj vid en lägre ålder. Av de kvinnor med invandrabakgrund i åldern 15–29 år som stod utanför arbete och utbildning skötte 51 procent sina barn hemma 2014, medan motsvarande siffra i kontrollgruppen, som inte hade invandrabakgrund, var 31 procent.

I fortsättningen ska särskild vikt fästas vid att göra övergångarna inom studierna smidigare. Det bästa sättet att förebygga risken för marginalisering är att man säkerställer nivån på de ungas språkkunskaper i slutet av grundskolan. Såväl kvinnor som bildat familj tidigt som unga som kommit till landet i åldern 13–15 år förenas sannolikt ofta av bristfälliga kunskaper i finska eller svenska, vilket försvårar fortsatta studier på andra stadiet. Det är viktigt att man stöder språkinläring och hjälper de unga att hitta en lämplig studieväg. Det behövs ett nätverksamarbete mellan många myndigheter samt utbildning och kompletterande utbildning av professionella inom vilken det fästs särskild vikt vid stödet för skolgång och social integration bland andra generationens barn och unga. Under ledning av undervisnings- och kulturministeriet bereddes 2017 en rapport om utbildningsvägar för och integrering av invandrare – smärtpunkter och åtgärdsförslag (Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi: kipupisteet ja toimenpite-esitykset). Förslagen har som mål att bland annat förbättra utvecklingsmöjligheterna för svenska och finska språket. Rapporten verkställs för närvarande.

Också skolornas elevvård, elevhandledning samt kultur- och idrottstjänster har en central ställning vid vägledningen av barn och unga och för att övergångarna ska göras smidigare. För inläring krävs det en tillräcklig god hälsa och ett allmänt välbefinnande. Enligt resultaten från skolhälsoenkäten 2013 upplevde de unga bland första generationens invandrare att deras hälsa var svagare och elevvårdstjänsterna inte så tillgängliga som för kontrollgrupperna. Andra generationens situation låg enligt de ovan nämnda indikatorerna närmare majoritetsbefolkningens unga, trots att det då fortfarande fanns skillnader i välbefinnande och hälsa. Målet för det pågående programmet för utveckling av tjänster för barn och familjer är att skapa en gynnsam tillväxt- och inlärningsmiljö för barn och unga samt stödja familjens välbefinnande bland annat genom att utveckla verksamhetskulturen och skapa kontaktpunkter mellan social- och hälsovården och bildningsväsendet. Programmet innebär också möjligheter att utveckla stödet för tillväxt och inläring för barn och unga med invandrarbakgrund.

Under den europeiska strukturfondsperioden 2014–2020 inleddes planering och införande av serviceställen med låg tröskel för unga under 30 år (Navigatorn). Modellen bygger på förvaltningsövergripande basservice och ett omfattande samarbetsnätverk som erbjuder information, rådgivning, handledning och stöd på multiprofessionell basis. I många kommuner anlitar invandrarungdomarna serviceställenas tjänster och drar nytta av de sektorsövergripande aktiviteter som erbjuds. Arbets- och näringsministeriet stöder en utveckling av verksamheten, och i samband med sin halvtidsöversyn drog regeringen upp riktlinjerna för stödet för en etablering av verksamheten.

Skillnaden i familjernas socioekonomiska ställning påverkar barnens utgångslägen: år 2012 levde närmare 60 procent av de utländska ungdomarna under 18 år i hushåll som hörde till de två lägsta inkomstdecilerna. Enligt en utredning av arbets- och näringsministeriet har integrationsplaner visat sig ha en tydlig generationsöverskridande effekt som yttrar sig i bättre studieframgång hos invandrarbarn med föräldrar för vilka det hade utarbetats en integrationsplan jämfört med invandrarbarn som kommit till landet något tidigare för vilkas föräldrar det inte hade utarbetats någon integrationsplan. Också Enligt en utredning från Statens revisionsverk har också exempelvis Helsingfors stads anslag till skolorna för positiv särbehandling bevisligen ökat sannolikheten för att såväl finskspråkiga pojkar som elever med invandrarbakgrund söker till utbildning på andra stadiet.

Invandrades hälsa och välbefinnande och främjande av integration i social- och hälsotjänster

Undersökningen om arbete och välfärd hos personer med utländsk härkomst 2014 (UTH) kartlade hälsan, välbefinnandet, handlings- och arbetsförmågan och levnadsförhållandena hos personer av utländsk härkomst. Utifrån den finns det skillnader i levnadssätten hos personer av utländsk härkomst jämfört med Finlands hela befolkning: i synnerhet alkoholbruket hos per-

soner med utländsk bakgrund var märkbart lägre än hos hela befolkningen i Finland, och i de flesta av grupperna främjade levnadssätten hälsan även i allmänhet. Å andra sidan är tobaksrökning och bristen på motion hos invandrarkvinnor utmaningar. I fråga om sjuklighet och hälsorisker var befolkningsgrupperna med utländsk bakgrund dock mycket olika. För hälso-problemens och den upplevda hälsans del var skillnaderna mellan män och kvinnor i befolkningen med utländsk bakgrund stora och divergerande i grupper från olika länder.

Enligt undersökningen om arbete och välfärd hos personer med utländsk härkomst 2014 rapporterade utlänningarna färre fall av otillgodosett servicebehov än hela den finländska befolkningen. Enligt undersökningen verkar dock den övergripande situationen för dem som anlant som flyktingar emellertid enligt många indikatorer vara sämre än i bakgrundsgrupperna: var fjärde person med flyktingbakgrund upplevde att något problem med hälsan begränsade hans eller hennes sedvanliga verksamhet.

Enligt finländska befolkningsundersökningar har många invandrargrupper som kommer från konfliktområden klart mer psykiska symtom och riskfaktorer som belastar den mentala hälsan än majoritetsbefolkningen, såsom traumatiska upplevelser, diskriminering och brist på sociala nätverk. Befolkningen med invandrabakgrund använder dock inte mentalvårdstjänster i högre grad än hela befolkningen. I en undersökning som Stiftelsen för Rehabilitering utfört för arbets- och näringsministeriet 2014 och i en rapport som Statens revisionsverk utarbetat 2014 om integrationen inom social- och hälsovården konstaterades det att kommunernas basservice inte i tillräcklig utsträckning tillgodoser invandrarnas behov av mentalvård. Inom servicen finns det sällan tillgång till det psykiatriska kunnande som behövs för vård av den mentala hälsan hos personer som får internationellt skydd, och tjänster för mental hälsa, trauma och terapi kan inte ordnas i tillräcklig utsträckning. I Statens revisionsverks rapport konstaterades det i övrigt att invandrarnas särskilda behov beaktats vid utvecklingen av social- och hälsovården på ett berömvärdt sätt i programmen och strategierna för integration och social- och hälsotjänster. Däremot har invandrarnas särskilda behov dock i varierande grad beaktats i verkställandet i kommunerna och i olika enheter inom social- och hälsovården. Likaså behöver personalens kunnande fortfarande utvecklas, speciellt i de regioner där det finns lite invandrare. Kunskapen om kultursensitivitet hos de yrkesutbildade inom social- och hälsovården behöver ökas, likaså kunskaperna om stödet för mental hälsa hos dem som arbetar med invandrare.

Enligt rapporten ska vägledningen angående social- och hälsotjänster stärkas och göras tydligare. Social- och hälsovårdsministeriet har 2016–2017 utfärdat många meddelanden (s.k. kommuninfo) och anvisningar som gäller invandrare och asylsökande. I sin uppföljning (Uppföljningsrapport 23.1.2018) konstaterar Statens revisionsverk att social- och hälsovårdsministeriets anvisningar har varit mer omfattande och systematiska än tidigare, och i det avseendet har revisionsverkets rekommendationer genomförts. Vid utvecklingen av social- och hälsovård som tillhandahålls invandrare ska i fortsättningen vägledningen och rådgivningen på deras eget språk stärkas och positiv särbehandling utnyttjas, till exempel så att det vid behov reserveras mer tid för invandrare vid mottagningar, ordnas tillräcklig tolkning eller övriga stödåtgärder. Lagstiftningen har under den senaste tiden stärkts så, att kundorientering samt klientens och patientens rätt till individuell bedömning av servicebehovet har stärkts. Även invandrarnas egna organisationers roll bör stärkas vid förmedlingen av information om service som gäller hälsa och välbefinnande. Avsikten är att invandrarnas hälsa och välbefinnande i fortsättningen ska följas upp som en del av den regionala hälso- och välfärdsundersökningen (ATH).

Under de senaste åren har till exempel Institutet för hälsa och välfärd och Kompetenscentret för integration av invandrare tagit fram information och redskap som de som arbetar med invandrare har daglig och konkret nytta av. Institutet för hälsa och välfärd och Kompetenscent-

ret för integration av invandrare har också bidragit till utvecklingen av social- och hälsovårdspersonalens kunskaper om invandring bland annat genom att publicera material, handböcker och beskrivningar av god praxis samt ordna seminarier och andra evenemang.

Skolhälsoenkäten 2017 visade att det finns tydliga skillnader i hälsa och välbefinnande mellan unga med utländsk bakgrund och finländska ungdomar. Det bör dock noteras att ungdomar av utländsk härkomst inte är en enhetlig grupp: de unga finns skiljer sig åt i fråga om bakgrundsgrupper och kön. Dessutom påverkas de ungas hälsa och välfärd av invandringsålder och socioekonomiska faktorer. Hur länge den unga har bott i Finland samt olika familjerelaterade faktorer kan ha större betydelse för personens hälsa och välfärd än själva bakgrunden. Trots att majoriteten av dem som är av utländsk härkomst och födda utomland upplevde att deras hälsa var god eller tämligen god, är det oroande att 24 procent av pojkarna och 29 procent av flickorna upplevde sig ha medelmåttig eller dålig hälsa. Många av dem som var av utländsk härkomst led av bland annat ångestsymtom.

Enligt Skolhälsoenkäten 2017 har framför allt första generationens unga oftare en mer otrygg uppväxtmiljö än andra unga. Enligt 24 procent av pojkarna och 13 procent av flickorna blev de utsatta för upprepade mobbning. Av de mobbade pojkarna upplevde 26–34 procent och av flickorna 26–35 procent att de mobbats i skolan eller på fritiden på grund av hudfärg, språk eller sin utländska bakgrund. Under det senaste året hade första generationens unga betydligt oftare än andra ungdomar angripits med till exempel slag, sparkar eller vapen.

Genom rådgivningsverksamheten finns det goda möjligheter att nå familjer med invandrarbakgrund och stödja välbefinnandet, ett sunt levnadssätt och integrationen. I hälsokontrollerna ingår alltid stöd, vägledning och rådgivning enligt individuella behov. Även för eleverna i grundskolan ordnas en hälsokontroll i varje årskurs. En del av hälsokontrollerna är omfattande, där en hälsovårdare och en läkare möter hela familjen och klarlägger föräldrarnas och den övriga familjens välbefinnande.

Invandrare inom kultur-, idrotts- och ungdomsväsendet

Idrotten och ungdomsarbetet har en betydelsefull roll i integreringen av invandrare och för delaktigheten och gemenskapen. Ungdomsarbete och idrott kan smidigt erbjuda meningsfull sysselsättning och möten med majoritetsbefolkningen också för invandrare utanför utbildning och arbetsliv. Kulturen, idrotten och ungdomsarbetet spelar också en viktig roll för unga invandrades språkinläring och studier samt inom kamratverksamheten där även invandrarernas egna föreningar är aktiva. Konst och kultur ökar interaktionen och dialogen mellan kulturer och sänker tröskeln för invandrare att bli delaktiga i det finländska samhället. Med hjälp av bibliotekens mångkulturella tjänster kan man främja möjligheterna för invandrarerna såväl att lära sig finska språket och skaffa sig kännedom om den finländska kulturen som att bevara sitt modersmål och sin ursprungskultur.

Bland ungdomar med invandrarbakgrund är andelen unga som motionerar bara högst en timme i veckan större än bland dem med finländsk bakgrund. Det finns skillnader mellan könen, 43 procent av flickorna och 35 procent av pojkarna motionerade ytterst lite. Dessutom har unga med finländsk bakgrund fler inplanerade fritidssysselsättningar än unga med invandrarbakgrund. Fler invandrarfamiljer än familjer i majoritetsbefolkningen har låga inkomster (skillnaderna är stora mellan folk från olika länder), och följaktligen aktualiseras också frågan om hur man resursmässigt ska trygga jämlika möjligheter att delta till exempel i ledd idrottsverksamhet.

Idrottsväsendet i städer och kommuner samt idrottsföreningar och organisationer som erbjuder motionstjänster har en central roll när det gäller att få med också invånare av utländsk här-

komst. I serviceenkäten för kommuner som genomfördes 2015 ombads enkättagarna bedöma hur bra de tjänster kommunen ordnar motsvarar invandrarnas behov. De som besvarade enkäten upplevde framför allt att kommunens kulturella tjänster motsvarade invandrarnas behov ganska eller mycket bra. Invandrarnas bristande språkkunskaper och att få dem att engagera sig i kulturverksamheten upplevdes som en svårighet. Svårigheterna att nå ut gällde speciellt äldre åldersklasser, för inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen nås i princip alla barn av de kulturella tjänsterna för barn. Biblioteks-, idrotts- och ungdomstjänsterna ansågs motsvara invandrarnas behov väl. Även de ansvariga inom idrotts- och ungdomstjänsterna nämnde bristen på närhet, information och marknadsföring som en svårighet, då informationen om tjänsterna inte når invandrarna tillräckligt bra. Också kulturella olikheter och flickors ringa deltagande togs upp som en utmaning i ungdomsverksamheten. Dessutom upplevde man inom idrottsarbetet att invandrare inte alltid har tillräckliga färdigheter, till exempel fysiska färdigheter, för att delta i idrottsverksamhet. Inom idrottsväsendet aktualiserades också frågan om huruvida lokalerna räcker till och om kulturella olikheter.

Också invandrarnas egna organisationer spelar en viktig roll för främjandet av motion. Utöver möjligheten till motion erbjuder de kamratstöd, social interaktion samt en känsla av delaktighet och gemenskap i den egna gruppen. I dem identifieras deltagarnas olika behov, och verksamheten kan även ordnas utifrån egna premisser. Det är fråga om personer med invandrarbakgrund som själva är aktörer, inte bara objekt som verksamheten riktar sig till. Verksamheten begränsas dock ofta av otillräcklig finansiering.

På idrottsområdet har integrationen av invandrare subventionerats med hjälp av en flerårig åtgärdshelhet enligt ett utvecklingsprogram vid undervisnings- och kulturministeriet. Tilläggsstöd har anvisats speciellt för verksamhet bland invandrabarn och invandrarungar, för hälsofrämjande motionsverksamhet för vuxna invandrare samt för idrotts- och motionsföreningarnas verksamhet för invandrare. Under de senaste åren har invandrarkvinnor och invandrarflickor samt de grupper som varit svårast att nå utgjort särskilda målgrupper. Syftet med att stödja invandrarnas motionsutövning är att främja dels integrationen, dels motion tillsammans med majoritetsbefolkningen. Åtgärder behöver vidtas för att få invandrare att delta mer i kultur, motion och ungdomsärenden.

Kön och integration

Ett av målen för integrationslagen är att främja jämlikhet. Även om många frågor som anknyter till integrationen av män och kvinnor på ett allmänt plan är likadana, kan integrationsprocessen också vara förknippad med frågor som är av betydelse ur ett könsperspektiv. Samtidigt bör det noteras att förutom kön påverkar människors olika bakgrunder, till exempel orsak till invandringen, ålder, utbildning och hälsorelaterade faktorer hur jämlikheten och integrationen genomförs i praktiken.

Den finländska integrationspolitiken bygger på att man beaktar invandrarnas individuella behov, vilket ger möjlighet att likvärdigt främja integrationen av kvinnor och män. Insikten om könets betydelse och tillgodoseendet av de särskilda behov som följer med det bör ses som en del av det samlade integrationsarbetet. Främjandet av jämlikhet bör i större utsträckning integreras i planering, genomförande och uppföljning av integrationsarbetet. Samtidigt som det är viktigt att beakta könsrelaterade faktorer och kulturell mångfald i verksamheten ska de dock inte som sådana godtas som förklaringsmodell vid eventuella problem.

I vissa fall tvingas invandraren att omdefiniera könsrelaterade normer och förväntningar i relation till såväl ursprungsland som mottagande samhälle. En del invandrare kommer från länder där könet avgör personens rättigheter, skyldigheter och påverkningsmöjligheter såväl i arbetslivet och hemma som i samhället i övrigt. I vissa samhällen skiljer sig kvinnornas ställning

i betydande grad från männens, även om uppfattningarna om könsroller kan variera avsevärt också inom samma samhälle. De uppfattningar som råder i ursprungslandet kan avspeglas på livet i Finland. Dessutom kan en del av invandrarkvinnorna i Finland hamna i en familjesituation eller i andra situationer där det inte finns förutsättningar för jämställdhet.

Även i det finländska samhället och på arbetsmarknaden i Finland finns det könsbundna strukturer samt stereotypa föreställningar om invandrarkvinnor och invandarmän som kan påverka integrationen. Dessutom är orsakerna till invandring i viss mån könsbundna, och följderna av invandringen kan yttra sig på olika sätt för olika kön. Män kommer ofta till Finland för arbete, studier eller som flyktingar, kvinnor av familjeskäl. Kvinnor som flyttar till Finland av familjeskäl, tidigt bildar familj och tar hand om barnen hemma löper större risk än män för att ställas utanför integrations- och utbildningstjänster samt sociala nätverk. Det finns också en tydlig skillnad mellan könen när det gäller sysselsättning och inkomstnivå. För män är risken att ställas utanför integrationstjänster ofta knuten till att de oftare än kvinnor flyttar till Finland på grund av arbete.

En utredning om invandrarkvinnors och invandarmäns ställning och om jämställdheten mellan könen (social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2016:53) lyfter fram tre centrala jämställdhetsfrågor: kvinnor med utländsk bakgrund som hemmaförälder och deras lägre sysselsättningsgrad, unga män som kommer från konfliktområden och som är nära läropliktsåldern eller har passerat den och beaktande av skillnaderna i hälsa och välbefinnande hos befolkningen med utländsk bakgrund inom social- och hälsovården. En central lösning som lyfts fram i utredningen är att stödja och säkerställa basservice av hög kvalitet och att beakta frågor som gäller jämställdheten mellan könen som en del av alla offentliga tjänster. Utredningen framhåller också vikten av att ta fram regelbundna uppföljningsuppgifter om invandrarkvinnors och invandarmäns situation.

Man har försökt hitta lösningar på de strukturella missförhållanden som lyfts fram i social- och hälsovårdsministeriets utredning. I statens integrationsprogram 2016–2019 angavs som central åtgärd för att främja jämställdheten att förbättra utbildningsmöjligheterna för hemmaföräldrar, som ofta är kvinnor. Utbildningsmöjligheterna för hemmaföräldrar kommer att förbättras till följd av den invandrarutbildning inom fritt bildningsarbete som inleddes 2018.

Av de asylsökande och särskilt av de minderåriga som kommer utan vårdnadshavare är merparten män. Enligt social- och hälsovårdsministeriets utredning ovan löper de unga män med svag utbildningsbakgrund som kommer från konfliktområden och flyttar till Finland när de är i slutet av läropliktsåldern eller efter det risk för att ställas utanför utbildning och arbete. En avgörande förbättring när det gäller situationen för de unga som anlänt i slutet av läropliktsåldern eller efter det är reformen 2018 av den grundläggande utbildningen för vuxna.

Kvinnor och män med invandrarbakgrund får stöd via integrationstjänsterna att se sina möjligheter att delta. Till exempel i arbets- och näringsministeriets anvisning om upphandling av arbetskraftsutbildning och andra arbetskraftstjänster (TEM/1899/03.01.05/2017, på finska) instrueras enheter som upphandlar integrationsutbildning i form av arbetskraftsutbildning att vid upphandlingen beakta målen för regeringens jämställdhetsprogram. I läroplansgrunderna för integrationsutbildningen har jämställdheten mellan könen integrerats i utbildningsinnehållet. Det är viktigt att det finns tillräckligt med resurser inom arbetskrafts- och basservicen för individuell handledning och rådgivning samt kunskaper om könets betydelse och könssensitiva aktiviteter. Också exempelvis i den grundläggande utbildningen för personer i läropliktsåldern är det viktigt att utveckla ett könssensitivt förhållningssätt för att likvärdigt sporra såväl flickor som pojkar med invandrarbakgrund till fortsatta studier och på så sätt till ett attraktivt yrke.

Med tanke på integrationen är det viktigt att såväl invandrarkvinnor som invandarmän samt unga har samma möjligheter att delta i besluten, dialogen och aktiviteterna i samhället. Verksamheten i organisationer och den övriga fritidsverksamheten bör vara så ordnad att den lätt kan nås av både invandrarkvinnor och invandarmän. Enligt en undersökning i samband med kommunalvalet 2017 har situationen inte förändrats i någon större utsträckning jämfört med valet 2012: för väljare med utländsk bakgrund är valdeltagandet i genomsnitt betydligt lägre än för väljare med finländsk bakgrund. Skillnaderna i röstningsaktivitet mellan olika grupper av invandrare är stora, men i alla grupper är kvinnorna numera aktivare väljare än män. Bland kandidaterna, och ännu mer påtagligt bland de valda ledamöterna, är ställningen för män med ett främmande språk som modersmål bättre än för kvinnorna, om än de utländska kvinnornas andel av kandidater och valda ledamöter är högre än andelen kvinnor som talar ett inhemskt språk.

Enligt utredningen om invandrarkvinnors och invandarmäns ställning och jämställdheten mellan könen är de former av våld som invandrare utsätts för könsbundna. För invandarmän är risken att såväl bli offer för våld som att begå brott vanligen högre än för invandrarkvinnor, vilket avspeglar vanliga skillnader mellan könen också i majoritetsbefolkningen. I rasistiska brott som anmäls till polisen är män oftare målsägande än kvinnor. Goda relationer inom befolkningen främjar integrationen av såväl invandrarkvinnor som invandarmän. I alla miss-handelsbrott är en betydligt större andel kvinnor än män offer för våld inom familjen, och det-samma gäller också invandrare. Invandrarkvinnor och invandrarflickor kan också exempelvis bli offer för könsstymning. Hedersrelaterat våld och hot om tvångsäktenskap drabbar oftare kvinnor och flickor, men det kan också gälla pojkar och män.

I planen för genomförande av Europarådets Istanbulkonvention har det sammanställts åtgärder för att förebygga våld mot kvinnor och våld inom familjen.

Invandrare i utsatt ställning och äldre invandrare

Invandrare är en mycket heterogen grupp, och bland dem kan det finnas personer i utsatt ställning med särskilda behov som behöver beaktas i tjänsterna. Tillgången på tjänster som till-handahålls grupper i utsatt ställning varierar kraftigt enligt region. I fortsättningen behöver tjänsterna utvecklas såväl till innehåll som regionalt så att de tillgodoser olika gruppers behov. Också sätten för hur olika grupper ska nås och hänvisas till lämpliga tjänster ska utvecklas. Tredje sektorns tjänster med låg tröskel är i en central ställning när det gäller att nå grupper i utsatt ställning och som komplement till myndigheternas tjänster.

Invandrarkvinnor som utsätts för våld i familjen och i nära relationer är särskilt utsatta. Svaga sociala nätverk samt bristen på språkkunskaper och dålig kännedom om samhällets tjänster kan göra det svårare att söka sig till tjänster som erbjuder hjälp. Enligt planen för genomförande av Europarådets Istanbulkonvention ska parterna bland annat med hjälp av färdiga handlingsmodeller främja utbildning i jämlikhet och jämställdhet bland asylsökande och för personer som omfattas av integrationstjänster samt stärka handledningen för invandrarfamiljer som ett led i verksamheten vid de familjecenter som ingår i social- och hälsovårdsministeriets program för utveckling av tjänster för barn och familjer. Arbets- och näringsministeriets kompetenscenter för integration av invandrare ordnar i samarbete med Människorättsförbundet utbildning för professionella och organisationer som arbetar med invandrare för att förebygga kvinnlig könsstymning och hedersrelaterat våld. I Finland har det avfattats en utredningspromemoria om förekomsten och uppdagandet av tvångsäktenskap. Utifrån resultaten av denna kommer det att formuleras en lägesbild av bekämpningen och förebyggandet av tvångsäktenskap samt kartläggas myndigheternas behov av anvisningar och utbildning. Dessutom kommer social- och hälsovårdsministeriet att finansiera ett nytt handlingsprogram som ska förhindra kvinnlig könsstymning. Programmet omfattar tiden fram till 2020.

Invandrare med funktionsnedsättning utgör en särskilt utsatt grupp. I myndigheternas tjänster ska särskild vikt fästas vid tjänster för invandrare med funktionsnedsättning och vid att dessa har tillgång till tjänsterna. Under de senaste åren har vägledningen och rådgivningen för invandrare med funktionsnedsättning förbättrats bland annat genom att stödcentret Hilma för invandrare med funktionsnedsättning har grundats under Vammaisfoorumi ry.

Språk- och annan utbildning som främjar integrationen av invandrare över 65 år ordnas inte systematiskt. Integrationsfrämjande verksamhet för målgruppen har närmast varit projektbaserad och genomförs av kommuner eller av organisationer. Rådgivningstjänster, språkundervisning, samhällskunskap, rekreationsverksamhet samt hjälp med översättning, tolkning och att utträta ärenden som ordnas av organisationerna är av största vikt för äldre invandrare. Äldre invandrare kan också delta i språkutbildning som ordnas av läroanstalterna inom fritt bildningsarbete, till exempel vid arbetarinstitutet. I fortsättningen kommer också äldre invandrare att i allt större utsträckning omfattas av tjänster för äldre och av serviceboende samt av annat boende och andra tjänster för särskilda grupper. Därför är det viktigt att även stärka personalens kompetens inom invandring så att dessa också har möjlighet att identifiera individuella behov hos invandrare som hör till en särskild grupp.

Invandrare som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter kan belastas av attityder och diskriminering som upplevts som negativa såväl från företrädare för den egna bakgrundsorganisationen som från majoritetsbefolkningen. Dessutom kan de till exempel när de söker jobb utsättas för diskriminering av flera orsaker på grund av både sexuell läggning och sin invandrarbakgrund.

Invandrarernas boende

Många nyanlända invandrare, som just har påbörjat sin integration och arbetskarriär i det nya landet, bosätter sig vanligen, särskilt i början av sitt boende, i områden som kan erbjuda billiga hyresbostäder. Många familjer, i synnerhet första generationens invandrarfamiljer, kan också vara större än majoritetsbefolkningens familjer, och behöver då större bostäder. Detta åter kan bidra till en koncentration av invandrare till vissa områden. På grund av att många invandrare i början av invandringen har sämre sysselsättning och lägre inkomstnivå än majoritetsbefolkningen är deras möjligheter att agera på bostadsmarknaden samt välja plats och besittningsform för bostaden mer begränsade än majoritetsbefolkningens. Invandrarna är de facto ofta överrepresenterade i hyresbostäder som stöds av staten och underrepresenterade i ägarbostäder.

Enligt en omfattande europeisk undersökning som publicerades 2016 har den socioekonomiska segregationen förstärkts överallt i Europa under de tio senaste åren. Samma iakttagelser har gjorts i den senaste tidens undersökningar också i Finland. Särskilt områden med många sociala hyresbostäder, ofta bostadsområden från övergången mellan 1960- och 1970-talet, har den svagaste socioekonomiska ställningen. Den interna socioekonomiska segregationen i städerna är en följd av ojämn inkomstfördelning, sysselsättning, utbildning och välfärd, och till följd av bostadsmarknaden är dessa skillnader lokaliserade till olika delar av städerna. I synnerhet de som inte är delaktiga i välfärden är ofta koncentrerade till vissa områden som vanligen har den svagaste ställningen på bostadsmarknaden.

Ställvis har också koncentrationen till särskilda områden av personer, i synnerhet av låginkomsttagare, med utländsk bakgrund, stärkts, även om trenden ännu är obetydlig jämfört med många andra länder. Den tilltagande ojämlikheten kan dock utgöra ett hot mot städernas sociala hållbarhet och konkurrenskraft samt ta sig utlopp i form av oroligheter i samhället. Om olika befolkningsgruppers möjligheter att agera och delta i samhället skiljer sig åt, kan den sociala segregationen förstärkas också den etniska differentieringen. För att förhindra differentie-

ring behövs det insatser för att skapa likvärdiga handlingsmöjligheter för befolkningsgrupperna och social integration såväl i samhället som i bostadsområdena.

I bostadsområden där hyreshusen dominerar bör man dessutom fästa särskild vikt vid tillgången till tjänster, utbildningsmöjligheter och kollektivtrafikförbindelser, eftersom alla dessa kan påverka de grundläggande orsakerna till differentiering och möjligheterna till sysselsättning. Samtidigt är det viktigt att man satsar på boende till skäligen priser och ett mångsidigare bostadsbestånd, bland annat genom kompletteringsbyggande och utveckling av en trivsamt miljö och fungerande områden. Det är också viktigt att de bostäder som byggs i nya områden bildar ett i princip mångsidigt bostadsbestånd med tillgängliga bostäder. Mångsidiga, trivsamma och fungerande bostadsområden, god tillgång till integrationstjänster, arbetsplatser och utbildning, små skillnader i välfärd mellan olika befolkningsgrupper samt en miljö som stöder delaktighet stärker integrationen och förhindrar segregationen av bostadsområden.

Goda befolkningsrelationer, attitydklimat och delaktighet

Befolkningsrelationerna och attitydklimatet påverkar invandrarnas integration och möjligheter att delta i samhället. I stället för att tala om etniska relationer håller det på att etableras ett bredare sätt att förhålla sig till befolkningsrelationer som innebär att attityder, växelverkan mellan olika befolkningsgrupper, olika befolkningsgruppers delaktighet och känsla av trygghet samt sambanden mellan dem granskas som en helhet.

Goda etniska relationer har främjats och diskriminering har förebyggts både av myndigheter och av organisationer. Betydelsen av partnerskap mellan myndigheterna och det civila samhället vad gäller att främja integration och goda etniska relationer samt stödja delaktighet har stärkts ytterligare under de senaste åren. Till exempel under mottagningen av det rekordartade antalet asylsökande 2015 deltog organisationerna i betydande grad i att tillgodose de sökandes behov.

Enligt arbets- och näringsministeriets serviceenkät 2015 har kommunerna haft som ambition att främja dialogen mellan olika befolkningsgrupper på många olika sätt. Av kommunerna betonade 38 procent behovet av ett diskussionsforum av typen delegation, 44 procent betonade behovet av samrådsmöten och diskussioner, 74 procent ansåg att det behövs invandrarpaneler och 57 procent betonade behovet av regelbundna samtal i samband med sökandet av understöd som kommunen beviljar.

Med stöd av diskrimineringslagen ska en myndighet bedöma i vilken mån likabehandling har genomförts i dess verksamhet och vidta nödvändiga åtgärder för att främja likabehandling. Myndigheten ska ha en plan som innehåller nödvändiga åtgärder för att främja likabehandling. I en enkät riktad till kommunerna som Kommunförbundet genomfört har man kartlagt kommunernas likabehandlingsplaner. Av de 127 kommuner som deltog i enkäten uppgav omkring hälften (54 %) att en likabehandlingsplan har utarbetats som en del av någon annan plan, vanligen jämställdhetsplanen.

Justitieministeriet har utvecklat anvisningar och metoder för planeringen av likabehandling och för bedömningen av jämställdheten och upprätthåller ett system för uppföljning av diskriminering.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter publicerade i december 2017 en undersökning, MIDIS, genom vilken man samlade in jämförbara uppgifter om invandrarers och etniska minoriteters erfarenheter från olika livsområden. Studiematerial samlades in i alla medlemsländer under 2015–2016 och för Finlands del utvaldes som undersökningsgrupp vuxna invandrare och deras barn från Afrika söder om Sahara.

Enligt undersökningen upplevde 60 procent av invandrarna från Afrika söder om Sahara och deras barn att de diskriminerats i Finland på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de fem år som föregått undersökningen (medeltal för EU 38 %). Upplevelser av diskriminering förekommer på olika livsområden, såsom inom offentliga och privata tjänster, vid jobsökning, på arbetsplatser, vid anskaffning av bostad och inom utbildning. Frågorna om trakasserier och hatbrott gav liknande resultat: 47 procent hade upplevt trakasserier på grund av sin bakgrund under de tolv månader som föregick undersökningen. En tidigare motsvarande undersökning genomfördes 2008 och visade höga tal i fråga om trakasserier och hatbrott. Utifrån resultaten av undersökningen 2017 ser det ut som att situationen beträffande invandrarernas upplevda diskriminering inte har förändrats.

När det gällde frågor om tillhörigheten till en grupp och förtroendet för beslutsfattare i samhället var resultaten för Finlands del däremot bättre än medeltalet för EU. Av deltagarna i undersökningen ansåg 83 procent att deras boplatser var viktigt eller mycket viktigt och 71 procent upplevde samhörighet med boplatserna. Också förtroendet för aktörerna i samhället (t.ex. kommunala myndigheter och polisen) var högre bland invandrarna i Finland än medeltalet för undersökningen. Bland dem som utsatts för diskriminering var nivån på förtroendet enligt resultaten dock lägre. Enligt tidigare undersökningar vet man att hatpropaganda och trakasserier påverkar trygghetskänslan och den psykiska hälsan samt förtroendet för myndigheter hos dem som utsatts för det. Diskriminering och trakasserier stör också interaktionen och delaktigheten mellan grupper, likaså förutsättningarna för integration. För att minska invandrarernas upplevelse av diskriminering, trakasserier och hatbrott behövs det i fortsättningen sektorsövergripande och samordnade åtgärder.

Enligt justitieministeriets kartläggning av befolkningsrelationer 2017 har attityderna till invandring och invandrare skärpts i någon mån under de senaste åren. Enligt kartläggningen var 65–74 procent av kommuninvånarna positiva till kulturell mångfald i grannskapet. Däremot identifierade kommuninvånarna ofta etniska grupper som de inte ville ha som grannar (62–71 % beroende på kommun).

Justitieministeriet har undersökt invandrarernas valarbeteende på basis av kommunalvalet 2017. De röstberättigade utländska medborgarnas deltagande i kommunalval har varit runt 20 procent i kommunalvalen 1996–2017. I kommunalvalet 2017 var de finländska medborgarnas valdeltagande cirka 60 procent. Förklaringen till röstningsaktiviteten bland finländare och etniska minoriteter i Finland är i viss utsträckning samma faktorer, till exempel socioekonomisk ställning.

Enligt en undersökning som Näringslivets Delegation EVA rf utförde 2016 verkar det ökade antalet asylsökande i någon mån ha skärpt inställningen till invandring, men andelen med extrema åsikter är liten. Unga har en positivare inställning till invandring än äldre, och enligt ungdomsbarometern är de ungas inställning till invandring eller kulturell mångfald tolerant eller försiktigt positiv. Fler än två av tre unga anser det värdefullt att människor som representerar olika kulturella bakgrunder bor i Finland.

Enligt Institutet för hälsa och välfärds regionala hälso- och välfärdsundersökning 2015 varierar upplevelsen av ensamhet bland personer med invandrarbakgrund enligt den etniska bakgrunden. Skolhälsoenkäten 2017 visar att närmare en tredjedel av de invandrade pojkarna upplevde att de inte hade en enda nära vän. Av alla elever med utländsk bakgrund i klasserna 8 och 9 hade cirka en tredjedel upplevt mobbning på grund av hudfärg, språk eller bakgrund. I synnerhet första generationens elever upplevde att de blev mobbade varje vecka: var fjärde pojke och tretton procent av flickorna.

För att öka delaktigheten är det viktigt att stärka samarbetet mellan myndigheter och olika aktörer i samhället samt verksamhetsförutsättningarna för invandrarnas egna organisationer. Invandrarorganisationerna kan fungera som samarbetspartner till myndigheter och andra organisationer, men också som kanaler för att bevara och utveckla gruppernas modersmål och kultur samt som kamratstöd för nya invandrare.

Anvisande av kommun för personer som beviljats internationellt skydd

Antalet kommunplatser som grundar sig på avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna om anvisandet av kommun för personer som fått internationellt skydd har redan i åratal varit otillräckligt. Det exceptionellt stora antalet asylsökande som anlände 2015 och det faktum att det jämfört med tidigare år var mångfald fler personer som fick uppehållstillstånd och som skulle anvisas en kommun, visade ännu starkare än tidigare att det nuvarande systemet för anvisande av kommun inte till alla delar fungerar på önskvärt sätt. Antalet kommunplatser kunde utökas i betydande mån, men allt fler asylsökande som beviljats uppehållstillstånd flyttade på eget initiativ från flyktingförläggningarna till kommunerna.

I anvisandet av kommun baserat på avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna ingår flera faser och aktörer, vilket bromsar upp flytten från förläggningar till kommuner. Även mottagningsbesluten i kommunfullmäktige bromsar upp processen. Det blir dyrt och fördröjer integrationen när vistelsen i förläggningar för personer som fått uppehållstillstånd drar ut på tiden. Till följd av att antalet asylsökande ökade 2015 intensifierade arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet, Migrationsverket och närings-, trafik- och miljöcentralerna sitt samarbete för att effektivisera flytten till kommunerna och samordna handledningen. För att påskynda flytten till kommunerna för asylsökande som beviljats uppehållstillstånd genomförs under 2017–2018 ett AMIF-finansierat projekt vars syfte är att intensifiera samarbetet mellan olika aktörer. Man har dock lyckats minska antalet asylsökande med uppehållstillstånd som vistas på förläggningarna, men majoriteten av dem som beviljats tillstånd har ändå flyttat till kommunerna på eget initiativ.

Samarbetet mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna har huvudsakligen fungerat vad gäller såväl anvisande av kommun som främjande av integrationen. Kommunplatsernas läge som förhandlats fram med kommunerna tillgodoser dock inte alltid behoven och önskemålen hos dem som fått uppehållstillstånd. Till exempel på mindre orter kan möjligheterna till vidareutbildning och sysselsättning samt stöd från den egna gruppen vara mindre än på större orter. Också kommunerna kan ha önskemål beträffande de personer de tar emot.

På grund av bristen på avtalsplatser har Migrationsverket gett förläggningarna anvisningar om att hjälpa dem som kan flytta på egen hand, och en del av dem som fått uppehållstillstånd flyttar i varje fall på eget initiativ utan hjälp av myndigheter till önskad kommun eller till orter där det finns bostäder. Av de asylsökande som sökt och fått uppehållstillstånd 2015 har först cirka en tredjedel flyttat till en kommun med en avtalsplats, cirka en tredjedel med hjälp av förläggningen och cirka en tredjedel på egen hand. År 2017 har färre flyttat till avtalskommuner och allt fler på eget initiativ. Av dem som beviljats uppehållstillstånd 2017 flyttade 44,9 procent till en kommun på eget initiativ eller blev kommuninvånare direkt efter en privat inkvartering. Närings-, trafik- och miljöcentralerna anvisade kommun för 24,8 procent av de asylsökande som beviljats uppehållstillstånd, och 30,3 procent flyttade till en kommun med hjälp av flyktingförläggningen.

Förläggningarnas läge har mycket stor inverkan på var den som fått uppehållstillstånd bosätter sig när han eller hon flyttar bort från förläggningen. Flyttningen går, både vad gäller de flyttningar som är baserade på avtal och de flyttningar som sker med förläggningens hjälp, huvudsakligen till den närings-, trafik- och miljöcentralens område där förläggningen ligger. Också

många som flyttar till en kommun på egen hand kan stanna i en kommun som de redan känner till. Av de asylsökande som beviljats uppehållstillstånd 2015 flyttade cirka en sjättedel under juli–december 2016 till en annan region än den där närings-, trafik- och miljöcentralen och förläggningen låg. Flyttningarna gick huvudsakligen till huvudstadsregionen och till landskapens tillväxtcentrum. Av alla asylsökande som fått uppehållstillstånd flyttade cirka en fjärdedel till huvudstadsregionen och nästan 40 procent till de fem största städerna. Vid placeringen av förläggningar har utgångspunkterna för placeringen i kommunen eller för integrationen inte beaktats i någon större utsträckning, vilket har gjort flytten till en kommun mindre smidig. Speciellt flyttningarna på egen hand till huvudstadsregionen och till andra större städer har lett till att många av städerna inte har ingått något kvantitativt avtal med närings-, trafik- och miljöcentralen, utan ett så kallat öppet avtal, i vilket antalet personer som ska tas emot inte fastställs.

Till dem som har fått uppehållstillstånd och flyttar på egen hand ordnas begränsad kommunal service, men i allmänhet kan de bostäder som behövs inte ordnas i förväg. I synnerhet i huvudstadsregionen kan det då uppstå problem i form av en differentieringsutveckling och ökad bostadslöshet samt belastning på tjänsterna för invandrare. Framför allt i tillväxtcentra och i andra stora centra är tillgången till hyresbostäder som staten stöder ofta liten, och detta bromsar upp speciellt övergången till avtalade kommunplatser eller försvårar redan principiellt tillgången till kommunplatser. De som fått uppehållstillstånd och på egen hand flyttat från förläggningarna till en kommun har inte heller i någon större utsträckning sökt bostad i de hyreshus som staten stöder, utan på den privata hyresmarknaden. Trots flyttningen till tillväxtcentra har antalet bostadslösa invandrare inte ökat. Orsaken till det kan vara att invandrarna i inledningsfasen bosätter sig hos bekanta och släktingar samt en statistisk fördröjning, det vill säga att alla som flyttat till en kommun ännu inte syns i den senaste statistiken över bostadslösa.

Minderåriga som vistas i landet utan vårdnadshavare

Med tanke på barns rättigheter ska den främsta utgångspunkten för integreringen vara att trygga barnets bästa när det gäller minderåriga som kommit utan vårdnadshavare. I praktiken är möjligheten till lärande och utbildning, sociala relationer och en varaktig boendemiljö viktiga faktorer med tanke på barnets välbefinnande (bl.a. Björklund 2014; Kautto 2015). De administrativa lösningarna ska trygga en bedömning av barnets individuella situation och de lösningar som görs utgående från den.

Integrationsprocessen för ensamkommande minderåriga barn påverkas förutom av barnets tidigare skeden och grundvalar i livet även av ålder, kön och individuella egenskaper. Hur barnet upplever delaktighet varierar från barn till barn liksom enligt situation. Integrationsvägen för ensamkommande barn börjar redan i samband med mottagningen bland annat med språkstudier. Utbildning är den viktigaste enskilda integrationsfaktorn för ensamkommande barn och unga.

Statens revisionsverk har i sin effektivitetsgranskning av integration inom social- och hälsovården (2014) fäst uppmärksamhet vid att närings-, trafik- och miljöcentralerna i praktiken till viss del leder den verksamhet som omfattas av lagstiftningen på social- och hälsovårdsområdet. I revisionsverkets rapport uppmärksammas också att tillämpningen av barnskyddslagen på barnen i grupp- och familjegrupper samt familjegruppernas samarbete med kommunernas barnskydd har medfört oklarheter. I rapporten föreslås det att lagstiftningen och myndighetsansvaret ska förtydligas. Även riksdagens justitieombudsman har fäst uppmärksamhet vid att barn som anlänt utan vårdnadshavare kan bli utan barnskyddstjänster, eftersom samordningen av lagstiftningen på olika förvaltningsområden och myndigheternas praxis upplevs vara svår (avgörande 1420/2010, på finska).

Braheacentret vid Åbo universitet utarbetade i början av 2017 en redogörelse för hur förvaltningen av stöd och boende ska ordnas för dem som anlänt utan vårdnadshavare till Finland och beviljats uppehållstillstånd. De främsta svagheterna i det nuvarande systemet, i vilket närings-, trafik- och miljöcentralen avtalar med kommuner om inrättande av familjegrupper och andra boendeenheter, ansågs vara flyttningen av barn från en enhet till en annan, en långsam och styv process för att inrätta enheter och beroende av kommunens samtycke samt oklarheter i arbetsfördelningen när det gäller styrning och tillsyn. Utifrån rapporten bedömdes det att uppgiften att ordna boende bättre än den nuvarande modellen skulle passa som allmän lagstadgad uppgift för landskapet, vilket skulle göra det lättare att inrätta boendeenheter och placera dem på ett lämpligt sätt. Likaså bedömdes landskapet ha bättre möjlighet att tillhandahålla service och serviceenheter enligt barnets individuella behov.

I utredningen föreslås det att det på lång sikt är bäst att förvaltningen av stödet och boendet när det gäller ensamkommande barn som beviljats uppehållstillstånd överförs till social- och hälsovårdstjänsterna. Kunskaper som gäller barnskydd och vård utom hemmet och bedömningen av barnets bästa samt tillsynen över de inrättningar som ordnar boende kan garanteras i högre grad som en del av den samlade social- och hälsovården.

Enligt utredningen har de företrädare som utsetts för barn i huvudsak skött sina uppgifter väl, men som följd av det stora antalet som kom 2015 fick vissa av dem ett för stort antal barn att företräda, vilket har fördröjt behandlingen av en del barns ärenden.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med propositionen är att klart och konsekvent reglera främjande av integrering med hänsyn till de ändringsbehov i fråga om integreringen som följer av landskapsreformen, social- och hälsovårdsreformen samt regionutvecklings- och tillväxttjänstreformen. Dessutom är målet att främja sektorsövergripande samarbete inom integreringen och likaså goda befolkningsrelationer i samhället.

Integrationen är starkt sektorsövergripande och gäller alla samhällets delområden. Syftet med propositionen är att främja integration genom att låta den ingå i huvudfåran i den riksomfattande utvecklingen på olika politikområden på samma sätt som i planeringen och verkställandet av integration i landskapen och kommunerna. Likaså är avsikten att stärka samordningen av integreringen med regionernas tillväxt, internationalisering och livskraft samt med främjandet av välfärd och hälsa och övrig planering.

Genom propositionen eftersträvas mångfald och tillgänglighet i de integrationsfrämjande tjänsterna för att tillgodose olika invandrargrupperns behov och samtidigt göra invandrarnas sysselsättnings- och utbildningsvägar snabbare. Syftet med de integrationsfrämjande åtgärderna är att stödja invandrarnas sysselsättning och delaktighet i samhället och deras välfärd, lika-behandling och jämlikhet samt landskapets och de ingående kommunernas livskraft och internationalisering. Organisationernas, näringslivets och det övriga civila samhällets roll i främjandet av integrationen är betydande, och propositionens syfte är även att utöka och stärka partnerskapen inom integreringen.

3.2 De viktigaste förslagen

Planering, utveckling, samordning och uppföljning av integration

RP 96/2018 rd

I denna proposition föreslås bestämmelser om myndigheternas uppgifter och samarbete i främjandet av integration samt om samordning och uppföljning på olika förvaltningsnivåer med hänsyn till de ändringar som landskapsreformen, social- och hälsovårdsreformen samt regionutvecklings- och tillväxttjänstreformen medför.

De ministerier som är centrala med avseende på utvecklingen av integreringen ska också i fortsättningen ställa upp mål för sina respektive förvaltningsområden och vidta åtgärder för att utveckla integreringen som en del av planeringen av verksamheten och ekonomin inom förvaltningsområdet. Statsrådet beslutar om hur integreringen ska utvecklas nationellt genom att utarbeta ett statligt integrationsprogram för fyra år i taget. Till följd av landskapsreformen bör i statens integrationsprogram en likvärdig och tillräcklig tillgång på integrationstjänster i landskapen beaktas vid sidan av de riksomfattande målen.

Enligt förslaget är landskapen allmänt ansvariga och samordningsansvariga för planering, utveckling och uppföljning av integreringen av invandrare i respektive landskap. Dessutom åläggs landskapen att i den allmänna planeringen, verksamheten och uppföljningen beakta invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen. När landskapen planerar integrationen ska de ställa upp mål som främjar invandrararnas sysselsättning, företagsamhet, delaktighet, välfärd och likabehandling samt goda befolkningsrelationer. De ska också ange åtgärder som stöder måluppfyllelsen och fastställa ansvariga aktörer. Landskapen ska samordna planeringen av integreringen med kommunerna i regionen.

Planeringen och utvecklingen av integrering ska samordnas med landskapens övriga planering, med regionutveckling samt främjande av livskraft, välfärd och hälsa som centrala delområden. I integreringen ingår också styrningen av kommuner som får internationellt skydd. I lagen om regionutveckling och tillväxttjänster föreslås det att integreringen knyts till regionutvecklingen som ett delområde, och att planering, utveckling och uppföljning av integreringen beaktas i bestämmelserna i bestämmelserna om regionutveckling. I integrationslagen ska samtidigt invandringens betydelse som en del av utvecklingen av landskapens internationalisering och livskraft beaktas. Dessutom ska integrationen beaktas när den regionala välfärdsberättelsen utarbetas. Landskapens uppgifter att främja välfärd och hälsa ska enligt förslaget regleras i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Landskapen ska vid behov utarbeta en landskapsstrategi, ett landskapsprogram för invandring och integration som kompletterar landskapsstrategin, om det inte av motiverade skäl är onödigt på grund av att integreringen har behandlats i tillräcklig utsträckning i dokumenten ovan.

Betydande ändringar i kommunernas uppgifter med anledning av social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen ska beaktas i propositionen. Kommunen ska även i fortsättningen vara en viktig aktör i integreringen, och propositionen ändrar inte på kommunens allmänna skyldighet att ansvara för planeringen, utvecklingen och ordnandet av tjänster som främjar kommunens invandrarinvånarnas integrering på kommunnivå. I lagen fastställs innehållet i kommunens planering och utveckling av integrationen. Kommunen ska ställa upp mål som främjar invandrares delaktighet, utbildning, sysselsättning, välbefinnande, likabehandling och goda befolkningsrelationer samt fastställa åtgärder, ansvariga och uppföljning som stöder målen.

Främjandet av integration bör beaktas i kommunstrategin och i kommunens budget och ekonomiplan som en central del av främjandet av kommunens livskraft och invånarnas välfärd och hälsa, men också som en del av kommunens övriga planering. Till följd av social- och hälsovårdsreformen kommer det allmänna främjandet av välfärd och hälsa att förbli kommunens uppgift. Kommunen ska bevaka kommuninvånarnas levnadsförhållanden, välfärd och hälsa och de faktorer som påverkar dessa enligt befolkningsgrupp, som också inkluderar invandrare. En kommun eller flera kommuner tillsammans ska, för att främja och utveckla in-

tegrationen och för att stärka det sektorsövergripande samarbetet, utarbeta ett kommunalt integrationsprogram som kompletterar kommunstrategin, kommunens budget och ekonomiplanen, om det inte av motiverade skäl är onödigt exempelvis på grund av att innehållet i integrationsplaneringen har fastställts heltäckande i kommunstrategin.

Både landskapen och kommunerna ska i sin planering beakta de riksomfattande målen för integreringen samt på förhand uppskatta och beakta följderna av sina beslut för olika invandrargrupper. Dessutom ska landskapen utveckla integreringen som ett sektorsövergripande samarbete och svara för utvecklingen av personalens kunskaper om invandring.

Det ska på riksnivå och landskapsvis övervakas att nivån på likvärdig tillgång till och finansiering av integrationstjänster är tillräcklig. I det avseendet ska den samlade integreringen, inklusive styrningen av de kommuner som får internationellt skydd, behandlas som ett delområde av regionutveckling och tillväxttjänster i den delegation som avses i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster samt i förhandlingarna om regionutveckling och tillväxttjänster mellan staten och landskapen. Landskapet ska för uppföljning av integrationen också utarbeta ett program för egenkontroll i fråga om de integrationsfrämjande tjänster och uppgifter som landskapen ansvarar för. Programmet ska ange hur tillhandahållande, tillgång och kvalitet i fråga om de integrationsfrämjande åtgärderna i landskapen och kundernas likabehandling ska säkerställas oberoende av om en tjänst produceras av ett landskap eller av någon annan tjänsteproducent. Även kommunerna ska följa integrationen av sina invånare som invandrat.

Ordnanande av integrationsfrämjande tjänster

Integrationsfrämjande tjänster ska i fortsättningen ordnas som en del av de tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster som landskapen ska ordna, som en del av den kommunala basservice, det nationella utbildningssystemet samt andra integrationsfrämjande tjänster. Enligt propositionen ska invandrarbefolkningens behov och målen för de integrationsfrämjande tjänsterna beaktas i planering, ordnande och produktion av landskapens, kommunernas och övriga myndigheters tjänster.

Landskapen och kommunerna ska åläggas en skyldighet att svara för att de integrationsfrämjande tjänsterna ordnas så att de till innehåll och omfattning överensstämmer med behovet i respektive landskap och kommun.

En av utgångspunkterna för reformen av tillväxttjänsterna är produktionen av tillväxttjänster enligt en så kallad mångproducentmodell, vars syfte är att öka konkurrensen vid produktionen av tjänster och på så sätt öka tjänsternas genomslagskraft och kostnadseffektivitet samt skapa nya affärsmöjligheter. Hur landskapens tillväxttjänster, medräknat de integrationsfrämjande tjänsterna som hör till tillväxttjänster, ska ordnas och produceras regleras i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster och i lagen om offentliga rekryterings- och kompetenstjänster. Enligt dessa lagar kan landskapen själva producera de tillväxttjänster som de är skyldiga att ordna eller överlåta produktionen på en tjänsteproducent. Landskapen kan ingå ett upphandlingsavtal om produktionen av tjänsterna genom att konkurrensutsätta producenterna i enlighet med lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) eller genom att fatta beslut om de allmänna villkoren för produktionen och som producenter godkänna de aktörer som uppfyller villkoren.

Om det ses som ändamålsenligt, kan landskapen anlita tjänsteproducenter också för åtgärder som anknyter till invandrarnas serviceprocess. Tjänsteproducenten kan ta hand om den inledande kartläggningen av kunden, utarbeta och följa upp integrationsplanen samt hänvisa kunderna till lämplig tjänst. Tjänsteproducenten ska svara för de uppgifter som föreskrivs i lag och i de bestämmelser som utfärdats med stöd av lag och som fastställts med stöd av ett avtal

med landskapet eller ett beslut av landskapet om att godkänna en tjänsteproducent och de villkor som gäller produktionen av tjänsten.

Inom tillväxttjänster tillämpas på produktionen av integrationsfrämjande tjänster och serviceprocessen vad som föreskrivs i 4 kap. i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster (/) om produktion av tillväxttjänster och skyldigheterna för producenten av tillväxttjänster samt vad som föreskrivs i 3 och 15 § i lagen om offentliga rekryterings- och kompetenstjänster (/) om att överlåta uppgifter på tjänsteproducenter och om tjänsteproducenternas skyldigheter. På produktionen av integrationsfrämjande tjänster inom social- och hälsotjänster tillämpas vad som särskilt föreskrivs. Landskapen ska vid behov i samarbete med kommuner, övriga myndigheter och tjänsteproducenter svara för samordningen av integrationsfrämjande tjänster så att invandrarna har tillgång till samordnade integrationsfrämjande tjänster och tjänstehelheter och att invandrarna får behövliga tjänster i form av lämpliga helheter.

Kommunen ska ha kvar skyldigheten att samordna integrationsfrämjande tjänster i kommunen och dessa kommunala allmänna skyldigheter ändras inte genom landskapsreformen.

Landskapen ska alltid göra den inledande kartläggningen av arbetslösa invandrare och utarbeta en integrationsplan för dem som enligt lagen om offentliga rekryterings- och kompetenstjänster har inlett sin arbetssökning, samt för personer som får internationellt skydd. Landskapen ska svara för att invandrarernas kompetens och behov av integration bedöms på ett heltäckande sätt, och, om servicebehovet kräver det, invandrarna ges en sektorsövergripande bedömning. Landskapen ska också svara för att de tjänster som ingår i integrationsplanen bildar en integrationsfrämjande lämplig servicehelhet som vid behov är sektorsövergripande.

I synnerhet för personer som får internationellt skydd och deras familjemedlemmar är det ofta nödvändigt att utarbeta en inledande kartläggning och integrationsplan med samordnade tillväxt- och social- och hälsovårdstjänster, eftersom denna grupp av kunder ofta kan ha behov av social- och hälsovårdstjänster.

Eftersom det i kommunen ordnas många tjänster som främjar integrationen av invandrare, deltar kommunen på begäran av landskapet i utarbetandet av den inledande kartläggningen och integrationsplanen, ofta framför allt för dem som får internationellt skydd. Av grundad anledning kan kommunerna dock själva ordna den inledande kartläggningen eller integrationsplanen. Landskapet eller kommunen kan ordna en integrationsplan också för andra invandrare, om det bedöms att personen behöver en plan. Den som utarbetar integrationsplanen ska hänvisa invandraren att söka sig till integrationsutbildning, utbildning på eget initiativ eller andra tjänster som främjar integration och sysselsättning. Också hänvisningen till tjänster inom tredje sektorn och näringslivets och civila samhällets roll som partner i de samlade integrationstjänsterna stärktes.

Landskapen, liksom också kommunerna och de övriga myndigheterna, ska svara för handledning och rådgivning i början av integrationen och för de integrationsfrämjande tjänster som behövs för handledningen av invandrare. Dessutom ska landskapen svara för att det i regionen finns verksamhetsställen eller tjänster som gör det möjligt för invandrare att få individuell inledande vägledning och rådgivning. Eftersom många kommuner redan nu ordnar inledande vägledningstjänster, kan landskapen, kommunerna och andra aktörer som erbjuder integrationstjänster tillsammans enas om hur tjänsterna ska ordnas och finansieras framöver.

I den mån integrationstjänster ordnas inom ramen för de social- och hälsovårdstjänster och tillväxttjänster som landskapen är skyldiga att ordna, ska tjänsterna finansieras på det sätt som föreskrivs om finansiering i reformen av landskapen, social- och hälsovården och tillväxttjänst-

terna. Staten betalar en kalkylerad ersättning till kommunerna för mottagning av dem som får internationellt skydd och för ordnande av integrationsfrämjande tjänster.

Ansvar för ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland

I lagen om ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland föreskrivs om möjligheten för Esbo, Helsingfors, Grankulla och Vanda att bilda en samkommun med ansvar för att ordna tillväxttjänster i landskapet Nyland. Om ett grundavtal för samkommunen inte ingås inom tidsfristen, dvs. före den 1 mars 2019, överförs ansvaret för att ordna tillväxttjänster i Nyland från staten till landskapet, på samma sätt som i andra landskap. Alla kommuner i Nyland får vara medlemmar i samkommunen. Enligt 3 § i förslaget till lag ska samkommunens uppgift vara att sköta landskapets integrationsfrämjande uppgifter som ordnas i form av tillväxttjänster enligt lagen om främjande av integration.

I denna lag är det inte nödvändigt att utfärda motsvarande bestämmelser för landskapet Nylands del. Samkommunen ska planera, utveckla och följa upp integrationen av invandrare till den del de integrationsfrämjande tjänsterna ordnas i form av tillväxttjänster som samkommunen ansvarar för. Om en invandrare behöver integrationsfrämjande tjänster som har samordnats av landskapet, ska landskapet och samkommunen tillsammans svara för samordningen av tjänsterna och utformningen av en lämplig servicehelhet.

Anvisande av kommun

Genom propositionen stärks kopplingen mellan anvisande av kommun och regionutveckling och landskapens strategiska planering av integrationen. Landskapen ska i fortsättningen svara för den strategiska planeringen och utvecklingen av anvisandet av kommun i landskapen. Landskapens regionala mål, planering, utveckling och åtgärder ska behandlas som ett led i planeringen och utvecklingen av integreringen enligt 32 § i lagförslaget. Enligt lagen om regionutveckling och tillväxttjänster grundar sig planerna för anvisande av kommun på de mål och prioriterade områden som anges i det riksomfattande regionutvecklingsbeslutet och utgör en del av beslutet. Statsrådet kan vid behov närmare ange målen och prioriteringarna för att förvisa sig om smidiga flyttningar till kommuner och en rikstäckande spridning. Arbets- och näringsministeriet bereder vid behov den rikstäckande planeringen för anvisande av kommun tillsammans med de ministerier och landskap som är centrala med tanke på anvisande av kommun. I samband med beredningen hörs kommunerna i behövlig omfattning.

För anvisande av sådana personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i lagen svarar kommunen. Genom att frångå avtalsbaserade flyttningar till kommuner för andra än kvotflyktingar effektiviserar placeringen av asylsökande i kommunerna. Men vid behov kan landskapen ingå avtal om mottagning även av andra än kvotflyktingar. I lagen föreskrivs också om en handlingsmodell som innebär att även flyktingförläggningar kan anvisa en asylsökande som beviljats uppehållstillstånd från förläggningen till kommunen. I fråga om kvotflyktingar svarar landskapen för anvisande av kommun i samarbete med Migrationsverket.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Kostnaderna för integrering påverkas mest av antalet invandrare, deras åldersstruktur, behov av tjänster och sysselsättningsutveckling. I propositionen åläggs landskapet en ny uppgift att se till att det på deras område finns verksamhetsställen eller tjänster som invandrare kan anlita för att få personlig inledande vägledning och rådgivning. De ekonomiska konsekvenserna av den nya uppgiften är uppskattningsvis 5 miljoner euro i den allmänna finansieringen av land-

RP 96/2018 rd

skapen (Mom. 28.89.32, finansieringen av landskapens andra uppgifter). Frågan granskas i samband med utformningen av planen för den offentliga ekonomin 2020-2023.

Genom propositionen tydliggörs dessutom skyldigheten att ordna eftervård för ensamkommande barn och unga, men detta bedöms inte ha någon större inverkan på den allmänna nivån på finansieringen, eftersom kommunerna redan med stöd av nuvarande integrationslag har ordnat eftervårdstjänster och ansökt om ersättning för dessa kostnader.

Däremot har propositionen konsekvenser för hur kostnaderna fördelas mellan olika myndigheter. När landskapen tar över ansvaret för social- och hälsovården kommer en del av kostnaderna som enligt gällande lag betalas till kommunerna för mottagning av personer som får internationellt skydd, för främjande av integration och för återflyttare att efter reformen betalas till landskapen som en del av finansieringen med allmän täckning. Samtidigt förenklas ersättningssystemet för kostnaderna, och när det administrativa arbetet minskar uppnås besparingar såväl i kommunerna som i landskapen.

Enligt propositionen ordnas integrationsfrämjande tjänster som en del av landskapens social- och hälso- och tillväxttjänster, kommunernas basservice och riksomfattande utbildningssystem och som övrig service. Ett effektivt verkställande av propositionen förutsätter tillräckliga resurser för integrering såväl i landskapen som i kommunerna. Utgångspunkten i lagen om landskapens finansiering i regeringens proposition till den lagen (xx/2017) är en heltäckande statlig finansiering för skötseln av alla uppgifter som hör till landskapens organisationsansvar. Den statliga finansieringen med allmän täckning motsvarar de beräknade kostnaderna för social- och hälsovården och för landskapens övriga lagstadgade uppgifter.

För närvarande får kommunerna ersättning för invånare med utländsk bakgrund dels med stöd av ersättningssystemet enligt integrationslagen, dels via statsandelssystemet för basservice. När invandrarna har tilldelats en hemkommun i befolkningsregistret, ingår de i beräkningen av statsandelen för basservice (till exempel invånarantal och främmandespråskoefficient). Statsandelarna fastställs med cirka ett års fördröjning, dvs. exempelvis situationen den 31 december 2017 ligger till grund för statsandelarna för 2019. Trots att ansvaret för finansieringen av de uppgifter som överförs flyttas från kommunerna till staten och kommunernas statsandelar minskar med den del som motsvarar uppgifterna, kommer statsandelssystemets grundläggande struktur att förbli oförändrad också efter social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen. Till exempel antalet personer med ett främmande språk som modersmål är fortsättningsvis ett grundläggande kriterium.

Invandrarna beaktas även som en kalkylerad faktor i landskapens statsandelar. Enligt regeringens proposition till lagen om landskapens finansiering ersätts landskapen med 1,4 procent, det vill säga cirka 243 miljoner euro, som grundar sig på de kostnader som orsakas av behoven hos invånare med ett främmande språk som modersmål. Främmandespråskoefficienten används som grund när landskapens beräknade hälso- och sjukvårdskostnader bestäms.

I statsbudgeten har de anslag som främjar integration budgeterats under huvudtitlarna för flera ministerier. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för den allmänna utvecklingen, planeringen och styrningen av integreringspolitiken samt för samordnandet av den, för främjandet av goda etniska relationer, för riksomfattande utvärdering och uppföljning samt handleder närings-, trafik- och miljöcentralerna i motsvarande uppgifter. Från dess huvudtitel riktas anslag till kommunerna och Folkpensionsanstalten för kostnaderna för mottagning av flyktingar (moment 32.70.30), för upphandling av integrationsutbildning, kompetenskartläggningar och bedömning av utgångsnivån på språkkunskaper (32.30.51) samt för främjande av invandrades integration och sysselsättning (32.70.03).

RP 96/2018 rd

Landskapsreformen föranleder ändringar i statsbudgeten i fördelningen av anslaget under moment 32.70.30 Statlig ersättning för integrering (förslagsanslag). Kostnaderna för social- och hälsovården och för barnskyddet för flyktingar och återflyttare under momentet som för närvarande betalas till kommunerna överförs till landskapets finansiering med allmän täckning. Från moment 32.70.30 kommer år 2020 uppskattningsvis cirka 76,7 miljoner euro att överföras till landskapets finansiering med allmän täckning. Storleken på landskapets finansiering med allmän täckning är totalt cirka 18,9 miljarder euro. Landskapen beslutar med stöd av sin självstyrelse hur de ska rikta den statliga finansieringen för att sköta uppgifterna.

Eftersom integrationsfrämjande tjänster, utöver de social- och hälsotjänster som övergår till landskapen, även ordnas som kommunal service och som övrig service som landskapet organiserar, lämnas en del av anslaget under momentet kvar som ett så kallat separat moment. Från det separata momentet betalas bland annat kalkylerad ersättning till kommunerna för mottagning av flyktingar och främjande av integration, till landskapen för kostnaderna för omsorg av barn och unga som vistas i landet utan vårdnadshavare och till kommunerna för kostnaderna för att hjälpa offer för människohandel.

Landskapen ska svara för det kompletterande och förebyggande utkomststödet. En del av ersättningen för det utkomststöd som tidigare betalades till kommunerna överförs således till landskapets finansiering med allmän täckning. Om kommunerna efter social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen fortfarande ska stå för en del av finansieringen av den grundläggande utkomsten, ska kommunerna få full ersättning för detta, men anslaget kommer då att betalas till Folkpensionsanstalten från social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel. En anknytande regeringsproposition bereds för närvarande i samarbete mellan social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet. Beloppet av det grundläggande utkomststödet beräknas uppgå till 89 procent av det totala beloppet av utkomststöd.

Enligt propositionen ska staten också efter landskapsreformen betala en kalkylerad ersättning direkt till kommunerna för att dessa tar emot och ordnar integrationsfrämjande tjänster för personer som fått internationellt skydd. En del av nuvarande kalkylerade ersättning överförs till landskapets finansiering med allmän täckning. Den separata ersättningen av kostnader för tolkning enligt gällande lag avskaffas. Likaså avskaffas den kalkylerade ersättningen till kommunerna för kostnader för att ordna inledande kartläggning. Kostnaderna för tolkning och ersättning för att ordna inledande kartläggning kommer att innefattas i de kalkylerade ersättningar som ska betalas till kommunerna. Också ersättningen för särskilda kostnader som betalas för flyktingar och återflyttare slopas i huvudsak och överförs till landskapets finansiering med allmän täckning.

Efter reformerna bedöms det i fråga om barn under 7 år att 95 procent av den kalkylerade ersättningen riktas till uppgifter som blir kvar i kommunen. För barn under skolåldern är småbarnspedagogiken den viktigaste av de integrationsfrämjande tjänsterna. Det uppskattas att 60 procent av den kalkylerade ersättningen riktas till kommunala uppgifter för barn som fyllt 7 år. Till de viktigaste uppgifterna som fortsätter vara kommunens ansvar efter reformen hör tjänster inom boende, småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, utbildning på andra stadiet, fritt bildningsarbete, kultur, idrott och ungdomsarbete samt främjande av hälsa och välfärd. Av kostnaderna för tolkning beräknas 70 procent gälla kostnaderna för social- och hälsovård och 30 procent kostnaderna för tolkning och översättning med anknytning till de uppgifter som blir kvar i kommunerna. Utöver ersättningarna för de särskilda kostnaderna för flyktingars och återflyttares social- och hälsovård överförs landskapens uppskattade andel av den kalkylerade ersättningen och kostnaderna för tolkning till landskapets finansiering med allmän täckning.

Eftersom det enligt lagen om landskapens finansiering vid fördelningen av den allmän- täckande finansieringen av social- och hälsovården som anvisats landskapen, utöver andelen per invånare, ska beaktas både faktorer som beskriver behovet av tjänster och andelen perso- ner med främmande språk som modersmål, kan man anta att denna finansiering fördelas ne- utralt också när det gäller kostnaderna för social- och hälsovård för mottagningen av flykting- ar, även om man i enlighet med propositionen ska avskaffa de individspecifika ersättningarna för särskilda kostnader inom social- och hälsovården. Om systemet med ersättning av kostna- der som grundar sig på separata avtal slopas, sparar man in på administrativa kostnader.

Å andra sidan är finansieringsmodellen också förenad med risker. Det har bedömts att integ- rationsaspekten kanske inte ägnas någon större uppmärksamhet på grund av de allmänt täck- ande anslagen till landskapen och uppgifternas omfattning samt slopandet av de särskilda ers- ättningarna till kommunerna. I landskapens självstyrelse bör ingå rätten att besluta om hur anslagen ska riktas, och därför ska landskapen i princip kunna inrikta resurserna på annat sätt än i statsbudgeten. Användningen av exempelvis resurserna för integrationsfrämjande tjänster ska då kunna avvika från hur anslagen i statsbudgeten för närvarande inrikts på tjänster. En- ligt 24 § ska landskapen dock svara för att integrationsfrämjande tjänster ordnas och produce- ras som en del av de tillväxttjänster och social- och hälsotjänster som landskapen är skyldiga att ordna samt vid behov som andra integrationsfrämjande tjänster som till innehåll och om- fattning överensstämmer med invandrarnas servicebehov i landskapet. Som kommuninvånare har invandrarna dessutom rätt till alla såväl kommunernas som landskapens tjänster.

De behovsfaktorer som ligger till grund för finansieringen beskriver inte fullt ut befolkningens behov, som dessutom förändras med tiden. Finansieringen innehåller inte redskap för att be- akta sådana regionala skillnader i finansieringen av social- och hälsotjänsterna som de i lag angivna behovsfaktorerna inte känner till. Till exempel kan i synnerhet en del av de personer som får internationellt skydd ha faktorer som anknyter till hälsotillståndet. På lång sikt ligger det dock i såväl kommunernas som landskapens intresse att tillgodose invandrarnas servicebe- hov.

Enligt gällande lag har kommunerna ersatts för kostnader för ankomstgranskning av hälsotill- ståndet samt för boende, tryggnad av försörjningen och ordnande av social- och hälsovård för personer från det forna Sovjetunionen som deltog som frivilliga i Finlands krig 1939–1945, samt för deras makar. Enligt lagen ersätts kostnaderna för hela den tid som personerna är bo- satta i Finland. I praktiken har ersättningar betalats bara på Södra Savolax närings-, trafik- och miljöcentrals område. År 2016 betalades cirka 317 000 euro i ersättningar, och 2015 cirka 575 000 euro. För närvarande betalas ersättning för sju personer. Största delen av de betalda kost- naderna gäller social- och hälsovård, som kommer att ingå i landskapens finansiering med allmän täckning. Enligt propositionen betalas ersättningarna inte längre som särskilda kostna- der. Detta inverkar inte på landskapens kostnader med undantag för landskapet Södra Savolax. Kostnaderna har minskat de senaste åren, och eftersom nya personer som hör till denna ersätt- ningskategori inte längre kommer till Finland upphör kostnaderna helt de närmaste åren, så inverkan på kostnaderna för landskapet Södra Savolax är enligt uppskattning små och mins- kar.

Under de senaste åren har anslagen för integrationsutbildning utökats för att bättre motsvara behovet, och 2016–2017 kunde man därför påbörja integrationsutbildning utan några större väntetider. Genom landskapsreformen övergår även anslaget under moment 32.30.51 Offent- lig arbetskrafts- och företagsservice (reservationsanslag 2 år), som innehåller ett anslag som anvisats för integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning till att bli en del av landskapets finansiering med allmän täckning. Av anslaget under moment. 32.30.51 beräknas cirka 63,6 miljoner euro att anvisas för integrationsutbildning 2020. Fördelningskriterier för den så kallade tillväxttjänstfinansieringen som anvisas för landskapens finansiering med all-

män täckning är arbetslösa arbetssökande, arbetslöshetsgrad och företagens verksamhetsställen. Landskapen beslutar med stöd av sin självstyrelse hur de ska fördela den statliga finansiering de får för att sköta uppgifterna.

Också närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas omkostnader kommer att inkluderas i landskapens finansiering med allmän täckning. Under de senaste åren har närings-, trafik- och miljöcentralerna haft 16–20 årsverken till sitt förfogande för att främja integrering och goda etniska relationer. På grund av det ökade antalet asylsökande som fått uppehållstillstånd fick närings-, trafik- och miljöcentralerna för 2016 tidsbestämda tilläggsresurser på 16 årsverken för anvisande av kommun och för integrationsfrämjande uppgifter. För 2017 minskade tilläggsresurserna, och från och med 2017 utgör de sex årsverken. För 2018 fick närings-, trafik- och miljöcentralerna ytterligare tio årsverken för att främja integrationen av ensamkommande barn och ungdomar. En del av den verksamhet som i nuläget sköts som myndighetstjänster övergår till att produceras på marknaden, så i det avseendet minskar troligen det anslagsbelopp som ska användas för omkostnader och det som överförs till marknaden ökar.

Eftersom landskapen med stöd av sin självstyrelse beslutar hur de riktar den statliga finansiering de får för att sköta sina uppgifter, kommer det högst sannolikt att uppstå regionala skillnader i hur resurserna används för att främja integrationen inom social- och hälso-tjänster, tillväxttjänster och landskapens övriga integrationsfrämjande tjänster. Arbets- och näringsministeriet övervakar att alla har lika tillgång till tjänster och att nivån på finansieringen är tillräcklig på riksnivå och i de enskilda landskapen. Ministeriet kan begära sammanställningar som verifierar de regionala skillnaderna i hur finansieringen används.

Till följd av att invandrarbefolkningen växer måste myndigheterna bereda sig på att behoven av tolkning växer. Kommunerna har enligt den gällande integrationslagen ersatts för kostnaderna för tolkning utan tidsgräns. Vid arbets- och näringsbyråerna och Folkpensionsanstalten har kostnaderna för tolkning tagits med i kostnaderna för verksamheten. Enligt propositionen ska kostnaderna för tolkning inom social- och hälso-tjänster, tillväxttjänster, Folkpensionsanstalten eller andra myndighetstjänster inte ersättas separat utan ingå i landskapens finansiering med allmän täckning eller i Folkpensionsanstaltens kostnader för verksamheten.

Kostnadsnivån på tolkningen per person som omfattas av den kalkylerade ersättningen uppskattas utifrån tidigare användning. På basis av de kostnader som för närvarande ersätts till kommunerna för tolkning bedöms det att 70 procent gäller social- och hälsovård. Denna andel av det uppskattade anslaget för tolkning överförs till landskapens finansiering med allmän täckning.

Kommunerna ska även i fortsättningen ersättas för kostnaderna för tolkning, men modellen ändras så att den kalkylerade ersättningen ökas med kostnaderna för tolkning. Då ersätts kostnaderna för tolkning för tre år för asylsökande som fått uppehållstillstånd och för fyra år för kvotflyktingar. Beloppet av ersättningar för tolkning läggs till den kalkylerade ersättningen i förhållande till antalet personer som omfattas av ersättningen. Hela ersättningen hålls alltså på den tidigare nivån, men den koncentreras till betalningstiden för den kalkylerade ersättningen.

Ändringen förenklar ersättningspraxis märkbart när det administrativa arbetet med att söka och betala ut ersättningar upphör. Fördelningen av anslag till landskapen blir också mer jämlik när ersättningspraxis inte skiljer sig mellan olika regioner. Kommunerna ska få använda de kalkylerade ersättningar de får också för upphandling av tolkningstjänster för andra än dem som omfattas av de kalkylerade ersättningarna.

RP 96/2018 rd

Enligt propositionen ska kommunerna i fortsättningen inte heller få separat ersättning för att utarbeta inledande kartläggningar. Dessa ersätts graderade som en del av den kalkylerade ersättningen. Den inledande kartläggningen togs in i den gällande integrationslagen som en ny åtgärd, och den kalkylerade ersättningen (700 euro) som kommunerna får för en inledande kartläggning fogades till lagstiftningen som incitament för att införa den nya tjänsten. Kommunerna har inte i någon större utsträckning sökt ersättningar under de fem år lagen varit i kraft. Till exempel 2016 fick kommunerna ersättning för cirka 430 och 2017 för cirka 390 inledande kartläggningar. På arbets- och näringsbyråerna har de inledande kartläggningarna ingått i omkostnaderna och har inte ersatts separat.

Enligt propositionen ska kostnaderna för inledande kartläggning inom social- och hälso-tjänsterna eller tillväxttjänsterna inte ersättas separat. De ingår i landskapens finansiering med allmän täckning. Nivån på de kostnader som de inledande kartläggningarna orsakar kommunerna per person som omfattas av den kalkylerade ersättningen uppskattas utifrån tidigare betalda ersättningar. Kommunerna ersätts även i fortsättningen för kostnaderna för inledande kartläggning, men modellen ändras så att kostnaderna för den inledande kartläggningen läggs till den kalkylerade ersättning som betalas för en person som fyllt sju år. Beloppet av ersättningar för inledande kartläggning läggs till den kalkylerade ersättningen i förhållande till antalet personer som fyllt sju år som omfattas av ersättningen, och därför hålls den totala ersättningen på samma nivå som tidigare. Ändringen förenklar ersättningspraxis märkbart när det administrativa arbetet med att söka och betala ut ersättningar upphör. Trots att den kalkylerade ersättningen betalas bara för personer som avses i 2 § 2 eller 3 mom. i lagen, kan kommunerna använda de kalkylerade ersättningar de får också för att ordna inledande kartläggning för andra personer än dem som omfattas av de kalkylerade ersättningarna.

I enlighet med den gällande integrationslagen ska också kommunerna i landskapet Åland ersättas för kostnaderna för mottagning av flyktingar. Landskapens finansieringslag gäller dock inte landskapet Åland, så propositionen påverkar också finansieringen till landskapet Åland. Enligt förslaget får kommunerna även i fortsättningen en kalkylerad ersättning som inbegriper kostnader för tolkning och inledande kartläggning. Kalkylerad ersättning ska även i fortsättningen betalas till kommunerna i landskapet Åland. Tills vidare finns det inga riktlinjer för hur man ska gå till väga för Ålands del när det gäller ersättningar för de särskilda kostnaderna för social- och hälsovård samt kostnaderna för utkomststöd.

Enligt propositionen ska landskapen anvisa en person som avses i 2 § 2 och 3 mom. en kommun. Det kommer i fortsättningen inte längre att ingås avtal om att anvisa asylsökande som fått uppehållstillstånd en kommun, men för kvotflyktingarnas del fortsätter avtalsförfarande. Det innebär att landskapen ska sköta ut uppgiften att anvisa asylsökande som fått uppehållstillstånd en kommun utan att avtal ingåtts med kommunen i fråga. Landskapen ska kunna fullgöra uppgiften också genom att konkurrensutsätta tjänsteproducenter. Tjänsteproducenten åläggs sedan det operativa ansvaret för att anvisa kommun. Det blir i stor utsträckning de landskap där det finns förläggningar som får stå för kostnaderna när asylsökande med uppehållstillstånd anvisas en kommun, eftersom många av dem som får uppehållstillstånd väljer att bosätta sig i regionen där förläggningen finns. Förläggningarnas läge har därför stor betydelse vid anvisandet av kommun för dem som fått uppehållstillstånd, samt vid fördelningen av landskapens kostnader för anvisandet av kommun. Å andra sidan gäller att ju snabbare en person som beviljats uppehållstillstånd kan flytta till en kommun, desto snabbare får personen tillgång till integrationsfrämjande tjänster. Om det ges möjlighet att snabbt flytta till en kommun minskar det också statens kostnader för mottagningstjänsterna. I statens budgetförslag för 2018 är förläggningarnas årliga kostnader per enhet 19 200 euro per person.

Enligt förslaget ska landskapet inrätta familjegrupp eller stödboende för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare, om servicebehovet i landskapet förutsätter det.

RP 96/2018 rd

Enligt gällande lag avtalar kommunen om inrättandet av ett familjegrupphem eller någon annan boendeenhet med närings-, trafik- och miljöcentralen, och inrättandet av familjegrupphem blir därför en ny uppgift för landskapet. Landskapet ska konkurrensutsätta tjänsteproducenten som åläggs ansvar för att ordna familjegrupphemmet eller stödboendet. Kostnaderna fördelas huvudsakligen på de landskap i vilkas områden det finns förläggningar som är avsedda för asylsökande barn som vistas i landet utan vårdnadshavare.

För barnens integration är det viktigt att de kan stanna och bo i samma område där de var redan när de ansökte om asyl. Förläggningarnas läge har därför stor betydelse vad gäller fördelningen av kostnader i landskapen för ordnandet av vård och omsorg för barn som fått uppehållstillstånd och som bor i landet utan vårdnadshavare. Enligt propositionen ersätts landskapen för kostnader på grund av tjänster avsedda för omsorg om barn som vistas i landet utan vårdnadshavare för högst tio år.

Eftersom närings-, trafik- och miljöcentralernas anvisande av kommun och inrättande av familjegrupphem grundar sig på avtal, har inget särskilt anslag som vid reformen skulle övergå från centralerna till landskapen reserverats för det operativa anvisandet eller för konkurrensut-sättningen i samband med inrättandet. Å andra sidan har kommunernas integrationsarbete, som enligt avtal inbegripit att ordna boende för flyktingar som flyttar till kommunen och att inrätta familjegrupphem, huvudsakligen samordnats inom socialvården. Genom reformen övergår därför resurser från kommunerna till landskapen också för uppgifter som gäller anvisandet av kommun och inrättandet av familjegrupphem.

Anvisandet av kommun och inrättandet av familjegrupphem i ett landskap kräver tillräckliga resurser, men eftersom landskapen själva med stöd av sin självstyrelse beslutar om inriktningen av den statliga finansiering med allmän täckning som de får för att sköta sina uppgifter, kan det uppstå skillnader mellan landskapen också i fråga om skötseln av dessa uppgifter. Om landskapen inte anslår tillräckligt med resurser för uppgifterna, finns det risk för att flytten till kommuner blir långsam och vistelsen på förläggningen fördröjs för de asylsökande som fått uppehållstillstånd, liksom för de barn som bor i landet utan vårdnadshavare. En utdragen vistelse på förläggningen bidrar också till en långsammare inledning av integrationen.

Konsekvenser för den offentliga och den kommunala ekonomin

Propositionen förväntas inte ha några större konsekvenser för den allmänna nivån på anslaget för den offentliga ekonomin. En ökning av statsbudgeten kan orsakas av landskapens verksamhetsställen eller tjänster som ger invandrare personlig rådgivning och handledning i den inledande fasen. Ökningen uppskattas till fem miljoner euro per år. Däremot kommer propositionen att leda till ändringar i fördelningen av anslag mellan landskap och kommuner.

Ansvar för finansieringen av de uppgifter som kommer att överföras övergår från kommunerna till staten, och kommunernas statsandelar minskar med en del som motsvarar uppgifterna. Även om det i många kommuner ofta varit socialvården som ansvarat för att samordna de integrationsfrämjande åtgärderna och exempelvis upprätta inledande kartläggningar och integrationsplaner, får kommunerna dock ansvara för ett stort antal förvaltningsområden som i sin tur svarar för att främja integrationen av invandrare. Till de viktigaste uppgifterna hör uppgifter inom boende, småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, utbildning på andra stadiet, fritt bildningsarbete, kultur, motion och idrott samt främjande av välfärd och hälsa.

Eftersom man inte följer upp kommunernas inriktning av de kalkylerade ersättningar som betalas till kommunerna för att främja mottagning och integration av personer som får internationellt skydd, finns det inte några närmare uppgifter om hur kostnaderna fördelar sig på olika kommunala förvaltningsområden. För att det ska vara möjligt att främja integrationen är det

dock nödvändigt att finansieringen inriktas på olika verksamhetsområden. Genom att det anvisas kalkylerade ersättningar för de uppgifter som kommunerna har kvar blir det möjligt för kommunerna att genomföra sin uppgift att främja integrationen.

Nivån på anslaget under moment 32.70.30 (Statlig ersättning för integrering, förslagsanslag) förändras inte i någon större utsträckning till följd av reformen, men anslaget fördelar sig på ersättningar för såväl kommunernas och landskapens som Folkpensionsanstaltens kostnader. Enligt 38 § kan arbets- och näringsministeriet följa upp att de integrationsfrämjande tjänster som landskapen är skyldiga att ordna är jämlikt tillgängliga och att nivån på finansieringen är tillräcklig såväl nationellt som i alla landskap, men man följer inte upp hur de anslag som anvisats kommunerna för främjande av integrationen används eller inriktas i kommunerna.

Propositionen antas minska de administrativa kostnaderna i såväl kommuner som landskap, då utbetalningen av ersättningar som regel inte grundar sig på särskilda ansökningar.

Det främsta integrationsfrämjande redskapet inom arbets- och näringsförvaltningens tjänster är integrationsutbildning som upphandlas genom offentligt upphandlingsförfarande. Att integrationsutbildning ordnas som tillväxttjänstutbildning ändrar således inte nuvarande situation. De ekonomiska konsekvenserna av finansieringen av tillväxttjänster har bedömts i regeringens proposition med förslag till lag om regionutveckling och tillväxttjänster.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Allmänt

Landskaps- och social- och hälsovårdsreformen och reformen av regionutvecklingen och tillväxttjänster har betydande konsekvenser för myndigheternas ansvar för främjandet av invandrarnas integration. Efter reformerna kommer landskapet att vara en betydande integrationsfrämjande aktör, då integrationsfrämjande tjänster ordnas som social- och hälsotjänster, tillväxttjänster och andra integrationsfrämjande tjänster inom landskapets organiseringsansvar. Också kommunerna kommer fortsättningsvis att spela en viktig integrationsfrämjande roll, eftersom den kommunala basservicen och andra tjänster även i fortsättningen ska ordnas av kommunerna som integrationsfrämjande tjänster.

Genom landskapsreformen upphör de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralerna, arbetskrafts- och näringscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret och ansvaret för merparten av deras nuvarande uppgifter för att främja integration och sysselsättning av invandrare och goda etniska relationer övertas av de nya landskapen. Konsekvenserna av landskaps- och tillväxttjänstreformen för myndigheternas verksamhet beskrivs också i regeringens proposition till riksdagen med förslag till landskapsreform och reform av ordnande av social- och hälsovård samt till lagar som har samband med dem (RP 15/2017 rd) samt i regeringens utkast till proposition med förslag till lag om regionutveckling och tillväxttjänster.

Uppgifter som gäller integrering och goda etniska relationer har skötts vid alla 15 närings-, trafik- och miljöcentraler, men det har setts som lämpligt att koncentrera en del av de integrationsfrämjande tjänsterna till bara en del av centralerna. På detta sätt har man kunnat bland annat vidta sparåtgärder inriktade på närings-, trafik- och miljöcentralerna. Om landskapen inte centralt kommer överens om hur uppgifterna ska skötas, kan det hända att en del av resurserna för integreringsuppgifterna i samband med reformen fördelas på 18 landskap. Detta kan innebära att den nytta som en koncentration medför går förlorad.

Landskaps- och social- och hälsovårdsreformen har betydande konsekvenser för de kommunala uppgifterna, vilket återspeglas också på kommunernas integrationsfrämjande uppgifter. I

samband med reformen övergår ansvaret för att ordna social- och hälsotjänster till landskapen, men ansvaret för att främja hälsa och välfärd liksom integration som en del av kommunernas basservice och andra integrationsfrämjande tjänster kvarstår hos kommunerna. Landskapens ansvar är att stödja kommunerna i detta arbete. I många kommuner samordnas de integrationsfrämjande tjänsterna på socialvårdens förvaltningsområde, och då landskapen övertar ansvaret för att ordna socialvård, krävs det i det avseendet att kommunens integreringsroll omdefinieras och i många kommuner också att verksamheten organiseras på nytt. Genom reformen övergår nästan hela personalen inom kommunernas social- och hälsovård till landskapen.

Också efter reformen kommer kommunerna att ha en viktig integrationsfrämjande roll, eftersom de fortsätter som lokala aktörer för deltagande, demokrati, bildning och livskraft och sköter självstyrelseuppgifter som invånarna beslutar om (allmän verksamhet) och lagstadgade lokala uppgifter. Kommunerna ansvarar även i fortsättningen i enlighet med principerna i den nuvarande lagstiftningen för många områden som är betydelsefulla med tanke på integrationen, såsom för främjandet av sysselsättning, kompetens och bildning samt välfärd och hälsa, för idrott och kultur och andra fritidstjänster, ungdomsverksamhet, lokal näringspolitik, stadsplanering och största delen av bostadspolitiken.

Eftersom integrationslagen liksom i nuläget i princip bara ger ramar för verksamheten, bestämmer landskapen i fortsättningen till stor del principerna för hur integrationsfrämjande tjänster ska produceras i en region. Då kan tjänster och olika handlingsmodeller bildas utgående från de särdrag och den näringslivsstruktur som är utmärkande för landskapet. Också kommunerna bestämmer till stor del själva hur främjandet av integration ska beaktas i den kommunala servicen och hur de ska ordna tjänster för invandrare utanför arbetsmarknaden.

Enligt 14 § 2 mom. i förslaget till lag om regionutveckling och tillväxttjänster ska tillväxttjänsterna ordnas som lämpliga och fungerande serviceenheter samordnade med statens, landskapens och kommunernas övriga tjänster, med beaktande av befolkningens och företagens behov och med utnyttjande av elektronisk kommunikation (alliansmodellen). När landskapen ordnar tillväxttjänster ska de i enlighet med 7 § i kommunallagen (410/2015) ta hänsyn till de uppgifter som kommunerna i området har åtagit sig med stöd av den kommunala självstyrelsen (kommunens allmänna verksamhetsområde) samt gå in för att effektivt samordna tillväxttjänster och kommunala uppgifter.

Inom allianssamarbetet kan landskapen och kommunerna genom konkurrensutsättning ingå alliansavtal med en eller flera privata tjänsteproducenter. En allians ska bygga på ett avtal mellan landskapet, kommunerna och tjänsteproducenten, och med stöd av det producerar kommunen och privata företag eller aktörer i den tredje sektorn tjänster under samma tak. Alliansmodellen kan tillämpas också för att främja integrering och för att ta fram övergripande samarbetsmodeller med tanke på invandrarnas behov.

Planering, utveckling, samordning och uppföljning

I propositionen föreslås bestämmelser om myndigheternas uppgifter och om samordningen av dem vid planering, utveckling och uppföljning av integrationen på olika förvaltningsnivåer. Arbets- och näringsministeriet ska enligt förslaget fortfarande vara samordnande myndighet för integreringen på riksnivå. Landskapen är allmänt ansvariga och samordningsansvariga för utveckling, planering och uppföljning av integreringen av invandrare i landskapet, och kommunen är ansvarig i kommunerna. Landskapen svarar för samordning av landskapens och kommunernas planering och utveckling av integreringen. Genom förslaget stärks den övergripande utvecklingen av integreringen samt planeringen och samordningen av landskapens och kommunernas tjänster till serviceenheter som stöder integrationen.

Integrationen av invandrare gäller alla aspekter av livet, och därför ska den genomgående främjas i olika politiska sektorer. De ministerier som är centrala med avseende på utvecklingen av integreringen ställer även i fortsättningen upp målen för sina respektive förvaltningsområden och anger åtgärderna för utveckling av integreringen som en del av planeringen av verksamheten och ekonomin inom förvaltningsområdet. Samtidigt ska planeringen och utvecklingen av integreringen starkare än i nuläget samordnas till att bli en del av landskapets och kommunens övriga planering. Genom samordning av integrationen med övriga politikområden samt med landskapets och kommunens övriga verksamhetsområden kan integrering införlivas med planering, utveckling och uppföljning av de olika politik- och verksamhetsområdena och ett samlat förhållningssätt till främjandet av integration säkerställas. Eftersom integreringen är tväradministrativ, har ett sektorsövergripande samarbete i landskapet och i kommunen en central ställning vid främjandet av integration, och såväl landskapet som kommunen bör planera integrering som ett sektorsövergripande samarbete.

Genom propositionen stärks samordningen av landskapets tillväxttjänster, social- och hälso-tjänster samt främjandet av hälsa och välfärd som stöd för integrationen. Likaså stärks sambandet mellan regionutveckling och landskapets näringsliv med landskapets invandrarutveckling och planeringen av integrationsfrämjande åtgärder. Vid behov ska landskapet utarbeta ett landskapsprogram för invandring och integration som kompletterar landskapsstrategin, landskapsprogrammet för utvecklingen av regionerna och den regionala välfärdsberättelsen för man i högre grad ska beakta och införliva särskilda frågor om invandring och integrering i landskapet. Invandrarbefolkningen och det mångsidiga kunnande den för med sig har en växande betydelse för regionernas och kommunernas livskraft, och invandrarnas kunnande kan utnyttjas när regionens näringsliv växer och internationaliseras. Samtidigt kan de invandrare som är mest utsatta ha särskilda behov som behöver beaktas i landskapets planering.

I propositionen betonas, utöver statens och landskapets, även kommunens skyldighet att införliva främjandet av integrationen med kommunens övriga planering. Målet främjas genom att man beaktar integrationsfrämjande åtgärder när kommunstrategin som avses i 37 § i kommunallagen samt kommunens budget och ekonomiplan som avses i 110 § i kommunallagen utarbetas. Kommunens integrationsprogram enligt den gällande lagen finns kvar som ett redskap som kompletterar kommunstrategin. Genom att hålla kvar möjligheten att utarbeta ett separat integrationsprogram kan integrering beaktas i större utsträckning i kommunens planering. Genom reformen stärks kopplingen av invandring och integrationsplanering till planeringen av basservicen, men också till planeringen av främjandet av livskraft, välfärd och hälsa i kommunen. Samtidigt främjas beaktandet av behoven hos olika grupper av invandrare, medräknat dem som är i utsatt ställning, vid planeringen av såväl basservice som särskilda åtgärder i kommunen.

Också efter landskapsreformen är det nödvändigt att följa upp att de integrationstjänster som landskapen är skyldiga att ordna är tillgängliga på lika villkor och att finansieringen på riks-nivå och landskapsvis är tillräcklig. I det avseendet föreskrivs det att integrationen som helhet behandlas som ett delområde av regionutvecklingen och tillväxttjänsterna i den delegation som avses i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster samt i diskussionen om regionutveckling och tillväxttjänster mellan staten och landskapen. Landskapen ska för uppföljning av integreringen utarbeta ett program för egenkontroll för de integrationsfrämjande tjänster och uppgifter som landskapen är skyldiga att ordna. Också kommunerna ska följa upp främjandet av integration i kommunerna. Genom att stärka uppföljningen av integreringen främjas en kunskapsbaserad syn på planering och utveckling av integreringen liksom möjligheten att medverka till att främjandet av integrationen genomförs och finansieras på ett sätt som tillgodoser invandrarnas behov av tjänster.

Anvisande av kommun

Genom propositionen stärks kopplingen mellan dels anvisandet av kommun, dels regionutvecklingen och den strategiska planeringen av integrationen i landskapet. I fortsättningen kommer landskapen att svara för den strategiska planeringen och utvecklingen när det gäller anvisande av kommun. Landskapens regionala mål, planering, utveckling och åtgärder ska enligt 32 § i propositionen behandlas som ett led i planeringen och utvecklingen av integreringen. Planeringen när det gäller anvisande av kommun ska vara sektorsövergripande inom ramen för målen och prioriteringarna för ett riksomfattande regionutvecklingsbeslut. Statsrådet kan vid behov närmare fastställa målen och prioriteringarna för att säkerställa en smidig flytt till kommunen i fråga och fördelningen på riksnivå.

Arbets- och näringsministeriet ska bereda den rikstäckande planeringen när det gäller anvisande av kommun, vid behov i samarbete med de ministerier och landskap som är av betydelse för anvisande av kommun. Vid beredningen ska kommunerna höras i den mån det behövs. Genom bestämmelsen stärks utvecklingen av anvisande av kommun som ett samarbete mellan staten, landskapen och kommunerna för att anvisande av kommun ska bli mer smidigt.

Genom att koppla planeringen som gäller anvisande av kommun till regionutvecklingen stärks landskapens strategiska planering när det gäller anvisande av kommun. Genom propositionen stärks sambandet mellan anvisande av kommun och tjänster som främjar förutsättningarna för sysselsättning, arbetskraft, utbildningsplatser, bostäder och integration samt möjligheterna att tillgodose olika invandrargrupperns behov av tjänster i olika kommuner i landskapen. När målen och prioriteringarna bereds bör hänsyn tas också till antalet platser på förläggningarna i landskapen samt antalet bostadsenheter för minderåriga asylsökande som vistas i landet utan vårdnadshavare.

Landskapen ska anvisa kommun för de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i lagen, vilket jämfört med nuläget är ett nytt operativt ansvar för landskapen till den del det är fråga om att anvisa kommun för asylsökande som beviljats uppehållstillstånd. Ansvaret åläggs särskilt de landskap som tar emot kvotflyktingar eller i vilket det ligger en förläggning, men det förutsätter att alla landskap har en beredskap för exempelvis situationer då antalet asylsökande stiger och nya förläggningar inrättas.

Enligt propositionen ska landskapen alltid i samråd med kommunerna på deras område upprätta ett avtal om anvisande av kommun för kvotflyktingar. Genom att slopa avtalsförfarandet för andra än kvotflyktingar vill propositionen göra anvisande av kommun smidigare. I propositionen föreskrivs om en handlingsmodell som använts i praktiken redan i flera år och som innebär att också förläggningar kan anvisa kommun för boende. För att man effektivt ska kunna anvisa kommun för personer som beviljats uppehållstillstånd krävs det ett gott samarbete mellan landskap, kommuner och förläggning och utbyte av information dels om regionens och kommunernas möjligheter att integrera, dels om personerna vid förläggningen, för att man vid anvisande av kommun ska kunna beakta faktorer som gäller integrationen av personen i fråga. Om landskapet inte kan anvisa en person en kommun för boende i regionen inom den tid som utsatts för övergången från förläggningen till en kommun, kan förläggningens anvisande av kommun som en sätt för personer som beviljats uppehållstillstånd att få flytta till en kommun få större betydelse. Genom propositionen möjliggörs ett avtalsförfarande också i andra fall än dem som gäller kvotflyktingar, vilket säkerställer landskapens och kommunernas möjlighet att avtala om anvisande av kommun på ett sätt som bäst gynnar området, invandrarna och myndighetssamarbetet.

Ordnande av tjänster

När ansvaret för att ordna social- och hälso-tjänster och tillväxttjänster som är av betydelse för invandrarna överförs till samma aktör, dvs. landskapet, gör reformerna det i bästa fall möjligt

att inrikta lämpliga och kostnadseffektiva tjänster som främjar integrationen av invandrare i ett visst landskap. Genom att ålägga landskapen skyldighet att samordna landskapens, kommunernas och andra aktörers integrationsfrämjande tjänster stärker man ett samlat främjande av integrationen i landskapet och dess kommuner och förbättrar möjligheterna hänvisa invandrarna till tjänster och tjänstehelheter som bäst passar dem. En del invandrare behöver i huvudsak utbildning och tjänstehelheter som stöder språkinläring och sysselsättning, medan andra är i behov av ett sektorsövergripande stöd för sin integration, varvid samordningen av landskapets tillväxt-, social- och hälsotjänster samt kommunala tjänster får större betydelse som stöd för integrationen.

Om gränserna för landskapens prövningsrätt när de ordnar integrationsfrämjande tjänster föreskrivs i 16 och 19 § i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster. Enligt 16 § 1 och 2 mom. är landskapen skyldiga att ordna tillväxttjänster för att trygga en fungerande arbetsmarknad och tillgången till kompetent arbetskraft samt för att främja integrationen av invandrare. Det föreslås att närmare bestämmelser om serviceprocesserna ska utfärdas genom lagen om offentliga rekryterings- och kompetensutvecklingstjänster och lagen om främjande av integration. Enligt 19 § ska landskapen se till att det finns tillräckligt med tjänster och framför allt att det ordnas sysselsättning för dem som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Om tjänsterna föreskrivs särskilt i lagen om offentliga rekryterings- och kompetensutvecklingstjänster och i lagen om främjande av integration. Genom bestämmelserna fastställs en lägsta nivå för landskapens tjänster så att tjänsterna kan tillgodose behoven också hos integrationskunder.

Enligt propositionen ska såväl landskapen som kommunerna ordna integrationsfrämjande tjänster inom ramen för tillgängliga anslag som till innehåll och omfattning motsvarar invandrarernas servicebehov i respektive landskap och kommun. De ska dessutom se till att tjänsterna lämpar sig också för invandrare. Bestämmelserna medverkar till att tjänsterna för invandrare är tillgängliga, motsvarar behoven och ges i rätt tid.

Det kan antas att landskapen, som sett till befolkning och område är mer omfattande än kommunerna, har bättre förutsättningar än vad nu är fallet att bedöma servicebehovet hos olika befolknings- och kundgrupper, rikta resurser utifrån de behov som konstaterats och förenhetliga invandrarernas servicerutiner. Samtidigt kan det dock uppstå svårigheter på grund av landskapens olika förmåga att ordna och säkerställa en tillräcklig serviceproduktion med beaktande av till exempel invandrarbefolkningens storlek eller heterogenitet på ett område samt tillgången till service och sysselsättningsläget, då särskild vikt ska fästas vid att invandrarkundernas jämlikhet säkerställs på riksnivå.

Genom den omfattande rådgivnings- och handledningsskyldighet som åläggs myndigheterna i propositionen samt landskapens skyldighet att samordna olika myndigheters och producenters tjänster vill man förvissa sig om att invandrarna hänvisas till tjänster vid rätt tidpunkt och i enlighet med behoven, medräknat tillväxttjänster och utbildningsvägar som tillhandahålls av andra aktörer som erbjuder utbildning och verksamheten i den tredje sektorn. I propositionen klargörs också ansvaret för att ordna tjänster i den inledande fasen, primära målgrupper samt betonas för alla tjänsters del vikten av multiprofessionalitet och verksamhet över sektorsgränserna.

En ny uppgift för landskapen är att svara för att det på deras område finns verksamhetsställen eller tjänster som kan ge invandrarna personlig rådgivning och handledning i den inledande fasen. Genom bestämmelsen skapas tjänster av permanent karaktär i stället för nuvarande modeller som ofta stöder sig på projektfinansiering. Via tjänsterna kan invandrarna genast i början av invandringen, om möjligt också på sitt eget språk, få integrerad information och handledning i frågor som gäller flytten till Finland och integrationen. Eftersom det i många kommuner finns etablerade verksamhetsställen och servicemodeller för handledning och rådgiv-

ning, gör bestämmelsen det möjligt för landskapen och kommunerna och för andra aktörer att skapa modeller som smidigt tillgodoser behoven hos landskapen och kommunerna och invandrarna på deras område samt finansiera modellerna.

Genom propositionen klargörs myndigheternas ansvar för att utarbeta inledande kartläggningar och integrationsplaner med beaktande av de behov av ändringar som föranleds av landskaps- och social- och hälsovårdsreformen. Landskapen ska alltid ordna den inledande kartläggningen och integrationsplanen för invandrare som är arbetslösa arbetssökande och för personer som fått internationellt skydd. Landskapen ska också svara för att invandrarnas behov av integrationstjänster bedöms på ett heltäckande sätt och sektorsövergripande, om invandrarnas behov av tjänster kräver det, och att tjänsterna bildar en ändamålsenlig, och vid behov en sektorsövergripande helhet. Om behovet av tjänster kräver det, ska en sektorsövergripande integrationsplan utarbetas.

Propositionen gör det möjligt att planera invandrarnas utbildningsvägar och smidigt identifiera och komplettera deras kompetens i samarbete med tillväxttjänster och läroinrättningar. På detta sätt blir det lättare att rikta in en person på rätt utbildningsväg och snabbt ordna sysselsättning som motsvarar behoven på arbetsmarknaden i Finland samt dra nytta av invandrarnas kompetens som ett led i utvecklingen av regionernas livskraft och internationaliseringen. Samtidigt stärker propositionen i förekommande fall en sektorsövergripande bedömning av behovet av tjänster och att tjänsterna ordnas heltäckande och över gränserna för olika förvaltningsområden och, om det visar sig vara nödvändigt, genom att överskrida tjänsteproducentens utbud av tjänster. Genom att samordna tjänsterna för kompetensutveckling i landskapen och kommunerna kan man undvika överlappningar och luckor i olika aktörers tjänster.

Liksom de tillväxttjänster som landskapen ansvarar för kommer också social- och hälsotjänsterna att spela en stor roll vid främjandet av invandrarnas integration. En del av invandrarna har begränsad arbetsförmåga, problem med sin fysiska eller psykiska hälsa, en besvärlig livssituation eller en traumatisk bakgrund, varvid de har ett stort behov av att få ett sektorsövergripande, mångsidigt och särskilt stöd för sin integration. Propositionen stärker också samarbetet mellan landskap och kommuner när det gäller att utarbeta inledande kartläggningar och integrationsplaner för personer som får internationellt skydd samt medverkar på så sätt till att bedömningen av målgruppens behov av tjänster blir mer heltäckande och kundorienterad.

Om det anses nödvändigt kan det enligt propositionen utarbetas inledande kartläggningar och integrationsplaner för andra än vuxna invandrare som är arbetslösa arbetssökande eller får internationellt skydd. Det är viktigt att utarbeta inledande kartläggningar och integrationsplaner, om det kan bidra till att invandrare får tillgång till integrationsfrämjande tjänster eller kommer ut i arbetslivet. Genom propositionen klargörs myndigheternas ansvar för att tillgodose behoven också hos andra än invandrare som är arbetslösa arbetssökande eller beviljats internationellt skydd och främjas dessa gruppers tillträde till integrationstjänster.

Syftet med reformen av tillväxttjänster är att överföra nuvarande myndighetstjänster för produktion på den privata marknaden. I sådana fall kommer exempelvis alla delar av den serviceprocess som gäller invandrare som är arbetslösa arbetssökande inte nödvändigtvis att utarbetas av en myndighet. Landskapen kan överlåta på tjänsteproducenten att till exempel utarbeta och granska den inledande kartläggningen och integrationsplanen som ordnas som tillväxttjänster samt följa upp hur planen genomförs. Landskapen kan också besluta att genomföra serviceprocessen själva, men då sker ingen övergång till marknaden. På detta sätt stärks landskapens möjlighet att bedöma olika invandrargruppers eller landskapens intressen i tjänsteproduktionen.

Produktionen av integrationstjänster på den privata marknaden ger nya affärsmöjligheter och kan följaktligen skapa också ny näringsverksamhet och sysselsättning i landskapen liksom medverka till nya sätt att producera integrationsfrämjande tjänster, innovationer och erfarenheter. Produktionen av integrationstjänster på marknaden kan effektivisera verksamheten framför allt i sådana områden där det uppstår en fungerande konkurrensutsatt marknad för tillväxttjänster. I de områden där det inte finns någon konkurrens, till exempel på grund av långa avstånd och gles bebyggelse, blir effektivitetsvinsterna sannolikt små. Också näringslivets och det civila samhällets betydelse som producenter av integrationsfrämjande tjänster förväntas öka.

Eventuella nya tillvägagångssätt kan i bästa fall skapa effektivare integration och sysselsättning. Samtidigt är effekterna av propositionen i hög grad beroende av hur landskapen och kommunerna beaktar invandrarna i besluten om hur tjänsterna ska ordnas. När antalet aktörer som främjar integrationen ökar och myndighetsansvaret delas mellan landskapen och kommunerna kan en effektiv samordning av integrationsfrämjande tjänster i rätt tid samt styrningen av invandrare till tjänster eller servicehelheter som motsvarar behovet också bli en utmaning.

Integrationsfrämjande åtgärder och tjänster, såsom integrationsutbildning och kompetenskartläggning, upphandlas redan nu från privata tjänsteproducenter. Också integrationstjänster som ordnas som tjänster inom social- och hälsovården kan produceras av andra än myndigheter. Hur upphandlingen genomförs har stor betydelse för tillgången till nödvändiga tjänster för alla grupper av invandrare, i synnerhet för de invandrare som behöver särskilt stöd. Genom propositionen klargörs och stärks landskapens samlade samordning av integreringen när myndigheternas ansvar i viss mån ändras och antalet producenter av integrationsfrämjande tjänster sannolikt ökar. Samtidigt vill man öka förutsättningarna för att tjänsterna ska bilda servicehelheter som tillgodoser invandrarnas individuella behov och behoven hos näringslivet i regionen.

Invandrades möjlighet att välja privat tjänsteproducent, vilket ingår i valfriheten, kan särskilt i början av invandringen vara begränsad. Då ska myndigheten i sista hand förvissa sig om att invandrarna vid behov hänvisas till de integrationsfrämjande tjänster som tillgodoser behoven. När antalet tjänsteproducenter ökar ska särskild vikt fästas vid frågor kring informationshantering och informationssystemens strukturer så att den informationsöverföring som är nödvändig för skötseln av uppgifterna kan säkerställas medan sekretessbestämmelserna iakttas. Överföringen och överlåtelsen av uppgifter ska säkerställas på det sätt som lagstiftningen kräver.

Största delen av invandrarna behöver i synnerhet i början av invandringen tolkning när de anlitar integrationsfrämjande tjänster. Det kan vara svårt att tillgodose invandrarnas behov av tolkningstjänster och tjänster på sitt eget språk i synnerhet i ett glest befolkat landskap. I det avseendet finns det risk för att servicenivån försämras i vissa regioner om man inte åtgärdar problemet på landskapsnivå. Å andra sidan kan en utvecklad och ökad användning av olika distansförbindelser vid tolkning förbättra tillgången till tolkning och sänka kostnaderna.

Propositionen bidrar också till en effektivare användning av myndigheternas resurser, eftersom det för invandrarna, i stället för separata planer, i första hand utarbetas en sektorsövergripande integrationsplan som förenar åtgärderna på olika förvaltningsområden. En integrationsplan som kompletteras av olika myndigheter skapar också en tydligare och mer kundorienterad integrationsfrämjande helhet för invandraren. Om det utarbetas flera olika planer för kunden, ska de samordnas för att säkerställa inriktningen på helheten.

I propositionen fastställs den utbildning som invandrarna ska få. Integrationsutbildning i form av tillväxttjänstutbildning ordnas av landskapen, och utbildning i form av frivilliga studier, som, oberoende av hur den ordnas, ska följa läroplansgrunderna för integrationsutbildningen. Läroplansgrunderna garanterar att utbildningen håller enhetlig kvalitet, men att den dock smi-

digt beaktar behoven i olika regioner och grupper av studerande. På detta sätt stärks integrationen av olika invandrargrupper i det finländska samhället.

När de integrationsfrämjande aktörernas ansvar ändras krävs det tillräcklig informationsstyrning på landskaps- och kommunnivå från arbets- och näringsministeriet, övriga ministerier och regionförvaltningen. För att invandrarbefolkningens behov ska beaktas krävs det att nivån på myndigheternas kompetens höjs både inom den yrkesinriktade grundutbildningen och genom fortbildning. Också de privata tjänsteproducenternas kompetens vad gäller integrationsförloppet ska säkerställas. Kompetenscentret för integration av invandrare, som finns vid arbets- och näringsministeriet, stärker kompetensbasen för integrering och erbjuder landskapen och kommunerna stöd i främjandet av integrationen.

4.3 Konsekvenser för personalen

Landskapsreformen är en betydande administrativ och funktionell reform med omfattande konsekvenser för närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas personal. Personal från närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för näringar och från arbets- och näringsbyråerna flyttas till landskapen, där de ska sköta bland annat uppgifter som gäller att främja integrationen av invandrare samt utveckla utbildning och kompetens. Personalen kommer först att flyttas till landskapen och en del av den vidare till landskapens bolag.

De nuvarande ämbetsverkens områdesindelning följer inte i alla avseenden landskapsindelningen. För närings-, trafik- och miljöcentralernas del har var och en av centralerna i Tavastland, Sydöstra Finland och Österbotten två landskap på sitt område. Principerna för hur uppgifterna och personalen ska fördelas för dessa landskap kommer att grunda sig på förhandlingar mellan staten och landskapen. Placeringen av personalen diskuteras dessutom vid ämbetsverken i förändringssamtal med de personer som ska flyttas. Om landskapen inte avtalar om samarbete om uppgifterna, kommer dessa att fördelas på alla landskap, vilket kan medföra att pendlingsregionen för en person som sköter ett uppdrag ändras, i synnerhet om landskapen inte i fortsättningen avtalar om att sköta uppgifter centraliserat.

Uppgifter som gäller integrering sköts delvis centraliserat vid sju närings-, trafik- och miljöcentraler. Om landskapen inte avtalar om att fortsätta sköta uppgifterna på samma sätt som i nuläget, kommer dessa att fördelas på 18 landskap. Det kan få konsekvenser för arbetsplatsens placering för den personal som sköter uppgifterna nu, om det för uppgifterna inte längre behövs ett lika stort antal årsverken i landskapet i fråga som vid regionens närings-, trafik- och miljöcentral. I fråga om de integrationsfrämjande uppgifterna är det dock, åtminstone i en del av landskapen, sannolikt nödvändigt att organisera uppgifterna så att de sköts på ett större område än i ett landskap eller centraliserat i ett visst landskap för att säkerställa att uppgifterna sköts på ett ändamålsenligt och ekonomiskt sätt eller för att garantera tillräcklig kompetens. Landskapen kan också besluta att koncentrera uppgifterna på ett sätt som avviker från nuläget.

Tillväxttjänstreformen som anknyter till revideringen av integrationslagen har betydande konsekvenser för personalen i den mån reformen leder till att integrationsuppgifterna vid de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråerna kommer att utföras på marknaden. Till de uppgifter som överförs till marknaden kan höra bland annat integrationsfrämjande uppgifter som genomförs som tillväxttjänster, såsom handledning och rådgivning i frågor som gäller sysselsättning och integration, inledande kartläggning av personer samt utarbetande av integrationsplaner. Landskapen avgör om de ska producera tjänsterna själva eller utvidga nuvarande köptjänster. I en konkurrenssituation som avses i 112 § i landskapslagen ska landskapen bolagisera sin verksamhet, och då överförs också den personal som skött uppgifterna till landskapsbolaget. Landskapen har, utöver sina offentliga förvaltnings-

uppgifter (uppskattningsvis cirka 15 procent) kvar sina organisationsuppgifter, vilkas andel inte kan uppskattas fullt ut på basis av nuvarande uppgifter. Landskapen fattar dock självständiga beslut om det antal årsverken som kommer att behövas för skötseln av uppgifterna i fråga.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Syftet med propositionen är att stödja en föregripande och aktiv integrationspolitik. I Finland bor för närvarande cirka 244 000 utländska medborgare, och enligt Statistikcentralens prognos fortsätter flyttningarna till Finland öka och vid utgången av 2030 kommer antalet utländska medborgare att överstiga 500 000.

Finland är i högre grad än tidigare en del av de globala flyttningsströmmarna, vilket medför att integrationens samhälleliga betydelse ökar. Samhälleliga frågor som är centrala med tanke på integrationen är jämlikhet i samhälle och tjänster, sysselsättning och välbefinnande samt växelverkan och delaktighet mellan befolkningsgrupper. För att integrationspolitiken och integrationslagstiftningen ska ha en samhällelig effekt, krävs ett helhetsinriktat förhållningssätt såväl i planering och utveckling av integreringen som vid genomförandet.

Propositionens utgångspunkt är att stödja att invandrarnas grundläggande rättigheter tillgodoses. Bestämmelserna bidrar till att invandrarnas jämlikhet på olika livsområden i fråga om rättigheter och skyldigheter tillgodoses. Jämlikhet är en fråga om social rättvisa och integration och ligger samtidigt också i hela samhällets intresse. Med hjälp av jämlikhet främjas hela samhällets välfärd och alla dess medlemmars potential fås med i samhällsutvecklingen. Ett ojämnt och segregerat samhälle kan dock drabba invandrare särskilt starkt och leda till utanförskap eller i värsta fall till marginalisering. Frågan är också ett fenomen som sträcker sig över generationer, för på samma sätt som hos majoritetsbefolkningen påverkar invandrarföräldrars socioekonomiska ställning bland annat barnens utbildning. Goda befolkningsrelationer, delaktighet och icke-diskriminering främjar jämlikhet.

Det finns skäl att satsa på att övergripande främja integrationen på olika områden i samhället, för de bästa effekterna kan sällan uppnås genom enskilda åtgärder. Propositionen främjar också integreringspolitikens och integrationslagstiftningens genomslagskraft eftersom den medverkar till att integrationspolitiken införlivas med planering, verkställande och utveckling av politikområden som är viktiga för främjandet av integrationen. I reformen betonas det att integrationspolitiken ska vara ett genomgående tema och samordnas i synnerhet med sysselsättnings-, utbildnings-, närings- och innovationspolitiken liksom med social- och hälsopolitiken, främjandet av välfärd och hälsa och boendepolitiken.

Åtgärder som vidtas av det allmänna är centrala när det gäller att främja integration och förhindra ojämlikhet bland annat inom utbildningen, på arbetsmarknaden och i boendet. Den växande invandrarbefolkningen och främjandet av sysselsättning och välfärd kräver ekonomiska satsningar på särskilda integrationstjänster samt utveckling av landskapens och kommunernas övriga tjänster så att de lämpar sig för invandrarbefolkningen. Genom tjänster som enligt propositionen stöder integrationen stöds invandrades egen förmåga att som aktiva aktörer delta i utvecklingen av det finländska samhället. Genom de tjänster som föreskrivs i lagen främjas invandrarnas språkkunskaper, tillträde till arbetsmarknaden och kännedom om samhället samt välbefinnande och hälsa. Åtgärdernas genomslagskraft stärks genom att integrationstjänsterna koncentreras till början av invandringen då behovet av information och motivation till integration vanligen är störst. Föregripande verksamhet är också motiverat ur såväl ett mänskligt som ett ekonomiskt perspektiv.

Såväl landskapen som kommunerna har en viktig roll för att målen i lagen ska uppnås. Reformen betonar vikten av samarbete mellan landskapen och kommunerna samt andra aktörer inom integreringen när det gäller att främja invandrarnas möjlighet till jämlik delaktighet i samhället. För att stärka integreringen som ett genomgående tema också i det civila samhället ökar reformen likaså betydelsen av det civila samhället, organisationer, föreningar, näringsliv och andra integrationspartnerskap vid främjande av integration. Reformen medverkar samtidigt till att de näringspolitiska aspekterna på invandring beaktas i högre grad genom att den ökar invandrarnas möjlighet att vara aktiva aktörer vilkas insatser kan utnyttjas vid utvecklingen av det finländska samhället, företagen, affärsverksamheten och arbetslivet.

Integration är en individuell process, eftersom invandrarna skiljer sig från varandra vad gäller orsak till invandringen, personliga egenskaper, bakgrund och livssituation. Syftet med propositionen är att göra det möjligt att bygga upp individuella integrationsvägar vilket främjar integrationsåtgärdernas effektivitet och jämlikheten mellan olika invandrargrupper i samhället. Likabehandlingen och jämlikheten förbättras även genom att man främjar tillträdet för personer som får internationellt skydd och föräldrar som sköter sina barn hemma, ofta kvinnorna, till integrationsfrämjande tjänster.

Eftersom integreringen är sektorsövergripande ingår också osäkerhet i bedömningen av propositionens samhälleliga konsekvenser. Integrationslagen skapar ramarna för främjandet av integrationen, men integreringspolitikens och integrationslagstiftningens genomslagskraft är beroende av integrationsfrämjande åtgärder på flera olika förvaltningsområden, vilka regleras i speciallagstiftningen för varje område. Konsekvenserna av propositionen är också beroende av verkställandet av integrationslagen och den speciallagstiftning som gäller åtgärderna på andra förvaltningsområde liksom av hur åtgärderna på olika förvaltningsområden kan samordnas till fungerande helheter som främjar integrationen av invandrarna. Med tanke på samordningen av integrationsfrämjande åtgärder innehåller förslaget flera bestämmelser som betonar samarbetet mellan myndigheter på riksnivå samt på regional och lokal nivå.

Sysselsättning främjar både integrationen av individen och verksamheten på den finländska arbetsmarknaden. Utgångspunkten i propositionen är att sysselsättning är det centrala målet för integrationen av vuxna invandrare. Under de närmaste åren avgår de stora åldersklasserna från arbetsmarknaden, och i takt med det har invandrarna med en yngre åldersstruktur än majoritetsbefolkningen och med sitt kunnande stor betydelse för att arbetsmarknaden ska fungera, för ekonomins och företagens tillväxt samt för regionernas utveckling. Bland invandrarna finns sådana som flyttar till Finland för arbete och studier och som tack vare integrationsåtgärderna snabbt tar sig ut på arbetsmarknaden liksom sådana som är i behov av långvarigt sysselsättningsstöd. Att påskynda invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsvägar enligt propositionen har en omfattande samhällelig betydelse, eftersom invandringens inverkan på försörjningskvoten och den offentliga ekonomin är mer positiv ju snabbare invandrarna kommer ut på arbetsmarknaden.

En kompetent, mångsidig arbetskraft bidrar till en mångformig och innovativ arbetsmarknad och ökar Finlands attraktionskraft som ett land med kunnig arbetskraft och som mål för internationella investeringar. Omkring hälften av Finlands befolkning med ett främmande språk som modersmål bor i Nyland och två tredjedelar i något tillväxtcentrum. Mångkulturella städer skapar ofta en tillväxtplattform för utvecklingen av innovativ och skapande ekonomisk verksamhet och invandrarna för med sig nya arbetsformer och internationella nätverk av kompetens som främjar företags tillväxt och internationalisering. För landskapen föreskrivs ett allmänt ansvar och ansvar för samordning av integrationsfrämjande åtgärder, vilket gör det möjligt att beakta näringslivspolitiska aspekter på invandringen och att invandrarnas kunnande utnyttjas när landskapen utvecklas.

Genom propositionen främjas samtidigt integrationen i det finländska samhället av utvandrare som är i utsatt ställning, då landskapen förutom för tillväxttjänster också ansvarar för att ordna social- och hälso-tjänster och samordna dessa med kommunernas integrationsfrämjande tjänster. Samarbetet mellan landskapet och kommunen betonas särskilt för de invandrades del för vilka främjandet av integrationen och sysselsättningen kräver en mer långsiktig utveckling av kompetensen och annat stöd för integrationen.

Propositionen har konsekvenser för välfärd och hälsa. Genom tjänsterna i lagen främjas flexibiliteten i invandrarernas vardag samt kännedomen om det finländska samhället och servicesystemet samt därigenom deras välbefinnande och vid behov tillträde till social- och hälso-tjänster. Social- och hälso-tjänsterna spelar även i fortsättningen en central roll i främjandet av invandrarernas integration, eftersom landskapet i och med reformen vid sidan av tillväxttjänsterna har ansvaret för att ordna social- och hälso-tjänster. Genom propositionen förbättras samordningen av landskapens social- och hälso-tjänster med kommunens integrationsfrämjande tjänster. Landskapen har också som uppgift att stödja kommunerna och sköta uppgifter som gäller främjande av välfärd och hälsa på det regionala planet. Landskapen ska också beakta invånarnas välbefinnande i sin strategi för främjandet samt ta invandrarna i beaktande när de planerar service. Främjandet av invandrarernas hälsa och välfärd har också konsekvenser för det övriga samhället, eftersom befolkningens samlade välbefinnande är till fördel för hela samhället.

Förutom vuxna invandrare främjas genom propositionen tillgodoseendet av invandrarbarnens och invandrarungdomarnas jämlikhet i det finländska samhället. En stor del av dem som flyttar till Finland är i den åldern när man bildar familj eller barn och ungdomar. Betydelsen av att främja integrationen av familjer understryks av det växande antalet invandrarbarn, vilket ledde till att antalet andra generationens barn översteg antalet i den första generationen 2004. Integrationen av invandrarbarn och invandrarungdomar stärker tillhörigheten till det finländska samhället och utvecklar en samhällelig delaktighet på lång sikt samt minskar risken för framtida marginalisering.

Integrationen av barn och unga stöds som en del av småbarnspedagogiken och utbildningssystemet samt övriga tjänster som riktas till familjer. Föräldrarna är dock de som i första hand ska fostra sina barn och familjen är den primära uppväxtmiljön. Också enligt undersökningar ger stödet för de vuxnas integration positiva konsekvenser över generationerna. Framför allt de integrationsplaner som arbets- och näringsbyråerna utarbetat för föräldrar har märkbart påverkat invandrarbarnens studieframgång och utbildningsvägar. Med stöd av de tjänster som avses i propositionen stärks välbefinnandet och möjligheterna till delaktighet i samhället för vuxna invandrare men också barnens och de ungas integration.

I vilken utsträckning propositionens mål kan genomföras är beroende av hur landskapet och kommunen beaktar invandrarna när de beslutar om ordnandet av servicen. Bedömningen av propositionens konsekvenser är förenad med en viss osäkerhet eftersom integrationslagen i princip bara ger ramarna för verksamheten. Därför är det i hög grad landskapen som i fortsättningen bestämmer principerna för hur integrationsfrämjande tjänster ska produceras i regionen. I sådana fall kan tjänster och olika handlingsmodeller skapas utgående från de särdrag och den näringslivsstruktur som är utmärkande för landskapet, vilket å andra sidan också kan påverka jämlikheten mellan kunderna i olika landskap när det gäller vilka och hurdana tjänster som de har tillgång till. Kvaliteten på tjänsterna och deras genomslagskraft kan också variera stort i olika landskap. Även kommunerna bestämmer till stor del själva hur det integrationsfrämjande arbetet ska beaktas i den kommunala servicen och hur de ordnar tjänster för invandrare utanför arbetsmarknaden.

Propositionen utgår från att integrationen ska vara en interaktiv process mellan invandraren och samhället. Interaktionen mellan olika befolkningsgrupper och goda inbördes relationer är

grunden för samhällelig stabilitet. Det föreskrivs som en skyldighet för såväl landskap som kommuner att främja befolkningsrelationerna. Kulturell mångfald, flerspråkighet samt mångfald vad gäller värden och seder blir i allt högre grad en del av det finländska samhället. Då är förutsättningen för en effektiv integrationspolitik att invandrarna upplever sig vara en bestående, likvärdig och välkommen del av det finländska samhället. Positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper ökar samförståndet, förebygger missförstånd och uppkomsten av motsättningar och främjar på så sätt integrationen. Det civila samhällets delaktighet i integreringen och en positiv attityd till invandrare är av stor betydelse för att målen med lagen ska uppnås.

Myndigheterna har det primära ansvaret för att främja integrationen. I propositionen framhålls det dock att tredje sektorn, näringslivet och andra parter i integreringen är centrala aktörer som främjar samhörigheten i samhället och kompletterar myndigheternas tjänster. Organisationer har också ofta bättre möjligheter än myndigheter att främja invandrades delaktighet och interaktionen mellan olika befolkningsgrupper. Genom propositionen stärks invandranas delaktighet även i planeringen och verkställandet av integreringen liksom möjligheten att bevara det egna språket och kulturen. Samtidigt åläggs landskapen skyldighet att samordna landskapens och kommunernas tjänster över sektorsgränserna med tredje sektorns verksamhet.

4.5 Konsekvenser för invandrarna

Integrationstjänster

Enligt propositionen är syftet med de integrationsfrämjande åtgärderna att stödja de invandrare som flyttat till Finland på olika grunder i deras sysselsättning, utbildning och övriga delaktighet i samhället och deras välfärd, likabehandling och jämlikhet och likaså invandranas möjligheter att påverka utvecklingen av landskapets och de ingående kommunernas livskraft och internationalisering. Den allmänna principen i propositionen är att invandrarna oberoende av kön, ålder och livssituation ska ha en likvärdig möjlighet att ta del av integrationsfrämjande åtgärder och tjänster.

Invandrarbefolkningen är mycket heterogen. Invandranens livssituation, bakgrund och kompetens påverkar behovet av integrationstjänster. En del av invandrarna behöver långvarigt stöd i sin integration, medan andra bara har ett kortvarigt behov. I propositionen betonas vikten av att invandrarna snabbt hänvisas till rätt utbildnings- och sysselsättningsväg och vid behov också av handledning och rådgivning samt en bred och långsiktigt integrationsplan som tillgodoser behoven hos olika invandrargrupper.

Hos många invandrare har behovet av integration att göra med undervisning i finska eller svenska samt rådgivning och handledning i frågor som gäller det finländska samhället. Om ansvaret för rådgivning och handledning utsträcks till alla aktörer liksom landskapens lagstadgade ansvar för att ordna rådgivning i den inledande fasen, blir det lättare att nå alla olika grupper av invandrare och hänvisa dem till lämpliga tjänster. Eftersom många kommuner redan nu ordnar inledande rådgivning, kan också landskapen och kommunerna samt andra aktörer som tillhandahåller integrationstjänster enas om hur tjänsterna i fortsättningen ska ordnas och finansieras. Enligt propositionen ska alla invandrare få grundläggande information om det finländska samhället. I synnerhet när det gäller grupper i utsatt ställning är grundläggande information i skriftlig eller elektronisk form som regel dock inte tillräcklig, utan tillgången till tjänster stöds av en mer omfattande handlednings- och rådgivningsskyldighet som enligt propositionen åläggs myndigheterna.

I propositionen åläggs landskapen ansvaret för att utarbeta en inledande kartläggning och integrationsplan för personer som har anmält sig som arbetslösa arbetssökande och för personer

som beviljats internationellt skydd. Landskapen ska svara för en heltäckande bedömning av invandrarnas kompetens och behov av integrationstjänster, och om behovet av tjänster kräver det en multiprofessionell bedömning. En samordning av landskapens tillväxt- och social- och hälso-tjänster samt kommunernas integrationsfrämjande tjänster bidrar till att behoven hos alla olika invandrargrupper tillgodoses.

I den inledande kartläggningen fastställs varje enskild integrationskunds behov av stöd och tjänster, vilket gör det möjligt att beakta individuella behov. Den individuella integrationsplan som utarbetas i samråd med respektive invandrare grundar sig på bedömningen i den inledande kartläggningen av invandrarens kompetens, studie- och arbetsförmåga och behov av utbildning och andra integrationsfrämjande tjänster. Då kan invandrarnas tidigare kompetens utnyttjas i planeringen av sysselsättningsfrämjande tjänster och vid hänvisningen till rätt utbildningsväg. Också genom att göra integrationsutbildningen mångsidigare och samordna utbildningen med andra tillväxttjänster och det nationella utbildningssystemet kan man öka omfattningen och genomslagskraften när det gäller utbudet av tjänster och utbildning för olika invandrargrupper samtidigt som man medverkar till att de som har goda arbetslivsfärdigheter snabbt sysselsätts.

För de invandrare som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden läggs huvudvikten vid en samordning av de tjänster som landskapen är skyldiga att ordna med de kommunala tjänsterna. I samband med den inledande kartläggningen kartlägger man också behovet av multiprofessionellt stöd och enas om nödvändiga tjänster, medräknat social- och hälso-tjänster och ett eventuellt behov av särskilt stöd. Genom propositionen befästs också hänvisningen och tillträdet för personer som får internationellt stöd till inledande integrationstjänster samt multiprofessionalitet och kundorientering som utgångspunkt när tjänsterna ordnas. Många av dem som får internationellt skydd kan ha behov av särskilt stöd, medräknat hälso-tjänster. I propositionen beaktas också navigatorverksamheten enligt lagen om offentliga rekryterings- och kompetensutvecklingstjänster samt en multiprofessionell samarbetsmodell som kan vara till nytta för många unga invandrare eller invandrare som behöver en samordnad tjänst till stöd för sin sysselsättning.

Genom den heltäckande och, om behovet av tjänster kräver det, sektorsövergripande inledande kartläggningen kan behoven av särskilda tjänster hos invandrare med funktionsnedsättning, långtidssjuka, äldre, invandrare med traumatisk bakgrund eller sådana som annars behöver särskilt stöd identifieras på ett så tidigt stadium som möjligt. Integrationsplanen ska också samordnas med eventuella andra kundplaner som kan ha utarbetats för i synnerhet invandrare som behöver särskilt stöd. Om behovet av tjänster kräver det ska det för en invandrare i första hand utarbetas en sektorsövergripande integrationsplan som medverkar till att de särskilda behoven tillgodoses.

När propositionen genomförs läggs tonvikten vid utarbetandet av kriterier för att registrera sig som leverantör eller producent av tillväxttjänster så att det finns tillgång till tjänster som såväl utgör ett stöd för snabb sysselsättning som främjar sysselsättningen av personer som, för att få arbete, är i behov av servicehelheter som inbegriper långsiktiga tjänster och eventuellt flera olika tjänster som utvecklar arbetslivsfärdigheter och kompetens samt personligt stöd. I tillväxttjänsterna och utbildningen understryks för invandrarnas del utveckling av såväl professionella färdigheter och kompetens som språkliga och samhällsliga färdigheter.

Enligt propositionen kan landskapen eller kommunerna utarbeta inledande kartläggningar eller integrationsplaner också för personer som står utanför arbetsmarknaden, till exempel för föräldrar som tar hand om sina barn hemma och för äldre invandrare. Kommunerna kan ordna integrationsfrämjande språkutbildning och annan utbildning samtidigt som tredje sektorn spelar en viktig roll inom rådgivning, språkundervisning, samhällskunskap, fritidssysselsättningar,

översättning och tolkning och som stöd när invandraren utträttar olika ärenden. Föräldrar som tar hand om sina barn hemma och äldre invandrare kan också delta i språkundervisning och annan integrationsfrämjande utbildning som ordnas av läroinrättningar inom det fria bildningsarbetet. Propositionen främjar integrationen av framför allt föräldrar som tar hand om sina barn hemma, invandrare som är i behov av särskilt stöd och makar som står utanför arbetsmarknaden liksom också familjeorienterad integration som beaktar alla familjemedlemmars situation och behov.

Propositionens utgångspunkt är sektorsövergripande. I propositionen åläggs landskapen och kommunerna skyldighet att på förhand bedöma och beakta beslutens konsekvenser för olika invandrargrupper. Dessutom ska landskapen och kommunerna vid behov ordna särskilda integrationsfrämjande tjänster och planera integreringen som ett sektorsövergripande samarbete. Landskapets roll som central planerare, organisatör och samordnare av integrationstjänster i samarbete med kommuner och andra aktörer inom integreringen stärker en heltäckande samordning och uppföljning av integreringen.

Till följd av att landskapen ansvarar både för tillväxttjänsterna, social- och hälsotjänsterna och för samordningen av tjänsterna med kommunerna stärks synergieffekterna samt informationsutbytet om befolkningens olika behov. På så sätt kan behoven hos mindre grupper som lätt blir osynliga, invandrare som behöver särskilt stöd eller sådana med en mer anspråkslös utbildningsbakgrund beaktas heltäckande i planeringen i landskapen och dess kommuner, och genom att samordna tjänster kan man utforma nya servicehelheter som lämpar sig också för personer som behöver särskilt stöd. Det kräver dock effektivt samarbete mellan olika aktörer och servicehandledning också på praktisk nivå liksom att invandrares olika behov beaktas när tjänster planeras, ordnas och upphandlas. Också genom att ålägga landskapen och kommunerna skyldighet att samordna utvecklingen av integreringen med främjandet av välfärd och hälsa stärks integrationen av invandrare och beaktandet av behoven hos särskilda grupper.

När man beaktar olikheterna hos integrationskunderna i invandrarbefolkningen och att det i vissa landskap bor ett mycket litet antal och i andra landskap ett mycket stort antal invandrare, kan landskapens olika förmåga att ordna och försäkra sig om att olika kundgrupper får de tjänster de behöver bli ett problem. Därför ska särskild vikt fästas vid att invandrarkunderna i landskapen behandlas på ett likvärdigt sätt och att landskapen ordnar integrationsfrämjande tjänster som till innehåll och omfattning är sådana som invandrarnas behov av tjänster i olika landskap kräver. Det faktum att invandrarna är en heterogen grupp ställer också särskilda krav på konkurrensutsättningen av servicehelheter. Vissa landskap kan exempelvis ha så få integrationskunder att det inte ens genom konkurrensutsättning går att finna aktörer som är beredda att producera alla de tjänster som målgruppen behöver.

Reformen av tillväxttjänster kan också leda till att det på marknaden uppstår aktörer som är specialiserade på en viss grupp, om det finns en tillräcklig efterfrågan på den typen av handlingsmodeller. En del tjänsteproducenter kan inrikta sig på tjänster för invandrare som snabbt vill komma ut på arbetsmarknaden, medan andra kan erbjuda mer omfattande servicehelheter för sådana som behöver ett mer långvarigt och multiprofessionellt stöd. Eftersom kunden har rätt att välja tjänsteproducent, har producenten i princip inte rätt att vägra ta emot en kund. När landskapen kontrollerar exempelvis att ersättningsgrunderna är korrekta ska de se till att kunden verkligen har fått tjänsten.

Kundens valfrihet som ingår i tillväxttjänsterna kan i fortsättningen ge en integrationskund fler möjligheter att välja lämpliga tjänster och åtgärder, till exempel för att integrationen och sysselsättningen ska bli effektivare. Detta kan dock också ge upphov till situationer då ingen aktör har uppmärksammat om till exempel en kund som är i behov av sektorsövergripande tjänster utnyttjat sin valfrihet på ett ändamålsenligt sätt. I vissa landskap kan till exempel in-

tegrationskunderna vara så få att det inte ens genom konkurrensutsättning går att finna aktörer som är beredda att producera alla de tjänster som målgruppen behöver. Också de som har en svag ställning på arbetsmarknaden bildar en heterogen grupp, vilket ställer särskilda krav på konkurrensutsättningen.

Landskapet kan, om det är ändamålsenligt, låta en tjänsteproducent sköta också åtgärder som gäller invandrarnas serviceprocess. Producenten kan ta hand om den inledande kartläggningen, utarbeta en integrationsplan och hänvisa personen till olika tjänster. Landskapen ska dock utarbeta inledande kartläggningar som egen produktion framför allt i sådana fall då de anser att egen produktion gynnar invandraren, invandrargruppen eller landskapet. Egen produktion kan komma i fråga till exempel om en invandrare till stöd för sin sysselsättning och integration behöver en multiprofessionell bedömning av behovet av tjänster och en samordning av tillväxt-, social- och hälso-tjänsterna och landskapet anser att egen produktion är lämpligt för bedömningen av det samlade behovet av tjänster och för servicehandledningen. Genom bestämmelsen främjas en jämlik ställning för invandraren och, med tanke på behovet av tjänster, att tillgången och hänvisningen till tjänster är så ändamålsenlig som möjligt.

För integrationsklienternas del ska man säkerställa en likvärdig ställning både vad gäller utbudet på tjänster, tillträdet till dem och möjligheterna att utnyttja valfriheten. I den inledande fasen av invandringen behöver framför allt många av invandrarna i utsatt ställning som flyttat till Finland mycket personlig kartläggning och handledning för att hitta den tjänsteproducent och den tjänstehelhet som bäst motsvarar deras behov eller vid behov för byte av tjänsteproducent för att säkert få lämplig service. Också handledningen mellan tjänsteproducenter är väsentlig, om en vald tjänsteproducent inte kan tillhandahålla en servicehelhet som lämpar sig för en invandrare i svag ställning på arbetsmarknaden.

De digitala tjänsterna har en betydande ställning när processerna för tillväxttjänster inleds och genomförs. För invandrarnas del är det viktigt att säkerställa ett tillräckligt heltäckande urval av språk som stöd när de uträttar ärenden på egen hand för att de digitala tjänsterna ska kunna utnyttjas fullt ut. Samtidigt måste det beaktas att en del av integrationskunderna behöver stöd och personlig service vid användningen av digitala tjänster i synnerhet i början av invandringen och att en del av invandrarna inte alls kan använda elektroniska tjänster och även i fortsättningen behöver långsiktig och individuell handledning, stöd och rådgivning.

Landskapen och kommunerna ska också se till att integrationskompetensen hos deras personal utvecklas. På detta sätt kan man stärka myndigheternas förmåga att identifiera invandrades individuella behov inom integrationen bland annat vad gäller grupper med särskilda behov. Landskapen ska också i sitt program för egenkontroll fastställa hur likvärdigheten i landskapets integrationsfrämjande åtgärder säkerställs. Också kommunerna ska åläggas skyldighet att följa upp integreringen i kommunen och inom ramen för detta även integrationen av personer som är i utsatt ställning.

Familjer, barn och unga

Landskapens tjänster, det nationella utbildningssystemet och kommunernas basservice spelar en viktig roll för stödet av integrationen av familjer, barn och unga. Propositionen skapar förutsättningar för främjandet av integrationen av invandrarfamiljer, invandrabarn och invandrarunga och deras jämlikhet som ett genomgående tema i all verksamhet i landskapen och kommunerna. Propositionen ålägger landskapen och kommunerna skyldighet att i sin planering ställa upp mål som främjar invandrarnas jämlikhet och fastställa åtgärder som stöder detta samt utse ansvariga aktörer. Dessutom ska landskapen och kommunerna på förhand bedöma och beakta beslutens konsekvenser för olika invandrargrupper, medräknat familjer, barn och unga. Landskapen och kommunerna ska också svara för att integrationskompetensen hos per-

sonalen utvecklas, vilket främjar integrationskompetensen hos de sakkunniga som kommer i kontakt med invandrarfamiljer, invandrabarn och invandrarunga.

Enligt propositionen kan man som alternativ eller vid sidan av en individuell integrationsplan även utarbeta en integrationsplan för en familj, om familjens helhetssituation kräver det. En integrationsplan för en familj utarbetas enligt familjens helhetssituation och i synnerhet när det finns behov av att stödja ett barns eller en ung persons utveckling genom att stärka föräldraskapet. I integrationsplanen för en familj uppmärksammas varje familjemedlems möjlighet till integration och delaktighet. Målet med den är att förebygga att integrationen sker i olika takt mellan familjemedlemmarna och främja jämställdhet mellan könen. Till myndigheternas uppgifter hör också att stödja föräldrarna i deras uppgift som fostrare samt barnen och de unga att klara av skolgång och studier. Föräldrarna är dock de som i första hand fostrar sina barn och familjen är den primära uppväxtmiljön. Föräldrarnas språkkunskaper samt kännedom om samhället och servicesystemet ökar deras förmåga att stödja barnens tillväxt och skolgång. Även föräldrarnas allmänna välbefinnande och ställning på arbetsmarknaden har betydelse för barnens och de ungas integration, utbildning och välbefinnande. Genom propositionen främjas integrationen av framför allt föräldrar som tar hand om sina barn hemma genom att den framhåller vikten av att kommunerna i de inledande kartläggningarna och i integrationsplanerna hänvisar dessa till invandrarutbildning inom det fria bildningsarbetet.

Genom en integrationsplan för familjen kan man samordna stödet till familjen samt både kommunens och landskapets social- och hälsojourer som multidisciplinärt samarbete. När de stödåtgärder som angetts i familjens integrationsplan vidtas spelar till exempel rådgivningen, småbarnspedagogiken, skolan och ungdoms- och idrottsväsendet en central roll. Genom en integrationsplan för familjen främjas en familjeorienterad integration som beaktar alla familjemedlemmars situation och behov genom samordning av stödet till familjen samt både kommunens och landskapets social- och hälsojourer som multidisciplinärt samarbete. Tjänsterna till familjerna ska stödja förutsättningarna för föräldraskapet och det att makarna inte är beroende av varandras språkkunskaper eller kännedom om samhället och att barnen inte måste agera tolkar för sina föräldrar.

Med tanke på främjandet av integrationen av invandrarfamiljer, barn och ungdomar är det av största vikt att landskapets och kommunens integrationstjänster och andra tjänster samordnas. Bland invandrarungdomar höjs NEET-risken bland annat om flytten till Finland infaller mot slutet av läropliktsåldern eller efter den och om språkkunskaperna är svaga. NEET-risken bland invandrarunga kan åter sänkas genom att man låter integreringsåtgärder enligt propositionen genomsyra all verksamhet och genom att man samordnar integreringstjänsterna med det nationella utbildningssystemet. I propositionen beaktas också den navigatorverksamhet som avses i lagen om offentliga rekryterings- och kompetensutvecklingstjänster och som tillhandahåller sektorsövergripande tjänster som många invandrare kan ha nytta av.

En särskilt utsatt grupp är de barn och unga som vistas i landet utan vårdnadshavare. Enligt propositionen ska ansvaret för att ordna vård, omsorg och fostran för ensamkommande minderåriga övergå från kommunen till landskapet. Landskapen ska inrätta boendeenheter, om servicebehovet på deras område kräver det. Det nya tillvägagångssättet gör det möjligt att snabbare inrätta familjegrupper och andra boendeenheter i enlighet med behovet. Syftet med ändringen är att minska behovet av att flytta barn och unga från förläggningssorten till en annan ort efter att uppehållstillståndet har beviljats. På detta sätt kvarstår de band som barnen har knutit till orten under tiden på förläggningen, bland annat fritidssysselsättningar, skola och vänner samt en eventuell stödfamilj förblir desamma oberoende av tillståndsstatus. I fortsättningen kommer landskapen i stället för kommunerna att ersättas för kostnaderna för vård och omsorg som de ordnar för barn och unga som vistas i landet utan vårdnadshavare. Nya begränsningar som införs vid familjegrupperna är kroppsvisitation och kroppsbesiktning. I

fråga om de begränsningsåtgärder som ingick redan i den tidigare lagen kommer det att hänvisas till barnskyddslagen i stället för till lagen om mottagande av asylsökande. Till följd av ändringen preciseras villkoren för användning av begränsningsåtgärder.

Jämsides med familjegrupphem tas en modell med stödboende in i lagstiftningen. Stödboende ordnas enligt socialvårdslagen och lämpar sig huvudsakligen för 18–20-åringar som vistas i landet utan vårdnadshavare. I lagen ska anges tydligare än i nuvarande lag att landskapen ska ordna stödtjänster och tjänster jämförbara med eftervård för 18–20-åringar som vistas i landet utan vårdnadshavare, om behovet av tjänster kräver det. Modellen för familjevård för minderåriga utan vårdnadshavare görs tydligare genom en hänvisning till familjevårdslagen. I lagen ska det anges att statens tillstånds- och tillsynsmyndighet ansvarar för övervakningen av boendeenheter.

Propositionen innehåller en bestämmelse om integrationsplan för minderåriga med syfte att förhindra att unga invandrare som hör till riskgrupper marginaliseras. En stor del av de invandringarna behöver inget särskilt stöd för sin integration, men förslagen ger redskap för att ingripa i situationen när unga till exempel löper risk att bli utan avgångsbetyg från grundskolan eller när allmänna tjänster och stödåtgärder inte räcker till. I planen kan man även beakta behovet av elevvård, skolkurator och eventuellt annat stöd som en invandringdom kan behöva liksom stöd för ungdomsarbete samt vägledning av den unga till fritids- och andra aktiviteter. Integrationsplanen för en invandringdom samordnas med eventuella andra kundplaner så att den främjar ett helhetsinriktat grepp. Det är särskilt viktigt att utarbeta integrationsplaner och att de unga deltar i de överenskomna åtgärderna för att undvika en eventuell senare utslagningsspiral. En integrationsplan utarbetas alltid för barn och unga som vistas i landet utan vårdnadshavare.

4.6 Könsrelaterade konsekvenser

Ett viktigt syfte med propositionen är att främja jämställdheten. Genom propositionen införs könsaspekten i högre grad än tidigare i planering, genomförande och uppföljning av integrationsfrämjande åtgärder. Könsaspekten vid främjandet av integrationen påverkas av strukturer och könsroller i såväl det finländska samhället som invandrarens ursprungsland.

Främjandet av jämställdheten mellan invandrarkvinnor och invandarmän ska bli en del av hela integrationsprocessen genom att landskap och kommuner åläggs skyldighet att i sin planering ställa upp mål som främjar invandrarernas jämställdhet samt ange åtgärder och ansvariga som stöder målen. Dessutom ska landskapen på förhand bedöma och beakta beslutens konsekvenser för olika invandrargrupper, också för invandrarkvinnor och invandarmän. Landskapen och kommunerna ska också se till att integrationskompetensen hos deras personal utvecklas. Med tanke på genomförandet av propositionen är det viktigt att kompetensen hos de sakkunniga som kommer i kontakt med invandrare utvecklas så att de blir medvetna om könets inverkan på integrationen.

Invandrarkvinnor flyttar oftare till Finland på grund av familjeskäl och tar oftare än männen hand om sina barn hemma, vilket ökar risken för att ställas utanför integrationstjänsterna på grund av att det finns så få tjänster som lämpar sig för deras livssituation och det finländska samhället förblir främmande. Invandarmännen åter flyttar oftare till Finland på grund av arbete, vilket har ökat risken för att de ställs utanför integrationstjänsterna. I vissa fall kan speciellt kvinnorna på grund av hemförhållanden eller familjemodeller som hör till en annorlunda kultur bli utan tillräckligt stöd från maken i integrationen, och då kan deltagandet i integrationsåtgärder eller till exempel utträttandet av ärenden inom den offentliga servicen bli marginellt. Invandrarkvinnor och invandarmän är dock en heterogen grupp såväl både vad gäller

livssituation och bakgrund. Bland invandrarkvinnorna finns det också många kvinnor som inte har några särskilda behov som hänför sig till könet.

Det kan vara ett problem att med hjälp av myndighetsåtgärder nå föräldrar som tar hand om sina barn hemma och dem som invandrat som makar eller makor. Propositionen gör det lättare att nå dessa grupper så att de kan ta del av olika tjänster genom att den stärker det sektorsövergripande förhållningssättet i landskapen och kommunerna. Dessutom ska alla invandrare få baskunskaper om det finländska samhället. På det sättet kan både kvinnors och mäns känedom om det finländska samhället förbättras oberoende av livssituation. Genom att man utsträcker ansvaret för rådgivning och handledning till alla aktörer och ålägger landskapen ansvar för att ordna rådgivning i den inledande fasen kan också invandrarkvinnor nå bättre och hänvisas till ändamålsenlig service. Högklassig rådgivning och handledning förbättrar integrationen, livskompetensen, den samhälleliga delaktigheten och jämställdheten hos föräldrar som sköter barn hemma. Propositionen gör det också möjligt att ta med information om jämställdhet i den basinformation som ges till alla och i andra handlednings- och rådgivningstjänster.

Propositionens utgångspunkt är en snabb bedömning av behovet av tjänster och servicevägledning, vilket stöder dem som invandrat som makar eller makor eller kvinnor som tar hand om sina barn hemma. För dessa kvinnor kan det ta lång tid att hitta sociala miljöer som utvecklar deras språkkunskaper, förbättrar deras kunskaper om samhället och ökar deras sociala delaktighet. Med tanke på den samhälleliga delaktigheten och det framtida arbetet är det avgörande för kvinnor som tar hand om sina barn hemma att skaffa sig språkkunskaper och känedom om samhället. Den inledande kartläggningen och integrationsplanen ger landskapen och kommunerna ett redskap för att redan på ett tidigt stadium kunna identifiera invandrarkvinnor i utsatt ställning och förebygga marginalisering. Sådana invandrare är till exempel mödrar i familjer med många barn som saknar stöd från sin make. För föräldrar som tar hand om sina barn hemma, ofta mödrarna, är rådgivnings- och familjearbetet när det gäller vägledning till olika samhällstjänster av stor betydelse. Kommunerna kan nå hemmaföräldrar exempelvis via förorts-, park- och biblioteksverksamheten och via den öppna småbarnspedagogiken. Samtidigt främjas en samlad integration av familjen, barnen och de unga, eftersom invandrarkvinnors delaktighet i samhället stärker också barnens integration och välbefinnande.

Utgångspunkten för den nuvarande integrationslagen var att utvidga lagens tillämpningsområde till att gälla alla invandrare som bor i Finland så att även grupperna utanför arbetskraften omfattas av tjänsterna. Enligt den gällande lagstiftningen hör ansvaret för att utarbeta inledande kartläggningar för grupper utanför arbetskraften i regel till kommunerna. Kommunerna har utarbetat klart färre inledande kartläggningar enligt den gällande lagen än vad som planerades under beredningen av lagen för de invandrare som är i arbetslivet eller som inte omedelbart söker sig till arbetsmarknaden. Det gäller till exempel föräldrar som sköter sina barn hemma, ofta mödrarna. Enligt propositionen utarbetas alltid en integrationsplan för invandrare som är arbetslösa arbetssökande eller som får internationellt skydd. För föräldrar som ta hand om sina barn hemma kan landskapet eller kommunen utarbeta en inledande kartläggning och integrationsplan, om det behövs. Kvinnors och mäns olika individuella behov klarläggs i samband med den inledande kartläggningen och nödvändiga tjänster bestäms i integrationsplanen.

Enligt propositionen kan kommunen ordna integrationsutbildning för personer som står utanför arbetsmarknaden. Det har konstaterats att grupperna i fråga, efter att ha ställts utanför tjänsterna i den inledande fasen, i större utsträckning än vad som förväntats också har ställts utanför integrationsutbildning. Genom propositionen förbättras i samråd med undervisnings- och kulturministeriet möjligheterna att få tillträde till utbildning för föräldrar som tar hand om sina barn hemma. Samtidigt stärks hänvisningen till invandrarutbildning inom det fria bildningsarbetet för hemmaföräldrar. På detta sätt främjas ofta integrationen av framför allt för

mödrar som tar hand om sina barn hemma och deras övergång till arbetsmarknaden när barnen har blivit större. Främjandet av integrationen av föräldrar, ofta mödrar som sköter barn hemma, och därigenom av familjer, är beroende av verkställandet av propositionen, det vill säga om landskapen och kommunerna ordnar inledande kartläggningar och integrationsplaner också för andra föräldrar som sköter barn hemma än för personer som fått internationellt skydd.

Lagen om fritt bildningsarbete reviderades beträffande finansieringen i början av 2018, vilket skapar nya möjligheter att inom ramen för fritt bildningsarbete ordna utbildning för personer som behöver smidiga utbildningsmöjligheter, till exempel för dem som är icke läs- och skrivkunniga, föräldrar som tar hand om sina barn hemma och dem som arbetar. I fortsättningen kan en aktör inom det fria bildningsarbetet få en statsandel på etthundra procent för att ordna en sådan utbildning som har godkänts som integrationsutbildning för studerande. Invandrarkvinnors möjlighet att ta del av integrationstjänster i den inledande fasen påverkas av att de tar hand om sina barn hemma. Därför är viktigt att man också ordnar vården av barn som en del av den samlade utbildningen. De könsrelaterade konsekvenserna av integrationsåtgärder påverkas av hur utbildningen framöver ordnas inom ramen för fritt bildningsarbete, till exempel för föräldrar som sköter barn hemma och för dem som arbetar.

Det finns en tydlig skillnad i sysselsättningsgraden, arbetslöshetsgraden och i antalet icke sysselsatta mellan kvinnor och män med utländsk bakgrund. Kvinnor med utländsk bakgrund deltar klart mer sällan i arbetslivet än män med utländsk bakgrund eller majoritetsbefolkningen. För att främja att de föräldrar som sköter barn hemma senare ska engagera sig i arbetslivet ska vägledningen mellan kommunens och landskapets integrationstjänster vara effektiv. Genom propositionen främjas samarbetet mellan landskapet och kommunen och det skapas förutsättningar för att stärka utbildnings- och sysselsättningsvägarna för föräldrar som sköter barn hemma.

I propositionen anses tiden för integrationsplanen inte löpa om planen tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom, moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet eller av någon annan jämförbar orsak. Det vore oskäligt med tanke på invandrarens integrationsprocess om dessa orsaker förkortade maximitiden för integrationsplanens varaktighet. Genom bestämmelsen beaktas livssituationen för föräldrar som sköter barn hemma, ofta kvinnor.

Enligt propositionen har landskapet ansvaret för att ordna integrationsutbildning för tillväxttjänsternas kunder. Under de senaste åren har cirka 60 procent av deltagarna i integrationsutbildningarna varit kvinnor. Skillnaden kan förklaras, förutom med att kvinnorna är hemmaföräldrar, med att männens sysselsättningsgrad är högre, och då är de inte klienter hos arbets- och näringsbyråernas service. Det är viktigt att beakta könskonsekvenser i upphandlingen av integrationsutbildning och andra tjänster som främjar integration och sysselsättning. Även i samband med hänvisningen till integrationsutbildning och i dess innehåll är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid innehåll som gäller kön och jämställdhet. I hänvisningen till utbildning ska man också beakta den branschriktade segregationen mellan könen som fortfarande är stark i Finland. De examina som avlagts av kvinnor och män med utländsk bakgrund skiljer sig kraftigt från varandra i Finland. Kvinnorna avlägger fler examina inom social- och hälsoområdet och männen examina inom tekniska branscher.

Den klart största delen av de asylsökande och de minderåriga och unga som kommer utan vårdnadshavare är män. Av de asylsökande som kom 2015 var över 80 procent unga män. Invandrapojkar och invandarmän kan i olika livssituationer löpa ökad risk för marginalisering. Det växande antalet asylsökande understryker vikten av att beakta ett mansperspektiv. Med tanke på denna grupp stöds genom propositionen deltagandet i utbildning eller på annat sätt engagemang i det finländska samhället. Dessutom kan familjemedlemmarnas roller ändras

som följd av invandringen, och till exempel männens ställning som familjeförsörjare kan försvagas. Dessa förändringar kan vara särskilt starka när skillnaderna mellan utrese- och inrese-landet är betydande. Enligt propositionen kan en integrationsplan utarbetas för familjen, vilket kan stödja familjens helhetssituation.

5 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet. I olika faser av beredningen har arbets- och näringsministeriet ordnat samrådsmöten om målen för lagreformen och om lagreformens förslag riktade till olika aktörer, såsom företrädare på regional och lokal nivå, samt invandrarorganisationer och andra organisationer och föreningar. Propositionen har behandlats också i det samarbetsorgan mellan ministerierna som avses i 36 § i integrationslagen.

Utkastet till proposition sändes för utlåtande samtidigt som regeringens utkast till proposition med förslag till lag om offentliga rekryterings- och kompetenstjänster, lag om finansiering av regionutveckling och tillväxttjänster samt lag om privata rekryteringstjänster.

Det begärdes utlåtanden på bred front från olika myndigheter, specifikt från 30 olika kommuner, Ålands landskapsregering, medborgar- och invandrarorganisationer samt tjänsteleverantörer. Dessutom publicerades blanketten för begäran om utlåtanden på adressen www.tem.fi/lausuntopyynnnot, där alla som önskade kunde lämna utlåtande. Det lämnades totalt 112 utlåtanden, av vilka 5 från ministerierna, 15 från närings-, trafik och miljöcentralerna, 13 från landskapsförbunden, 16 från kommunerna, 37 från olika organisationer, 11 från arbets- och näringsbyråerna, 6 från andra myndigheter och 9 från andra aktörer. Det har gjorts ett sammandrag av utlåtandena.

Remissinstanserna var i huvudsak positiva till målen för propositionen. I flera utlåtanden omfattades förslagen om en integrering av integrationen och kopplingen av den till regionutvecklingen och landskapens och kommunernas allmänna planering. I många utlåtanden konstaterades det att arbetsfördelningen mellan landskapen och kommunerna när det gäller integration var alldeles för otydlig. Att säkerställa samordningen av det multiprofessionella samarbetet och tjänsterna sågs också som en utmaning. Det ansågs att de organ som ska ansvara för utarbetandet och samordningen av integrationsplanerna måste definieras närmare i propositionen.

Beträffande tillgången till tjänster och kravet på en jämn nivå på tjänsterna konstaterades det i många utlåtanden att spridningen av social-, hälsovårds- och tillväxttjänster på flera tjänsteleverantörer kan försvåra tillgången till tjänster och framför allt hänvisningen av invandrare till mer ändamålsenliga tjänster. Den valfrihet som ingår i modellen med flera producenter ansågs utgöra ett problem för invandrare, om det inte finns tillgång till tillräcklig handledning och rådgivning. I utlåtandena konstaterades det dessutom att digitala tjänster inte lämpar sig för många invandrare, framför allt inte i början av invandringen, och att det behöver satsas starkt på handledningen och rådgivningen i början av invandringen för att de olika grupperna, inklusive personer i utsatt ställning, ska få de tjänster de behöver.

Man befarade att ersättningarna till kommunerna för personer som beviljats internationellt skydd kommer att minska, om de särskilda ersättningarna tas med i de så kallade kalkylerade ersättningarna. Detta skulle försvåra mottagandet av flyktingar och de tjänster som behöver ordnas. Statens nuvarande ersättningspraxis till fullt belopp för tolkningskostnader bör också fortgå. I utlåtandena konstaterades det också att bestämmelserna om anvisande av kommun inte i tillräcklig utsträckning tydliggör den nuvarande handlingsmodellen.

Propositionen fick positiv respons för att faktorer som gäller integrationen av familjer samt barn och unga har beaktats väl i lagförslaget. Familjen har bevisligen stor betydelse för indivi-

dens anpassning till ett nytt samhälle. I utlåtandena konstaterades det att de preciseringar av lagstiftningen som ingår i propositionen förbättrar särskilt ställningen för ensamkommande barn.

Intentionen var att beakta de synpunkter som framförts i utlåtandena vid den fortsatta beredningen av regeringspropositionen. Lagförslaget och motiveringen till det preciserades och förtydligas i många avseenden.

6 Samband med andra propositioner

Propositionen anknyter till regeringens förslag till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnande av social- och hälsovård och om vissa lagar som har samband med dem (RP 15/2017 rd). Lagförslaget anknyter också till en proposition som beretts av arbets- och näringsministeriet med förslag till lag om regionutveckling och tillväxttjänster samt till lag om ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland (RP 35/2018 rd). Lagen om regionutveckling och tillväxttjänster reviderar bestämmelserna om regionutveckling och reglerar överföringen av arbetskrafts- och företagstjänster till landskapen samt anknyttande handlingsmodeller. Dessutom knyter lagen tillväxttjänsterna till regionutvecklingen som ett viktigt arbetsredskap, medan landskapen ansvarar för både regionutveckling och tillväxttjänster vart och ett på sitt område. Tillväxttjänsterna enligt lagförslaget utgörs av de nuvarande företagstjänsterna och de offentliga arbetskrafts- och företagstjänsterna vilka också har invandrarna som kunder som behöver sysselsättningsfrämjande integrationstjänster. Dessutom anknyter propositionen till regeringens proposition med förslag till lag om offentliga rekryterings- och kompetenstjänster som överlämnas samtidigt, och när den träder i kraft upphävs lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

För att de lagförslag som avses i denna proposition ska godkännas krävs det att de förslag till landskapslag och till regionutveckling och tillväxttjänster som anges ovan godkänns.

Propositionen har också samband med en regeringsproposition med ett lagförslag om en tillväxttjänstmyndighet och en regeringsproposition med ett lagförslag om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen och till vissa lagar som har samband med den, vilka lämnas senare. Den sistnämnda lagen ska tillämpas på behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen. Avsikten är att lagen ska ersätta lagen om utlänningsregistret (1270/1997), som föreslås bli upphävd. Målet är att bestämmelserna om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen i fortsättningen ska finnas i en lag som uppfyller kraven enligt en modern personuppgiftslag och som kompletterar EU:s dataskyddsförordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG) och dataskyddslagen (RP 9/2018 rd).

Regeringen kommer att lämna en separat proposition till riksdagen beträffande skötseln av uppgifter som gäller genomförandet av systemen kring utkomstskyddet för arbetslösa och arbetslöshetsledighet efter att arbets- och näringsbyråerna har upphört.

Bestämmelser om de förmåner som betalas för tiden för arbetssökandes och invandrades studier på eget initiativ och sysselsättningsfrämjande tjänster och som stöds med arbetslöshetsförmåner och om ersättningen för rese- och övernattningskostnader kommer i fortsättningen att ingå i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Dessa ändringar bereds särskilt.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lag om främjande av integration

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens syfte.* I paragrafen anges lagens syfte. Syftet med lagen är att främja integration och goda befolkningsrelationer. Integration och goda befolkningsrelationer definieras i 3 §. Lagen avses också främja uppnående av likabehandling och jämställdhet mellan invandrare. Med jämställdhet avses jämställdhet mellan invandarmän och invandrarkvinnor. Dessutom ska syftet med lagen vara att främja invandrades sysselsättning, deras möjligheter att aktivt delta i samhällslivet och deras välfärd och hälsa samt invandrades tillgång, på lika grunder, till behövliga och högklassiga integrationsfrämjande tjänster.

Lagens allmänna mål är att de föreslagna integrationsfrämjande tjänsterna ska främja invandrarnas möjligheter att uppnå en med den övriga befolkningen jämlig ställning i samhället både i fråga om rättigheter och i fråga om skyldigheter. För att invandrarna ska kunna vara aktiva i samhället krävs det både kunskap och färdigheter, men också egen aktivitet och målinriktat deltagande i olika integrationsfrämjande tjänster. Målet är att de föreslagna tjänsterna ska stödja invandrarens delaktighet, välfärd och påverkningsmöjligheter och även en dubbelriktad integration. Enligt principerna för Europeiska unionens gemensamma integrationspolitik är integration en dynamisk, dubbelriktad samspelsprocess som inte endast kräver åtgärder av nationella, regionala och lokala myndigheter, utan även ett allt större åtagande från den mottagande gemenskapens och invandrarens sida.

När invandrare är aktiva på samhällets olika områden ökar växelverkan mellan invandrarna och majoritetsbefolkningen och dessutom blir det lättare att lära känna seder och bruk i det finländska samhället och landets kultur. Genom att uppmuntra invandrare till samhällsliga aktiviteter kan deras färdigheter och kunskaper tas till vara på bästa möjliga sätt såväl ur deras eget som ur samhällets perspektiv.

Lagens syfte är också att främja sektorsövergripande samarbete mellan integrationsfrämjande aktörer. Integrationsfrämjande tjänster ordnas som en del av tillväxttjänsterna och social- och hälso-tjänsterna inom landskapets organiseringsansvar, den kommunala basservicen och det nationella utbildningssystemet och även i form av andra tjänster som främjar integration. När ansvarsförhållandena mellan de integrationsfrämjande aktörerna ändras är det i fortsättningen ännu viktigare att samordna integrationsplanering och integrationsfrämjande tjänster. Framför allt framhävs vikten av att samordna social- och hälsovården samt tillväxttjänsterna liksom kommunens service på ett ändamålsenligt sätt för invandrarna, liksom att samordna integrationslagens syften med de särskilda målen för dessa tjänster. Sektorsövergripande samarbete mellan olika aktörer är ett viktigt sätt att främja lagens syften. Sektorsövergripande samarbete definieras i 3 §.

För att beakta målen för landskapsreformen är lagen syfte att också främja samordningen av integrationsplaneringen och integrationsutvecklingen med landskapets och kommunens övriga planering och utveckling. Integrationsplanering innebär integrationsplanering som en del av landskapets social- och hälso-tjänster och tillväxttjänster och kommunens service samt annan integrationsfrämjande planering som landskapet och kommunen anser nödvändig. Att samordna integrationsplaneringen med annan planering innebär planering som gäller regionutveckling, främjande av hälsa och välfärd och främjande av regionernas livskraft, men vid behov även annan behövlig planering.

Genom att samordna sektorsövergripande samarbete och integrationsplanering och service med olika politikområden främjas integrationsgenomströmningen och preciseras samtliga myndigheters skyldigheter att beakta invandrabefolkningen när tjänster planeras och tillhandahålls.

Utgångspunkten för hur lagens syfte ska förverkligas är respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna.

2 §. Tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs om lagens tillämpningsområde. Det är meningen att lagens tillämpningsområde ska omfatta alla som har giltigt uppehållstillstånd eller vilkas uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort enligt utlänningslagen. Sålunda är avsikten inte att ändra tillämpningsområdets gällande personkrets. Arten av uppehållstillstånd har inte någon betydelse med tanke på lagens tillämpningsområde, för även de som flyttar till Finland tillfälligt, såsom studerande och de som fått tillfälligt uppehållstillstånd på grund av arbete, ska kunna få de tjänster som anges i lagen, om inte något annat föreskrivs särskilt i lagen eller om det inte är uppenbart onödigt. Lagens tillämpningsområde gäller också unionsmedborgare och medborgare i de nordiska länderna samt deras familjemedlemmar. Lagen ska också kunna tillämpas i fall där uppehållstillståndets giltighetstid har gått ut, men den berörda personen har en anhängig ansökan om fortsatt tillstånd eller har överklagat ett avslag på ansökan om fortsatt tillstånd och ärendet ännu inte har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Lagen ska inte tillämpas på personer som söker internationellt skydd eller som vistas i landet med visum eller visumfritt. Lagen ska inte heller tillämpas på personer som för första gången ansöker om uppehållstillstånd eller registrering av uppehållsrätt innan tillståndet eller registreringen beviljas. Det är inte tänkt att lagen ska tillämpas på personer med finskt medborgarskap, om det inte är fråga om ett offer för människohandel. Det kan i praktiken förekomma fall då en finsk medborgare är i behov av att få del av tjänster som motsvarar integrationsfrämjande tjänster. En finsk medborgare eller en multimedborgare, som också är finsk medborgare, kan till exempel ha levt hela sitt liv utomlands och kan ingen finska eller svenska vid flytten till Finland, eller kan ha mycket skrala språkkunskaper. Det är dock förenligt med definitionen av integration och sålunda mera ändamålsenligt att stödåtgärder för finska medborgare som flyttar till Finland i första hand ordnas som en del av den allmänna basservicen och att deras servicebehov beaktas till exempel i samband med tillväxttjänsterna. Erhållandet av finskt medborgarskap kan snarare betraktas som ett steg på vägen till integration för invandrare, även om medborgarskapet inte nödvändigtvis alltid innebär att integrationsprocessen skulle ha slutförts.

I denna lag definierade tjänster som främjar och stöder integration ska erbjudas de invandrare som uppfyller villkoren för erhållande av åtgärder och tjänster på det sätt som anges närmare i lagen. Alla åtgärder som avses i lagen gäller med andra ord inte alla invandrare.

Syftet med de integrationsfrämjande tjänsterna enligt denna lag är att stödja integrationen av invandrare, särskilt när de är nyanlända. Om en invandrare flyttar bort från Finland efter att ha påbörjat den i lagen angivna integrationsprocessen som stöds med myndighetsåtgärder och senare återvänder till Finland för att integreras på nytt, bedöms invandrarens tillgång till integrationstjänster från fall till fall.

Enligt 2 mom. tillämpas lagens bestämmelser om anvisade till kommuner och om ersättning för kostnader på den personkrets som anges i 2 mom. Om grunden för en persons uppehållstillstånd ändras efter det att han eller hon erhållit fortsatt tillstånd så att den blir en annan än de grunder som nämns i detta moment, kan kommunen inte längre betalas ersättningar för perso-

nen. Enligt 3 mom. ska bestämmelserna också tillämpas på familjemedlemmar eller andra anhöriga till personer som avses i 2 mom., om familjebandet förelåg före ankomsten till Finland.

3 §. Definitioner. Med begreppet integration avses i den föreslagna lagen invandrarernas och samhällets interaktiva utveckling på ett sätt som främjar invandrarernas delaktighet i arbetslivet, näringslivet, utbildning och samhällslivet i övrigt, invandrarernas välfärd, hälsa, likabehandling och jämställdhet samt dennes möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur. Den egentliga integrationen sker i växelverkan med det finländska samhället, mest i vardagliga situationer och i närsamhället, såsom arbetsplatser, skolor, daghem och fritidsverksamhet. Även det finländska samhället internationaliseras genom invandrarernas delaktighet och en mångfald av värderingar och seder blir i allt högre grad en del av det finländska samhället. Integration är en dubbelriktad process, där invandrarerna förvärvar beredskap att verka i det finländska samhället och samhället förändras när befolkningen blir mer mångfacetterad. Samtidigt kan olika samhällsaktörer både utnyttja invandrarernas kunskaper och nätverk och främja integration genom att öka sin kännedom om olika kulturer och genom att utveckla sitt verksamhetssätt så att det möter invandrarbefolkningens behov. I 17 § 3 mom. i grundlagen tryggas olika grupper som bor i Finland rätten att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

Med integrering avses att integrationen främjas och stöds sektorsövergripande genom myndigheters och andra aktörers åtgärder och tjänster. Integreringen har sin tyngdpunkt under den första tiden i landet, dock ofta under de första åren i Finland. Det är mest myndigheterna i landskapet och kommunen, tjänsteproducenter, Folkpensionsanstalten, skolorna och andra aktörer, såsom olika organisationer, som ordnar de tjänster som främjar och stödjer integrationen.

Med invandrare avses en person som har flyttat till Finland och vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse. Det handlar om invandrare som har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållskort i Finland enligt utlänningslagen eller vilkas uppehållsrätt i Finland har registrerats. Utanför begreppet invandrare kvarstår då utlänningar som har beviljats visum till Finland eller vistas i Finland visumsfritt samt de som söker internationellt skydd eller som ansöker om första uppehållstillstånd innan uppehållstillstånd har beviljats.

Med goda befolkningsrelationer avses positiva attityder och växelverkan mellan olika befolkningsgrupper och olika befolkningsgruppers delaktighet och känsla av säkerhet. Attityder och interaktiva relationer påverkar känslan av säkerhet samt förmågan och viljan att delta i samhället. Genom att granska relationerna mellan befolkningsgrupperna på ett övergripande sätt via dessa fyra dimensioner, attityder, växelverkan, delaktighet och säkerhet, kan man bättre påverka deras inbördes relationer och inrikta åtgärder effektivare. Exempelvis icke-diskriminering och likabehandling spelar en nyckelroll för att utveckla känslan av delaktighet.

Med sektorsövergripande samarbete avses samarbete mellan landskap, kommun, Folkpensionsanstalten och andra myndigheter och aktörer, såsom exempelvis utbildningsanordnare och tjänsteproducenter samt organisationer, sammanslutningar och föreningar, när det gäller integrering samt planering, ordnande och produktion av integrationsfrämjande tjänster. Med organisationer avses här även arbetsmarknadsorganisationer och till sammanslutningar räknas också religiösa samfund.

I lagen definieras också invandrare i behov av särskilda åtgärder. Det kan gälla invandrare som utöver de andra integrationsfrämjande tjänsterna behöver intensifierade tjänster och åtgärder, såsom tjänster förknippade med rehabilitering, fostran och familjerådgivning i synnerhet på grund av nedsatt funktionsförmåga till följd av sjukdom, skada eller annan orsak, ålder, familjesituation, analfabetism eller någon annan motsvarande orsak. Till exempel äldre perso-

ner, ensamförsörjare och personer som utsatts för tortyr samt barn och unga i behov av barnskydd kan behöva särskilda åtgärder.

Ett nytt begrepp som definieras i lagen är tjänsteproducent. Med tjänsteproducent avses en sammanslutning, stiftelse eller enskild näringsidkare som utifrån ett upphandlingskontrakt eller ett beslut av landskapet eller kommunen producerar integrationsfrämjande tjänster enligt lagen åt landskapet eller kommunen och sköter uppgifter som anknyter till serviceprocessen. Också en utbildningsanordnare eller en läroanstalt kan vara tjänsteproducent.

Med tjänstehelhet avses i den föreslagna lagen den helhet bestående av olika tjänster som en klient behöver. Vid behov ska tjänstehelheten utgöra en sådan sektorsövergripande helhet av tjänster som motsvarar invandrarens servicebehov och består av tjänster som tillhandahålls av landskapet, kommunen, Folkpensionsanstaltens rehabiliteringstjänster och andra myndigheter och aktörer. Också serviceproducenter kan vara aktörer i detta sammanhang.

Vidare innehåller lagen en definition av kommunplats, som avser en sådan anmälan enligt ett i 37 § 2 mom. avsett avtal mellan landskapet och kommunen som kommunen gör om sin beredskap att ta emot en invandrare inom ett förfarande för anvisande till kommunen enligt 38 §.

4 §. Tillämpning av lagen på barn. I paragrafen ingår bestämmelser om hur lagen ska tillämpas på barn. När lagen tillämpas på personer under 18 år ska barnets bästa beaktas i första hand. Vid bedömningen av barnets bästa ska beaktas vad som föreskrivs om det i 4 § i barnskyddslagen (417/2007). Barnets bästa ska genomgående beaktas när integrationsfrämjande åtgärder och tjänster planeras, ordnas och genomförs. Det ska också inkluderas i vägledning, information och rådgivning samt i introduktion i samhället och dess funktioner.

Enligt artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991) ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Barn ska behandlas likvärdigt oavsett deras egen eller föräldrarnas bakgrund eller egenskaper (artikel 2). Barn har rätt att fritt uttrycka sin åsikt i alla frågor som rör dem själva, varvid deras åsikter ska tillämpas betydelse i förhållande till deras ålder och mognad.

Barn ska beredas möjlighet att höras i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör dem själva (artikel 12). Barn som hör till en minoritetsgrupp får inte förvägras rätten att ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk (artikel 30). Barn har utöver rätten till utbildning rätt till vila, lek och rekreation samt rätt att bekanta sig med det kulturella och konstnärliga livet (artikel 31). Särskilt med tanke på hur dessa rättigheter omsätts i praktiken är det viktigt att i olika integrationssituationer säkerställa de minderåriga invandrarnas möjligheter att delta och uttrycka sin åsikt till exempel om sitt eget eller familjens integrationsplan.

Enligt 6 § 3 mom. i grundlagen ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Också i 10 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) föreskrivs det om skyldigheten att utreda och beakta minderåriga klienters önskemål och åsikter på det sätt som klientens ålder och utvecklingsnivå förutsätter.

Enligt 4 § 2 mom. i barnskyddslagen ska vid bedömningen av barnets bästa uppmärksamhet fästas vid hur olika åtgärdsalternativ och lösningar garanterar barnet 1) en harmonisk utveckling och välfärd samt nära och fortgående mänskliga relationer, 2) möjlighet till förståelse och ömhet samt övervakning och omsorg i enlighet med ålder och utvecklingsnivå, 3) en utbildning som motsvarar barnets anslag och önskemål, 4) en trygg uppväxtmiljö samt fysisk och

psykisk integritet, 5) utveckling till självständighet och mognad till ansvarsfullhet, 6) möjlighet att delta och påverka i frågor som gäller barnet självt, samt 7) hänsyn till språklig, kulturell och religiös bakgrund.

I 2 mom. föreskrivs att barnets önskemål och åsikter ska utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå vid genomförandet av tjänster enligt denna lag. I bestämmelsen uttrycks en tydlig skyldighet att utreda och beakta barnets bästa och att utreda barnets åsikt oavsett ålder. Barnets åsikter och synpunkter ska beaktas i förhållande till dess ålder och utvecklingsnivå. Barn som fyllt tolv år ska beredas tillfälle att höras i enlighet med 34 § i förvaltningslagen i frågor som gäller barnet självt. Barnets åsikt ska klarläggas och barnet höras på ett språk som det förstår. Ett barn som fyllt tolv år ska till exempel höras när dess egen integrationsplan utarbetas. Barnet ska också höras till exempel i fall av beslut om placering i familjegrupphem.

Om utredande av barns åsikt och hörande av barn föreskrivs till exempel i 20 § i barnskyddslagen. Det är bra att beakta samma principer när barns åsikt utreds enligt integrationslagen. Då barnskydd genomförs ska enligt paragrafen barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Barnets åsikt ska utredas finkänsligt och så att det inte onödigt skadar relationerna mellan barnet och föräldrarna eller andra personer som står barnet nära. Likaså ska hänsyn tas till barnets ålders- och utvecklingsadekvata förmåga att uttrycka sig. De metoder och hjälpmedel som används samt det stöd och den hjälp barnet behöver bestäms enligt det.

När det är fråga om ett litet barn kan man bland annat iaktta barnets beteende och relation till personer som står barnet nära. I synnerhet riktigt små barns önskemål och åsikter kan även utredas indirekt med hjälp av till exempel personer som står barnet nära, daghemspersonalen eller andra sakkunniga, genom att man hör dem eller får andra utredningar via dem. I fråga om barn som närmar sig skolåldern eller äldre utreds deras åsikter och önskemål i regel genom diskussion och man kan också använda hjälpmedel som utvecklats särskilt för arbete med barn. Då ett barns åsikt utreds ska det säkerställas att barnet uppriktigt och fritt kan säga sin mening i ärendet. Barnet måste vara medvetet om varför och i vilket ärende det hörs och till vilket ändamål uppgifterna som samlas in ska användas.

I 2 mom. föreskrivs det dessutom om situationer där barnets åsikt inte behöver utredas. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i 20 § 3 mom. i barnskyddslagen. Syftet med bestämmelsen är att framhålla att huvudregeln är att barnets åsikt ska utredas och att det endast undantagsvis kan utelämnas. Barnets åsikt behöver inte utredas endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt. En utredning kan äventyra barnets hälsa eller utveckling till exempel när barnets mentala tillstånd är sådant att utredandet av dess åsikt skulle chocka eller annars belasta barnet oskäligt. Det psykiska skyddet av barnet ska i sådana fall gå före utredandet av dess åsikt.

5 §. Tolkning och översättning. Paragrafen gäller myndigheternas skyldighet att ordna tolkning eller översättning i olika ärenden. Det rör sig om en informativ bestämmelse vars tillämpning till sitt syfte motsvarar de gällande reglerna.

Bestämmelser om språket för social- och hälso- och sjukvårdstjänsterna och om möjligheten till tolkning finns i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Paragrafen innehåller bestämmelser om när en invandrare har rätt att anlita tolk i samband med åtgärder eller tjänster som avses i lagen. En invandrare som inte behärskar finska eller svenska behöver i många sammanhang en professionell tolk till sin hjälp. Det kan exempelvis gälla hälso- och sjukvårdstjänster, tillväxttjänster, socialtjänster eller barnskydd. Särskilt bör man se till att inte barnen behöver fungera som tolk för sina föräldrar. Även andra ska kunna sköta tolkningen än sådana som har tolkex-

amen eller annars uppfyller behörighetskraven. Myndigheten ska dock i mån av möjlighet säkerställa att tolkningen är högklassig och i första hand ska en sådan yrkestolk anlitas som alla parter anser vara objektiv och kompetent.

För att utreda ett ärende eller för att trygga den berörda personens rättigheter får myndigheten enligt förslaget i mån av möjlighet även ordna tolkning eller översättning i andra ärenden, särskilt om det gäller en person som är i behov av särskilda åtgärder. Vid handledning, rådgivning och andra myndighetskontakter bör man överväga när det är motiverat att använda tolk med tanke på att bägge ska förstå saken samt kundens eller myndighetens rättsskydd. I ärenden som gäller barn, unga och familjer fattas ofta beslut med långtgående följder, och då är det särskilt skäl att överväga tolkning. Enligt detaljmotiveringen till förvaltningslagen accentueras i ärenden som blir anhängiga på en parts initiativ betydelsen av tillgången till avgiftsfri tolkning och översättning i synnerhet när det är fråga om ett ärende som gäller en persons grundläggande försörjning.

Skyldigheten till tolkning eller översättning enligt 26 § i förvaltningslagen gäller också invandrarspråk. I förvaltningslagen är det inte fråga om auktoriserad tolkning. Termerna tolkning och översättning hänför sig i förvaltningslagen till smidig ärendehandläggning. Myndigheten kan själv sköta tolkningen eller ty sig till utomstående. Tolkningen eller översättningen behöver inte ske på den berörda personens modersmål. Det kan ske på ett språk som den berörda personen kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art. Särskilt när det gäller sällsynta eller sällan förekommande språk finns det inte utan svårighet tolkar att tillgå överallt i Finland. Tolkning förutsätter inte att tolken befinner sig i samma rum som den berörda personen, utan vid behov kan man också använda distanstolkning via telefon eller video. Distanstolkning sparar resekostnader och restid. Även anonym telefontolkning kan vara ett bra alternativ när känsliga ärenden behandlas. När distanstolkning används måste man emellertid se till att tolkningen är tillräckligt högklassig och sörja för att den tekniska lösningen är fullgod.

I enlighet med 26 § 2 mom. i förvaltningslagen kan ett ärende tolkas eller översättning göras till ett språk som invandraren kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art. Avsikten är att främja en smidig ärendehandläggning, dock så att invandrarens rättsskydd sköts korrekt och att ärendena behandlas på behörigt sätt i enlighet med 21 § i grundlagen.

6 §. Rätten till arbetslöshetsförmån och utkomststöd. Enligt den föreslagna paragrafen ska lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) tillämpas på invandrarens rätt att få arbetslöshetsförmån och lagen om utkomststöd (1412/1997) på invandrarens rätt att få utkomststöd. Genom bestämmelsen undanröjs de tolkningsoklarheter som för närvarande råder om när en förmån ska börja betalas som enligt den gällande bestämmelsen är bunden till tidpunkten då integrationsplanen börjar. Eftersom invandrare inte har betalats särskilt integrationsstöd sedan 2015, har tidpunkten då integrationsplanen utarbetas inte nödvändigtvis någon betydelse för när förmånerna börjar. Den föreslagna bestämmelsen är informativ och med stöd av den har en invandrare inte rätt till utkomststöd eller arbetslöshetsförmån, dvs. inkomstrelaterad dagpenning som arbetslöshetskassan betalar eller grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd som Folkpensionsanstalten betalar. Förutsättningarna för att erhålla dessa förmåner avgörs med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd.

2 kap. **Integrationsfrämjande tjänster**

7 §. De integrationsfrämjande tjänsternas syften. Det föreslås att de allmänna målen för integrationsfrämjande tjänster anges i paragrafen. Syftet med de integrationsfrämjande tjänsterna ska vara att stödja invandrarens sysselsättning, utbildning och annan delaktighet i samhället och deras välfärd, hälsa, likabehandling och jämställdhet samt landskapets och de ingående kom-

munernas livskraft och internationalisering. De föreslagna integrationsfrämjande tjänsterna ska erbjudas framför allt i början av vistelsen i landet, då behovet av kunskap och stöd är som störst.

Genom att främja invandrades delaktighet kan man stödja utnyttjandet av invandrades färdigheter och kunskaper på bästa möjliga sätt för både invandrarna själva och hela samhället. Samtidigt främjas invandrades samhörighet och aktivitet i samhället som jämbördiga samhällsmedlemmar. Genom att främja invandrades sysselsättning och delaktigt främjas också landskapets och kommunens livskraft och internationalisering liksom företagets tillväxt och internationalisering. Samtidigt är målet att främja invandrades lika tillgång till landskapets, kommunens och andra myndigheters tjänster och deras möjlighet att använda tjänsterna likvärdigt med majoritetsbefolkningen samt att svara på behoven hos invandrare med särskilda behov.

Syftet med de föreslagna tjänsterna är också att främja jämställdhet och likabehandling av invandrare, dvs. möjlighet för invandrare att uppnå en med den övriga befolkningen jämlik ställning i samhället, avseende såväl rättigheter som skyldigheter. Dessutom är avsikten att främja goda befolkningsrelationer och att stödja invandrades möjligheter att bevara sitt eget språk och sin egen kultur. Grundlagens 17 § 3 mom. garanterar alla grupper som lever i Finland rätten att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Genom goda relationer mellan olika befolkningsgrupper stärks stabiliteten i samhället och befolkningens välfärd, delaktighet och säkerhet. Positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper ökar samförståndet, förebygger missförstånd och främjar invandrades integration.

8 §. Planering, ordnande och produktion av integrationsfrämjande tjänster. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det på allmän nivå hur integrationsfrämjande tjänster ska planeras, ordnas och produceras, och paragrafen framhåller att det handlar om sektorsövergripande åtgärder. Bestämmelsen avses beakta de ändringar i fråga om organisering och produktion av tjänster som landskapsreformen medför. Närmare bestämmelser om landskapet respektive kommunerna när det gäller att planera och ordna de berörda tjänsterna avses ingå i de relevanta bestämmelserna om landskapets och kommunernas ansvar, eftersom de är de viktigaste aktörerna när det gäller integreringstjänsterna.

Enligt 1 mom. ska integrationsfrämjande tjänster ordnas som en del av tillväxttjänsterna och social- och hälso-tjänsterna inom landskapets organiseringsansvar, den kommunala basservice och det nationella utbildningssystemet och även i form av andra tjänster som främjar integration. Invandrarbefolkningens behov och syftet med de integrationsfrämjande tjänsterna ska beaktas när landskapet, kommunens och andra myndigheter planerar, ordnar och producerar sina tjänster.

Eftersom integrationen främjas som en del av hela det finländska servicesystemet, ska servicesystemet genomgripande svara på hela befolkningens, även invandrarnas, behov. Utöver den basservice som är avsedd för hela befolkningen behöver invandrare särskilda integrationsfrämjande tjänster i början, främst i anknytning till vägledning och rådgivning, integrationsutbildning och åtgärder som främjar deltagande på arbetsmarknaden och i andra samhällsaktiviteter. Landskapet och kommunen ska se till att deras tjänster lämpar sig för invandrare, och i förekommande fall ska service ordnas för invandrare som är i behov av särskilda åtgärder, såsom äldre, ensamföräldrar, tortyroffer och sådana barn och unga som är i behov av barnskyddsåtgärder.

Landskapet ska ansvara för främjandet av invandrarnas integration som en del av tillväxttjänsterna och social- och hälso-tjänsterna. Kommunen spelar även i fortsättningen en viktig roll eftersom den ordnar många former av basservice som är viktig för integrationen, till exempel

utbildning, småbarnspedagogik, boende, fritid och främjande av välfärd och hälsa. Även hela det finländska utbildningssystemet från grundläggande utbildning till högskoleutbildning har stor betydelse för främjandet av integrationen. Av den föreslagna 18 § framgår det vad som avses med integrationsutbildning som ordnas i form av tillväxttjänstutbildning, men integration kan också främjas genom annan utbildning och invandrare kan också anvisas att söka sig till frivilliga studier som främjar integrationen. Partnerskap mellan näringslivet och det civila samhället spelar dessutom en väsentlig roll för det övergripande främjandet av integrationen.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska de tjänster som avses i 2 kap. och de uppgifter som anknyter till serviceprocessen också kunna skötas av en tjänsteproducent. På produktionen av integrationsfrämjande tjänster och genomförandet av serviceprocessen som tillväxttjänster tillämpas bestämmelserna om produktion av tillväxttjänster och tjänsteproducentens skyldigheter i 4 kap. i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster (/) och bestämmelserna om överföring av uppgifter till tjänsteproducenter och tjänsteproducentens skyldigheter i 3 och 15 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling (/). Den nämnda 3 § gäller överföring av uppgifter till tjänsteproducenter och 15 § landskapets och tjänsteproducentens skyldigheter. På produktionen av integrationsfrämjande tjänster som social- och hälsotjänster tillämpas vad som särskilt föreskrivs om det.

Bestämmelser om ordnande och produktion av landskapets tillväxttjänster, inklusive de integrationsfrämjande tjänster som hör till tillväxttjänsterna, avses ingå i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster. Enligt den kan landskapet producera de tillväxttjänster det har organiseringsansvar för självt eller överlåta produktionen till en tjänsteproducent. Landskapet kan ingå ett upphandlingsavtal om tjänsteproduktionen genom att låta tjänsteproducenterna konkurrera om avtalet i enlighet med lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) eller genom att fatta beslut om de allmänna förutsättningarna för tjänsteproduktionen och godkänna de producenter som uppfyller förutsättningarna som tjänsteproducenter.

Landskapet ska enligt förslaget också kunna låta en tjänsteproducent genomföra åtgärder som anknyter till en invandrades serviceprocess, om landskapet anser det vara ändamålsenligt. Betydelsen av en ändamålsenlighetsbedömning med tanke på grundlagen behandlas närmare i avsnittet förhållande till grundlagen.

Genom propositionen utvidgas i förhållande till nuläget möjligheten att på marknaden producera uppgifter som anknyter till serviceprocessen för integration till den del tjänsteproducenten kan sköta utarbetandet av den inledande kartläggningen och integrationsplanen för kunden och ha hand om hänvisningen av till tjänster. Vidare kan landskapet låta en tjänsteproducent ha hand om översynen av en arbetssökande invandrades integrationsplan och uppföljningen av hur planen följs. Tjänsteproducenten ska då utföra de lagstadgade och med stöd av lag föreskrivna uppgifter som bestäms utifrån ett avtal med landskapet, landskapets beslut om att godkänna tjänsteproducenten eller villkoren för tjänsteproduktionen.

Landskapet kan utarbeta den inledande kartläggningen som egen produktion, i synnerhet i lagen där det anser att egen produktion ligger i invandrarens, en viss invandrargrupps eller landskapets intresse. Kartläggningen kan tas fram som egen produktion exempelvis när en invandrare till stöd för att kunna sysselsättas och integreras behöver en sektorsövergripande bedömning av sitt servicebehov och samordning av tillväxttjänsterna, social- och hälsotjänsterna och andra tjänster och när landskapet anser att det är ändamålsenligt med egen produktion för att en övergripande och vid behov sektorsövergripande bedömning ska kunna göras av servicebehovet och hänvisningen till tjänster.

En ändamålsenlighetsprövning blir tillämplig t.ex. i fråga om 11 § 1 mom. enligt vilket landskapen ska svara för att invandrarernas kompetens och behov av integration bedöms på ett hel-

täckande sätt, och, om servicebehovet kräver det, invandrarna ges en sektorsövergripande bedömning samt i fråga om 13 § 1 mom. enligt vilket landskapen ska svara för att de tjänster som ingår i invandrarens integrationsplan utgör en ändamålsenlig och vid behov sektorsövergripande tjänstehelhet som främjar invandrarens integration. Med bestämmelserna säkerställs det att man vid behov svarar mot kundens behov genom sektorsövergripande samarbete. I praktiken kan behovet av sektorsövergripande bedömning och stöd innebära t.ex. landskapets tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster, tjänster inom det nationella utbildningssystemet och kommunala tjänster samt vid behov även Folkpensionsanstaltens rehabiliteringstjänster, och då kan det vara ändamålsenligt att landskapet utarbetar den inledande kartläggningen och integrationsplanen som egen produktion.

Framför allt är bestämmelsen i 13 § 2 mom. viktig med tanke på ändamålsenlighetsprövningen. Enligt bestämmelsen ska landskapet se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till personens individuella behov finns att tillgå när integrationsplanen utarbetas. Sakkunskapen och kompetensen är tillräcklig när integrationsplanen gör det möjligt att hänvisa invandraren till integrationsfrämjande tjänster i enlighet med individens behov och ur ett helhetsperspektiv utan att gränserna mellan förvaltningsområdena eller tjänsteproducenternas tjänsteutbud begränsar hänvisandet till tjänster. Skyldigheten accentueras särskilt när invandraren behöver sektorsövergripande stöd eller utbildning inom det nationella utbildningssystemet.

Tillväxttjänster för invandrarkunder ska säkerställa att invandrare behandlas likvärdigt samt får tillgång och vägleds till tjänster som är ändamålsenliga med tanke på servicebehovet. Vid behov ska man samarbeta med läroanstalter för att hänvisa invandrarna till utbildningsvägar. Också i de fall där en privat tjänsteproducent har hand om servicen eller uppgifter som anknyter till serviceprocessen ska det ligga inom landskapets organiseringsansvar att ansvara för att tjänsteproducenten följer bestämmelserna om överföring av uppgifter till tjänsteproducenter och om tjänsteproducentens skyldigheter i den föreslagna lagen om regionutveckling och tillväxttjänster och i 3 och 15 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling och bestämmelserna om integrationsplanen och tillhandahållande av tjänster i 2 kap. i den nu föreslagna lagen om främjande av integration.

På produktionen av integrationsfrämjande tjänster inom social- och hälso-tjänsterna tillämpas vad som föreskrivs särskilt om det. Bestämmelser om ordnandet av social- och hälsovård finns i lagen om ordnande av social- och hälsovård (/) samt om tjänsteproducenternas verksamhetsförutsättning, registrering och tillsyn i lagen om produktion av social- och hälso-tjänster (/). Närmare bestämmelser om kundens valfrihet inom social- och hälsovården finns i lagen om kundens valfrihet inom social- och hälsovården (/), nedan valfrihetslagen. I valfrihetslagen föreskrivs närmare vilka tjänster som produceras av landskapets affärsverk och vilka av social- och hälsocentralen samt hur kundens valfrihet genomförs i fråga om olika tjänster. Närmare bestämmelser om tjänsternas innehåll och förfarandet i anslutning till dem ingår dessutom i bland annat hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och socialvårdslagen (1301/2014) samt flera speciallagar.

Enligt det föreslagna 3 mom. tillämpas på invandrares rätt att välja tjänsteproducent vad som närmare anges i 27 § i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster, i 7 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling och i bestämmelserna i lagen om kundens valfrihet inom social- och hälsovården.

I 27 § i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster finns bestämmelser om enskilda kunders valfrihet när det gäller landskapets tillväxttjänster. Enligt paragrafen har kunderna inom landskapets tillväxttjänster rätt att välja den tjänsteproducent som de önskar bland de tjänsteproducenter som landskapet har valt, om inte något annat föreskrivs i den lagen eller någon

annan lag. Kundens valfrihet ska innefatta rätt att välja producent bland de tjänsteproducenter landskapet valt ut efter konkurrensupphandling eller utifrån andra på förhand bestämda kriterier när kunden beviljats rätt till tjänsten i fråga, eftersom det inte är fråga om en subjektiv rättighet.

Enligt 7 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling har kunden rätt att välja tjänsteproducent bland de producenter som landskapet anvisar om en tjänst som motsvarar kundens servicebehov produceras av fler än en tjänsteproducent. På byte av tjänsteproducent tillämpas det som anges i 27 § 2 och 3 mom. i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster. Landskapet ska se till att kunderna har tillgång till information om tjänsteproducenterna och att en kund vid behov får rådgivning och handledning i valet av producent. Om en enskild kund inte använder sin valfrihet ska landskapet anvisa kunden en tjänsteproducent.

För att valfriheten i fråga om tillväxttjänster ska förverkligas på ett sätt som främjar invandrararnas integration förutsätts för många del även i fortsättningen kartläggning av det personliga servicebehovet samt vägledning och rådgivning, så att det säkerställs att invandraren hänvisas till en lämplig tjänsteproducent och tjänstehelhet eller vid behov får byta tjänsteleverantör. Vägledningsskyldigheten framhävs i fråga om de invandrarkunder som bedöms ha en utsatt ställning och som även i framtiden behöver personlig kartläggning av servicebehovet och vägledning för att hitta den tjänsteproducent och tjänstehelhet som bäst lämpar sig för deras behov. Det är också väsentligt att vägledningsskyldigheten fullgörs mellan tjänsteproducenterna, om den valda tjänsteproducenten inte kan erbjuda en tjänstehelhet som motsvarar behoven hos den som ska integreras. I sista hand ska myndigheten se till att invandrarkunden hänvisas till en första tjänsteproducent eller utbildningsanordnare och mellan producenter och anordnare för att säkerställa en ändamålsenlig sysselsättnings- och integrationshelhet.

9 §. Rådgivning och vägledning. I paragrafen föreskrivs det om tjänster i början av integrationen och vem som ansvarar för att ordna dem. Tjänster i början är rådgivning, vägledning och basinformationsmaterial om det finländska samhället. Innehållet i bestämmelsen motsvarar i huvudsak den gällande lagstiftningen. Innehållet i rådgivningen förklaras dock mera detaljerat än i den gällande lagstiftningen, och på så vis framhävs det att rådgivningen ska vara bred. Det föreslagna 2 mom. är helt ny.

Genom bestämmelsen preciseras förvaltningslagens myndighetsförpliktelser att ordna rådgivning och vägledning. Den säkerställer att invandrare får information om det finländska samhället så tidigt som möjligt efter inresan och att de hänvisas till den myndighet, tjänst eller verksamhet som motsvarar deras behov. Behovet av information, vägledning och rådgivning är ofta störst i början.

I förvaltningslagen föreskrivs om allmänna skyldigheter för myndigheterna att ordna rådgivning och vägledning. Enligt förvaltningslagen bör myndigheternas verksamhet utgå från god förvaltningssed i handläggningen av alla kunders, även invandrararnas, ärenden. Enligt 8 § 1 mom. i förvaltningslagen ska myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri. Om ett ärende inte hör till myndighetens behörighet, ska den i mån av möjlighet hänvisa kunden till den behöriga myndigheten. Rådgivning hänför sig också till serviceprincipen i 7 § i förvaltningslagen, enligt vilken möjligheterna att utträta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet ska om möjligt ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service.

I 1 mom. föreskrivs om myndighetsansvaret för rådgivningen och vägledningen. Väglednings- och rådgivningsplikten gäller i enlighet med förvaltningslagen alla myndigheter, men genom bestämmelsen framhävs i synnerhet landskapets och kommunens roll när vägledning och råd-

givning ordnas i anslutning till integration. Andra myndigheter som avses i bestämmelsen är exempelvis Folkpensionsanstalten, Migrationsverket, arbetarskyddsmyndigheterna och skatteförvaltningen. I enlighet med förvaltningslagen ska myndigheterna ge invandrarna råd om tjänsterna inom sitt eget ansvarsområde och vid behov anvisa dem vidare till andra myndigheters tjänster. Det ska också genomföras samlad webbaserad rådgivning, till exempel via webbplatsen infopankki.fi.

I 1 mom. anges också allmänt vad som ingår i rådgivningen. Rådgivningen ska omfatta övergripande information om det finländska service- och utbildningssystemet och om integrationsfrämjande verksamhet. Genom övergripande rådgivning främjas sektorsövergripande integrationsfrämjande och hänvisandet av invandrarna till tjänster som motsvarar deras behov över förvaltningsgränserna, vilket effektiviserar främjandet av invandrarnas integration.

Rådgivningen ska innefatta information om integrationsfrämjande tjänster som tillhandahålls av landskapet och aktörer som producerar tjänster åt det, kommuner, andra myndigheter, läroanstalter och andra integrationsfrämjande aktörer. Dessutom kan rådgivningen innefatta information om det civila samhällets integrationsfrämjande verksamhet, det finländska samhället, värderingar, lagstiftningen, utbildningssystemet och arbetslivet samt invandrarens rättigheter och skyldigheter i Finland. Enligt statsrådets principbeslut om nationalspråkstrategin (2012) ska utlänningar som bosätter sig i Finland, inom den service som erbjuds enligt lagen om främjande av integration, systematiskt ges information om Finlands tvåspråkighet, dess betydelse på arbetsmarknaden och kursutbudet i finska och svenska.

Det civila samhället, organisationer och olika sammanslutningar spelar ofta en viktig roll för att främja invandrarnas integration, delaktighet i samhället och samhörighet, framför allt i det dagliga livet. Genom vägledningen och rådgivningen tryggas det också att invandrarna får behörig rådgivning om integrationsfrämjande tjänster enligt lagens 2 kap. och om arbetslivet. Information om det finländska samhället och arbetslivet samt om invandrarnas rättigheter och skyldigheter främjar invandrarnas möjligheter att delta i samhällslivet och arbetslivet samt gör dem mer självständiga och aktiva.

De senaste åren har väglednings- och rådgivningstjänster för nyanlända utvecklats inom ramen för olika projekt. Också visa kommuner har utvecklat särskilda väglednings- och rådgivningstjänster som svarar på inflyttades behov och i dessa kommuner fungerar rådgivnings- och vägledningstjänsterna ofta på bred basis på ett sätt som motsvarar invandrarnas behov. Väglednings- och rådgivningstjänsterna för invandrare ligger dock på mycket olika nivå beroende på boningsort och orsaken till att man kommit till landet, så fortsatt utvecklande behövs. Tillgången till information om existerande tjänster kan variera mycket beroende på kännedomen om myndigheternas servicesystem hos dem som möter invandrarna. När väglednings- och rådgivningstjänsterna utvecklas bör invandrarnas behov beaktas, bland annat rådgivning via flera kanaler, principen om låg tröskel och väglednings- och rådgivningstjänster på olika språk. Vägledningen och rådgivningen stärks genom nätverksliknande samarbete mellan myndigheterna. Vägledningen och rådgivningen för nyanlända utvecklas för närvarande bland annat inom pilotprojekten Hemma i Finland, som finansieras av Europeiska socialfonden.

Vägledningen och rådgivningen ska ordnas som en ändamålsenlig kombination av personlig och gruppbaserad rådgivning och undervisning om det finländska samhället, servicesystemet och arbetslivet, och de ska också kunna ges på invandrarens modersmål eller flerspråkigt. Även om huvudprincipen ska vara att ett fysiskt rådgivningsställe inrättas ska det till stöd för verksamhetsställenas arbete också kunna ordnas e-rådgivning eller rådgivning på distans inom ett eller flera landskap.

Avsikten är att skapa permanenta strukturer och effektivisera den inledande vägledningen och rådgivningen. Därför föreslås 2 mom. föreskriva att landskapet har ansvar för att det inom dess område finns verksamhetsställen eller service som invandrare kan anlita för att få personlig inledande rådgivning och vägledning. Enligt erfarenheterna från olika projekt behöver invandrare i synnerhet i inledningsfasen efter inresan individuell vägledning och rådgivning på ett ställe som det är lätt att komma till och där servicen ges på modersmålet och tjänsterna kan fås samlad i frågor som gäller flytten till Finland och integrationen. Varje landskap ska se till att det inom landskapet finns sådana verksamhetsställen eller tjänster med låg tröskel och att det finns tillräcklig kompetens och tillräckliga verktyg för vägledning och rådgivning när man beaktar antalet invandrare i landskapet och invandrarnas behov.

Landskapet ska också kunna avtala om att kommunen eller någon annan aktör som erbjuder invandrare service ska ordna med verksamhetsställe eller ordna tjänster och även om fördelningen av kostnaderna för verksamheten. Eftersom många kommuner har etablerade verksamhetsställen och servicemodeller för vägledning och rådgivning ger bestämmelsen landskapet och kommunerna samt andra aktörer möjlighet att skapa och finansiera modeller som flexibelt tillgodoser landskapets, de ingående kommunernas och invandrarnas behov.

Som ett gott exempel på samordning av tjänster kan nämnas verksamhetsmodellen Navigatorn (Ohjaamo). Den verksamheten avser multidisciplinära lågtröskeltjänster där man genom en gemensam plattform samordnar bland annat tillväxttjänster, social- och hälsotjänster, kommunens ungdomstjänster, bildningsväsendets och andra sektorerers tjänster före att förebygga utanförskap för unga och göra det lättare för unga att utbilda sig och få jobb. Navigatorverksamheten är avtalsbaserad, vilket innebär att de som deltar i verksamheten utlokaliserar anställda till Navigatorn eller exempelvis ordnar möjlighet till fjärruppkoppling från Navigatorn. Lönekostnaderna för dem som arbetar vid Navigatorn betalas av den som de anställda är i anställningsförhållande till. Såväl offentliga och privata aktörer som aktörer inom tredje sektorn kan vara verksamma eller bedriva samarbete på Navigatorns verksamhetsställen. Också många invandrarungdomar är klienter hos Navigatorerna, och många av dessa ungdomar drar nytta av navigatorernas samlade verksamhetsmodell. Därför bör invandrarungdomar aktivt hänvisas till denna verksamhet.

Paragrafen har också en koppling till 5 § i den föreslagna lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling. Där finns bestämmelser om landskapets och Folkpensionsanstaltens serviceställen för att tillhandahålla sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen. Även kommunen och andra aktörer kan delta i den samservicen. Många invandrare skulle ha nytta av tjänster inom sektorsövergripande samservice, och vid behov kan invandrare lämpligen aktivt hänvisas till sådan service. De sektorsövergripande serviceställena enligt den nu aktuella lagen och enligt 5 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling kan också till tillämpliga delar samarbeta eller fungera som samordnande serviceställen.

Som en metod att sköta den samordning som avses i 14 § i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster skulle man inom vägledningen och rådgivningen till invandrare också kunna använda sig av alliansmodellen mellan dem som ordnar tjänsterna (landskapet och kommunerna) och producenterna. Då kan landskapet med kommunerna inom landskapet avtala om att alliansmodellen ska användas. Landskapet och de kommuner som vill delta ska då i enlighet med 21 § i upphandlingslagen konkurrensutsätta de tjänsteproducenter som avses delta. Landskapet och kommunen ska också kunna avtala om hur de kan utföra egen tjänsteproduktion inom alliansen. Parterna i ett alliansprojekt ska vara landskapet, kommunerna och tjänsteproducenter inom privata och tredje sektorn, som ska planera och genomföra projektet tillsammans. Samordningen av landskapets och kommunernas tjänster kan komma att bli mer omfattande om de beslutar att ordna sina tjänster genom alliansmodellen än om de skulle ordnas

utan gemensamt avtal. Landskapen och kommunerna kan då båda finansiera tjänsteproducenter och på så sätt upphandla tjänster där samma producent producerar både tillväxttjänster åt landskapet och livskraftuppgifter åt kommunen. Dessutom kan landskapet och kommunerna ha gemensamma lokaler på serviceställena.

I 3 mom. föreskrivs det om basinformationsmaterial. Basinformationsmaterialet blir i vissa avseenden den första fasen i rådgivningen, och med hjälp av det får nyanlända genast i början skriftlig information om det finländska samhället. Finlands beskickningar utomlands, Migrationsverket och magistraterna ska ansvara för att basinformationsmaterialet delas ut. Myndigheten ska personligen ge kunden information om den elektroniska versionen av basinformationsmaterialet eller en tryckt guide tillsammans med andra dokument i samband med delgivningen av uppehållstillståndet, registreringen av uppehållsrätt, beviljandet av uppehållskort eller registreringen av hemkommuns- och befolkningsuppgifter. Basinformationsmaterialet finns översatt till elva språk. Kunden ska ges materialet på det språk som han eller hon förstår bäst. Varje myndighet svarar för sin del för produktionen och uppdateringen av basinformationsmaterialets innehåll. Arbets- och näringsministeriet svarar för samordningen, översättningen och distributionen av basinformationsmaterialet.

10 §. Inledande kartläggning. I paragrafen föreslås bestämmelser om innehållet i inledande kartläggning för invandrare. Inledande kartläggning enligt integrationslagen fokuserar på de behov som hänför sig till integrationen och omfattar i princip invandrarens behov i fråga om sysselsättningsfrämjande, välfärd och delaktighet i samhället. I den inledande kartläggningen görs en bedömning av kompetensen, förutsättningarna för sysselsättning, studier och annan integration samt behoven av utbildning och andra integrationsfrämjande tjänster. Dessutom utreds invandrarens tidigare utbildning, arbetshistorik och språkkunskaper samt vid behov andra omständigheter som påverkar sysselsättning och integration. När det gäller integrationsförutsättningarna bör uppmärksamhet också fästas vid invandrarens boendesituation och omständigheter, till exempel för att förhindra tillfällig boende eller bostadslöshet.

En inledande kartläggning enligt integrationslagen omfattar i regel testning av utgångsnivån på språkkunskaperna, med vars hjälp invandraren kan hänvisas till utbildning i svenska eller finska på rätt nivå. Den inledande kartläggningen kan dessutom omfatta till exempel kartläggning och identifiering av kompetensen, karriärplanering samt rådgivning och hänvisning till integrationsfrämjande tjänster. När det gäller kartläggning av kompetensen och hänvisande till ändamålsenlig utbildningsväg kan den inledande kartläggningen också omfatta sådan kartläggning av kompetensen som görs i läroanstalter. Med hjälp av uppgifterna från den inledande kartläggningen kan man planera sådana åtgärder för att utveckla och komplettera yrkeskompetensen som bygger på invandrarens tidigare kompetens liksom vägar som leder till erkännande av högskoleutbildade invandras examina och till att de kan göra sig behöriga.

Den inledande kartläggningen kan, när invandrarens situation och servicebehov förutsätter det, också innehålla element av bedömning av den arbetssökandes servicebehov enligt lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling eller bedömning av servicebehovet enligt socialvårdslagen, för att invandraren ska kunna hänvisas fullt ut även till dessa tjänster med hänsyn till invandrarens bakgrund, kompetens, sektorsövergripande servicebehov och personliga integrationsmål. Dessutom ska man i förekommande fall bedöma behovet av rehabiliteringstjänster som Folkpensionsanstalten tillhandahåller.

Vid bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen utreds om en person behöver stöd. Om personen behöver stöd, bedöms det om stödbehovet är av tillfällig, återkommande eller långvarig karaktär. Bedömningen av servicebehovet omfattar en sammanfattning av klientens situation samt av behovet av socialservice och särskilt stöd, de slutsatser som en yrkesutbildad person inom socialvården har dragit om förutsättningarna för klientrelationen, klien-

tens åsikt om och syn på sitt servicebehov, om det inte finns ett uppenbart hinder för att i samarbete med klienten bedöma servicebehovet, samt en bedömning som klienten och en yrkesutbildad person inom socialvården har gjort om behovet av en egen kontaktperson.

Enligt den föreslagna lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling ska man i samband med att servicebehovet bedöms utreda den arbetssökandes egna mål i fråga om arbete och kompetensutveckling, den arbetssökandes yrkesskicklighet, arbetsförmåga, färdigheter att söka arbete och övriga faktorer som inverkar på möjligheterna att få arbete och även bedöma den arbetslösas förutsättningar att få arbete på den öppna arbetsmarknaden och sannolikheten för att arbetslösheten blir långvarig.

Den inledande kartläggningen är tillräcklig när invandraren med hjälp av de uppgifter som kommit fram om kompetens och servicebehov kan vägledas till arbetslivet, tillväxttjänster, utbildning som motsvarar behovet antingen som en tillväxttjänst eller annan utbildning, social- och hälsovårdstjänster eller kommunens tjänster, rehabiliteringstjänster, tjänster inom den tredje sektorn eller utarbetandet av en integrationsplan. Den inledande kartläggningen kan variera till längd och omfattning beroende på invandrarens situation och behov. Den kan bestå av endast en kort intervju eller vid behov en grundligare kartläggning av kompetensen och servicebehovet.

Utifrån den inledande kartläggningen kommer man överens om integrationsfrämjande tjänster med invandraren. Invandraren informeras om möjligheten att delta i inledande kartläggning bland annat i samband med rådgivningen, vägledningen och basinformationsmaterialet enligt 9 §. Utifrån den inledande kartläggningen bedömer landskapet eller kommunen om invandraren behöver en integrationsplan. Den inledande kartläggningen och integrationsplanen kan göras samtidigt, om det är ändamålsenligt utifrån den inledande kartläggningen och inte strider mot invandrarens intresse.

11 §. Arrangemang för inledande kartläggning. I paragrafen anges de ansvariga myndigheterna och de primära målgrupperna för inledande kartläggning. För de vuxna invandrare som avses i 1 mom. ordnas alltid en inledande kartläggning, för andra vuxna invandrare ordnas en inledande kartläggning i enlighet med 3 mom. på begäran, om landskapet eller kommunen bedömer att invandraren behöver det. För minderåriga invandrare ska den inledande kartläggningen och integrationsplanen utarbetas på det sätt som anges närmare i 15 §.

De föreslagna 1 och 2 mom. anger målgrupperna och avses dessutom innehålla bestämmelser om landskapets och kommunens ansvar när det gäller att ordna och utarbeta en inledande kartläggning för de invandrare för vilka en kartläggning i princip alltid görs. Motsvarande bestämmelser i fråga om andra invandrare föreslås ingå i 3 mom. Landskapet ska enligt 1 mom. också ansvara för att en samlad analys görs av invandrarens kompetens och behov av integrationstjänster. När invandrarens servicebehov kräver det ska analysen också vara sektorsövergripande. Genom bestämmelsen säkerställs det att man svarar på kundens behov med hjälp av sektorsövergripande samarbete och att tjänsterna enligt servicebehovet samordnas genom sektorsövergripande samarbete. I praktiken kan behov av sektorsövergripande stöd betyda till exempel landskapets tillväxttjänster och social- och hälsotjänster samt kommunens tjänster som avser boende, undervisning, kompetensutveckling, fritid, ungdomsverksamhet, välfärd och hälsa och främjande av delaktighet och Folkpensionsanstaltens rehabiliteringstjänster.

För att en invandrarens servicebehov ska kunna vara föremål för en samlad och vid behov sektorsövergripande analys bör landskapet se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till personens individuella behov finns att tillgå när den inledande kartläggningen görs. Sakkunskapen och kompetensen är tillräcklig när den information som samlats vid den inledande kartläggningen gör det möjligt att hänvisa invandraren till integrationsfrämjande tjäns-

ter i enlighet med individens behov och utan att gränserna mellan förvaltningsområdena begränsar hänvisandet. När den som gör den inledande kartläggningen har tillräcklig sakkunskap och kompetens och en sektorsövergripande analys i förekommande fall görs, blir det också möjligt att utarbeta en integrationsplan enligt 12 §.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska landskapet utarbeta en inledande kartläggning för arbetslösa invandrare som i enlighet med lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling har inlett jobsökning och för dem som avses i 2 § 2 och 3 mom. i lagen om främjande av integration, dvs. i princip för dem som fått internationellt skydd och deras familjemedlemmar. Om landskapet eller tjänsteproducenten i samband med den inledande kartläggningen märker att en invandrare har ett servicebehov som kräver sektorsövergripande samarbete ska en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet göras i samarbete med landskapets tillväxttjänster och social- och hälsotjänster och vid behov i samarbete med kommunen.

I synnerhet för dem som fått internationellt skydd och deras familjemedlemmar är det ofta mest ändamålsenligt att utarbeta den inledande kartläggningen genom sektorsövergripande samarbete, eftersom många av dem som beviljas internationellt skydd ofta behöver såväl sysselsättningsfrämjande tjänster och social- och hälsovård som kommunala tjänster. I samband med den inledande kartläggningen behöver man också märka exempelvis om någon behöver psyk hjälp på grund av traumatiska händelser. Någon inledande kartläggning behöver emellertid inte utarbetas genom sektorsövergripande samarbete om det vore uppenbart onödigt, exempelvis i situationer där en tillräckligt heltäckande kartläggning redan utarbetats i form av en tillväxttjänst och invandraren inte har något behov av social- och hälsotjänster från landskapets sida. Om någon fått internationellt skydd men inte genast tänker försöka komma ut på arbetsmarknaden, ska kartläggningen i princip alltid utarbetas i form av socialservice och då ofta i samarbete med kommunen. Bestämmelsen motsvarar i fråga om bedömningen av integrationskunders servicebehov det som i 13 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling (/) sägs om bedömning av sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättning. Enligt 1 mom. i den paragrafen ska den arbetslösas servicebehov utvärderas på ett sektorsövergripande sätt, om landskapet eller tjänsteproducenten bedömer att en arbetslös har behov av sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, och vidare ska tjänsterna då enligt servicebehovet samordnas som sektorsövergripande samarbete. Service som ordnas av en kommunal eller annan myndighet eller aktör kan också höra till en sektorsövergripande tjänstehelhet som främjar sysselsättningen. En inledande kartläggning för en invandrare kommer också att ersätta en bedömning av den arbetssökandes servicebehov enligt den lagen. Paragrafen har också en koppling till 5 § i den föreslagna lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling. Där finns bestämmelser om landskapets och Folkpensionsanstaltens serviceställen för att tillhandahålla sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen. Även kommunen och andra aktörer kan delta i den samservicen. Många invandrare skulle ha nytta av tjänster inom sektorsövergripande samservice, och vid behov kan invandrare lämpligen aktivt hänvisas till sådan service.

En av utgångspunkterna för reformen med tillväxttjänster är att tillväxttjänsterna ska produceras genom en modell med många producenter. Avsikten är att öka inslaget av faktisk konkurrens när det gäller tjänsteproduktionen och på det sättet ge tjänsterna större genomslag och göra dem mer kostnadseffektiva samt skapa nya möjligheter till affärsverksamhet. Landskapet avses också kunna låta en tjänsteproducent svara för arrangemang som gäller en invandares serviceprocess. Genom propositionen utvidgas möjligheten att på marknaden producera de uppgifter som anknyter till serviceprocessen för integration, eftersom landskapen till skillnad från i dag kan låta tjänsteproducenter i sin helhet sköta också den inledande kartläggningen av invandrare. Gällande lagstiftning gör det redan för närvarande möjligt att till tjänsteproducenter överföra vissa uppgifter i samband med den inledande kartläggningen, t.ex. görs sådana

kartläggningar av kompetensen som ingår i den inledande kartläggningen redan som köptjänster. Närmare bestämmelser om tjänsteproducentens möjligheter att producera tjänster och utföra uppgifter i anknytning till serviceprocessen finns i 8 § 2 mom. med beaktande av den ändamålsenlighetsprövning som avses i grundlagen.

Också i de fall där den inledande kartläggningen utarbetas av en privat tjänsteproducent ska landskapets organiseringsansvar innefatta ansvar för att tjänsteproducenten följer bestämmelserna om överföring av uppgifter till tjänsteproducenter och tjänsteproducentens skyldigheter i den föreslagna lagen om regionutveckling och tillväxttjänster och i 3 och 15 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling och även bestämmelserna i 2 kap. i den aktuella lagen i fråga om integrationsplanen och tillhandahållande av tjänster.

I 41 § i socialvårdslagen (1301/2014) föreskrivs det på motsvarande sätt om sektorsövergripande samarbete vid bedömningen av socialvårdsklienters servicebehov. Enligt socialvårdslagen är den myndighet inom socialvården som ansvarar för åtgärden skyldig att främja sektorsövergripande samarbete vid bedömningen av servicebehovet, fattandet av beslut och tillhandahållandet av socialvård. Bestämmelser om landskapets skyldighet att samordna tillväxttjänster finns i 22 § i lagförslaget som gäller regionutveckling och tillväxttjänster. I den nu aktuella lagen finns dessutom bestämmelser om landskapets ansvar för samordningen av olika integrationsfrämjande tjänster i 22 §.

Enligt 2 mom. ska kommunen på landskapets begäran delta i den inledande kartläggningen. Kommunen kan dock av grundad anledning också utarbeta kartläggningen själv. Exempelvis när det gäller personer som fått internationellt skydd kan det i många fall vara behövligt att utarbeta den inledande kartläggningen i samarbete med kommunen. Kommunen ska dock av grundad anledning kunna utarbeta kartläggningen själv tillsammans med invandraren, om invandraren inte behöver tillväxttjänster eller socialtjänster och detta ligger i invandrarrens intresse, till exempel om detta kan påskynda hänvisandet till kommunens tjänster. Detta kan gälla till exempel utbildning för sådana som står utanför arbetskraften, det vore bra att effektivt hänvisa framfört allt föräldrar som sköter sina barn hemma till kommunens utbildningstjänster och andra tjänster. Om invandraren emellertid också behöver tjänster som landskapet tillhandahåller ska landskapet och kommunen samarbeta när det gäller att utarbeta en inledande kartläggning. Också kommunen ska se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till invandrarrens individuella behov finns att tillgå när integrationsplanen utarbetas.

Enligt 3 mom. kan landskapet eller kommunen utarbeta en inledande kartläggning också för andra invandrare än de som avses i 1 mom., om de anses vara i behov av det. Landskapet kan starta en inledande kartläggning, om invandraren är i behov av landskapets social- och hälso-tjänster. Kommunen kan starta en inledande kartläggning för dem som behöver kommunens integrationsfrämjande tjänster. Till exempel föräldrar som sköter sina barn hemma, makar som flyttar med till Finland, utländska examensstuderande och äldre invandrare liksom invandrarbarn och invandrarungdomar kan behöva landskapets och kommunens tjänster enligt paragrafen. Även invandrare som är i arbete kan vara i behov av integrationstjänster som ges i form av landskapets social- och hälso-tjänster och av kommunens integrationstjänster. Till de kommunala tjänsterna hör till exempel kommunens utbildningstjänster samt tjänster som främjar välfärd, hälsa och delaktighet, boende-, kultur-, motions- och idrottstjänster och annan verksamhet. Den inledande kartläggningen kan i så fall ordnas på invandrarrens egen begäran eller så kan landskapet eller kommunen också aktivt erbjuda invandrarrens en sådan kartläggning.

När man bedömer behovet av att utarbeta en inledande kartläggning enligt 3 mom. ska särskild uppmärksamhet fästas vid exempelvis om den inledande kartläggningen kan främja invandrarrens möjlighet att få integrationsfrämjande tjänster eller komma ut i arbetslivet. I syn-

nerhet föräldrar som sköter sina barn hemma bör få bättre tillgång till inledande kartläggningar och effektivare hänvisas till tjänster. För att familjer ska integreras är det viktigt att samtliga familjemedlemmars integrationsförutsättningar stöds. Genom att föräldrarna garanteras integrationstjänster kan man stödja även barns och ungdomars integration, välfärd och skolförframgång. Föräldrar som är hemma med barnen ska i princip hänvisas till invandrarutbildningen inom den fria bildningsverksamheten. Bättre tillgång till inledande kartläggningar kan också främja sysselsättningen av personer som tillfälligt står utanför arbetsmarknaden.

Invandrades möjlighet att delta i inledande kartläggning får inte begränsas av orsaken till att de beviljats uppehållstillståndet eller tillståndets längd, eftersom den inledande kartläggningen kan anses vara av mycket stor betydelse som en integreringsåtgärd i början. Någon inledande kartläggning behöver emellertid inte göras, om det kan anses vara uppenbart onödigt till exempel för att invandraren vistats länge i landet eller om invandrarens servicebehov anses bli tillräckligt bra bedömt någon annanstans med tanke på invandrarens individuella omständigheter. Eftersom den första integrationsplanen enligt 16 § ska utarbetas senast inom tre år efter det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades, är det inte heller nödvändigtvis ändamålsenligt att starta en inledande kartläggning efter denna tid.

I 4 mom. föreskrivs det att arbetet med den inledande kartläggningen ska inledas inom två veckor från det att kundrelationen inleddes eller begäran om inledande kartläggning lämnades. Syftet med tidsfristen är att se till att invandrarens kompetens och servicebehov utreds så tidigt som möjligt, för att integrationsprocessen ska komma igång snabbt och utarbetandet av integrationsplanen inte fördröjas.

Den som gör den inledande kartläggningen ska vid behov hänvisa invandraren till tjänster hos någon annan myndighet eller utbildningsanordnare eller ge vägledning för valet av tjänsteproducent. Detta ska ske i samarbete med den som ordnar eller producerar tjänsterna.

Om exempelvis landskapet har utarbetat den inledande kartläggningen och det inte kan ordnas vissa tjänster för invandraren, ska en sådan person hänvisas till tjänster som ordnas av en annan myndighet eller tjänsteproducent i samarbete med den aktör som ordnar dem.

I enlighet med 27 § i lagförslaget som gäller regionutveckling och tillväxttjänster har kunden rätt att välja önska tjänsteproducent bland de tjänsteproducenter som landskapet utsett i enlighet med sitt organiseringsansvar, om inte något annat sägs i annan lag. Framför allt många i utsatt ställning som flyttat till Finland behöver även i fortsättning personlig vägledning för att hitta den tjänsteproducent och tjänstehelhet som bäst motsvarar deras behov eller byta tjänsteproducent för att säkert få lämplig service.

Integrationen sker i huvudsak i vardagen och i vardagslivets möten och växelverkan med det omgivande samhället. Många olika sammanslutningar och organisationer, inklusive invandrarernas egna organisationer, ordnar verksamhet som främjar invandrarernas integration, delaktighet i samhället och samhörighet. Betydelsen av partnerskap mellan myndigheterna, det civila samhället, organisationer, sammanslutningar och näringslivet för att främja integration har stärkts ytterligare sedan integrationslagen trädde i kraft. I Finlands Röda Kors verksamhet med Integrationsbrickan kartlägger och samordnar man organisationsverksamhet som invandrare kan delta i och som stödjer myndigheternas integrationsprocess på olika orter. Organisationer kan ofta erbjuda verksamhet med låg tröskel och flexibla tjänster parallellt med och som ett komplement till den offentliga servicen. Landskapen och kommunerna kan förslagsvis bidra till att göra organisationernas insatser mer synliga och stödja samordningen. Vid den inledande kartläggningen bör invandrarna också informeras om och vid behov hänvisas till integ-

rationsfrämjande åtgärder som ordnas av den tredje sektorn med hänsyn till invandrarens bakgrund och omständigheter som framkommit vid kartläggningen.

12 §. Integrationsplan. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om invandrarens integrationsplan. Enligt 1 mom. avses med integrationsplan en individuell plan som bygger på den inledande kartläggningen och som gäller de tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter att få arbete eller studera och att skaffa tillräckliga kunskaper i finska eller svenska och andra kunskaper och färdigheter som stödjer likvärdig delaktighet i samhället, välfärd, hälsa och jämställdhet. Planen kan utöver möjligheten att få arbete också stödja möjligheter till företagsverksamhet. Genom att integrationsplanerna är individuella och bygger på den inledande kartläggningen beaktas invandrarnas varierande utbildningsbakgrund, arbetshistorik, ålder, hälsotillstånd och övriga personliga omständigheter. Individualitet innebär bland annat hänsyn till invandrarens personliga önskemål, behov och förutsättningar, behovet av ekonomiskt stöd samt familjefrågor.

Enligt 2 mom. ska man i integrationsplanen i den utsträckning som den inledande kartläggningen förutsätter komma överens om integrationsutbildning, frivilliga studier och annan utbildning eller service som stöder de syften som avses i 1 mom. och om andra individuella tjänster som främjar integration. Kunder inom tillväxttjänsterna kan hänvisas till integrationsutbildning som ges i form av tillväxttjänster eller någon annan integrationsfrämjande utbildning. Invandrare som är sådana kunder och som bedriver frivilliga studier ska ha rätt till arbetslöshetsförmån på de villkor som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Bestämmelserna om stöd för invandras frivilliga studier flyttas från integrationslagen och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice till 9 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Förteckningen i 2 mom. över tjänster som man ska komma överens om i integrationsplanen är inte uttömmande och planen behöver inte omfatta alla tjänster som uppräknas i momentet. I integrationsplanen inskrivs tjänster som bygger på den inledande kartläggningen i enlighet med invandrarens personliga behov. Utgångspunkten är att tjänsterna i planen ska bilda ändamålsenlig och behovsorienterad tjänstehelhet.

Planen ska åtminstone innehålla studier i finska eller svenska. Finlands officiella tvåspråkighet ger invandraren möjlighet till integration också på svenska. Den kan vid behov därutöver omfatta andra integrationsfrämjande tjänster, såsom integrationsutbildning samt andra individuella tillväxt- eller social- och hälso-tjänster eller kommunens tjänster som främjar integrationen. Helheter som främjar integration och sysselsättning bildas genom att man i den utsträckning som den inledande kartläggningen förutsätter utnyttjar och kombinerar olika tjänster, till exempel integrationsutbildning, frivilliga studier och andra tjänster som främjar sysselsättning och delaktighet. Vid sidan av tjänster som stödjer sysselsättning erbjuds också tjänster som främjar företagsamhet, om det är ändamålsenligt med hänsyn till invandrarens bakgrund och önskemål. Integrationsplanen kan också innehålla till exempel allmänbildande eller handledande utbildning eller yrkesutbildning, behörighetsgivande utbildning och erkännande av examina liksom samhällsintroucerande undervisning, i förekommande fall läs- och skrivundervisning samt undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen samt studier i det egna modersmålet.

I integrationsplanen bör man också beakta behoven hos dem som befinner sig i en utsatt ställning eller hos invandrare som behöver särskilda åtgärder. Det är nödvändigt att identifiera och svara på framför allt invandras behov av social- och hälso-tjänster i större utsträckning än nu, och detsamma gäller ordnandet av mentalvårdstjänster och identifiering av barnskyddsbehov i rätt tid och med rätt innehåll. Även eventuella behov av Folkpensionsanstaltens rehabiliteringstjänster ska beaktas när planen utarbetas.

RP 96/2018 rd

I integrationsplanen kan vid behov inskrivas även tjänster och tjänstehelheter som avses i 21 §. Såsom konstaterats i samband med vägledningen och rådgivningen samt den inledande kartläggningen, ordnar många olika sammanslutningar och organisationer, inklusive invandrarnas egna organisationer, flexibel verksamhet med låg tröskel som främjar invandrarnas integration, delaktighet i samhället och samhörighet vid sidan av och som komplement till offentliga tjänster. I integrationsplanen bör även dessa tjänster beaktas. Ett elektroniskt hjälpmedel håller på att tas fram för att underlätta vägledningen.

Integrationsplanen ska utarbetas tillsammans med invandraren i den utsträckning hans eller hennes servicebehov kräver det och med beaktande av invandrarens integrationsfrämjande målsättningar. Vid kundorienterad verksamhet är kunden själv från första början med och planerar serviceverksamheten tillsammans med tjänsteleverantörerna.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska en sektorsövergripande integrationsplan utarbetas för de invandrare som har ett servicebehov som kräver sektorsövergripande samarbete. Bestämmelsen motsvarar för planens del vad som i 13 § i lagförslaget om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling (/) sägs om sektorsövergripande sysselsättningsplaner. Olika myndigheter ska komplettera den sektorsövergripande integrationsplanen med beaktande av myndigheternas ansvar enligt 13 §, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. En sektorsövergripande integrationsplan över de tjänster som olika myndigheter tillhandahåller kan trots sekretessbestämmelserna utarbetas också om invandraren ger sitt samtycke till att en gemensam plan utarbetas.

I praktiken kommer planerna inom tillväxttjänsterna och planerna enligt socialvårdslagen, vid behov samordnade med kommunala planer och rehabilitering från Folkpensionsanstalten, att kunnat tas fram i form av en sektorsövergripande integrationsplan. Det går inte att ersätta integrationsplanen med kundplaner enligt annan lagstiftning, eftersom integrationsplanen är väsentlig för att främja sektorsövergripande och helhetsinriktad integration. Det är också viktigt att det finns en plan, om en person som varit klient hos socialvården exempelvis blir kund inom tillväxttjänsterna eller tvärtom, eftersom tidpunkten för när en persons integrationstid börjar bestäms enligt tidpunkten för utarbetandet av integrationsplanen.

Om ingen sektorsövergripande integrationsplan kan utarbetas till exempel på grund av sekretessbestämmelserna och en invandrare får flera kundplaner, ska integrationsplanen och andra tillhörande planer som utarbetats för invandraren samordnas och tjänsterna vid behov tillhandahållas som sektorsövergripande samarbete. Samordningen gör det möjligt att undvika överlappningar och att se till de olika planerna kompletterar varandra. Syftet med en sektorsövergripande integrationsplan eller samordningen av flera olika planer är att kunden får den sektorsövergripande tjänstehelhet som passar honom eller henne bäst i stället för flera parallella, separata tjänster. En sektorsövergripande plan främjar dessutom effektiv användning av offentliga medel. Utarbetandet av en gemensam plan får dock inte kränka individens integritetsskydd.

Enligt det föreslagna 4 mom. ska landskapet eller kommunen se till att invandraren erbjuds tjänster enligt integrationsplanen inom ramen för anvisade medel. Landskapet och kommunen ska inom de gränser som anslagen sätter aktivt och med alla till buds stående medel, försöka bidra till att planen genomförs framgångsrikt. Invandraren ska emellertid inte ha någon subjektiv rätt till tjänster, om inte rätten uppstår med stöd av annan lagstiftning. Invandraren erbjuds integrations- och sysselsättningsfrämjande tjänster som överenskommit i planen inom ramen för tillgängliga anslag.

13 §. Arrangemang för integrationsplan. I paragrafen fastställs myndigheternas ansvar för att en integrationsplan ordnas och de primära målgrupperna. För de vuxna invandrare som avses i

1 mom. ska en integrationsplan alltid utarbetas, medan det för andra vuxna invandrare utarbetas en plan i enlighet med 3 mom., om landskapet eller kommunen bedömer att invandraren behöver en plan. Närmare bestämmelser om minderårigas rätt till en integrationsplan finns i 15 §. Vid sidan av målgrupperna föreskrivs det i 1 och 2 mom. om landskapets och kommunens ansvar när det gäller att utarbeta en integrationsplan för de invandrare för vilka en kartläggning i princip alltid ska göras.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska landskapet utarbeta en integrationsplan för sådana arbetslösa invandrare som i enlighet med lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling har inlett jobbsökning och för dem som avses i den aktuella lagens 2 § 2 och 3 mom. Landskapet ansvarar för att de tjänster som ingår i invandrarens integrationsplan utgör en ändamålsenlig och vid behov sektorsövergripande tjänstehelhet som främjar integrationen. Bestämmelsen säkerställer att man vid behov svarar på kundens behov med hjälp av sektorsövergripande samarbete. I praktiken kan ett behov av sektorsövergripande stöd innefatta till exempel tillväxttjänster och social- och hälsotjänster från landskapet, kommunala tjänster och vid behov också rehabilitering som Folkpensionsanstalten står för. Bestämmelser om landskapets skyldighet att samordna tillväxttjänsterna finns i 22 § i lagförslaget som gäller regionutveckling och tillväxttjänster. Dessutom innehåller det aktuella lagförslaget bestämmelser om landskapets ansvar när det gäller att samordna olika tjänster som främjar integration.

Landskapet ska i princip utarbeta integrationsplanen som en tillväxttjänst för arbetslösa invandrare och som en socialtjänst för dem som fått internationellt skydd och deras familjemedlemmar, om de inte har registrerat sig som kunder inom tillväxttjänster. Även om en invandrare har låtit registrera sig som kund inom tillväxttjänster kan denne eller dennes familjemedlemmar ha behov av social- och hälsotjänster. Till den del invandraren behöver social- och hälsotjänster till stöd för integrationen ska integrationsplanen utarbetas som en sektorsövergripande plan inom landskapets tillväxttjänster och socialvård. Om det till exempel på grund av sekretessbestämmelserna inte är möjligt att utarbeta en sektorsövergripande plan ska integrationsplanen tas fram både som tillväxttjänst och socialtjänst och samordnas. I synnerhet för dem som fått internationellt skydd och deras familjemedlemmar är det ofta mest ändamålsenligt att utarbeta en sektorsövergripande integrationsplan som också kommunen deltar i, eftersom många av dem som beviljas internationellt skydd ofta behöver såväl tillväxttjänster och socialtjänster som kommunala tjänster. Kvotflyktingar blir genast kommuninvånare utan motagningsfas efter att ha anlänt, och särskilt de behöver ofta samordning av tillväxttjänster, socialvård, boende, familjevård och annan service. Integrationsplanen bör också innehålla hänvisning till landskapets hälso- och sjukvårdstjänster, om invandraren behöver sådana exempelvis på grund av traumatiska händelser eller av andra orsaker, och vid behov också hänvisning till rehabilitering. Någon integrationsplan behöver emellertid inte utarbetas som socialtjänst om det vore uppenbart onödigt, exempelvis i situationer där en tillräckligt heltäckande plan redan utarbetats i form av en tillväxttjänst och invandraren inte har något behov av social- och hälsotjänster från landskapets sida. Om någon fått internationellt skydd men inte genast tänker försöka komma ut på arbetsmarknaden, ska planen i princip alltid utarbetas i form av social service och då ofta i samarbete med kommunen.

Det bör ändå noteras att också andra invandrarklienter än de som fått internationellt skydd kan behöva få sina tillväxttjänster samordnande med landskapets social- och hälsotjänster och/eller kommunens integrationsfrämjande tjänster och även behöva en sektorsövergripande integrationsplan. En integrationsplan som utarbetas i form av socialtjänst från landskapet ska i princip utarbetas som myndighetsverksamhet av landskapets affärsverk för social- och hälsotjänster.

Paragrafen har en koppling till 5 och 13 § i den föreslagna lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling. Där finns enligt beskrivningen ovan bestämmelser om serviceställen för att tillhandahålla sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättning

och om sektorsövergripande sysselsättningsplaner. Många invandrare skulle ha nytta av tjänster inom sektorsövergripande samservice, och vid behov kan invandrare lämpligen aktivt hänvisas till sådan service.

När det gäller invandrarklienter inom tillväxttjänsterna måste man se till att de har jämlik ställning i förhållande till andra klienter och att de på det mest ändamålsenliga sättet har tillgång och hänvisas till service med avseende på det samlade och vid behov också sektorsövergripande servicebehovet. En integrationsplan som ordnas inom tillväxttjänsterna kan utifrån invandrarens individuella behov ofta innehålla dels integrationsutbildning, dels också identifiering av tidigare förvärvad kompetens och erkännande av examen, yrkesinriktad integrationsutbildning, främjande av arbetsförmåga och sådan vägledning till den för invandraren mest lämpliga utbildningsvägen som i samarbete med läroanstalter tillhandahålls efter integrationsutbildningen. Detta kan inkludera säkerställande av flexibel övergång till yrkesutbildning, behörighetsutbildning och andra möjliga servicemodeller där utbildning och jobbomöjligheter kombineras, andra tillväxttjänster eller arbetsmarknaden.

Såsom närmare framgår av motiveringen till 8 § 2 mom. kan landskapet till en tjänsteproducent överföra integrationsfrämjande tjänster och även insatser i anknytning till en invandrades serviceprocess i enlighet med målen för tillväxttjänstereformen. Genom propositionen utvidgas möjligheten att på marknaden producera de uppgifter som anknyter till serviceprocessen för integration, eftersom landskapen till skillnad från i dag kan låta tjänsteproducenter sköta även utarbetandet och översynen av en integrationsplan samt följa upp hur planen genomförs. Närmare bestämmelser om tjänsteproducentens möjligheter att producera tjänster och utföra uppgifter i anknytning till serviceprocessen finns i 8 § 2 mom. med beaktande av den ändamålsenlighetsprövning som avses i grundlagen.

Också i de fall där en privat tjänsteproducent utarbetar integrationsplanen ska det ligga inom landskapets organiseringsansvar att ansvara för att tjänsteproducenten följer bestämmelserna om överföring av uppgifter till tjänsteproducenter och om tjänsteproducentens skyldigheter i den föreslagna lagen om regionutveckling och tillväxttjänster och i 3 och 15 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling och bestämmelserna om integrationsplanen och tillhandahållande av tjänster i 2 kap. i den nu föreslagna lagen om främjande av integration.

Enligt 2 mom. ska kommunen på landskapets begäran delta i utarbetandet av integrationsplanen. Exempelvis när det gäller personer som fått internationellt skydd kan det i många fall vara behövligt att utarbeta integrationsplanen i samarbete med kommunen för att samordna landskapets tjänster med de kommunala. Kommunen ska dock av grundad anledning kunna utarbeta planen självständigt tillsammans med invandraren. Det kan röra sig om en grundad anledning exempelvis om invandraren till stöd för integrationen behöver kommunala tjänster, men i princip inte behöver tillväxttjänster eller socialtjänster, och det ligger i invandrarrens intresse att utarbeta planen med kommunen, till exempel om detta kan påskynda hänvisandet till kommunens tjänster. Detta kan gälla till exempel utbildning för sådana som står utanför arbetskraften; det vore i synnerhet bra att effektivt hänvisa föräldrar som sköter sina barn hemma till kommunens utbildningstjänster och andra tjänster. Andra tjänster det kan röra sig om är bildningstjänster, tjänster för främjande av hälsa, välfärd och kompetens och även boende, motion och idrott, kultur och fritid. Om invandraren emellertid också behöver tjänster som landskapet tillhandahåller ska landskapet och kommunen samarbeta när det gäller att utarbeta en integrationsplan.

Enligt 2 mom. ska dessutom landskapet och kommunen ska se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till personens individuella behov finns att tillgå när integrationsplanen utarbetas. Sakkunskapen och kompetensen är tillräcklig när integrationsplanen gör det

möjligt att hänvisa invandraren till integrationsfrämjande tjänster i enlighet med individens behov och ur ett helhetsperspektiv utan att gränserna mellan förvaltningsområdena eller tjänsteproducenternas tjänsteutbud begränsar hänvisandet. Skyldigheten accentueras särskilt när invandraren behöver sektorsövergripande stöd.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan landskapet eller kommunen utarbeta en integrationsplan också för andra invandrare än de som avses i 1 mom., om det genom en plan går att främja invandrarens tillträde till integrationsfrämjande tjänster eller till arbetslivet. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan ska invandrarens individuella förutsättningar och behov beaktas. De ska ha utretts preliminärt i den inledande kartläggningen. Man ska till exempel beakta huruvida en integrationsplan kan främja invandrarens tillgång till integrationsfrämjande tjänster eller tillträde till arbetslivet och om invandraren behöver integrationsutbildning, frivilliga studier eller andra tjänster som stöd för integrationen.

Särskild uppmärksamhet bör fästas vid tillgången till integrationsplaner för föräldrar som är hemma med barnen. Med hjälp av integrationsplaner kan man systematiskt främja integrationen av sådana föräldrar och deras tillgång till integrationsfrämjande tjänster. Genom att främja hemmaföräldrars integration, i synnerhet språkkunskaper och kännedomen om samhället, kan man också stödja barnens välbefinnande och skolframgång och på så sätt deras delaktighet i samhället och känsla av samhörighet under uppväxten. Genom att främja tillgången till integrationsplaner och integrationsfrämjande utbildning för föräldrar som sköter sina barn hemma stöder man också deras tillträde till arbetsmarknaden på lång sikt.

Det som är särskilt viktigt för föräldrar som är hemma med barnen är att de hänvisas till integrationsfrämjande utbildning, exempelvis invandrarutbildning inom det fria bildningsarbetet. Staten betalar sådan utbildning till 100 procent om en integrationsplan utarbetats för den studerande och utbildningen godkänts i planen. Genom att systematiskt ta fram integrationsplaner för hemmaföräldrar kan man effektivare stödja deras integration ur ett helhetsperspektiv och långsiktigt. De som deltar i utbildning bör erbjudas barnomsorg medan de studerar för att de faktiskt ska kunna delta i kurserna.

I princip ska orsaken till vistelsen i landet inte spela någon roll när man bedömer behovet av en integrationsplan enligt 3 mom., utan utarbetandet av planen ska grunda sig på en bedömning av invandrarens faktiska behov av en plan och på att planen kan ge sådan nytta att det lönar sig att utarbeta den. Invandraren ska också ha faktiska möjligheter att förbinda sig till och delta i de tjänster som överenskommit i planen. För en invandrare som studerar eller arbetar tillför en integrationsplan exempelvis inte nödvändigtvis någon adekvat nytta med tanke på integrationen, om vistelsen i Finland i princip bedöms bli mycket kortvarig, till exempel utifrån längden på det beviljade uppehållstillståndet, eller om personen inte har realistiska möjligheter att ta del av de överenskomna tjänsterna.

14 §. Integrationsplan för familjer. Enligt förslaget ska landskapet i samarbete med kommunen utarbeta en integrationsplan för en familj, om familjens samlade situation kräver det. Vid bedömningen av behovet av en sådan plan ska särskild uppmärksamhet fästas vid föräldrarnas förutsättningar att stödja och vägleda barnets eller den unga personens utveckling samt vid föräldrarnas behov av sektorsövergripande stöd och utbildning.

Familjens behov av en integrationsplan bedöms med beaktande av familjens helhetssituation. I familjens integrationsplan fästs uppmärksamhet vid varje familjemedlems möjlighet att integreras och känna delaktighet. En plan kan behövas i synnerhet när man behöver stödja barnets eller den unges utveckling genom att stärka föräldraskapet.

Syftet med familjens integrationsplan är att stödja familjen vid de utmaningar som den stöter på i början av invandringen, till exempel på grund av bristande kunskaper i finska/svenska, okunskap om samhället och dess servicestruktur samt få sociala nätverk. Genom familjens integrationsplan kan man förebygga konflikter i familjen till följd av att familjemedlemmarna integreras i olika takt samt främja jämställdheten mellan könen samt stödja föräldrarna i deras fostringsuppgift samt barn och unga i deras skolgång och studier.

Behoven i en invandrarfamilj kan bland annat gälla tillgång till tjänster för föräldrar som sköter barnen hemma, ordnandet av vården av barnen, barnens skolgång, eventuellt vården och omsorgen av sjuka och funktionshindrade familjemedlemmar samt boendearrangemangen. I familjens integrationsplan bör uppmärksamhet fästas vid alla familjemedlemmars tillgång till tjänster, eftersom i synnerhet invandrarkvinnorna och därmed småbarnen lätt stannar hemma och inte nås av integrationstjänsterna, eftersom det inte finns tillräckligt med tjänster som passar deras livssituation och de inte nödvändigtvis nås av information om tillbudsstående tjänster. Det kan också vara svårt att delta i det finländska samhället om maken inte stödjer deltagande i språkstudier och andra aktiviteter utanför hemmet. Offer för familjevåld befinner sig i en särskilt utsatt ställning. När familjens integrationsplan utarbetas bör uppmärksamhet fästas vid att identifiera eventuellt familjevåld och ingripa i det.

Hemmets och skolans samarbete kring fostran främjar integration. Barn med inlärningssvårigheter, som behöver särskilt stöd från skolan och familjen, bör identifieras i familjens plan. När de stödåtgärder som angetts i familjens integrationsplan vidtas spelar till exempel rådgivningen, småbarnspedagogiken, skolan och idrotts- och ungdomsverksamheten en central roll. Genom integrationsplanen kan man samordna stödet till familjen som sektorsövergripande samarbete mellan kommunen och landskapet och så att den tredje sektorns tjänster tas med aktivt. I planen beaktas också de tjänster som påkallas av minderårigas behov.

15 §. Inledande kartläggning och integrationsplan för minderåriga. I paragrafen föreskrivs det om sådana inledande kartläggningar och integrationsplaner som utarbetas för minderåriga invandrare. Enligt 1 mom. ska landskapet i samarbete med kommunen utföra en inledande kartläggning och utarbeta en integrationsplan för minderåriga invandrare som anländer utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd. För andra minderåriga invandrare utförs en inledande kartläggning och utarbetas en integrationsplan, om det på grund av den minderårigas individuella omständigheter finns behov av det.

Det är inte nödvändigt att utarbeta en egen individuell integrationsplan för alla minderåriga invandrare som kommer till Finland. När behovet av en plan bedöms och planen utarbetas ska barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas på det sätt som barnets ålder och utvecklingsnivå förutsätter, i enlighet med vad som närmare anges i 4 §. Landskapet ska ordna med båda tjänsterna i samarbete med kommunen. Dessutom avses 1 mom. ange att om en invandrare efter att ha fyllt 18 år är i behov av sådana stödåtgärder och tjänster som avses i 51 § 2 mom. ska det överenskommas om dessa i den integrationsplan som avses i 12 §. Enligt 50 § 2 mom. kan ett barn eller en ung person omfattas av stödåtgärder eller av tjänster som kan jämföras med eftervård inom barnskyddet tills han eller hon fyller 21 år. Det innebär att när han eller hon uppnår myndig ålder utarbetas ingen integrationsplan för minderåriga utan en ”vanlig” integrationsplan i enlighet med 12 §.

Enligt det föreslagna 2 mom. är integrationsplanen för minderåriga en individuell plan som kompletterar den inledande kartläggningen. Den gäller de tjänster vars syfte är att stödja den minderåriges uppväxt, utveckling, välfärd, inlärningsfärdigheter och utvecklingen av modersmålet och kunskaperna i finska och svenska.

Den individuella integrationsplanen för en minderårig kan innehålla grundläggande studier och yrkesinriktade studier och dessutom undervisning i modersmålet, gymnasiestudier, utbildning som leder till högskoleexamen samt fortbildning och vidareutbildning. Vid sidan av stöd för studierna kan barnet eller den unga behöva social- och hälso-tjänster. Han eller hon kan vara i behov av till exempel barnskyddsåtgärder och också behöva eftervård inom barnskyddet. En ung person som vistas i landet utan vårdnadshavare kan behöva tjänster som jämställs med eftervård inom barnskyddet, även om han eller hon inte annars är i behov av barnskyddsåtgärder. Planen kan också innehålla sådana integrationsfrämjande åtgärder som den ungas deltagande i till exempel ungdomsverkstäder, olika hobbyer samt organisations- och fritidsverksamhet, vilka stärker de ungas socialt. Viktiga aktörer med tanke på barns och ungas integration är företrädare för landskapet och social- och hälsovården samt företrädare för kommunens undervisnings-, ungdoms-, kultur- samt ungdoms- och idrottsverksamhet.

Barns och ungdomars behov av stöd framkommer oftast i skolan eller dagvården samt när de anlitar socialvårds- eller hälso- och sjukvårdstjänster. När behovet av en integrationsplan bedöms ska uppmärksamhet fästas vid barnets och den ungas möjlighet till ett liv som stödjer hälsa och utveckling, möjligheter att klara av utbildning enligt sin åldersnivå samt föräldrarnas beredskap att stödja barnets och den ungas utveckling och skolgång.

Unga med svag eller ringa skolbakgrund som flyttat till Finland i högstadietiden eller senare behöver också särskilt stöd, eftersom de kan ha stora utbildningsrelaterade problem. Även dessa unga behöver alltid få en individuell integrationsplan som långsiktigt tryggar grundläggande utbildning samt yrkes- och annan utbildning och andra tjänster som främjar integration. När det gäller denna grupp är möjligt att stödja dem som fyllt 17 år under högst 48 månader då de avlägger den grundläggande utbildningens lärokurs som frivilliga studier med arbetslöshetsförmån, om villkoren i lagen om utkomstskydd är uppfyllda. Slutförda grundskolestudier främjar de ungas möjligheter till vidareutbildning och därigenom att komma ut i arbetslivet samt förhindrar utslagning. Det är särskilt viktigt att utarbeta integrationsplaner för minderåriga och att de minderåriga deltar i de överenskomna tjänsterna för att undvika en eventuell senare utslagningsspiral.

Med tanke på ordnandet av individuell vägledning och rådgivning för invandrarunga och förebyggande av utslagning bör man också beakta de ändringar som företogs i ungdomslagen 2016. Ungdomslagens syfte är att främja de ungas delaktighet och möjligheter att påverka samt förmåga och förutsättningar att verka i samhället, stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och gemenskapskänsla samt inhämtandet av kunskaper och färdigheter i anknytning till detta, stödja de ungas fritidssysselsättningar och verksamhet i det civila samhället, främja de ungas likställdhet och jämlikhet samt tillgodoseendet av deras rättigheter, och förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Enligt 9 § i ungdomslagen ska kommunen för den allmänna planeringen av lokala myndigheters sektorsövergripande samarbete och för utvecklingen av genomförandet ha ett styrnings- och servicenätverk eller någon annan motsvarande samarbetsgrupp vars målgrupp är alla unga som bor i kommunen. Nätverket eller en annan motsvarande samarbetsgrupp ska till exempel främja samordningen av tjänster riktade till unga och gemensamma förfaringssätt för att vägleda unga till tjänsterna samt främja ett smidigt informationsutbyte.

Enligt 3 mom. ska integrationsplanen för en minderårig utarbetas tillsammans med barnet eller den unga personen och dennes vårdnadshavare eller företrädare. Planen ska samordnas med andra relevanta planer som utarbetas för den minderåriga. Med samtycke av den minderårigas vårdnadshavare eller företrädare får en gemensam plan utarbetas för främjande av den minderåriges integrering och andra tjänster som han eller hon behöver.

För barn och unga är det avgörande att myndigheterna förbinder sig att ordna integrationsfrämjande tjänster samt att barnets vårdnadshavare eller företrädare är med och utarbetar och verkställer planen. Bestämmelser om företrädare för minderåriga som saknar vårdnadshavare finns i 8 kap. Samordningen gör att överlappningar undviks och säkerställer att de olika planerna kompletterar varandra. Målet för samordningen och sammanslagningen är att den minderåriga ska få den sektorsövergripande tjänstehelhet som passar honom eller henne bäst i stället för flera parallella, separata tjänster. En gemensam plan och sektorsövergripande samarbete främjar också effektiv användning av offentliga medel. Utarbetandet av en gemensam plan får dock inte kränka individens integritetsskydd.

När en plan utarbetas för en minderårig kan man lämpligen beakta de möjligheter som den till unga riktade verksamhetsmodellen Navigatorn (Ohjaamo) erbjuder. I 5 § i lagförslaget om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling föreskrivs det om landskapets skyldighet att i samarbete med kommunerna på sitt område och andra aktörer ordna särskilda serviceställen för unga där ungdomar utan tidsbokning kan få personlig rådgivning, handledning och stöd som gäller studiemöjligheter, sysselsättning och olika situationer som gäller livskompetens. Det är meningen att serviceställena ska fungera i enlighet med den nuvarande Navigator-modellen, dvs. som multidisciplinära serviceställen med låg tröskel.

16 §. Utarbetande av, varaktighet för och översyn av integrationsplaner. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om utarbetande av, varaktighet för och översyn av integrationsplaner samt fastställs tidsfrister som gäller integrationsplaner.

Enligt 1 mom. ska en integrationsplan utarbetas senast inom en månad efter det att en inledande kartläggning gjorts. Integrationsplanen ska emellertid utarbetas så snabbt som möjligt efter ankomsten till landet, så att den stödjer direkt hänvisande till ändamålsenliga tjänster samt den framskridande integrationsprocessen och effektiv resursanvändning. Planen ska utarbetas senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Därefter kan det anses ha gått så pass lång tid från invandringen att det inte längre är ändamålsenligt att börja med en integrationsplan som en ny åtgärd. Då har invandraren sannolikt under sin treåriga vistelse i landet på egen hand lärt sig tillräckligt med språk samt förvärvat de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet. Tidsfristen motsvarar den gällande lagstiftningen.

Den som utarbeta integrationsplanen ska anvisa invandraren att söka sig till integrationsutbildning, frivilliga studier eller någon annan integrations- och sysselsättningsfrämjande tjänst senast en månad efter det att planen utarbetades. Därvid ska man beakta invandrarens servicebehov och tidigare kompetens enligt den inledande kartläggningen samt säkerställa att vägledningen är långsiktig, så att vägledningen till integrationsutbildning och annat integrations- och sysselsättningsfrämjande stöd samt grundläggande utbildning för vuxna invandrare inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde, läs- och skrivundervisning, examensinriktad utbildning, behörighetsgivande utbildning samt annan utbildning och övergång mellan utbildningar genomförs på ändamålsenlighet både när integrationsplanen utarbetas och när den ses över. För personer som behöver långsiktig kompetensutveckling är det också väsentligt att tjänsterna samordnas och lämpliga servicekedjor bildas framför allt med social- och hälsotjänsterna och kommunens tjänster. Långsiktig vägledning förutsätter nära samarbete mellan myndigheter, utbildningsanordnare och privata tjänsteproducenter i vägledningsprocessens olika faser.

Närmare bestämmelser om kundens rätt att välja tjänsteproducent finns i 8 § 3 mom.

Enligt förslaget till 2 mom. ska varaktigheten av invandrarens integrationsplan bestämmas individuellt utifrån invandrarens egna mål, arbets- och utbildningshistorik och de tjänster som

planerats och tillhandahållits för invandraren. Den första integrationsplanen utarbetas för högst ett år. Planer ska inte rutinmässigt utarbetas för en längre tid än det faktiska behovet, utan när planer utarbetas ska invandrarnas individuella skillnader och behov beaktas. Planen kan också utarbetas för kortare tid än ett år.

Integrationsplanerna för invandrare i behov av särskilda åtgärder utarbetas i allmänhet för längre tid än för dem som snabbt försöker ta sig ut på arbetsmarknaden. Utredningar ger vid handen att integrationens resultat tycks vara rentav mer beroende av hur snabbt invandraren kommer i åtnjutande av integrationsfrämjande tjänster än av hur lång tid som används till integrering.

Den maximala tiden som berättigar till en integrationsplan ska vara tre år från det att den första integrationsplanen undertecknades. Den tid då en invandrare har rätt till en integrationsplan ska kunna förlängas med högst två år, om det är befogat för att invandraren behöver särskilda åtgärder för sin integration. Invandrarna är i mycket olika situation när de anländer till Finland och deras behov, kunskaps- och utbildningsnivå, familjesituation och andra därmed jämförbara omständigheter varierar stort. En del invandrare kan med hänsyn till sin utbildning och kompetens ha förutsättningar för att snabbt bli sysselsatta, lära sig språket och i övrigt delta i samhället. Å andra sidan finns det många invandrare som behöver en längre integrationsstid och intensivare integrationstjänster. Följaktligen kan integrationsplanerna inte heller till innehåll eller längd vara schematiska. Till exempel vuxnas genomgång av den grundläggande utbildningen kan vara en orsak att förlänga maximitiden.

Om integrationsplanen tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom, moderskaps-, faderskaps- eller familjeledigheter eller av någon annan därmed jämförbar orsak, ska den maximitid som berättigar till integrationsplan kunna förlängas i motsvarande mån. Det vore oskäligt med tanke på invandrarens integrationsprocess om dessa orsaker förkortade maximitiden för integrationsplanens varaktighet. Skadan eller sjukdomen ska utgöra ett faktiskt hinder för deltagande i de tjänster som överenskommit i integrationsplanen, vilket ska intygas exempelvis med ett läkarintyg där det tas ställning till frågan. En eventuell förlängning ska dock inte gälla den tid som berättigar till vårdledighet. Paragrafens 2 mom. preciseras för tydlighetens skull så att förlängningen av maximitiden på grund av de tillfälliga avbrott som nämns i lagen även gäller maximitiden på 5 år.

Enligt 3 mom. ska landskapet och kommunen följa genomförandet av integrationsplanen. Man ska framför allt följa hur de överenskomna åtgärderna och tjänsterna främjar invandrarens integration och finns det behov av att komma överens om ändringar i integrationsplanen. En integrationsplan som utarbetas som tillväxttjänst ska alltså ses över på det sätt som anges i 11 § i lagförslaget som gäller offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling. Enligt bestämmelsen ska en arbetslös arbetssökandes servicebehov alltid bedömas när arbetslösheten har fortgått oavbrutet i tre månader efter föregående bedömning av servicebehovet. Integrationsplaner som utarbetas som en social- och hälsotjänst och kommunal tjänst ska ses över enligt behovet av tjänster eller minst en gång om året. Planen kan också ses över om parterna begär detta särskilt.

17 §. Invandrares skyldighet att följa integrationsplanen. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om invandrares skyldighet att följa integrationsplanen och om sanktioner för underlåtenhet att följa planen. Paragrafens innehåll motsvarar den gällande lagstiftningen.

När integrationsplanen utarbetas ska det landskap eller den kommun som har organiseringsansvaret klargöra för invandraren de rättigheter och skyldigheter som följer av planen och tjänsterna enligt den, på ett för invandraren begripligt sätt. Detta kan ske muntligt, men ofta kan en skriftlig redogörelse vara viktig för att undvika senare oklarheter.

RP 96/2018 rd

Invandraren ska delta i arbetet med att utarbeta och justera integrationsplanen och även regelbundet söka sig till och delta i de tjänster som ingår i planen.

Integrationen lyckas bäst om invandraren själv aktivt förbinder sig till integrationsprocessen så att han eller hon inhämtar de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet genom att delta i de integrationsfrämjande tjänster som myndigheterna eller andra aktörer ordnar. Av den anledningen ska invandraren vara skyldig att följa sin plan och att söka till och delta i de tjänster som har överenskommit i planen och som stödjer hans eller hennes integration och sysselsättning.

Enligt den föreslagna paragrafen finns bestämmelser om vilka konsekvenser försummelse av dessa skyldigheter har på rätten att få arbetslöshetsförmån i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och bestämmelser om vilka konsekvenser sådan försummelse har på utkomststödet i lagen om utkomststöd. Om invandraren exempelvis utan giltig orsak vägrar delta i arbetet med att utarbeta en integrationsplan, i översynen av planen eller i en specifik överenskommen tjänst i planen får enligt den föreslagna paragrafen hans eller hennes rätt till arbetslöshetsförmån begränsas enligt vad som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststödet sänkas enligt vad som föreskrivs i lagen om utkomststöd.

När det gäller barn och unga har skyldigheterna främst med läroplikten att göra. Skyldigheterna för dem som inte är arbetslösa arbetssökande uppstår enligt deras egna åtaganden. Detta gäller också ungdomar under 17 år som har fullgjort sin läroplikt.

18 §. Integrationsutbildning. Enligt 1 mom. är syftet med integrationsutbildningen att förbättra invandrarnas språkkunskaper och möjligheter att få arbete eller bli antagna till fortsatta studier och att främja invandrarnas delaktighet i samhället. Det språkliga målet med integrationsutbildningen är att invandraren ska få fungerande elementära språkfärdigheter i finska eller svenska, alltså en språkbehärskning som i genomsnitt motsvarar de allmänna språkprovens nivå B1.1. Då är förutsättningen att invandraren kan följa med tal som grundar sig på gemensamma erfarenheter eller allmänna kunskaper och förstår huvudtanken och de viktigaste detaljerna i det talade budskapet. I tal ska invandraren kunna kommunicera om för sig själv viktiga frågor också i litet mera krävande situationer och klara av vardagssituationer och inofficiella diskussioner. Målet i läsförståelse är att man kan läsa några sidor långa texter av olika slag och förstå huvudtanken, nyckelorden och de viktigaste detaljerna. I skrift är strävan att man kan skriva en tydlig, sammanhängande text och effektivt förmedla bekant information i de vanligaste formerna av skriftlig kommunikation.

I integrationsplanen kan man komma överens om en lägre målnivå, om det finns särskilda grunder för det. Sådana grunder kan vara invandrarens ålder, sjukdom eller skada.

Enligt 2 mom. ges invandrare som passerat läropliktsåldern som integrationsutbildning undervisning i finska eller svenska samt undervisning i yrkesfärdigheter och andra färdigheter som behövs i arbetslivet, yrkesplanering och vägledning till fortsatta studier eller arbetsmarknaden. Som integrationsutbildning ges också annan undervisning som främjar färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. Utbildningen ska utveckla sådana språkliga, skriftliga, samhällseliga, kulturella och med livskompetens förknippade färdigheter, med vilka invandraren klarar sig i det dagliga livets olika situationer i sin nya omgivning, förmår fungera i arbetslivet och söka sig till fortsatta studier. Integrationsutbildningen består av studiehelheter, vilka till omfattningen kan variera individuellt efter den studerandes skolunderbyggnad, färdigheter och målsättningar.

Enligt 3 mom. kan det i integrationsutbildning också ingå att över sektorsgränserna ta reda på tidigare inhämtad kompetens och att erkänna examen. Genom att det ingår i utbildningen att

identifiera tidigare inhämtad kompetens stöds individuell integrationsutbildning som svarar på invandrarens behov, inklusive yrkesinriktad integrationsutbildning, samt hänvisas invandraren efter integrationsutbildningen till den utbildningsväg som passar honom eller henne bäst, inklusive yrkesutbildning, behörighetsgivande utbildning och andra eventuella modeller som kombinerar utbildning och sysselsättning. Vägledning under utbildningen stödjer den studerandes framsteg inom integrationsutbildningen samt en smidig övergång till fortsatta studier, andra tjänster eller arbetsmarknaden efter utbildningen.

Enligt 4 mom. ska integrationsutbildningen i princip ges i enlighet med Utbildningsstyrelsens läroplansgrunder. Man ska dock kunna avvika från grunderna av grundad anledning. En grundad anledning vara till exempel en situation där det anses ligga i invandrarens eller en invandrargrupps intresse att utbildningen genomförs smidigt på något annat sätt.

När utbildningen ordnas beakta de nya modellerna för genomförande av integrationsutbildning för vuxna invandrare som godkändes 2016. Utgångspunkten för de nya modellerna har varit att påskynda vägen till arbetslivet och fortsatta studier med hjälp av moduler för olika målgrupper, vilka gäller till exempel yrkesinriktade studier, företagsamhet, frivilligarbete, nät-/distansstudier eller andra frivilliga studier mellan närundervisningsperioderna. Dessutom är ett mål att utbildningen ska kunna genomföras på olika sätt. Inom och mellan utbildningsmodulerna kan förekomma till exempel inläring på arbetsplatsen, perioder då man får bekanta sig med arbetslivet, arbetsprövning, arbete med lönesubvention och tjänster inom den tredje sektorn.

När integrationsutbildningen kan genomföras på flera olika sätt och med flera alternativa parallella innehåll förutsätts att de olika parterna utvecklar och avsätter resurser för vägledningen till utbildning och bedömningen av studieframstegen, personliga utbildning och växling mellan andra tillväxttjänster och studier som integrations- och sysselsättningsstödjande element.

19 §. Ordnanande av integrationsutbildning. Enligt 1 mom. ska integrationsutbildning i regel ordnas som tillväxttjänstutbildning på det sätt som anges i 20 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling (/). Landskapet ansvarar för att det finns integrationsutbildning i form av tillväxttjänster att tillgå i landskapet. Bestämmelser motsvarar 17 § i lagförslaget som gäller regionutveckling och tillväxttjänster (/), enligt vilken landskapet ansvarar för att rekryterings- och kompetenstjänster tillhandahålls i landskapet.

Integrationsutbildning som erbjuds som tillväxttjänst kan ordnas på svenska eller finska. Enligt statsrådets principbeslut om nationalspråkstrategin (2012) ska utlänningar som bosätter sig i Finland inom den service som erbjuds enligt lagen om främjande av integration systematiskt ges information om Finlands tvåspråkighet och kursutbudet i finska och svenska samt tvåspråkighetens betydelse på arbetsmarknaden. I principbeslutet rekommenderas det också att de som upphandlar integrationsutbildning för vuxna invandrare, i synnerhet på tvåspråkiga orter, i upphandlingen ska beakta behoven av utbildning i svenska och finska språket så att en arbetslivsorienterad inläring av svenska och finska är möjlig.

På integrationsutbildning som ordnas av landskapet ska enligt 2 mom. bestämmelserna i 20–23 § och 35 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling tillämpas på antagningen av studerande, de studerandes rättigheter och skyldigheter, avbrytande av studierna, utbildningsrelaterad inläring i arbetet och gemensam anskaffning av utbildning.

Enligt 3 mom. ska landskapet dessutom ansvara för att integrationsutbildningen samordnas med de tjänster för kompetensutveckling som avses i 17 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling, med arbetsprövning och andra tillväxttjänster och med det nationella utbildningssystemet på ett sätt som ger invandrarna tillgång till samordnade

tjänstehelheter som främjar sysselsättning och yrkeskompetens. Genom att samordna planeringen och genomförandet av olika tjänster säkerställs att invandraren har tillgång till en ändamålsenlig tjänstehelhet som utvecklar kompetensen och som motsvarar både olika invandrargruppers och arbetsmarknadens behov i området. En effektiv samordning med det nationella utbildningssystemet är ett väsentligt inslag när det gäller att identifiera invandrarnas tidigare inhämtade kompetens och i samarbetet med läroanstalter för att hänvisa invandrare till rätt utbildningsväg.

Enligt 4 mom. får landskapet om det så vill ordna integrationsutbildning för invandrare som passerat läropliktsåldern också på något annat sätt än i form av tillväxttjänster, exempelvis för invandrare utanför arbetsmarknaden eller invandrare som behöver särskilt stöd i syfte att främja dessa grupper eller invandrarfamiljers integration inom landskapet. Kommunen kan både ordna integrationsutbildning och anvisa invandraren att söka sig till frivilliga studier som ordnas av kommunen eller av någon annan aktör. Utbildning som kan komma i fråga som sådan utbildning som avses i momentet är komplettering av det regionala eller lokala utbildningsutbudet efter behov.

Grundläggande utbildning för dem som saknar grundskolekunskaper och grundskolefärdigheter och som passerat läropliktsåldern kan ersätta integrationsutbildning.

20 §. Stöd för frivilliga studier. Enligt den föreslagna paragrafen finns det bestämmelser om sådana frivilliga studier för invandrare som stöds med arbetslöshetsförmån i 9 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det är meningen att lagen om främjande av integration i fortsättningen inte längre ska innehålla bestämmelser om stöd för frivilliga studier, utan i stället ska paragrafer som motsvarar den gällande lagstiftningen ingå i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Den föreslagna 20 § är således informativ och den medför varken rättigheter eller skyldigheter.

21 §. Andra integrationsfrämjande tjänster. För att precisera innehållet i integrationen föreslås i paragrafen en förteckning över även andra integrationsfrämjande tjänster, som inte regleras särskilt i lagen. Förteckningen är inte avsedd att vara uttömmande, utan kan ses som en anvisning om frågor som bör beaktas både vid integrationsfrämjande planering och utveckling och vid integrering.

Enligt paragrafen kan som tjänster som främjar integration ordnas tjänster och tjänstehelheter som främjar integration av invandrabarn, unga invandrare och invandrarfamiljer, tjänster, stödåtgärder och tjänstehelheter för invandrare som är i behov av särskilda åtgärder samt andra tjänster och andra tjänstehelheter som främjar invandrades delaktighet, likabehandling och välfärd och uppmuntrar invandrare att på egen hand skaffa sig de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället.

Paragrafen kompletterar de möjligheter till tjänster som enligt vad som anges ovan ska beaktas i integrationsplanen. De tjänster som nämns i paragrafen ordnas i huvudsak av landskapet och kommunens olika sektorer, men ofta även av andra aktörer såsom organisationer, inklusive frivilligorganisationer och invandrarnas egna organisationer. Tjänsterna skrivs in i integrationsplanen i enlighet med invandrarens personliga behov.

Det är ytterst väsentligt ur integrationssynpunkt att man drar försorg om den grundläggande utbildningen och annan utbildning för barn och unga. Invandrarungas språkkunskaper varierar och ungdomar som behärskar de inhemska språken dåligt löper större risk att bli utanför utbildning och arbetsmarknad. Det händer också mer ofta att invandrarungdomar avbryter grundskolan, yrkesstudier och gymnasium än de som hör till den övriga befolkningen. Detta gäller särskilt barn och unga som flyttat till Finland i grundskoleåldern eller som redan har

passerat denna ålder när de anländer. Invandrarkvinnorna blir oftare än invandramännen utanför utbildning och integreringstjänster, framför allt mammor som kommit till landet som maktar och sköter barnen hemma. Landskapet, kommunens olika sektorer, med undervisning, bildning, motion och idrott samt kultur som de viktigaste, läroanstalter och olika organisationer kan i samarbete och var för sig ordna tjänster samt tjänstehelheter i större utsträckning som motsvarar olika gruppers behov och som kan främja integration, välfärd och delaktighet för invandrarbarn, invandrarunga och invandrarkvinnor samt invandrare och invandrarfamiljer som behöver särskilt stöd.

Organisationer samt andra icke-myndighetsaktörer spelar en viktig roll för att främja integrationen av invandrare, när det gäller att bygga upp deras kontakter till arbetslivet och i fråga om stöd med låg tröskel i början av integreringen. Till exempel vän-, hobby- och läsläsningsverksamhet, kvinno- och invandrarorganisationers verksamhet samt riksomfattande organisationsverksamhet stödjer integrationen. Organisationerna har många roller samtidigt: de stödjer och kompletterar myndighetsarbetet med partnerskap, de är intresseorganisationer och sakkunniga samt erbjuder de egna medlemmarna kamratstöd och gemenskap. Styrkan hos organisationer som invandrarna själva grundar är deras möjlighet att stödja integrationen på ett kultursensitivt sätt och på många olika språk. För att göra organisationernas arbete känt, visa på och utveckla icke åtgärdade områden samt förbättra den regionala samordningen har det skapats ett praktiskt arbetsredskap, en så kallad organisationsbricka. Arbets- och näringsministeriet stöder dess förankring och framtagning av en e-version av den.

Invandrarna kan också stödjas i att på egen hand inhämta kunskaper och färdigheter för att kunna delta i samhällets ekonomiska, sociala och politiska liv. Med tjänster som främjar invandrarernas egen aktivitet avses bland annat fritidstjänster, bibliotekstjänster, stöd för föreningar, ordnande av utrymmen för sammankomster, vägledning till frivilligverksamhet och väntjänst. Till tjänsterna hör likaså att uppmuntra invandrarna att bilda egna studiecirkel och använda audiovisuella läromedel.

Genom paragrafen främjas också ökad växelverkan mellan majoritetsbefolkningen och invandrarna. Att bli bekant genom gemensamma aktiviteter främjar förtroendet och ökar olika befolkningsgruppers kunskaper om varandra. Verksamhet som främjar växelverkan kan erbjudas också av organisationer vid sidan av kommunerna, men också av till exempel religiösa samfund.

22 §. Samordning av integrationsfrämjande tjänster. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om landskapets skyldighet att vid behov i samarbete med kommunen, andra myndigheter och tjänsteproducenter samordna de integrationsfrämjande tjänster som avses i 8 § 1 mom. på ett sätt som medger identifikation av de invandrare och invandrargrupper som behöver samordnade tjänster och så att de tjänstehelheter de behöver kan fastställas och tjänsteproducenterna sinsemellan utnyttjar de uppgifter som finns om en invandrare. Paragrafens syfte är att säkerställa tjänstehelheter över gränserna mellan förvaltningsområdena och därigenom främja integrationen av invandrare som är i behov av både landskapets och kommunens tjänster. I vissa fall ska landskapen också tillsammans se till att integrationsfrämjande tjänster finns att tillgå i flera landskap, och dessutom ska landskapen samarbeta särskilt i sådana frågor som gäller flera områden gemensamt eller samtidigt. Landskapet kan också delta i samordningen av sådana integrationsfrämjande tjänster som organisationer producerar.

Skyldigheten att samordna tjänsterna är avsedd att vara omfattande och täcka både landskapets egna tjänster och kommunens eller andra integrationsfrämjande myndigheters eller privata tjänsteproducenters tjänster, det nationella utbildningssystemets tjänster och andra aktörers integrationsfrämjande verksamhet. Landskapets egna tjänster är i huvudsak tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster.

Landskapet ska identifiera de tjänster olika invandrargrupper eventuellt behöver och bygga upp tjänstevägledningen på så sätt att invandrarna och de aktörer som erbjuder dem service vet vilka tjänster som finns att få och kan anlitas. Olika aktörer ska i överensstämmelse med klientens samtycke så väl som möjligt kunna utnyttja gemensamma klientuppgiftsregister och de uppgifter dessa kan ge för att exempelvis undvika att överlappande arbete utförs eller att en invandrare hänvisas till tjänster han eller hon redan anlitat, om det inte finns något särskilt skäl till detta.

Genom paragrafen effektiviseras integrationen och övergången till arbetsmarknaden för både invandrare som är inriktade på att snabbt komma ut på arbetsmarknaden och invandrare som behöver mera omfattande och långsiktig kompetensutveckling och/eller stöd. En förutsättning för att tjänsterna enligt integrationslagen ska vara effektiva och de resurser som anvisats för integration ska användas effektivt är att landskapen samordnar tillväxttjänsterna inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och andra tjänster, till exempel utbildningsutbudet inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Samordningen främjar en fungerande övergång från integrationsutbildning till yrkesutbildning och annan utbildning liksom erkännandet av högskoleutbildade invandrades examina och behörighetsgivande vägar och därigenom invandrarernas sysselsättning. För dem som behöver långsiktigt eller särskilt integrationsstöd säkerställer samordningen också att lämpliga servicekedjor bildas tillsammans med social- och hälso-tjänsterna och de kommunala tjänsterna.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska landskapet och tjänsteproducenten ska se till att invandraren får tjänsterna i form av en ändamålsenlig helhet och hänvisas till ändamålsenliga tjänster. Bestämmelsen främjar integrationen av invandrare som behöver landskapets och kommunens tjänster genom att landskapet åläggs ansvar för att samordna tjänsterna. Landskapet ska dessutom se till att tjänsteproducenterna samarbetar sinsemellan på ett sätt som ger invandraren tillgång till samordnade tjänster. Landskapet kan beakta denna skyldighet exempelvis när det planerar landskapets servicesystem och upphandlingar eller när de planerar hur tjänsteproducenternas ersättningar ska bestämmas.

Enligt 3 mom. ska kommunen vid behov se till att kommunens integrationsfrämjande tjänster samordnas på ett sätt som ger invandraren tillgång till de kommunala tjänster han eller hon behöver som en ändamålsenlig helhet. Landskapet ska ha det huvudsakliga ansvaret för samordningen av tjänsterna, men kommunen ska vid behov ansvara för att dess egna integrationsfrämjande tjänster samordnas. Detta ansvar anges redan i den gällande lagen, och avsikten med reformen är inte att ändra på ansvaret, även om landskapet föreskrivs ha det primära ansvaret när det gäller att samordna de olika aktörernas tjänster på det sätt som anges i 1 och 2 mom. Kommunens samordningsansvar ska i synnerhet gälla de situationer där ingen samordning redan har gjorts från landskapets sida, dvs. situationer där en invandrare inte är klient inom tillväxttjänsterna eller hos social- och hälsovården och bara anlitar service som kommunen tillhandahåller och om vilka det eventuellt överenskommit i den kommunala integrationsplanen.

Paragrafen har också en koppling till 5 § i den föreslagna lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling. Där finns bestämmelser om landskapets och Folkpensionsanstaltens serviceställen för att tillhandahålla sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen. Även kommunen och andra aktörer kan delta i den samservicen. Många invandrare skulle ha nytta av tjänster inom sektorsövergripande samservice, och vid behov kan invandrare lämpligen aktivt hänvisas till sådan service.

3 kap. **Integrationsfrämjande i landskapet**

23 §. Planering och utveckling av integrationsfrämjandet i landskapet. Enligt det föreslagna 1 mom. ska landskapet ha det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för planering, utveckling och uppföljning av integreringen av invandrare i landskapet. Eftersom integreringen är sektorsövergripande måste landskapet utveckla integreringen som ett sektorsövergripande samarbete. I den sektorsövergripande integreringen i landskapet deltar åtminstone de myndigheter som ansvarar för tillväxttjänsterna, social- och hälso-tjänsterna, regionutvecklingen samt främjandet av välfärd, hälsa och säkerhet. Invandrarnas integration kan också stödjas genom bland annat planeringen av markanvändningen, landskapsplanläggningen, fungerande trafiksystem, främjande av idrott och motion samt utvecklingsplaner som gäller kultur.

Landskapet avses också svara för att landskapets och kommunens planering och utveckling av integreringen samordnas. Genom bestämmelsen stärks den övergripande utvecklingen av integreringen i landskapet och kommunerna inom landskapet och även planeringen och samordningen av landskapets och kommunens tjänster så att de blir integreringsfrämjande tjänstehelheter och så att invandringen som livskraftsfaktor i regionerna och kommunerna stärks. I kommunen ska åtminstone sektorerna för undervisning, småbarnspedagogisk verksamhet, kultur, idrott och motion och ungdomsfrågor plus de myndigheter som ansvarar för boende och livskraft delta i det sektorsövergripande samarbetet. I det samarbetet deltar också de organisationer, sammanslutningar och företrädare för näringslivet som ordnar integrationsfrämjande tjänster samt andra aktörer som spelar en viktig roll för att främja invandrarnas integration, välfärd, sysselsättning, delaktighet i samhället och samhörighet. Många organisationer producerar sådan verksamhet och sådana tjänster med låg tröskel vid sidan av de offentliga tjänsterna som på ett smidigt sätt kompletterar dessa. Dessutom främjar många organisationer och partnerskap med näringslivet invandrades fullödiga deltagande i arbetslivet och företagsverksamheten i Finland.

Landskapet och kommunerna i regionen kan vara partner enligt alliansmodellen i lagförslaget om regionutveckling och tillväxttjänster. Enligt 14 § 2 mom. i det lagförslaget ska tillväxttjänster ordnas som ändamålsenliga och fungerande helheter som är samordnade med statens, landskapets och kommunens övriga tjänster samt med beaktande av befolkningens och företagens behov och med utnyttjande av elektroniska tjänster. Landskapen ska när de ordnar tillväxttjänster beakta de uppgifter som kommunerna i regionen i enlighet med 7 § i kommunallagen (410/2015) åtagit sig med stöd av självstyrelsen (kommunens allmänna kompetens) och sträva efter att samordna tillväxttjänsterna och kommunernas tjänster på ett effektivt sätt. Landskapen uppmuntras till ett fortlöpande, djupt och omfattande samarbete med kommunerna så att de tjänster som de ordnar ger maximal tillväxt och livskraft i regionen och så att den offentliga finansieringen ger optimal nytta.

En särskilt fruktbar samarbetsform med tanke på samordningen av tjänsterna är samarbetet kring upphandlingar, där landskapet och kommunerna i regionen genom förhandlat förfarande tillsammans konkurrensutsätter hela spannet av de tillväxt- och livskraftstjänster som de ansvarar för att ordna (planering, genomförande och uppföljning). Genom konkurrensupphandling väljs en eller flera lämpliga tjänsteproducenter som avtalsparter i alliansen. Vid allianssamarbetet kan landskapet och kommunerna ingå alliansavtal med en eller flera privata tjänsteproducenter. Grunden för alliansen utgörs av det avtal som ingåtts mellan landskapet, kommunerna och tjänsteproducenterna. Parterna kan skapa en gemensam organisation för ordnandet, planeringen och produktionen av tjänsterna. Landskapet, kommunen och privata företag eller aktörer inom den tredje sektorn producerar tjänster under samma struktur.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska landskapet i sin planering ställa upp mål för främjande av invandrarnas sysselsättning och företagsamhet, välfärd, hälsa och delaktighet samt av likabehandling, jämställdhet och goda befolkningsrelationer. Det ska då också ange åtgärder för att stödja måluppfyllelse och de ansvariga aktörerna. Som ett led i främjande av integration och

RP 96/2018 rd

goda befolkningsrelationer ska landskapet främja dialog och samarbete mellan invandrare, etniska minoriteter, myndigheter, politiska partier och frivilligorganisationer. Dialogen mellan olika befolkningsgrupper kan främjas till exempel genom stöd för invandrarnas egna aktiva roll och deltagande i det finländska samhället samt genom stöd för invandrarnas organisationsverksamhet.

På olika förvaltningsnivåer finns permanenta strukturer som främjar dialogen mellan olika invandrings- och integreringsaktörer, såsom Delegationen för etniska relationer i anslutning till justitieministeriet, regionala delegationer för etniska relationer och kommittéer för invandrarfrågor i vissa kommuner. Delegationen för etniska relationer har till uppgift att bland annat främja dialog och samarbete mellan invandrarna, de etniska minoriteterna, myndigheterna, de politiska partierna och medborgarorganisationerna, följa utvecklingen av etniska relationer i samhället och ta initiativ till att främja invandrarnas och de etniska minoriteternas möjligheter att delta och påverka, förbättra dessa gruppers trygghetskänsla och skapa ett positivt attitydklimat mellan olika befolkningsgrupper.

Landskapet ska i sin planering beakta vilka behov invandrarna i landskapet har och även de nationella målen för integreringen. Härmed avses den riksomfattande planeringen av integreringen enligt 31 och 32 §. I enlighet med 31 § ansvarar arbets- och näringsministeriet för den nationella utvecklingen och planeringen av integreringen och enligt 32 § uppställer i statens program för integrering de ministerier som är centrala med avseende på utvecklingen av integreringen uppställer för sina respektive förvaltningsområden och som en del av planeringen av verksamheten och ekonomin inom förvaltningsområdet de mål och åtgärder för utveckling av integreringen som ska ingå i statens program. Dessutom ska landskapet på förhand bedöma samt beakta hur besluten påverkar olika grupper av invandrare. Invandrarnas bakgrund, kunskaper och integrationsbehov varierar från invandrare som behöver särskilt stöd till sådana som strävar efter att snabbt komma ut på arbetsmarknaden, varför stödbehovet kan variera mycket hos olika grupper.

Enligt 3 mom. ska planeringen och utvecklingen av integrationen samordnas med den planering och utveckling i landskapet som gäller regionutveckling, livskraft, välfärd och hälsa och vid behov annan verksamhet. Integreringen ska behandlas som en del av regionutvecklingen på det sätt som föreskrivs i 2 kap. i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster. Dessutom ska främjande av integrationen också beaktas när den regionala välfärdsberättelse utarbetas som avses i 8 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 4 § i lagförslaget som gäller regionutveckling och tillväxttjänster är målen för regionutvecklingen 1) att stärka förnyelsen, en balanserad utveckling, konkurrenskraft och en hållbar ekonomisk tillväxt i regionerna, 2) att på ett hållbart sätt stärka regionerna livskraft och tillväxtfrämjande näringsstruktur och göra dem mångsidigare samt att främja den ekonomiska balansen, 3) att främja en hållbar sysselsättning samt befolkningens välfärd, kompetens, lika möjligheter och sociala delaktighet samt integrationen av invandrare, 4) att minska skillnaderna i utveckling mellan och inom regionerna och uppmuntra till fullskaligt utnyttjande av tillgängliga resurser på ett hållbart sätt, 5) att utveckla regionernas starka sidor och höja deras specialiseringsgrad samt främja deras kultur och 6) att förbättra kvaliteten hos livsmiljön och främja en hållbar region- och samhällsstruktur och tillgänglighet.

Syftet med samordningen enligt 3 mom. är att planeringen och utvecklingen av integreringen ska genomsyra landskapets övriga planering samt främja beaktandet och samordningen av målen för integreringen med framför allt landskapets främjande av regionutveckling, livskraft, välfärd och hälsa men också med annan verksamhet. Den växande invandrabefolkningen spelar en allt större roll för planeringen och genomförandet av regionutvecklingens olika delområden, och landskapsreformen gör det möjligt att systematiskt knyta invandringen och integre-

ringen till landskapets planering av livskraft, tillväxt och internationalisering liksom till främjandet av invandrabefolkningens välfärd och hälsa.

Det är väsentligt att låta invandrare och internationella experter spela en effektiv roll för utvecklingen av landskapets och företagens tillväxt, mångfald och innovativa verksamhet på dess område och för att locka företag, investeringar och kunnig arbetskraft. Genom att utnyttja internationell kompetens i näringslivets tillväxt- och internationaliseringstjänster kan man främja regionernas och kommunernas konkurrenskraft och attraktionskraft för företags- och innovativ verksamhet. Internationella experter spelar en växande roll för landskapets tillväxttjänster och samordningen av dem med tjänster som främjar kommunens livskraft som en heterogen och kunnig arbetskraft som tillför regionerna internationellt kunnande, kapital och nätverk.

Den samordning som avses i paragrafen gäller för regionutvecklingens del att invandringen och integreringen ska beaktas framför allt i regionutvecklingsbeslutet enligt 5 och 10 § i lagförslaget som gäller regionutveckling och tillväxttjänster, landskapets arbetsgrupp enligt dess 9 §, landskapsprogrammet enligt dess 10 §, delegationen för förnyelse av regionerna enligt dess 8 § och regionutvecklingsdiskussionerna enligt dess 11 §, på det sätt som närmare anges i 2 kap. i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster. För att uppnå målen för integrationsfrämjande kan landskapet utarbeta ett samarbetsavtal enligt 12 § i lagförslaget som gäller regionutveckling och tillväxttjänster. Syftet med diskussionerna enligt 11 § i den lagen ska i fråga om integrationsfrämjande tjänster som tillhandahålls i form av tillväxttjänster vara att styra utvecklingen av servicestrukturen och att behandla de centrala målen för landskapets integrationsfrämjande tjänster, arbetsfördelningen när det gäller tjänsteproduktionen och samarbetet med andra landskap samt genomförande av egenkontrollen. Diskussionerna ska också innefatta bedömning av uppnåendet av de nationella målen, utvecklingen och utvecklingsbehovet av landskapets tjänster, förändringar i verksamhetsmiljön och servicebehovet och ökad produktivitet.

Enligt 8 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (/) ska landskapet i förväg bedöma och beakta effekten av beslut på olika befolkningsgruppers välfärd och hälsa. Dessutom ska landskapet i sin planering sätta upp mål där social- och hälsovården ordnas och produceras på ett sätt som främjar välfärd och hälsa. Det ska också bestämma åtgärder och ansvariga till stöd för måluppfyllelsen. Landskapet ska varje fullmäktigeperiod utarbeta en regional välfärdsberättelse för landskapsfullmäktige. Berättelsen ska gälla befolkningens välfärd och hälsa, faktorer som påverkar dessa och de åtgärder som vidtagits. Den ska utarbetas i samarbete med kommunerna i området. Landskapet ska samarbeta med kommunerna i området och stödja dem med sin expertis i arbetet med att främja välfärd och hälsa.

Enligt 4 mom. ska landskapet utarbeta ett landskapsprogram för invandring och integrering som kompletterar landskapsstrategin, landskapsprogrammet för regionutveckling och den regionala välfärdsberättelsen, om det inte av grundad anledning är onödigt att utarbeta ett sådant program. Något program ska inte behöva utarbetas, om planeringen och utvecklingen av integreringen, landskapets invandrabefolknings behov och främjandet av dess välfärd och hälsa samt utvecklandet och utnyttjandet av dess kompetens som drivrutin för livskraft och internationalisering beaktas tillräcklig i landskapsstrategin och landskapsprogrammet för regionutveckling samt i den regionala välfärdsberättelsen. Behovet av ett separat program för invandring och integrering kan också påverkas av storleken på landskapets invandrabefolkning och dess eventuella särskilda behov, inklusive exempelvis antalet som får internationellt skydd eller som har en sårbar ställning i landskapet. Eftersom integreringen är sektorsövergripande spelar det sektorsövergripande samarbetet en väsentlig roll när integrationsfrämjandet planeras och utvecklas. Programmet för invandring och integrering ska beredas i samverkan med

kommunerna, andra myndigheter i landskapet och de sammanslutningar, organisationer, näringslivsföreträdare och andra aktörer som deltar i integrerings- och regionutvecklingen.

Enligt 5 mom. ska landskapet se till att den egna personalens kompetens i fråga om integrering utvecklas, eftersom det krävs kunnig personal för att främja integreringen inom tillväxttjänsterna och social- och hälso-tjänsterna och låta den genomsyra landskapets övriga planering.

24 §. *Hur landskapet ordnar integrationsfrämjande tjänster.* Enligt förslaget till 1 mom. ska landskapet se till att integrationsfrämjande tjänster ordnas och produceras som en del av tillväxttjänsterna och social- och hälso-tjänsterna inom landets organiseringsansvar och vid behov som andra integrationsfrämjande tjänster inom ramen för tillgängliga anslag, så att den till innehåll och omfattning är sådan som invandrarnas behov i landskapet förutsätter. Landskapet ska se till att dess tjänster även lämpar sig för invandrare.

Den föreslagna paragrafen gäller landskapets egna integrationsfrämjande tjänster och den preciserar 8 § som gäller alla myndigheter som ordnar integrationsfrämjande tjänster. Bestämmelser om samordning av tjänsterna finns i 22 §. Bestämmelsen preciserar olika myndigheters skyldighet att ta hänsyn till invandrarbefolkningen när tjänster ordnas. Landskapets ska särskilt beakta att de invandrare som behöver integrationsfrämjande tjänster är heterogena och att servicekedjorna och tjänstehelheterna är möjliga och tillgängliga för alla som flyttar till Finland på olika grunder samt för invandrare som har särskilda behov. Landskapet ska också se till att de tjänster där den har organiseringsansvar håller hög kvalitet, motsvarar invandrarnas behov tidsmässigt och kvantitativt och får genomslag.

Enligt 2 mom. får landskapets integrationsfrämjande tjänster också ordnas i samarbete mellan landskapen. Det kan bli aktuellt att ordna tjänster i samarbete framför allt när det med tanke på invandrarbefolkningens storlek och fördelning är effektivare och svarar bättre på invandrarnas behov om tjänsterna ordnas i samarbete.

25 §. *Landskapets övriga integrationsfrämjande uppgifter.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om landskapets andra uppgifter än de som anges i 23 och 24 § för att främja invandrarnas integration. Landskapet ansvarar inom sitt verksamhetsområde för stöd och rådgivning till kommunerna för att främja integration samt för rådgivning och stöd till de tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar och till landskapets övriga integrationsfrämjande tjänster.

Som ett led i främjande av integration och goda befolkningsrelationer ska landskapet främja dialog och samarbete mellan invandrare, etniska minoriteter, myndigheter, politiska partier och frivilligorganisationer. Dialogen mellan olika befolkningsgrupper kan främjas till exempel genom stöd för invandrarnas egna aktiva roll och deltagande i det finländska samhället samt genom stöd för invandrarnas organisationsverksamhet.

26 §. *Samarbetsgrupp för invandrar- och integreringsfrågor.* I paragrafen föreskrivs om den samarbetsgrupp för invandrar- och integreringsfrågor som kan tillsättas av ett eller flera landskap tillsammans. Enligt paragrafen ska en samarbetsgrupp tillsättas, om det inte av grundad anledning anses onödigt. Den samarbetsgrupp som avses i paragrafen kompletterar landskapets samarbetsgrupp enligt 9 § i lagförslaget som gäller regionutveckling och tillväxttjänster. Det kan vara onödigt att tillsätta en särskild samarbetsgrupp för invandrar- och integreringsfrågor, om ärenden som gäller integrering och invandring behandlas tillräckligt i samarbetsgruppen för regionutveckling eller om antalet invandrare är verkligt litet i landskapet.

Samarbetsgruppen har till uppgift att stödja utvecklingen, planeringen och genomförandet av integreringen i landskapet, samordningen av integreringen med främjande och annan plane-

ring av regionutvecklingen, livskraften och internationaliseringen samt välfärden och hälsan i landskapet samt arbetet för att främja likabehandling och goda befolkningsrelationer i landskapet. Den ska också stödja arbetet med likabehandling och goda befolkningsrelationer i landskapet. Samarbetsgruppen kan även ha andra uppgifter i anslutning till invandring, exempelvis att inkludera invandringen av studerande, arbetstagare och experter i utvecklingen och planeringen av regionens tillväxt, internationalisering och livskraft och att svara på behovet av kompetent arbetskraft. Förutom landskapets myndigheter kan samarbetsgruppen ha företrädare för Folkpensionsanstalten, statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, kommunerna, läroanstalterna, näringslivet och frivilligorganisationer i landskapet samt andra aktörer som arbetar med regionala invandrarfrågor. Såsom konstaterats ovan spelar många organisationer, sammanslutningar, näringslivsföreträdare och andra aktörer en viktig roll för att främja invandrarnas integration, sysselsättning och välfärd samt delaktighet i samhället och samhörighet.

I enlighet med statsrådets förordning om delegationen för etniska relationer (771/2015) har det utöver den riksomfattande delegationen inrättats sju regionala delegationer för etniska relationer. De regionala delegationernas verksamhet omfattar flera NTM-centralers område så att alla NTM-centraler deltar i verksamheten inom någon regional delegation. Samarbetsgruppen för invandrar- och integreringsfrågor och delegationen för etniska relationer ska vid behov samarbeta eller så kan de bilda en förhandlingsorganisation, om flera landskap tillsätter en gemensam samarbetsgrupp.

27 §. Landskapets egenkontroll. I paragrafen finns bestämmelser om landskapets egenkontroll. Enligt 1 mom. ska landskapet utarbeta ett program för egenkontroll i fråga om de integrationsfrämjande tjänster och uppgifter som omfattas av landskapets organiseringsansvar. Med egenkontroll avses ett arrangemang för att säkerställa att integrationsfrämjande tjänster ordnas på det sätt som lagstiftningen förutsätter. Dess syfte är också att säkerställa att landskapets verksamhet och de tjänster som det ordnar är systematiska. Programmet ska också ange hur produktion, tillgång och kvalitet i fråga om de integrationsfrämjande tjänsterna och kundernas likabehandling ska säkerställas oberoende av om en tjänst produceras av landskapet eller en tjänsteproducent. Det ska dessutom anges hur produktionen, kvaliteten och likabehandlingen i fråga om de integrationsfrämjande tjänsterna ska övervakas och hur brister ska åtgärdas.

Enligt förslaget till 2 mom. får det genom förordning av statsrådet vid behov utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av programmet för egenkontroll och om en plan för främjande av kvalitetsledning och effektivitet som ska ingå i programmet.

4 kap. **Integrationsfrämjande i kommunen**

28 §. Planering och utveckling av integrationsfrämjandet i kommunen. Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen har kommunen det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för planeringen, utvecklingen och uppföljningen av invandrarnas integrering när det gäller de tjänster och andra åtgärder som hör till kommunens uppgifter. Den föreslagna paragrafen motsvarar i princip 30 § i den gällande lagen. Kommunens samordningsansvar för integrationsfrämjande tjänster innebär att kommunens basservice samt särskilda integrationsfrämjande tjänster samordnas, så att kommunens integrationsfrämjande tjänster är högklassiga och effektiva och ges i rätt tid med tanke på invandrarnas behov och motsvarar dem tillräckligt. Olika aktörer ska samordna sina tjänster innehållsmässigt, ekonomiskt och tidsmässigt. Dessutom ska kommunen utveckla integreringen genom sektorsövergripande samarbete. I det sektorsövergripande samarbetet deltar till exempel kommunen, producenter av landskapens integrationstjänster, polisen och övriga myndigheter samt organisationer, föreningar och sammanslutningar som ordnar integrationsfrämjande tjänster liksom företag och det övriga näringslivet.

RP 96/2018 rd

Enligt det föreslagna 2 mom. ska kommunen vid planering, utveckling och uppföljning av integrationsfrämjandet ställa upp mål för invandrarnas delaktighet, utbildning, sysselsättning, välfärd, hälsa, jämställdhet och likabehandling samt för främjande av goda befolkningsrelationer samt fastställa åtgärder och uppföljning som stöder målen och de instanser som ansvarar för dessa.

Kommunen ska i sin planering beakta de riksomfattande målen för integreringen och målen på landskapsnivå för integreringen samt främjandet av kommunens livskraft. Med detta avses den riksomfattande planeringen av integreringen enligt 31 och 32 § i lagen. I enlighet med 31 § svarar arbets- och näringsministeriet för den riksomfattande utvecklingen och planeringen av integreringen och enligt 32 § uppställer de ministerier som är centrala med avseende på integreringen i statens program för integrering för sina respektive förvaltningsområden och som en del av planeringen av verksamheten och ekonomin inom förvaltningsområdet de mål och åtgärder för utveckling av integreringen som ska ingå i statens program.

Dessutom ska kommunen på förhand bedöma samt beakta hur besluten påverkar olika grupper av invandrare, i synnerhet invandrare som står utanför arbetskraften samt barn och unga. Kommunernas befolkningsstruktur är mycket varierande och i en del kommuner har man redan bedrivit invandrings- och integreringspolitik i flera år, medan andra kommuner har tagit emot sina första invandrare eller så har antalet invandrare i dem ökat först under de senaste åren. Också kommunens resurser och dess kunskaper om invandring och integrering samt invandrarnas servicebehov i kommunen har styrt utvecklingen av integrationsfrämjande tjänster. Kommunen ska följa integreringen i enlighet med gällande lag och genom förslaget är avsikten att stärka denna skyldighet genom att koppla uppföljningen till uppställandet av mål och åtgärder.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska planeringen och utvecklingen av kommunens integrationsfrämjande beaktas när den kommunstrategi som avses i 37 § i kommunallagen (410/2015) och den budget och ekonomiplan som avses i 110 § i den lagen utarbetas. Enligt 37 § i kommunallagen ska kommunen ha en kommunstrategi, i vilken fullmäktige beslutar om de långsiktiga målen för kommunens verksamhet och ekonomi. I kommunstrategin ska hänsyn tas till bland annat främjandet av kommuninvånarnas välfärd, ordnandet och produktionen av tjänster, personalpolitiken, kommuninvånarnas möjligheter att delta och påverka, utvecklandet av livsmiljöns och områdets livskraft. Kommunstrategin ska grunda sig på en bedömning av nuläget i kommunen samt av framtida förändringar i omvärlden och deras inverkan på fullgörandet av kommunens uppgifter. I kommunstrategin ska det också anges hur genomförandet av strategin utvärderas och följs upp. Enligt detaljmotiveringen som gäller kommunstrategin är syftet med paragrafen om en kommunstrategi att stärka styrningen av kommunens verksamhet som helhet och tätare sammanfoga kommunens strategiska och ekonomiska planering. I motiveringen konstateras dessutom att ett av syftena med paragrafen om kommunstrategin är att det ska vara möjligt för kommunen att endast göra upp en strategi, som i så stor utsträckning som möjligt också innehåller de planer som förutsätts i speciallagstiftningen.

I 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs att när en kommun främjar kommuninvånarnas välfärd i enlighet med 1 § i kommunallagen ska den bevaka kommuninvånarnas levnadsförhållanden, välfärd och hälsa och de faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp. En rapport om kommuninvånarnas välfärd och hälsa och om de åtgärder som har vidtagits ska varje år lämnas till kommunfullmäktige. Dessutom ska en välfärdsberättelse tas fram för kommunfullmäktige en gång per fullmäktigeperiod. Kommunerna ska i sin strategiska planering sätta upp mål för främjandet av välfärd och hälsa. De ska vidare fastställa åtgärder som stöder målen. De konsekvenser som besluten har för människors välfärd och hälsa ska bedömas i förväg och beaktas vid beslutsfattandet inom kommunens olika verksamhetsområden. De kommunala verksamhetsområdena ska samarbeta

med varandra för att främja välfärd och hälsa. Dessutom ska kommunen utse ansvariga för främjandet av välfärd och hälsa och samarbeta med landskapet samt andra offentliga aktörer som är verksamma i kommunen samt privata företag och allmännyttiga samfund.

För att främja integreringen på bred basis ska det i kommunstrategin kunna uppställas som mål att invandrarinvånare ska beaktas inom kommunstrategins och välfärdsberättelsens olika delområden, inklusive främjandet av invandrarnas välfärd och hälsa och utvecklingen av kommunens livskraft. Målet ska kunna främjas till exempel genom att man utvecklar en varierande stads- och servicestruktur, uppmuntrar att invandrarna tas med som en resurs som gör den verksamhet som bedrivs av kommunen och företagen på dess område, det övriga näringslivet och sammanslutningarna mer varierande, erbjuder lämpliga lokaler för den verksamhet som stöder integrationen samt förhindrar att invandrarna segregeras i egna bostadsområden. Delaktiga invandrare som känner samhörighet med samhället främjar dialogen mellan kommunens olika befolkningsgrupper och deras välfärd. Samtidigt borde utvecklingstjänsterna för kommunens näringsliv aktivt utnyttja den växande invandringen för tillväxt och internationalisering och innovativ verksamhet i företagen på kommunens område. Invandring, mångfald och internationell kompetens spelar en allt större roll för att utveckla regioners och kommuners livskraft, och genom att knyta internationella experter till näringslivets tillväxt- och internationaliseringstjänster kan man avsevärt främja regioners och kommuners konkurrenskraft och attraktionskraft för olika typer av företags- och innovationsverksamhet.

Enligt 4 mom. ska kommunen eller flera kommuner tillsammans för att främja planeringen och utvecklingen av integreringen och för att stärka det sektorsövergripande samarbetet göra upp ett kommunalt program för integrering som kompletterar kommunstrategin och kommunens budget och ekonomiplan, om det inte av grundad anledning är onödigt att utarbeta ett sådant program. Programmet ska inte behöva utarbetas, om planeringen och utvecklingen av integreringen, kommunens invandrabefolknings behov och främjandet av dess välfärd och hälsa samt utvecklandet och utnyttjandet av dess kompetens som drivkraft för livskraft och internationalisering beaktas tillräckligt i kommunstrategin. Integreringsprogrammet är ett centralt redskap som kan påverka innehållet i integreringen och komplettera kommunstrategin. Alla invandrare som bor på kommunens område ska beaktas i integreringsprogrammet oberoende av orsaken till vistelsen. Integreringsprogrammet kan utarbetas för en kommun eller för en region.

Det allmänna målet med paragrafen är att planeringen av integrationen ska införlivas med planeringen och utvecklingen i kommunens olika sektorer. I kommunstrategin eller det separata integreringsprogrammet ska det för utvecklandet av integreringen finnas en plan för hur kommunens olika tjänster ska genomföras anpassade för invandrarna, en behovsanalys och plan för särskilda tjänster som främjar och stöder integrationen, främjande av barn och ungas integration samt främjande av integration, delaktighet och välfärd hos grupper som står utanför arbetskraften, till exempel föräldrar som sköter barn hemma, äldre, personer med funktionsnedsättning och personer som inte är läs- och skrivkunniga. Likaså bör man för att trygga samordningen av integreringen utse en kommunal myndighet som ansvarar för samordningen samt ansvariga för de olika integrationsfrämjande tjänsterna, och kommunens olika sektorer och de övriga integreringsaktörerna ska känna till dem. Att ansvariga och kommunala aktörer som ansvarar för olika verksamhetsformer bestäms effektiviserar också planeringen och administreringen av integreringen i kommunerna samt förbättrar vägledningen och hänvisandet av invandrarna till ändamålsenliga kommunala tjänster. I utvecklingen borde dessutom ingå en plan för att främja goda etniska relationer och dialog mellan olika kulturer samt en plan för uppföljning av integreringen. Framför allt att främja integrationen för dem som står utanför arbetskraften är en viktig uppgift för kommunen. Likaså ska kommunen beakta främjandet av invandrarnas välfärd och hälsa samt hur invandrarnas internationella kompetens och nätverk gagnar främjandet av kommunens livskraft samt tillväxt och mångfald i näringslivet.

Till följd av social- och hälsovårds- samt landskapsreformen sker förändringar i kommunernas roll och uppgiftsfält, och de ska beaktas i planeringen av kommunens integrationsfrämjande. I och med reformerna är det inte längre kommunernas lagstadgade uppgift att ordna social- och hälso-tjänster. Kommunerna svarar emellertid även i fortsättningen i enlighet med principerna i den nuvarande lagstiftningen för skötseln och främjandet av sysselsättningen samt främjandet av kompetens och bildning samt välfärd och hälsa, för idrotts- och motions-, kultur- och andra fritidstjänster, ungdomsverksamheten, den lokala näringspolitiken, markanvändningen, byggandet och stadsplaneringen och största delen av bostadspolitiken.

Det vore bra att stärka i synnerhet invandrarnas och organisationernas delaktighet i planeringen och utvecklingen av integrationsfrämjande till exempel genom att begära yttranden eller ordna samråd. Invandrarnas deltagande i planeringen, genomförandet och uppföljningen av mål och åtgärder som gäller integrering stöder deras integration i synnerhet på lokal nivå. Ett mål för samrådet är också att på bred basis få olika samhällsaktörer att delta i partnerskap kring integrering. Frivilligorganisationer samt arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer kan på ett betydande sätt påverka ordnandet av åtgärder och främjandet av goda etniska relationer i kommunen. Också lokala företagare och arbetsgivare borde fås med. Ungdomslagens 24 § förpliktar kommunerna att höra de unga i ärenden som gäller dem. Även minderåriga invandrare har rätt att delta och påverka i frågor som berör dem i sin hemkommun i motsvarighet till sin utvecklingsnivå. Sålunda borde även barns och ungdomars åsikter utredas lokalt vid planeringen och utvecklingen av integrationsfrämjande. Det är inte tillräckligt att begära yttrande av eller ordna samråd endast för vuxna, utan i det sektorsövergripande samarbetet borde man också beakta sådana forum via vilka man når barn och ungdomar, såsom skolor och elektroniska kanaler.

Enligt 5 mom. ska planeringen och utvecklingen av integreringen i kommunen samordnas med landskapets planering på det sätt som anges i 23 §. Enligt den bestämmelsen ska landskapet på grund av att integreringen är sektorsövergripande utveckla integrationen genom sektorsövergripande samarbete och i synnerhet samordningen med kommunerna inom dess område är viktigt för uppkomsten av en regional helhetssyn. Landskapets och kommunens planering av integrationsfrämjande ska samordnas med planeringen av framför allt tillväxttjänsterna, social- och hälsovårdstjänsterna samt främjandet av regionutveckling, välfärd, hälsa och säkerhet. En metod för samordning enligt 14 § i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster kan vara att utnyttja alliansmodellen för tjänstanordnarna (landskapet, kommunerna) och tjänsteproducenterna.

I verksamhetsmodellen avtalar landskapet om användning av alliansmodellen med kommunerna inom landskapets område. Landskapet och de kommuner som vill vara med i alliansen upphandlar i enlighet med 21 § i upphandlingslagen gemensamt de tjänsteproducenter som tas med. Landskapet och kommunen kan också avtala om vilken av deras egen tjänsteproduktion som tas med i alliansen såsom produktion som parterna sköter själva. Parter i alliansprojektet skulle vara landskapet, kommunerna samt privata sektorns och tredje sektorns tjänsteproducenter, som planerar och genomför projektet tillsammans.

Med stöd av 6 mom. ska kommunen se till att den egna personalen är så välutbildad och välinsatt i invandrar- och integreringsfrågor som möjligt, och att den kan identifiera bland annat invandrades särskilda behov och hänvisa dem till tjänster som motsvarar deras behov. Det krävs kunnig personal för att främja integrationen på ett sätt som motsvarar olika invandrargruppers behov och för att låta integreringen genomsyra kommunens samtliga tjänster.

29 §. Ordnanande av kommunala integrationsfrämjande tjänster. Enligt 1 mom. ska kommunen se till att dess integrationsfrämjande tjänster ordnas som en del av kommunens basservice och som andra integrationsfrämjande tjänster inom ramen för tillgängliga anslag så att de till inne-

håll och omfattning är sådana som invandrarnas servicebehov i kommunen förutsätter. Invandrarbefolkningens behov och integrationsfrämjande ska beaktas i den allmänna planeringen och uppföljningen av tjänsterna inom kommunens olika sektorer, såsom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, utbildning, sysselsättning, boende, bildning, kultur, motion och idrott samt ungdomsverksamhet, samt i själva verksamheten. Basservicen kompletteras vid behov med särskilda integrationsfrämjande åtgärder och tjänster för invandrarna, som i hög grad hänför sig till språkutbildning och annan utbildning samt vägledning och rådgivning. Kommunen ska dessutom se till att dess tjänster även lämpar sig för invandrare. När integration och goda befolkningsrelationer genomsyrar olika sektorer främjar det integration och preciserar alla myndigheters skyldighet att beakta invandrarbefolkningen när de ordnar tjänster.

Det är ytterst väsentligt ur integrationssynpunkt att man drar försorg om den grundläggande utbildningen och annan utbildning för barn och unga. Invandrarungas språkkunskaper varierar och ungdomar som behärskar de inhemska språken dåligt löper större risk att bli utanför utbildning och arbetsmarknad än unga bland majoritetsbefolkningen. Det är också vanligare att invandrarunga avbryter grundskolan, yrkesstudier och gymnasium än unga bland majoritetsbefolkningen. Detta gäller särskilt barn och unga som flyttat till Finland i grundskoleåldern eller som redan har passerat denna ålder när de anländer. Den förlängning av de frivilliga studierna som genomfördes 2016 för att denna grupp ska kunna slutföra den grundläggande utbildningen främjar möjligheterna att få avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen och således gå vidare till fortsatta studier.

En väsentlig målgrupp för kommunens integreringsåtgärder är också andra som står utanför arbetskraften, såsom föräldrar som sköter sina barn hemma, äldre eller långtidssjuka, som ofta stannar hemma och således står utanför de integrationsfrämjande tjänsterna. Kommunen borde se till att det på dess område ordnas kurser och annan utbildning på olika nivåer som främjar språkkunskaper och integration och som stöder möjligheterna för invandrare som står utanför arbetskraften att studera finska eller svenska och det finländska samhällets funktion oberoende av livssituation. Till exempel är invandrarutbildningen inom det fria bildningsarbetet och den möjlighet till barndagvård som erbjuds under tiden för den en betydelsefull utbildningsväg för många invandrare som sköter barn hemma. När hemmaföräldrarna omfattas av integrationsplanerna och utbildningen öppnas en möjlighet att ge föräldrarna information om det finländska systemet för småbarnspedagogik samt småbarnspedagogikens möjligheter att stödja barnens uppväxt och utveckling.

Dessutom ska kommunen särskilt beakta det eventuella behovet av särskilt stöd och tjänsterna för särskilt stöd bland dem som fått internationellt skydd och deras familjemedlemmar. Kommunen ska också se till att det i kommunen utses ansvariga som sköter om de integreringstjänster som avses i 2 kap., inklusive kommunens uppgifter vid utarbetandet av den inledande kartläggningen och integrationsplanen för invandrare.

Enligt det föreslagna 2 mom. får kommunens integrationsfrämjande tjänster också ordnas i samarbete mellan kommunerna. Det kan bli aktuellt att ordna tjänster i samarbete framför allt när det med tanke på invandrarbefolkningens storlek och fördelning är effektivare och svarar bättre på invandrarnas behov om tjänsterna ordnas i samarbete mellan kommuner.

30 §. Kommunal samarbetsgrupp för invandring och integrering. En kommun eller flera kommuner tillsammans kan tillsätta en sektorsövergripande samarbetsgrupp på lokal nivå för att utveckla planeringen och genomförandet av invandringen och integreringen i kommunen och för att främja goda befolkningsrelationer. Samarbetsgruppen har till uppgift att stödja utvecklingen, planeringen och genomförandet av integreringen i kommunen, samordningen av integreringen med annan kommunal planering samt arbetet för att främja likabehandling och goda befolkningsrelationer i kommunen. Samarbetsgruppen kan även ha andra uppgifter i an-

kommunerna i sin egen planering ska beakta de riksomfattande målen för integreringen. Framför allt kommer statens program för integrering att vara ett redskap som styr landskapens och kommunernas planering. I lagen om regionutveckling och tillväxttjänster kopplas planeringen, utvecklingen och uppföljningen av integreringen i landskapen samman med regionutvecklingen och uppföljningen av tillväxttjänsterna, vilket bidrar till att integreringen beaktas i landskapets planering och uppföljning.

Statens program för integrering ska utarbetas genom sektorsövergripande samarbete. Representanter för landskapen och kommunerna kan på arbets- och näringsministeriets initiativ delta i arbetet med att utarbeta statens program för integrering. Genom bestämmelsen främjas samordningen av planeringen och utvecklingen av integreringen på riks-, landskaps- och kommunnivå.

33 §. *Samarbetsorgan mellan ministerierna.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs att för att främja samarbetet kring och informationen om integrering mellan ministerierna samt samordna åtgärderna stöds arbets- och näringsministeriet av ett samarbetsorgan som består av representanter för de ministerier som är centrala med avseende på integreringen. Samarbetsorganet ska också bistå arbets- och näringsministeriet vid beredningen av programmet för integrering genom att samla in, bedöma och analysera information i syfte att utveckla integreringen av invandrare. Samarbetsorganet ska lägga fram de olika förvaltningsområdenas riktlinjer och utvecklingsförslag som gäller integrering för gemensam behandling. Medlemmarna i samarbetsorganet borde vara höga tjänstemän från de olika ministerierna, för att organets verksamhet ska ge effekt. Paragrafen motsvarar den gällande bestämmelsen.

34 §. *Uppföljning av tillgången till tjänster och kostnadsutvecklingen.* Enligt paragrafen ska arbets- och näringsministeriet tillsammans med andra centrala ministerier övervaka att alla berörda har lika tillgång till de integrationsfrämjande tjänster som hör till landskapets organiseringsansvar och att nivån på finansieringen är tillräcklig på riksomfattande nivå och i de enskilda landskapen. Ministeriet kan vid behov begära att ett eller flera landskap kommer med en redogörelse som behandlar behovet av integrationsfrämjande tjänster, den faktiska och uppskattade framtida utvecklingen av deras tillgång och kvalitet i landskapet och de ingående kommunerna. Ministeriet kan också begära att landskapet i redogörelsen uppskattar vilka åtgärder som är nödvändiga i landskapet med tanke på kostnadshanteringen och eventuella andra åtgärder som lika tillgång till tjänster och tjänsternas kvalitet kan tryggas med genom statlig finansiering och annan inkomstfinansiering.

Paragrafens syfte är att säkerställa att arbets- och näringsministeriet får tillräckligt med information så att det kan verifiera finansieringen för främjandet av integrationen av invandrare som en del av det anslag som anvisats landskapet som statsandel. Paragrafen ger inte arbets- och näringsministeriet befogenheter att ingripa i hur landskapet fördelar finansieringen med allmän täckning. Arbets- och näringsministeriet ska dock känna till hur integrationstjänsterna har finansierats i landskapen som en del av integrations-, tillväxt- och social- och hälsovårdstjänsterna. Annars har ministeriet inte någon helhetsbild av de resurser som använts för integrationstjänster och det är inte möjligt att på riksnivå utvärdera tjänsternas genomslagskraft och effektivitet tillräckligt. Med hjälp av uppföljningen kan man också föra fram sådana skillnader i landskapens användning av finansieringen som kan inverka på lika tillgång till integrationsfrämjande tjänster för invandrare.

35 §. *Statens tillstånds- och tillsynsmyndighets uppgifter.* Enligt förslaget till lag om Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet är myndigheten en sektorsövergripande statlig förvaltningsmyndighet som genom sin verksamhet i regionerna ska trygga de grundläggande rättigheterna och rättssäkerheten och bevaka allmänintresset genom att sköta verkställighets-, styrnings- och tillsynsuppgifter som avser efterlevnaden av lagstiftningen. Myndighetens ansvarsområde

ska enligt förslaget vara hela landet, om inte något annat föreskrivs. De uppgifter som omfattas av myndighetens verksamhetsidé bestäms enligt speciallagstiftning, vilket innebär att myndigheten svarar för uppgifterna och därmed för bevakning av allmänintresset endast enligt vad som särskilt föreskrivs i lag. Avsikten med myndighetens styrning och tillsyn är att proaktivt, interaktivt och jämlikt säkerställa kundernas rättigheter inom de sektorer som är föremål för tillsynen samt att se till att serviceproducenternas skyldigheter fullgörs.

Enligt den föreslagna paragrafen svarar Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet för planeringen, styrningen och tillsynen av de integrationsfrämjande tjänsterna för invandrare inom sitt verksamhetsområde och sörjer för att invandrarnas behov beaktas vid planeringen och anordnandet av andra åtgärder och tjänster som hör till myndighetens verksamhetsområde.

Till myndighetens verksamhetsområde ska särskilt höra att övervaka landskapet när det ordnar boende för minderåriga som anlant utan vårdnadshavare. Enligt det föreslagna 2 mom. utövar Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet tillsyn över de i 50 § avsedda familjegrupperna och andra boendeenheters verksamhet. På den tillsynen tillämpas 4 kap. 23–27 §, 5 kap. 31 § och 6 kap. 32, 33 och 35 § i lagen om produktion av social- och hälsojourer (/). I 4 kap. 23 § i lagen om produktion av social- och hälsojourer föreskrivs det om allmänna principer för styrning och tillsyn, i 24 § om samarbete mellan myndigheter, i 25 § om inspektionsrätt, i 26 § om administrativ styrning och uppmaning och i 27 § om föreskrifter och tvångsmedel. I 5 kap. 31 § föreskrivs om verkställighet. I 6 kap. 32 § föreskrivs det om rätt till information, i 33 § om utlämnande av uppgifter och i 35 § om handräckning.

Enligt 3 mom. ska Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet samarbeta med landskapet när den sköter sina uppgifter enligt denna lag.

6 kap. Anvisande till kommuner

36 §. *Riksomfattande mål och åtgärder för anvisande av invandrare till kommuner.* Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen fastställs de riksomfattande målen och prioriteringarna för anvisande till kommuner (riksomfattande planering av anvisande till kommuner) av personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. som en del av det regionutvecklingsbeslut som avses i 10 § i förslaget till lag om regionutveckling och tillväxttjänster. Genom beslutet fastställs sambandet mellan anvisandet till kommuner och regionutvecklingen. Det är meningen att regionutvecklingsbeslutet och de ingående riksomfattande målen och prioriteringarna för kommunen ska beredas tvärsektorielt med olika ministerier. Målen i regionutvecklingsbeslutet och i det statliga integreringsprogram som avses i 32 § ska samordnas. Arbets- och näringsministeriet ska påbörja arbetet med de till regionutvecklingsbeslutet kopplade riksomfattande målen och prioriteringarna för anvisande till kommuner som en del av arbetet med att ta fram statens integreringsprogram när landet får en ny regering.

Enligt 2 mom. kan statsrådet vid behov precisera den riksomfattande planeringen av anvisande till kommuner som avses i 1 mom. genom att bestämma preciserande mål och prioriteringar för att säkerställa en på riksnivå jämnt fördelad och smidig flyttning till kommunerna för personer som avses i 2 § 2 och 3 mom.

Enligt 3 mom. ska arbets- och näringsministeriet bereda den riksomfattande planeringen av anvisande till kommuner enligt 1 och 2 mom. vid behov i samarbete med de ministerier och landskap som är centrala när det gäller anvisande till kommuner. Kommunerna ska höras i behövlig omfattning i samband med beredningen. Utgångspunkten för de riksomfattande målen och prioriteringarna ska bland annat vara uppföljningsuppgifter om sysselsättning, arbetskraft, utbildningsplatser, bostäder och integrationsfrämjande tjänster i de olika landskapen samt deras inverkan på möjligheterna att tillgodose olika gruppers servicebehov. Vid beredningen av

kande av befolkningsunderlaget i regionen samt till utnyttjande av invandrarnas kompetenspotential. För minderåriga som anlänt till landet som asylsökande och som beviljats uppehållstillstånd ordnas omvårdnad, omsorg och fostran på det sätt som anges i 8 kap. i denna lag.

38 §. Anvisande till kommuner. Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen är det landskapet som bär huvudansvaret för anvisande till kommuner av personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. En sådan person kan också anvisas till en kommun av en förläggning, om det är ändamålsenligt med tanke på anvisandet eller för den personen själv. Det kan vara ändamålsenligt med anvisande till en kommun av en förläggning för att göra överföringen till kommunen smidigare till exempel i landskap där det finns många förläggningsplatser eller antalet asylsökande ökar snabbt. En snabbare överföring till kommunen sänker kostnaderna för mottagande av asylsökande och integrationen inleds snabbare. Avsikten med anvisande till kommuner är att de som fått uppehållstillstånd så snabbt som möjligt ska kunna använda sig av kommunala tjänster och andra integreringstjänster som de har rätt till enligt denna lag. Den som fått uppehållstillstånd kan också flytta över till kommunen självständigt utan landskapets eller förläggningens hjälp. I så fall ordnar han eller hon själv med bostad och flytt.

Målet med den föreslagna paragrafen är ett kontrollerat och metodiskt anvisande till kommuner i fråga om personer som fått internationellt skydd och andra som avses i 2 § 2 och 3 mom. i denna lag. Enligt den gällande integrationslagen kan en kommun ingå avtal med NTM-centralen om anvisande av sådana personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. till kommunen, men NTM-centralen har för anvisandet till kommunerna inget operativt ansvar som grundar sig på lag. Jämfört med nuläget kommer anvisandet till kommuner av asylsökande som fått uppehållstillstånd därmed att vara en delvis ny uppgift för landskapen.

Migrationsverket har gett förläggningarna anvisningar om förfarandet för överföring till kommuner. Verksamhetsmodellen började tillämpas 2010 till följd av det exceptionellt stora antalet asylsökande 2009. Ursprungligen var det meningen att förfarandet skulle vara tillfälligt och bidra till att förkorta kön till kommunplatser. Det har emellertid inte funnits någon rättslig grund för en modell där förläggningarna bidrar till arbetet med att föra över asylsökande med uppehållstillstånd till kommuner. Genom det här förslaget ska förfarandet regleras genom lag.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen ska landskapet i samarbete med Migrationsverket ansvara för att de personer som tagits emot inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen anvisas till kommuner. Landskapet ska upprätta ett avtal för anvisande av flyktingar till kommuner enligt 37 § 2 mom. Migrationsverket ska för anvisandet av kvotflyktingar till kommuner dra nytta av en sådan anmälan från kommunen som baseras på ett i 37 § 2 mom. avsett avtal och som avser en kommunplats dit en kvotflykting kan anvisas. Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om anvisande till kommuner utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning får närmare bestämmelser utfärdas om landskapets och Migrationsverkets ansvar och förfaringssätt vid anvisande till kommuner i fall där överföringen från flyktingförläggningar till kommuner eller anvisandet av kvotflyktingar till kommuner inte sker kontrollerat och planenligt, t.ex. till följd av en snabb eller omfattande ökning i antalet asylsökande.

39 §. Uppgifter som gäller anvisande till kommuner. I den gällande integrationslagen föreskrivs om ett särskilt kommunanvisningsregister som förs av NTM-centralerna. NTM-centralerna förvaltar sina kommunanvisningsregister på olika sätt och i dem förs bland annat information om till vilken kommun personen har anvisats. För tillgången till uppgifterna finns inget riksomfattande register där de olika NTM-centralernas uppgifter uppdateras elektroniskt, vilket skulle svara mot dagens aktuella informationsbehov.

Enligt den föreslagna paragrafen ska de uppgifter som behövs för anvisandet till kommuner föras in i informationssystemet för utlänningsfrågor (UMA). Uppgifter som ska införas i fråga

om en person som anvisats till en kommun är ärendets nummer eller klientens nummer, namn, kön, födelsedatum, födelseort och födelseland, personbeteckning, utländskt personnummer eller någon annan utländsk beteckning för identifiering av invandraren, uppgifter om medborgarskap och om civilstånd och familjeförhållanden, om modersmål och språkkunskaper, utbildning, yrkesskicklighet och arbetslivserfarenhet. Informationssystemet för utlänningsfrågor utvecklas vid Migrationsverket. Största delen av de uppgifter som är viktiga med tanke på anvisandet till kommuner förs redan nu in i UMA-systemet och i fortsättningen förs också in uppgift om vilken kommun personen anvisats till och uppgift om tillgängliga kommunplatser.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska uppgifter som gäller anvisande till kommuner avföras när de inte längre behövs och senast fem år efter att den sista uppgiften om anvisande av en person har förts in. Arkivverket bestämmer om varaktig lagring av uppgifterna i enlighet med 8 § 3 mom. i arkivlagen (831/1994). I övrigt tillämpas vad som i 8 § 2 mom. i arkivlagen föreskrivs om förvaring av handlingar.

40 §. Användning av uppgifter om kommunanvisning. Rätt att använda de uppgifter som gäller kommunanvisning har enligt den föreslagna paragrafen Migrationsverket, förlaggeningen, landskapet, arbets- och näringsministeriet, Folkpensionsanstalten och kommunala myndigheter, om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av dessa aktörers invandringsrelaterade uppgifter enligt denna lag, utlänningslagen eller någon annan lag.

7 kap. **Ersättning för kostnader**

41 §. Ersättning från staten. Det föreslås att det i 7 kap. ska föreskrivas om ersättningen av kostnaderna för att ordna de tjänster som avses i denna lag. I den föreslagna 41 § finns en allmän bestämmelse om att kostnaderna för att ordna de tjänster som avses i lagen ska ersättas med statens medel. Staten ersätter inom ramen för statsbudgeten kommunerna och landskapen för kostnaderna för anordnandet av tjänsterna enligt vad som föreskrivs i detta kapitel. Enligt den gällande integrationslagen kan kommunen ersättas bland annat för specialkostnader inom social- och hälsovården, men i och med social- och hälsovårdsreformen som är under beredning överförs organiseringsansvaret för social- och hälsovården från kommunerna till landskapen och då kan man avstå från det nuvarande sättet att ersätta kommunerna för kostnader för social- och hälsovården. I enlighet med förslaget till lag om landskapens finansiering beviljas finansiering till landskapen för täckande av kostnaderna för de uppgifter för vilka de har organiseringsansvar. Den finansiering av kostnaderna för social- och hälsovården som enligt den gällande lagen ska betalas till kommunerna överförs till landskapens finansiering med allmän täckning i samband med reformen. Dessutom överförs en del av den kalkylerade ersättningen som betalas till kommunerna i enlighet med den gällande lagen till landskapens finansiering med allmän täckning.

I 2 mom. föreskrivs det allmänt att kostnaderna ersätts enligt en kalkylmässig grund eller enligt de faktiska kostnaderna. I 42 § föreskrivs det närmare om den kalkylerade ersättningen för en i 2 § 2 eller 3 mom. avsedd person som flyttat till kommunen. Om ersättning för kommunens faktiska kostnader föreskrivs det separat i 43–45 §.

Enligt 3 mom. betalas ersättning från det att den första hemkommunen registrerades i befolkningsdatasystemet för den person vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas. Om den person vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas inte har uppehållstillstånd när han eller hon kommer till landet och sedan uppehållstillstånd beviljats inte kan få en hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994), betalas enligt 4 mom. ersättning dock från det att personen beviljades uppehållstillstånd. Det kan till exempel vara sådana personer som fått uppehållstillstånd enligt 51 eller 89 § i utlänningslagen.

42 §. *Kalkylerad ersättning till kommunen för den inledande kartläggningen samt för ordnande av inledande vägledning och rådgivning, tolkning och andra integrationsfrämjande tjänster.* Enligt 1 mom. betalas i fråga om de personer som avses i 2 § 2 eller 3 mom. till kommunen av statens medel kalkylerad ersättning för inledande kartläggningar, inledande vägledning och rådgivning, kostnader för tolkning och annat ordnande av integrationsfrämjande tjänster.

Till kommunen betalas av statens medel kalkylerad ersättning för kostnaderna för ordnande av verksamhet som stöder integration av flyktingar liksom för närvarande. Den kalkylerade ersättningen har de senaste åren betalats så att för en person som fyllt sju år betalas 2 300 euro per år och för en person som är under sju år betalas 6 845 euro per år. Genom landskaps- och social- och hälsovårdsreformerna överförs organiseringsansvaret för social- och hälso- och hälsovårdstjänster från kommunerna till landskapen. Till den del som integrationstjänsterna ordnas som en del av integrations-, social- och hälso- och tillväxttjänsterna inom landskapets organiseringsansvar ska de finansieras som en del av dessa tjänster på det sätt som föreskrivs i den föreslagna lagen om landskapens finansiering. Enligt uppskattning har 30 % av den kalkylerade ersättningen för en person som fyllt sju år och 5 % av ersättningen för en person under sju år gått till social- och hälsovårdstjänster. Till denna del övergår man från kalkylerad ersättning till landskapens finansiering med allmän täckning.

Enligt den gällande lagen kan kommunen ersättas för kostnaderna för tolkning som kommunen ordnat för personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. Enligt uppskattning har 70 % av kostnaderna för tolkning gällt tolkning inom social- och hälsovården och 30 % annan integrationsfrämjande tolkning, såsom utarbetande av en integrationsplan, vägledning i användningen av integrationsfrämjande tjänster den första tiden efter att en flykting kommit till landet, boendeardgivning och annan introduktion i kommunen samt samarbete mellan skolan eller småbarnspedagogiken och hemmet. För att förenkla ersättningsystemet och minska det administrativa arbetet läggs de graderade kostnaderna för tolkning till den kalkylerade ersättningen till den del de har uppskattats gälla annat än tolkning inom social- och hälsovården. Det uppskattade anslaget för tolkning inom social- och hälsovården överförs till landskapens finansiering med allmän täckning.

Enligt den gällande lagen betalas till kommunen kalkylerad ersättning för kostnader för anordnande av inledande kartläggning. Den kalkylerade ersättningen för anordnande av inledande kartläggning är 700 euro. Kommunerna har gjort rätt få inledande kartläggningar under lagens giltighetstid, de senaste åren endast drygt 400 inledande kartläggningar per år, för vilka de har ansökt om statlig ersättning med stöd av integrationslagen. För att förenkla ersättningsystemet och minska det administrativa arbetet läggs också de graderade kostnaderna för inledande kartläggning till den kalkylerade ersättningen för en person som fyllt sju år.

De kalkylerade ersättningarna ska i princip användas för anordnande av inledande vägledning och rådgivning, kommunens integrationsfrämjande tjänster, såsom anordnande av inledande kartläggning, annan integrationsstödande verksamhet samt kostnaderna för tolkning när integrationen framskrider. Den kalkylerade ersättningen täcker bland annat bildnings-, kultur- och fritidstjänster som verksamhet som stöder integrationen av dem som fått internationellt skydd, tjänster för barn och ungdomar, kompetens- och näringstjänster, tjänster för äldre och tjänster som främjar delaktighet samt åtgärder och tjänster i anslutning till främjande av hälsa och välfärd och förebyggande av rasism.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen betalas ersättning i tre år från det att den första hemkommunen registrerades i befolkningsdatasystemet för den person vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas. Om den person vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas inte har uppehållstillstånd när han eller hon kommer till landet och

sedan uppehållstillstånd beviljats inte kan få en hemkommun enligt lagen om hemkommun, ska ersättning betalas från det att personen beviljades uppehållstillstånd. I fråga om en person som har tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen betalas kalkylerad ersättning dock för fyra år. Ersättning kan inte betalas för längre tid än tre eller fyra år, även om myndigheterna förlänger integrationstiden för personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. till över tre eller fyra år. Eftersom lagen inte ska tillämpas på finska medborgare, ska inte heller kalkylerad ersättning betalas efter det att en person har blivit finsk medborgare. Kalkylerad ersättning kan betalas till kommunen utan särskild ansökan. I dessa avseenden ändras inte nuläget.

Enligt 3 mom. i den föreslagna paragrafen får närmare bestämmelser om grunderna för och utbetalningen av kalkylerad ersättning utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet föreskrivs om bland annat beloppet av den kalkylerade ersättningen samt att den betalas till kommunen utan särskild ansökan.

I enlighet med den gällande integrationslagen ska även kommunerna i landskapet Åland ersättas för kostnaderna för mottagningen av flyktingar. Kalkylerad ersättning ska även i fortsättningen betalas till kommunerna i landskapet Åland. Lagen om landskapens finansiering gäller dock inte landskapet Åland, varför propositionen har konsekvenser för finansieringen till landskapet Åland. Tills vidare finns det inga riktlinjer för hur man ska gå till väga för Ålands del när det gäller ersättningar för specialkostnaderna för social- och hälsovård samt kostnaderna för utkomststöd.

43 §. Ersättning för utkomststöd som kommunen finansierar. I paragrafen föreskrivs det om den ersättning som av statens medel ska betalas för kommunens kostnader för finansieringen av utbetalt utkomststöd till personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. Kostnaderna för utkomststöd till personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. ersätts i högst tre år.

44 §. Ersättning för beredskap att ta emot personer. Enligt det föreslagna 1 mom. kan kommunen få ersättning för nödvändiga kostnader orsakade av beredskap att ta emot personer som har tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen för högst tre månader innan personen anländer till Finland eller flyttar till kommunen när det inte gått att undvika att reservera bostad i förväg. Av grundad anledning kan kostnaderna ersättas för högst sex månader. En sådan anledning kan till exempel vara bostadssituationen i kommunen.

Enligt 49 § 1 mom. 3 punkten i den gällande lagen kan kommunen av särskilda skäl ersättas för övriga kostnader som kommunen orsakats. Enligt arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration (29.10.2013 TEM/2331/00.03.05.02/2013) kan sådana kostnader vara till exempel nödvändiga kostnader, till exempel hyror eller elräkningar eller nödvändiga möbleringskostnader, under väntetiden för bostäder som reserverats för personer som åtnjuter internationellt skydd, då man inte kunnat undvika att reservera en bostad innan personen eller familjen anländer till Finland eller flyttar till kommunen i fråga. Även om ersättningssystemet för specialkostnader enligt den gällande lagen förenklas, är den föreslagna bestämmelsen viktig särskilt för att säkra kvotflyktingars flyttning till kommunerna.

Enligt 2 mom. är en förutsättning för betalning av ersättning dessutom att landskapet och kommunen har avtalat om detta särskilt.

45 §. Ersättning för kostnader för tjänster och stödåtgärder till offer för människohandel. I paragrafen föreslås en specialbestämmelse om ersättning för kostnader för tjänster och stödåtgärder till offer för människohandel. Enligt det föreslagna 1 mom. får kommunen när det gäller offer för människohandel för högst tio år ersättning för kostnader som orsakas av åtgärder

och tjänster som ordnas på grund av särskilda behov som ett offer för människohandel har till följd av sin ställning som offer. Sådana åtgärder eller tjänster kan ordnas till exempel för att garantera personens säkerhet eller på grund av något annat särskilt behov som hänför sig till ställningen som offer. Jämfört med nuläget avstår man från de separata ersättningarna för specialkostnader som betalas för social- och hälsovårdstjänster, eftersom finansieringen av social- och hälsovården överförs till landskapens finansiering med allmän täckning i samband med reformen. Det föreslås att kostnaderna för tolkning blir en del av den kalkylerade ersättningen, varför kostnaderna för tolkning med stöd av denna paragraf kan ersättas endast om det till kommunen inte betalas kalkylerad ersättning för ett offer för människohandel.

Kommunen ska enligt 2 mom. begära ett utlåtande av föreståndaren för en förläggning som sörjer för hjälpen till offer för människohandel om huruvida de kostnader för vilka ersättning söks härrör från ordnandet av åtgärder och tjänster som beror på personens ställning som offer för människohandel. Hjälpen till offer för människohandel har koncentrerats till förläggningen i Joutseno. Enligt 3 mom. är en förutsättning för betalning av ersättning till kommunen dessutom att landskapet och kommunen har avtalat om detta särskilt.

46 §. Ersättning för ordnande av omvårdnad för minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare. Enligt den föreslagna paragrafen får landskapet ersättning för de kostnader som det orsakas av i 50–52 § avsedda tjänster som ordnats för minderåriga som anlänt till Finland utan vårdnadshavare. Kostnaderna ersätts för högst tio år. Det är fråga om kostnader för att ordna boende och stöd för barn och unga som bor i landet utan vårdnadshavare samt om tjänster som kan jämföras med eftervård inom barnskyddet för unga i åldern 18–20 år som anlänt till Finland utan vårdnadshavare, om servicebehovet i landskapet kräver detta.

Enligt 2 mom. är en förutsättning för betalning av ersättning till landskapet dessutom att landskapet och tillväxttjänstmyndigheten har avtalat om detta särskilt.

47 §. Arvode till företrädare och kostnader. Tillväxttjänstmyndigheten betalar på ansökan av statsmedel en företrädare som förordnats för ett barn arvode utifrån den tid som använts till företrädarens uppgifter och ersättning för kostnaderna för företrädandet, när företrädaren har förordnats med stöd av denna lag eller lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel och barnet har beviljats uppehållstillstånd. Närmare bestämmelser om grunderna för utbetalning av arvode, arvodets storlek, kostnader som ska ersättas och förfarandet vid utbetalning av arvode och om ersättning för kostnader utfärdas genom förordning av statsrådet.

48 §. Utbetalning av ersättning. Enligt paragrafen ska landskapet och kommunen ansöka om sådan ersättning som avses i denna lag för de kostnader som de orsakats genom en till tillväxttjänstmyndigheten riktad ansökan. Ersättning för kostnaderna ska sökas inom ett år från utgången av det kalenderår under vilket den verksamhet för vilken ersättning söks har ägt rum. Kostnaderna ersätts inte om ersättning söks senare än inom ett år. Enligt den gällande lagen ska ersättning för kostnaderna sökas inom två år från utgången av det kalenderår under vilket den verksamhet för vilken ersättning söks har ägt rum. Ett år kan betraktas som tillräcklig tid för att ansöka om ersättning, eftersom det förenklade ersättningssystemet gör att sådana kostnader som ska ersättas separat minskar avsevärt.

För att ersättning ska kunna betalas ska ansökan preciseras genom att de kostnader för vilka ersättning söks specificeras. Till ansökan om ersättning ska det också fogas verifikat över kostnaderna alltid när det är möjligt. Tillväxttjänstmyndigheten ska vid behov kunna företa granskningar för att säkerställa att kostnaderna är sanningsenliga, till exempel med hjälp av stickprov. Landskapen och kommunerna ska ersättas kostnaderna jämte mervärdesskatt, om de söker ersättning också för mervärdesskattens andel. Om ersättning söks för mervärdesskatten

ska landskapet och kommunen i sin ansökan förete en utredning om att tjänsten är momspliktig. I de fall där landskapet och kommunen redan har fått kalkylerad återbäring från staten för tjänstens momspliktiga andel, ska landskapet och kommunen dra av mervärdesskattens andel från sina kostnader innan ersättning söks. Bestämmelser om ändringssökande finns i 56 §.

Enligt 2 mom. kan den kalkylerade ersättningen betalas till kommunen också utan särskild ansökan. Betalningen av den kalkylerade ersättningen till kommunerna har i regel skett utan särskild ansökan sedan våren 2016. Utbetalningen av den kalkylerade ersättningen automatiserades vid arbets- och näringsministeriet genom utvecklingsarbete inom projektet LAKO-AUTO som finansierades med AMIF-medel under tiden 1.6.2015–31.3.2017. Inom projektet skapades en funktion i Migrationsverkets UMA-system som kopplar ihop klientuppgifterna för de personer som hör till betalningssystemet för ersättning enligt integrationslagen med uppgifterna om hemkommun i befolkningsdatasystemet och av dessa bildas ett förslag till betalning av kalkylerad ersättning. Utifrån detta betalar utvecklings- och förvaltningscentret KEHA numera kommunerna månatligen kalkylerad ersättning automatiskt utan någon särskild ansökan från kommunen. I fråga om de personer som omfattas av betalningarna, men vars uppgifter inte automatiskt registreras i systemen och som därmed inte kommer med på listan över de automatiska betalningsförslagen (till exempel personer med spärrmarkering i befolkningsdatasystemet), behandlas uppgifterna manuellt vid Migrationsverket. Därefter kan kommunen få också utbetalningarna för de här personerna automatiskt.

49 §. Skyldighet att betala tillbaka ersättning. I paragrafen föreskrivs om skyldighet att betala tillbaka ersättning som betalats till en kommun eller ett landskap. Tillväxttjänstmyndigheten kan enligt bestämmelsen bestämma att landskapet eller kommunen helt eller delvis ska betala tillbaka den ersättning som staten betalat, om felaktiga eller vilseledande uppgifter har getts för betalningen av ersättning eller om det i övrigt framgår att ersättningen har betalats utan grund. På det belopp som betalas tillbaka ska enligt 2 mom. en dröjsmålsränta betalas enligt den räntesats som bestäms i enlighet med 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). I 3 mom. föreskrivs att tillväxttjänstmyndigheten ska besluta om återbetalning av en ersättning som utan grund betalats till ett landskap eller en kommun senast det femte kalenderåret efter utgången av det år för vilket ersättningen betalats. Ändring i beslutet får sökas enligt vad som föreskrivs i 56 § i denna lag.

8 kap. **Bestämmelser om barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare**

50 §. Stöd för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare. I paragrafen föreskrivs om omvårdnad, omsorg och fostran för ett barn eller en ung person utan vårdnadshavare som har beviljats uppehållstillstånd efter att som minderårig ha ansökt om internationellt skydd i Finland.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska omvårdnad, omsorg och fostran för ett barn eller en ung person utan vårdnadshavare som har beviljats uppehållstillstånd efter att som minderårig ansökt om internationellt skydd i Finland eller som har tagits till Finland inom en flyktinkvot enligt 90 § i utlänningslagen ordnas i familjegrupphem, som familjevård eller som stödboende eller på något annat ändamålsenligt sätt. I bestämmelsen preciseras den nuvarande lagens bestämmelser, enligt vilka vården ordnas i familjegrupphem eller med hjälp av stödd familjeplacering eller på något annat ändamålsenligt sätt. Andra ändamålsenliga sätt möjliggör individuella boendelösningar, när det är förenligt med barnets bästa. I vissa fall kan barnets bästa vara att barnet också efter att det beviljats uppehållstillstånd bor kvar i den privata inkvartering där det bodde före beviljandet.

Med stöd av 2 mom. kan ett barn eller en ung person omfattas av stödåtgärder eller av tjänster som kan jämföras med eftervård inom barnskyddet tills han eller hon fyller 21 år. Skrivningen gör det möjligt att tillhandahålla stödåtgärder eller tjänster som kan jämföras med eftervård inom barnskyddet för 18–20-åringar som bor i landet utan vårdnadshavare och som bedöms vara i behov av stöd. Syftet med tjänsterna är att stödja den ungas självständighetsprocess med hänsyn till hans eller hennes individuella behov och livssituation. Kostnaderna för tjänsterna ersätts enligt 46 § för högst tio år.

Enligt 76 § i barnskyddslagen ska eftervård ordnas utifrån barnets eller den unga personens behov av stöd och med beaktande av klientplanen. Enligt lagens förarbeten kan eftervård omfatta vilka social- eller hälsovårdstjänster som helst. Under eftervårdstiden bör den unga personen garanteras åtminstone en stödjande vuxenrelation. Stödet kan vara till exempel en vuxen från den plats där den unga personen bodde tidigare, en stödperson, en socialarbetare eller en familjearbetare. I eftervården ingår också att den unga personen får stöd med att placera sig i utbildning och arbetslivet.

Också ordnande av den unga personens boende är en viktig del av eftervården. När man bedömer boendevalternativen bör man beakta vilken slags och hur mycket eftervård som den unga personen behöver. Boendevalternativ som kan komma i fråga beroende på den unga personens behov av stöd är till exempel boende i en stödbostad, som besöks av en arbetstagarregelbundet eller vid behov, eller något annat stödboende eller till exempel egen hyresbostad. När eftervården avslutas ska socialarbetaren vid behov tillsammans med den unga personen göra upp en plan, i vilken skrivs in de allmänna tjänster och stödåtgärder som den unga personen vid behov har tillgång till sedan eftervården avslutats samt andra stöd- och förmånssystem som lämpar sig för honom eller henne och som han eller hon har tillgång till. En ung person på väg mot självständighet bör inte lämnas utan något som helst stöd när han eller hon fyllt 21 år, utan han eller hon bör då vid behov hänvisas till och göras delaktig av kommunens övriga tjänster.

Enligt 3 mom. tillämpas på uppväxtförhållandena och lokalerna i familjegrupper, antalet barn och unga personer som vårdas tillsammans och personalen vad som föreskrivs i 58–60 § i barnskyddslagen.

Enligt 58 § i barnskyddslagen ska när barn vårdas, fostras och uppväxtförhållandena ordnas iakttagas vad som föreskrivs i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Barnets vård och fostran ska ordnas och barnet ska behandlas så att dess personliga integritet respekteras. En barnskyddsanstalt ska ha tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och tillräcklig och ändamålsenlig utrustning. I en anstalt kan finnas en eller flera bostadsenheter. Enheterna kan även fungera var för sig.

På familjegrupperns verksamhet ska likaså tillämpas 59 § i barnskyddslagen, enligt vilken i en bostadsenhet får högst sju barn eller unga personer vårdas tillsammans. I samma byggnad får högst 24 barn eller unga personer vara placerade samtidigt. I en bostadsenhet ska minst sju anställda vara sysselsatta i vård- och fostringsuppgifter. Om det finns flera bostadsenheter i samma byggnad, ska det per bostadsenhet finnas minst sex anställda som är sysselsatta i vård- och fostringsuppgifter. Om en anställd som är sysselsatt i vård- och fostringsuppgifter bor tillsammans med de barn eller unga personer som vårdas, kan avvikelser göras från nämnda antal anställda. I brådskande fall kan göras en tillfällig avvikelse från det antal barn som avses ovan, om detta är nödvändigt för att barnets vård ska kunna ordnas. Vidare ska enligt 59 § antalet anställda ställas i relation till antalet barn eller unga personer som vårdas, den vård och fostran de behöver samt verksamhetens natur med beaktande av vad som föreskrivs i 60 §.

I fråga om behörighetsvillkoren för personal i vård- och fostringsuppgifter i familjegrupphem iakttas 60 § i barnskyddslagen, enligt vilken en barnskyddsanstalt ska ha en tillräckligt stor inom socialvården yrkesutbildad personal och annan personal för den vård och fostran som barn och unga personer behöver. Med yrkesutbildad personal inom socialvården avses särskilt yrkesutbildade personer som definieras i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005). Den föreståndare som ansvarar för vård- och fostringsuppgifter vid anstalten ska ha behörighet enligt 10 § 4 mom. i den lagen. I behörighetsvillkoren för personal i vård- och fostringsuppgifter ska hänsyn tas till specialbehoven bland verksamhetsenhetens klienter och verksamhetens art. Det rekommenderas att en del av arbetstarna har invandrarbakgrund.

I 4 mom. i paragrafen föreskrivs om omhändertagande av ämnen och föremål, kroppsvisitation och kroppsbesiktning i familjegrupphem. I det avseendet tillämpas vad som föreskrivs i 64–67 § i barnskyddslagen. I nuvarande lagstiftning finns bestämmelser om omhändertagande av ämnen och föremål och inspektion av rum som en invånare förfogar över. I dessa fall hänvisas till bestämmelserna i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd. Genom propositionen utvidgas befintliga begränsande åtgärder med vissa åtgärder enligt barnskyddslagen. Genom att införa nya åtgärder som kan användas i familjegrupphem är det i vissa fall möjligt för barn och unga att bo kvar i familjegrupphem också i sådana fall då stödet för ett barn förutsätter till exempel utredning av drogmisbruk. Detta utesluter inte att ett barn kan omhändertas med stöd av barnskyddslagen och placeras i vård utanför hemmet. Införandet av nya åtgärder förutsätter att personalen vid familjegrupphemmet får utbildning i att använda dem. Syftet med de nya åtgärderna är inte att ändra familjegrupphemets karaktär av en enhet som i första hand erbjuder omvårdnad och omsorg och vars verksamhet grundar sig på förtroende mellan barnen och personalen.

I 64 § i barnskyddslagen föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för användning av begränsande åtgärder. Enligt den får begränsande åtgärder riktas mot barnet endast i den utsträckning som nödvändigtvis krävs för att barnets egen eller någon annans hälsa eller säkerhet ska tryggas eller något annat intresse som anges i de nämnda bestämmelserna ska tillgodoses. Åtgärderna ska genomföras så tryggt som möjligt och med respekt för barnets människovärde.

I 65 § i barnskyddslagen föreskrivs om omhändertagande av ämnen och föremål. Om ett barn innehar berusningsframkallande ämnen eller redskap som särskilt lämpar sig för bruket av sådana, ska dessa omhändertas av anstalten. Likaså ska anstalten omhänderta ämnen eller föremål som ett barn innehar och som är avsedda att skada barnet eller någon annan. Anstalten får omhänderta ämnen eller föremål vars egenskaper gör att de lämpar sig för att äventyra barnets eller någon annans liv, hälsa eller säkerhet eller för att skada egendom, om det är sannolikt att barnet använder ämnena eller föremålen på det sätt som avses i denna bestämmelse. På överlämnande eller förstöring av omhändertagen egendom tillämpas vad som föreskrivs i någon annan lag. Ett omhändertagande kan göras av föreståndaren för anstalten eller av en person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Föreståndaren eller en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal ska omedelbart underrättas om saken, och denne ska besluta om omhändertagandet, om egendomen inte återlämnas.

Anstalten får dessutom omhänderta ämnen och föremål som ett barn innehar och som sannolikt är till allvarligt förfång för ordnandet av vården av barnet eller andra barn utom hemmet eller för den allmänna ordningen i anstalten. Beslut om omhändertagandet fattas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Åtgärden får inte pågå längre än vad som är nödvändigt av de skäl som anges i bestämmelsen och med avseende på barnets vård och fostran.

I 66 § i barnskyddslagen föreskrivs om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sina kläder har eller annars bär på sig ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom., får kroppsvisitation företas för att utreda saken. Kroppsvisitationen företas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn har använt rusmedel som avses i 65 § 1 mom., får barnet underkastas kroppsbesiktning som kan omfatta ett utandningsprov eller tagande av blod-, hår-, urin- eller salivprov.

I 67 § i barnskyddslagen föreskrivs om granskning av egendom och försändelser samt kvarhållande av försändelser. Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn innehar ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom. eller barnets vistelseort i brådskande ordning måste utredas för att syftet med vården utom hemmet ska uppnås, får enligt paragrafen de utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet innehar granskas. Om det finns grundad anledning att misstänka att ett brev eller ett därmed jämförbart annat förtroligt meddelande eller någon annan försändelse till barnet innehåller ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom., får innehållet i försändelsen granskas utan att brev eller andra förtroliga meddelanden läses.

Enligt 50 § 5 mom. i lagförslaget ska beslut om användningen av begränsande åtgärder enligt 4 mom. fattas av föreståndaren för familjegrupphemmet eller en av föreståndaren förordnad person som hör till vård- och fostringspersonalen. På anteckning om begränsande åtgärder tillämpas 74 § i barnskyddslagen. I 74 § barnskyddslagen föreskrivs bland annat att boendeenheter för att trygga uppföljningen och övervakningen av användningen av begränsande åtgärder på behörigt sätt ska göra anteckningar om de begränsande åtgärder som den har vidtagit. Anteckningarna ska omfatta en beskrivning av den begränsande åtgärden, grunden för åtgärden och hur länge den varat, namnet på den som har fattat beslut om åtgärden, genomfört den i praktiken och närvarat vid genomförandet, samt vid behov de särskilda skäl som avses i 66 § 1 mom. och 67 § 3 mom. Vidare ska åtgärdens eventuella inverkan på planen för vård och fostran nämnas. Anteckningarna ska också innefatta ett omnämnande av på vilket sätt barnet har hörts före beslutet om den begränsande åtgärden fattats eller åtgärden genomförts, samt av barnets åsikt om saken. Innehållet i anteckningarna ska månatligen för kännedom sändas till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.

I 6 mom. i paragrafen föreskrivs att på familjevården av barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare tillämpas familjevårdslagen. Enligt den gällande lagen kan omvårdnad, omsorg och fostran för en minderårig som bor i landet utan vårdnadshavare ordnas med hjälp av stödd familjeplacering. För närvarande innehåller lagen dock inga närmare bestämmelser om vad stödd familjeplacering innefattar. I propositionen avstår man från begreppet familjeplacering och använder i stället begreppet familjevård. Tillämpliga blir bestämmelserna i familjevårdslagen om familjevårdarens behörighet, uppdragsavtal, uppsägning och hävning av uppdragsavtal, rätt till ledighet och avlösarservice under den, utbildning och stöd, undersökningar av välmående och hälsa, vårdarvode, ersättning för kostnader, startersättning, indexbindning, social trygghet, anmälningsskyldighet och tillsyn.

Boende och omsorg för barn med uppehållstillstånd som vistas i Finland utan vårdnadshavare kan således med stöd av integrationslagen ordnas i familjevård så att landskapet ingår ett uppdragsavtal med familjevårdaren enligt familjevårdslagen (263/2015) om stöd och tjänster för barnet och om vårdarvode och kostnadsersättningar till familjevårdaren. En placering i familjevård enligt integrationslagen är således inte vård utanför hemmet enligt barnskyddslagen, och något särskilt beslut om placeringen enligt barnskyddslagen är inte nödvändigt. Detta utesluter inte att barnet under tiden i familjevård av orsaker som avses i barnskyddslagen kan omhändertaras eller placeras i vård utanför hemmet. Beslut om att placera i familjevård kan fattas enligt 21 § i socialvårdslagen.

51 §. Stödboende. I paragrafen bestäms om ordnande av stödboende för sådana 18–20-åriga unga personer som anlant till Finland som minderåriga utan vårdnadshavare och som behöver hjälp och stöd med att ordna sitt boende. Tjänsterna ska ordnas som stödboende på det sätt som anges i 21 § i socialvårdslagen (1301/2014). Enligt den gällande lagen kan ett barn eller en ung person omfattas av stödåtgärder tills han eller hon fyller 21 år eller tills han eller hon har en vårdnadshavare i Finland. Enligt nuvarande lag är det alltså möjligt för 18–20-åringar att bo i ett familjegrupphem eller någon annan boendeenhet. I den gällande lagen hänvisas dock för alla boendeenheters del till 58–60 § i barnskyddslagen, och inga lättare former av stödboende möjliggörs. Hänvisningen i förslaget till 21 § i socialvårdslagen gör det möjligt att ordna stödboendetjänster enligt klientens behov för 18–20-åringar.

Enligt 21 § i socialvårdslagen ska boendeservice ordnas för personer som av särskild orsak behöver hjälp eller stöd i boendet eller med att ordna boende. Stödboende ska ordnas för personer som behöver stöd för att bo självständigt eller vid övergången till självständigt boende. Med stödboende avses att boendet stöds genom social handledning och annan socialservice. Vid stödboende är avsikten att omfattningen av det stöd som tillhandahålls ska vara flexibel. Stödboende kan ordnas i enhetsform eller så att klienten får stödet i sin egen bostad. Vid behov kan det också vara fråga om stöd dygnet runt. Stödboende enligt socialvårdslagen lämpar sig enligt motiveringen till lagen till exempel för eftervården av klienter enligt barnskyddslagen.

I det stödboende som erbjuds 18–20-åringar kan det också ingå stödåtgärder enligt 50 § 2 mom. eller tjänster som kan jämföras med eftervården inom barnskyddet.

Enligt 2 mom. kan stödboende av grundad anledning också ordnas för 17-åriga barn som anländer till Finland utan vårdnadshavare, om det är förenligt med barnets bästa. Bestämmelsens syfte är att möjliggöra stödboende i form av utlokalisering eller i enhetsform för sådana 17-åringar, med vars bästa det inte är förenligt att bo i familjegrupphem till exempel för att de har anlant till Finland först närmare sin 18-årsdag och långvarigare boende i familjegrupphem inte är sannolikt. I dessa fall kan långvarigare kontinuerligt stöd i stödboende vara förenligt med 17-åringens bästa.

52 §. Ordnande av boende och stöd för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare. I paragrafen föreskrivs om att ordna boende och stöd för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare. Enligt 1 mom. ska landskapet svara för att omvårdnad, omsorg och fostran ordnas för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare på det sätt som avses i 50 och 51 §, om servicebehovet i landskapet förutsätter det. Landskapet ska ansvara för ledning av och egenkontrollen i familjegrupphem och stödboende samt, vid behov i samarbete med ett annat landskap, för placering av barn och unga personer i sådant boende som avses i 50 § 1 mom.

Enligt den gällande lagen kan kommunen inrätta ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet för barn och unga personer. Kommunen avtalar med NTM-centralen om inrättande av ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet, placering av barn och unga personer vid dessa enheter, anordnande av integrationsfrämjande tjänster och ersättning av kostnaderna för åtgärderna. I paragrafen föreslås att ansvaret överförs från kommunen och NTM-centralen på landskapet. Landskapets organiseringsansvar garanterar att i fortsättningen kan tillräckligt boende ordnas i de områden där det finns behov. Det ska vara enklare än nu att inrätta boende och därför möjligt att reagera snabbare när antalet som anländer utan vårdnadshavare förändras. Förfarandet ger landskapet möjlighet att samarbeta med Migrationsverket kring boendeenheter i asylfasen och integrationsfasen och i vissa situationer också att ordna boendet. Med landskapets egenkontroll avses egenkontroll som stöder ledningen av enheterna. Den egentliga tillsynen över enheterna är en uppgift för Statens tillstånds- och tillsynsmyndig-

het. Landskapet ska också svara för placeringen av barn och unga personer i familjegrupper, stödboende, familjevård eller något annat ändamålsenligt boende. I sådana fall ska landskapet vid behov samarbeta med ett annat landskap. Samarbete mellan landskap kan vara nödvändigt till exempel om det är förenligt med barnets bästa att flytta till ett annat landskap exempelvis för studier.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska landskapet ordna stödtjänster och tjänster som motsvarar eftervården inom barnskyddet för 18–20-åringar som anlänt till Finland utan vårdnadshavare, om servicebehovet i landskapet förutsätter det. Syftet med momentet är att i förhållande till gällande lag förtydliga landskapets skyldighet att ordna eftervård för dem som behöver det.

Enligt 3 mom. svarar landskapet och kommunen för att integrationsfrämjande tjänster ordnas för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare på det sätt som anges i 2 kap. Överföringen av ansvaret för att ordna omvårdnad, omsorg och fostran till landskapet kräver ett nära samarbete mellan landskapet och kommunen, eftersom kommunen också i fortsättningen ansvarar för många av de tjänster som erbjuds dem som kommer utan vårdnadshavare, medräknat grundläggande utbildning.

53 §. Förordnande av företrädare. I paragrafen bestäms om förordnande av företrädare för barn med uppehållstillstånd som vistas i Finland utan vårdnadshavare. Ett utländskt barn som vistas i Finland utan vårdnadshavare är omyndigt, och därför behöver det en företrädare i förvaltnings- och domstolsärenden som gäller dess person och förmögenhet.

Bestämmelser om företrädare för barn utan vårdnadshavare ingår också i mottagningslagen, där det bestäms om förordnande av företrädare, företrädarens behörighet och uppgifter, befriande av en företrädare från sitt uppdrag och upphörande av företrädaruppdraget. I lagen ingår också en bestämmelse om anmälningsskyldighet i anslutning till företräddande av barn. I denna lag hänvisas till behöriga delar till bestämmelserna i den lagen.

Med avseende på företräddande hör ett barn till tillämpningsområdet för mottagningslagen till dess att han eller hon beviljas uppehållstillstånd. Med tanke på barnets rättsskydd är det av största vikt att lagstiftningen inte förorsakar något avbrott i företräddandet, när han eller hon övergår från mottagningstjänsterna till att bli invånare i en kommun. Bland annat av denna orsak bör det även i denna lag i tillämpliga delar föreskrivas om företrädare för barn utan vårdnadshavare. Enligt 5 kap. i mottagningslagen ska bestämmelserna om förordnande av företrädare på företräddande av barn som söker internationellt skydd, får tillfälligt skydd eller är offer för människohandel och som inte har uppehållstillstånd. För dessa barn ska det utan dröjsmål utses en företrädare, om barnet befinner sig i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Med stöd av denna lag ska en företrädare enligt 1 mom. förordnas för ett barn som fått uppehållstillstånd och som vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Det kan vara fråga om ett barn som till exempel beviljats uppehållstillstånd inom flyktingkvoten och ett barn som fallit offer för människohandel och beviljats uppehållstillstånd, om barnet vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Företrädare kan även utses för ett annat barn som fått uppehållstillstånd och som vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Om företrädaren befrias från sitt uppdrag efter det att ett barn som ansökt om internationellt skydd har fått uppehållstillstånd, ska en ny företrädare inte kunna förordnas med stöd av mottagningslagen. I dessa situationer ska en företrädare kunna förordnas för den minderåriga med stöd av denna lag. Bestämmelsen kunde bli tillämplig till exempel i situationer där företrädaren har befriats från uppdraget därför att barnet flyttar långt från förläggningssorten efter att ha fått uppehållstillstånd. I dessa fall vore

det ändamålsenligt att företrädaren skulle finnas närmare den ort där barnet bor. Beviljande av uppehållstillstånd ska dock inte direkt inverka på företrädarens uppdrag.

I 2 mom. bestäms att ansökan om förordnande av företrädare görs av det organ i barnets vistelsekommun som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen (710/1982). Enligt nämnda bestämmelse sköts de uppgifter som enligt socialvårdslagen ansluter sig till verkställigheten av socialvården samt de uppgifter som enligt någon annan lag åligger socialnämnden eller något annat motsvarande organ av ett eller flera kollegiala organ som utses av kommunen. Innan ansökan görs ska barnet enligt 2 mom. höras och barnets bästa ska beaktas på det sätt som föreskrivs i 4 §.

I 3 mom. bestäms att i övrigt tillämpas på förordnande av företrädare vad som föreskrivs i 39 § 3 mom. i mottagningslagen. På tingsrättens anmälningsskyldighet tillämpas vad som föreskrivs i 44 § i den lagen. I bestämmelsen i fråga föreskrivs om tingsrättens anmälningsskyldighet till befolkningsdatasystemet och förmyndarmyndigheten.

54 §. Företrädarens behörighet och uppgifter. I paragrafen föreskrivs om företrädarens behörighet och uppgifter. På behörigheten och uppgifterna för en företrädare som utses med stöd av denna lag ska tillämpas vad som föreskrivs i 40 och 41 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. En förutsättning för att en person ska förordnas till företrädare ska vara att personen har visat upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen (770/1993) för tingsrätten.

Innan ett beslut som gäller ett barns person eller förmögenhet fattas ska barnet höras och barnets bästa beaktas på det sätt som föreskrivs i 4 §. Enligt artikel 12 i konventionen om barnets rättigheter ska barnet beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Företrädaren ska föra vårdnadshavarens talan i skol- samt social- och hälsovårdsfrågor som rör barnet och i andra centrala frågor som hänför sig till barnets liv. Företrädaren ska vid behov hjälpa barnet med att hålla kontakt med sina släktingar i Finland eller på andra ställen. Företrädaren ska kunna börja spåra barnets familj via Finlands Röda Kors personförfrågan, om barnet inte exakt vet var familjen finns och inte har några kontaktuppgifter för att få tag på familjen. Företrädaren bör i mån av möjlighet rådgöra om barnets framtid med barnets släktingar. Bestämmelser om företrädarens arvode och ersättning för företrädarens kostnader ingår i 47 §.

55 §. Befriande av företrädaren från uppdraget och uppdragets upphörande. Enligt 1 mom. ska på befriande av företrädaren från uppdraget tillämpas vad som föreskrivs i 42 § 1 och 3 mom. i mottagningslagen. Enligt bestämmelsen ska företrädaren befrias från sitt uppdrag, när barnet har en vårdnadshavare i Finland, om det inte strider mot barnets bästa. Företrädaren kan också befrias från sitt uppdrag, om han eller hon begär det eller på grund av sjukdom eller av annan orsak är förhindrad eller oförmögen att sköta uppdraget eller om det finns någon annan särskild orsak. På tingsrättens anmälningsskyldighet tillämpas vad som föreskrivs i 43 § i den lagen.

Enligt 2 mom. ska ansökan om befriande av företrädaren från uppdraget kunna göras av företrädaren, barnet självt efter fyllda 15 år, ett sådant organ i barnets vistelsekommun som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen eller barnets vårdnadshavare. Om en anställd i kommunen, landskapet, familjegrupphemmet eller stödboendet upptäcker att företrädaren för ett barn försummar sina uppgifter eller inte är lämplig för sitt uppdrag eller att ett barn är till exempel rädd eller betryckt på grund av företrädarens agerande, ska man försöka utreda situationen ge-

nom att höra barnet och företrädaren och vid behov inleda förfarande för att befria företrädaren från uppdraget.

I 3 mom. föreskrivs att på upphörande av företrädaruppdrag tillämpas 43 § i mottagningslagen. Med annan laglig företrädare avses det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen när barnet har tagits om hand. Företrädarens uppdrag upphör också, om barnet får finskt medborgarskap, eftersom de som beviljats medborgarskap inte hör till integrationslagens tillämpningsområde.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om grunderna för utbetalning av arvode, arvodets storlek, kostnader som ska ersättas och förfarandet vid utbetalning av arvode och ersättning för kostnader.

9 kap. **Särskilda bestämmelser**

56 §. Omprövningsbegäran och besvär. I paragrafen bestäms om sökande av ändring i beslut som avses i denna lag. Ändringssökandet ska gälla såväl beslut som berör enskilda invandrare som beslut i anslutning till exempelvis de ersättningar som staten betalar till kommunerna eller landskapen. Det första steget i ändringssökandet föreslås vara omprövningsbegäran. I 1 mom. föreskrivs om begäran om omprövning och besvär. I beslut som fattats med stöd av den föreslagna lagen får omprövning i princip begäras på det sätt som anges i 7 a kap. i förvaltningslagen. Enligt 49 d § i förvaltningslagen ska en begäran om omprövning göras hos den myndighet som fattat beslutet eller hos den som sköter en offentlig förvaltningsuppgift och som fattat beslutet. Beslut enligt den föreslagna lagen kan fattas förutom av landskapet och kommunen också av tjänsteproducenten.

Huvudregeln i fråga kan frångås vid begäran av omprövning av en tjänsteproducents beslut. En begäran om omprövning av en tjänsteproducents beslut ska göras hos det landskap eller den kommun vars tjänsteproducent det är fråga om, dvs. den som producenten ingått avtal med eller vars beslut producentens behörighet grundar sig på. Undantagsbestämmelsen stöds av motiveringen till 49 d § i förvaltningslagen, där det konstateras att det till exempel i situationer då ett förvaltningsbeslut meddelas av en privat aktör, kan vara ändamålsenligt att omprövningsbegäran i stället för av denna privata aktör avgörs av den myndighet som övervakar eller styr aktören i fråga (RP 230/2014 rd, s. 58/II). När det begärs omprövning hos ett landskap eller en kommun av en tjänsteproducents beslut, har klienten möjlighet att låta den privata tjänsteproducentens beslut prövas av en myndighet. Behandlingen av begäranden om omprövning är ett sätt att övervaka tjänsteproducentens verksamhet. Vilken myndighet omprövningsbegäran ska lämnas till framgår av den anvisning om hur man begär omprövning som fogas till beslutet i enlighet med 46 § i förvaltningslagen.

Det beslut om meddelas med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Bestämmelser om sökande av ändring i tingsrättens beslut som gäller förordnande av en företrädare för ett barn utan vårdnadshavare och om befriande av uppdraget ingår i 8 kap. I 3–5 mom. hänvisas till ändringssökande enligt vad som bestäms om det i 7 kap. i förslaget till lag om offentliga rekryterings- och kompetenstjänster, 12 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i 6 kap. i socialvårdslagen.

57 §. Besvärsförbud. I paragrafen bestäms att i en integrationsplan som landskapet och/eller kommunen utarbetat tillsammans med invandraren får ändring inte sökas genom besvär.

En integrationsplan kan karakteriseras som en förvaltningsåtgärd, som hänför sig till anordnandet av åtgärder som främjar och stödjer invandrarens integration. Att en integrationsplan görs upp i samarbete mellan invandraren och myndigheterna ger inte i sig invandraren direkt rätt till åtgärder eller ekonomiskt stöd eller understöd. Ordning av tjänster är i sista hand beroende av landskapets och kommunens till buds stående resurser och övriga möjligheter. Av denna anledning är en integrationsplan inte ett sådant myndighetsbeslut som skulle ha direkta rättsverkningar för invandrarens ställning. Grundlagsutskottet anser dock att åtminstone en vägran att utarbeta en integrationsplan bör kunna överklagas genom besvär (se GrUU 42/2010 rd). Därför ska ett besvärshänsynsbeslut gälla bara redan upprättade integrationsplaner.

Enligt 9 § 1 mom. i grundlagen har utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. Därför föreskrivs om besvärshänsynsbeslut i anslutning till anvisande av kommun. Besvärshänsynsbesluten ovan överensstämmer med gällande lag.

58 §. Försäkringsskydd

I den föreslagna paragrafen föreskrivs det att en sådan försäkring som avses i 3 § 1 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) samt gruppansvarsförsäkring ska ordnas för den som deltar i sådana integrationsfrämjande tjänster som avses i denna lag, i enlighet med vad som föreskrivs separat om dessa försäkringar. Enligt 84 § i gällande lag ska för olycksfall, som inträffat eller yrkessjukdom som ådragits i samband med deltagande i integrationsfrämjande frivilliga studier enligt 22 § eller i andra integrationsfrämjande åtgärder om vilka överenskommit specificerat till en person som får arbetsmarknadsstöd i form av integrationsstöd, betalas ersättning av statens medel enligt samma principer som gäller för ersättning för olycksfall enligt lagen om olycksfallsförsäkring (459/2015). Ersättningen betalas dock bara om den som lidit skada inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag. Arbets- och näringsministeriet ska ordna gruppansvarsförsäkring för den som deltar i integrationsfrämjande åtgärder enligt 1 mom.

Till följd av att landskapen övertar ansvaret för att ordna tjänsterna, ska landskapen också överta ansvaret för att ordna det försäkringsskydd som anknyter till tjänsterna. Genom bestämmelsen förenhetligas det försäkringsskydd som är knutet till tjänsterna enligt den föreslagna lagen så att den som deltar i en tjänst ska ha såväl en gruppansvarsförsäkring som en olycksfallsförsäkring enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar som gäller hela den tid tjänsten varar.

Landskapet eller kommunen får överföra skyldigheten att teckna försäkring till en tjänsteproducent genom ett upphandlingskontrakt eller något annat avtal som gäller tillhandahållandet av tjänsten. Till exempel i fråga om integrationsutbildning kan landskapet på samma sätt som nu är fallet kräva att utbildningsproducenten tecknar de försäkringar som avses i lagen. Trots att landskapet eller kommunen får överföra försäkringsskyldigheten till tjänsteproducenten, är det dock alltid landskapet eller kommunen som i sista hand ansvarar för försäkringsskyddet gentemot den som deltar i tjänsten.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska på landskapet, kommunen och tjänsteproducenten tillämpas vad som i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar föreskrivs om arbetsgivare och på den som deltar i tjänster den lagens bestämmelser om arbetstagare. De ersättningar som med stöd av olycksfallsförsäkringen betalas för olycksfall som inträffat under den tid tjänsten pågår överensstämmer med ersättningarna enligt den lagstadgade arbetsolycksfallsförsäkringen.

59 §. Stödjande av återflyttning. I paragrafen bestäms om stödjande av återflyttning. Enligt 1 mom. kan landskapet ersätta en person som avses i 2 § 2 och 3 mom. och som frivilligt i annat

än tillfälligt syfte återvänder till sitt hem- eller utreseland för skäligen rese- och flyttkostnader. Landskapet kan dessutom betala ett återflyttningsbidrag som motsvarar utkomststödets grunddel till en person under högst två månader och till en familj under högst fyra månader. En förutsättning för stödjande av återflyttning ska vara att personen har för avsikt att flytta från landet stadigvarande. Ett bevis på att flyttningen är stadigvarande kan vara till exempel en flyttansmälan till magistraten av vilken det framgår att vistelsen utomlands är stadigvarande.

Med stöd av 2 mom. beviljas ersättning för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsbidrag på ansökan av det landskap inom vars område en person som avses i 1 mom. är bosatt. Ersättningar för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsbidrag får med stöd av 3 mom. återkrävas av det landskap som beviljat dem. Ersättningen för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsbidrag ska kunna återkrävas om det visar sig att ersättningen eller bidraget har betalats på felaktiga grunder eller utan grund. Ansökan om återkrav lämnas till den förvaltningsdomstol inom vars domkrets landskapet finns.

60 §. *Ersättning för kostnader för inresa i landet.* Paragrafen motsvarar den gällande lagen. Enligt 1 mom. ska Migrationsverket ersätta kostnaderna för inresa i landet för en person som tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen och dennes familjemedlemmar. Migrationsverket ska enligt 2 mom. i enskilda fall kunna besluta att på ansökan ersätta kostnaderna för inresa i landet för familjemedlemmarna till någon annan person som får internationellt skydd än en sådan som avses i 1 mom., om det vore oskäligt att inte ersätta kostnaderna med beaktande av en svår skada eller allvarlig sjukdom hos den som fått internationellt skydd eller hans eller hennes familjemedlem eller något annat därmed jämförbart exceptionellt vägande skäl. Ett exceptionellt vägande skäl kan då hänföra sig till säkerställande av barnets bästa till exempel på grund av en skada som barnet har. Enbart medellöshet hos en person som fått internationellt skydd eller dennes familjemedlemmar kommer inte i fråga som ett exceptionellt vägande skäl.

Migrationsverket ska på ansökan ersätta kostnaderna för inresa i landet för familjemedlemmarna till en person som avses i 2 mom. och som fått internationellt skydd. Detta betyder att i de fall som avses i momentet ska kostnaderna för inresan i landet inte ersättas på myndigheternas initiativ, och Migrationsverket behöver således inte ta ställning till om ett sektorsövergripande vägande skäl existerar i fråga om varje familjemedlem till en person som fått internationellt skydd, och det har ingen särskild skyldighet att ge varje familjemedlem till en person som fått internationellt skydd rådet att lägga fram exceptionellt vägande skäl. Migrationsverket kan meddela en anvisning som ersättning för inresor i landet efter att ha rådgjort med inrikesministeriet om saken.

Familjemedlem definieras i 37 § i utlänningslagen. Inresan i landet ska ersättas endast i fråga om sådana familjemedlemmar till kvotflyktingar som har haft familjeband till den kvotflykting som är anknytningsperson innan uppehållstillstånd beviljades och endast i fråga om sådana familjemedlemmar till personer som avses i 2 mom. och som fått internationellt skydd som före inresan till Finland har haft familjeband till den som fått internationellt skydd i Finland. Med inresa i landet avses den första resan till Finland efter det att uppehållstillstånd beviljades.

Enligt Migrationsverkets anvisningar ersätter det resekostnaderna endast i det fall att familjemedlemmens resa till Finland har ordnats av Finlands Röda Kors (FRK) och den internationella migrationsorganisationen (IOM). Resekostnaderna för en ledsagare kan ersättas endast i undantagsfall, när det har överenskommit på förhand mellan FRK och Migrationsverket. Kostnaderna ersätts inte direkt till anknytningspersonen eller den familjemedlem som anländer till Finland utan till IOM. Om familjemedlemmens resekostnader ersätts, skickar Migrationsverket anknytningspersonen ett positivt beslut om uppehållstillstånd samt FRK och Migrat-

ionsverkets gemensamma anvisningar om ersättning för resekostnader och researrangemangen.

61 §. Regional delegation för etniska relationer. I paragrafen föreskrivs om en regional delegation för etniska relationer som ska tillsättas av ett landskap eller flera landskap tillsammans. Ett landskap eller flera landskap tillsammans ska tillsätta en regional delegation för etniska relationer. Landskapet kan också ordna verksamheten så att den regionala delegationen samverkar med den samarbetsgrupp för invandrar- och integreringsfrågor som avses i 26 § i denna lag. Enligt vad som i paragrafen föreskrivs om den regionala delegationens sammansättning ska minst hälften av medlemmarna vara företrädare för organisationer som representerar invandrare eller personer av olika etniskt ursprung. Med organisationer som representerar personer av olika etniskt ursprung avses organisationer som företräder olika minoritetsgrupper. I sammansättningen ska hänsyn tas till mångfalden av invandrargrupper och andra minoritetsgrupper. Syftet är att erbjuda en kanal för deltagande för organisationer som ännu inte har andra påverkansorgan på det regionala planet eller i landskapen. Delegationen har till uppgift att främja dialog och samarbete mellan invandrare, etniska grupper och myndigheterna i frågor som gäller integration och goda befolkningsrelationer. Landskapet kan närmare fastställa respektive delegations uppgifter eller låta delegationen i landskapet själv fastställa arbetsordningen.

62 §. Rätt att få uppgifter. I paragrafen bestäms om myndigheternas och andra aktörers rätt att få uppgifter. Paragrafen motsvarar i huvudsak den gällande lagen. Med stöd av 1 mom. ska arbets- och näringsministeriet, Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, landskapet, tillväxttjänstmyndigheten, kommunala myndigheter, Folkpensionsanstalten och Befolkningsregistercentralen trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av varandra, Migrationsverket, förläggningar och flyktingslussar, tjänsteproducenter och företrädare som förordnats för barn utan vårdnadshavare ha rätt att avgiftsfritt få den information som är nödvändiga för att utföra uppgifterna enligt denna lag. Lämnandet av uppgifter förutsätter inte att den enskilda kunden har gett ett särskilt samtycke, om det är fråga om utbyte av information som rör kunden i fråga.

Enligt 2 mom. ska tjänsteproducenten trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av landskapet och kommunala myndigheter och av andra tjänsteproducenter avgiftsfritt få den information om enskilda kunder som är nödvändig för att ordna tjänster enligt 2 kap. Exempelvis den myndighet eller tjänsteproducent som gjort den inledande kartläggningen ska se till att uppgifterna från den inledande kartläggningen överförs till den myndighet, tjänsteproducent eller läroinrättning hos vilken invandraren anvisas att bli kund efter den inledande kartläggningen. De uppgifter som överförs ska vara nödvändiga och betydelsefulla uppgifter om kunden och behövas för att utföra just de uppgifter som anges i lagen.

Enligt 3 mom. ska en företrädare som förordnats för ett barn utan vårdnadshavare trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av landskapet, kommunala myndigheter, Folkpensionsanstalten, Migrationsverket och förläggningar och flyktingslussar avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att sköta uppgifterna enligt 54 §. Närmare bestämmelser om företrädarens uppgifter finns i 41 § i mottagningslagen.

63 §. Sekretess. Paragrafen motsvarar den gällande lagen. Enligt paragrafen ska information och handlingar som erhållits för skötseln av uppgifter enligt denna lag hållas hemliga enligt vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Sekretessbestämmelsen gäller bland annat en parts rätt att få del av en handling. Också en parts rätt till en handling bestäms i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

64 §. Tillämpningen av lagen i landskapet Nyland. I lagen om ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland ingår bestämmelser om möjligheten för Esbo, Helsingfors, Grankulla och

Vanda att bilda en samkommun med ansvar för att ordna tillväxttjänster i landskapet Nyland. Om ett grundavtal för samkommunen inte ingås inom tidsfristen, dvs. före den 1 mars 2019, överförs ansvaret för att ordna tillväxttjänster i Nyland från staten till landskapet, på samma sätt som i andra landskap. Samarbetet ska genomföras i form av en samkommun som alla kommuner i Nyland får vara medlemmar i.

Enligt 3 § i lagförslaget om ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland hör det till samkommunens uppgifter att sköta landskapets uppgifter som gäller de integrationsfrämjande tjänster som avses i lagen om främjande av integration och som ordnas som tillväxttjänster. I den föreslagna paragrafen är det således nödvändigt med en motsvarande bestämmelse för Nylands del. Avvikande från det som föreskrivs i denna lag om att i landskapet ordna integrationsfrämjande tjänster som tillväxttjänster, ska enligt propositionen i landskapet Nyland på landskapets uppgifter som anknyter till dessa tjänster tillämpas vad som i lagen om ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland (/) föreskrivs om samkommunen och dess uppgifter. Följaktligen ska samkommunen planera, utveckla och följa upp integrationen av invandrarna till den del de integrationsfrämjande tjänsterna ordnas som tillväxttjänster som omfattas av samkommunens organiseringsansvar.

Landskapet Nyland ska bära det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för planering, utveckling och uppföljning av integrationen av invandrarna i landskapet, men det ska involvera samkommunen för att stärka samarbetet mellan landskapet och samkommunen och den gemensamma planeringen. Landskapet Nyland ska också ansvara för exempelvis anvisande av kommun, kostnadsersättningar och landskapets skyldigheter gentemot barn som bor i landet utan vårdnadshavare.

Om en invandrare som är en kund som anlitar tillväxttjänster i den i 1 mom. avsedda samkommunen behöver samordnade integrationsfrämjande tjänster ska enligt 2 mom. i paragrafen samkommunen och landskapet Nyland gemensamt svara för att tjänsterna samordnas och för att det bildas en ändamålsenlig tjänstehelhet.

Enligt 21 § i förslaget till lag om regionutveckling och tillväxttjänster ska landskapet se till att de kundgrupper och kunder som behöver samordnade tjänster identifieras och att de tjänstehelheter som de behöver fastställs, samt för att information om kunderna nyttiggörs mellan tjänsteproducenterna. Landskapets ska identifiera olika kundgruppers eventuella behov av tjänster och bygga upp hänvisningen till tjänster så att till exempel en arbetssökande och de aktörer som betjänar honom eller henne känner till de andra tjänster som den arbetssökande eventuellt behöver. Skyldigheten att samordna tjänster är omfattande och täcker såväl de tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster som en och samma kund behöver som olika andra landskapstjänster som har samband med tillväxttjänsterna. Motsvarande bestämmelse om skyldigheten att samordna landskapets integrationsfrämjande tjänster i samarbete med kommunen, andra myndigheter och tjänsteproducenten ingår i 22 § i denna lag. I fråga om Nylands särlösning ska samordningsskyldigheten gälla såväl landskapet som samkommunen vilka tillsammans ska svara för att invandrarna får de tjänster de behöver som lämpliga helheter.

10 kap. **Ikraftträdande**

65 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller bestämmelser om ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

Enligt 2 mom. upphävs genom denna lag lagen om främjande av integration (1386/2010).

66 §. Överföring av kommunens bindande avtal och förpliktelser till landskapet. I paragrafen föreskrivs om överföringen av kommunens bindande avtal och förpliktelser till landskapet. Kommunen ska överföra de avtal som hänför sig till inrättande av familjegrupper eller andra bostadsenheter för barn och unga personer till landskapet med verkan från den 1 januari 2021. Om det inte är möjligt att överföra ett avtal, ska kommunen och landskapet separat avtala om hur det ansvar som hänför sig till avtalet upphör.

Enligt 28 § i den gällande lagen kan kommunen inrätta ett familjegrupper eller någon annan bostadsenhet för barn och unga personer. Kommunen ska avtala med närings-, trafik- och miljöcentralen om inrättande av ett familjegrupper eller någon annan bostadsenhet, placering av barn och unga personer vid dessa enheter, anordnande av integrationsfrämjande tjänster och ersättning av kostnaderna för åtgärderna. I praktiken har kommunerna själva inrättat sådana boendeenheter eller köpt tjänsterna av en tjänsteproducent. Enligt den föreslagna 52 § ska landskapet i fortsättningen på det sätt som avses i 50–51 § svara för omvårdnad, omsorg och fostran för ett barn eller en ung person som bor i landet utan vårdnadshavare, om behovet av tjänster i landskapet kräver det. Med tanke på kontinuiteten när det gäller nuvarande boendeenheter och barnets bästa är det motiverat att kommunen kan överföra gällande avtal till landskapet, om det fortfarande finns behov för det.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska kommunen senast den 28 februari 2020 lämna landskapet en detaljerad utredning över de i 1 mom. avsedda avtal som ska överföras.

Enligt 3 mom. upphör de avtal som ingåtts med stöd av 41 och 49 § i den lag om främjande av integration som upphävs genom denna lag att gälla den 31 december 2020. Det är fråga om avtal enligt den gällande lagen om anvisande av kommun och ersättningar för särskilda kostnader som kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen ingått med varandra. I den föreslagna lagen kommer liknande avtal inte längre att ingås.

67 §. Övriga övergångsbestämmelser. I 1 mom. föreskrivs att kommunen ska söka ersättningar som beviljas med stöd av 45–53 § i den lag om främjande av integration som upphävs genom denna lag senast den 31 december 2021. Systemet för de ersättningar som staten betalat till kommunerna förenklas och ersättningarna för särskilda kostnader slopas i huvudsak. En del av ersättningarna överförs i tillämpliga delar till landskapets finansiering med allmän täckning och en del till den kalkylerade ersättning som betalas till kommunen. Övergångsbestämelsen är nödvändig för att kommunerna ska ha skäligt med tid för att ansöka om ersättning för kostnader som de har rätt till enligt 6 kap. 45–53 §.

Paragrafens 2 mom. gäller integrationsplaner som utarbetats innan denna lag träder i kraft. Det är inte ändamålsenligt att ingripa i redan upprättade integrationsplaner, utan dessa ska iakttas tills planen i fråga har setts över i enlighet med 16 § 3 mom. i denna lag.

Enligt 3 mom. ska på integrationsutbildning tillämpas de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft, om utbildningen har inletts före ikraftträdandet.

När ändring söks i beslut som meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas enligt 4 mom. de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I propositionen föreslås att det stiftas en ny lag om främjande av integration. Den viktigaste ändringen i propositionen jämfört med nuläget är att integrationsfrämjande tjänster i fortsättningen ska ordnas som en del av de tillväxttjänster och social- och hälsotjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar, den kommunala basservicen och det nationella utbild-

ningssystemet samt i form av andra integrationsfrämjande tjänster. Utgångspunkten för att uppnå syftet med lagen ska vara respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna. Det är skäl att granska de föreslagna bestämmelserna med avseende på de viktigaste grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna. Bestämmelser i grundlagen som är av betydelse med tanke på propositionen är i synnerhet 6, 9, 10, 16, 19, 21, 121 och 124 §.

Ett syfte med den föreslagna lagen är att genomföra den jämlikhetsprincip som tryggas som grundläggande rättighet i 6 § i grundlagen. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. I propositionen föreslås att lagen ska tillämpas på alla invandrare oberoende av vistelsens karaktär och orsaken till den. Ett syfte med lagen är enligt förslaget till 1 § att bidra till att invandrare uppnår jämställdhet och likabehandling.

Utänför lagens tillämpningsområde ställs endast de invandrare som har fått finskt medborgarskap. När en person får finskt medborgarskap kan han eller hon redan anses ha blivit så pass integrerad i det finländska samhället att tjänster enligt integrationslagen inte längre behövs för hans eller hennes del.

I den föreslagna lagen försöker man beakta barnens rätt enligt 6 § 3 mom. i grundlagen till jämlikt bemötande som individer och deras rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Till denna del är lagförslaget också av betydelse med avseende på artikel 12 i konventionen om barnets rättigheter. I 4 § i lagförslaget ingår en allmän bestämmelse om att barnets åsikter ska utredas och om barnets rätt att bli hört. Dessutom innehåller lagförslaget en bestämmelse om en integrationsplan för minderåriga, enligt vilken den minderårigas önskemål och åsikt ska utredas när behovet av en plan bedöms och planen utarbetas.

För invandrare viktiga synpunkter hänför sig också till rörelsefriheten enligt 9 § i grundlagen. Enligt den har utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och där välja bostadsort. Var och en har också rätt att lämna landet. Denna rätt kan begränsas för att säkerställa rättegång eller verkställighet av straff eller för att säkerställa att skyldigheten att försvara landet fullgörs. Genom bestämmelserna i propositionen om anvisande av kommun ingriper man inte i en persons rätt att själv välja eller byta bostadsort.

Vars och ens privatliv är skyddat med stöd av 10 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelsen om skydd för privatlivet i 10 § i grundlagen anses innehålla åtminstone skydd för den personliga identiteten, skydd för personuppgifter och skydd för till exempel moralisk och fysisk integritet. Utgångspunkten för skyddet för privatlivet sådant det tryggas genom grundlagen är att varje individ ska ha rätt att leva sitt eget liv utan omotiverad inblandning från myndigheter eller andra instanser i individens privatliv.

Regeringspropositionen är viktig i författningsrättslig mening särskilt när det gäller det skydd för personuppgifter som garanteras i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen ska närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Enligt grundlagsutskottets praxis begränsas lagstiftarens handlingsutrymme både av den här bestämmelsen och av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i samma moment som skyddet för privatlivet (se t.ex. GrUU 71/2014 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har av hävd ansett att lagstiftaren ska trygga skyddet för personuppgifter på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna överlag (se t.ex. GrUU 18/2012 rd, s. 2 och GrUU 71/2012, s. 2). Vid bedömningen av den typ av registerbestämmelser som nu föreslås har grundlagsutskottet normalt fäst uppmärksamhet särskilt vid att om syftena för registreringen, innehållet i de

registrerade personuppgifterna, de tillåtna användningsområdena för uppgifterna, möjligheterna till överlåtelse av personuppgifter och i synnerhet utlämnande genom teknisk anslutning, uppgifternas förvaringstid och den registrerades rättsskydd bör föreskrivas i lagbestämmelser som ska vara heltäckande och detaljerade (se t.ex. GrUU 12/2002 rd, s. 5, 19/2012 rd, s. 2 och GrUU 71/2014 rd, s. 2). Dessa synpunkter lämpar sig även mer allmänt för bestämmelserna om användningen av personuppgifter (se t.ex. GrUU 29/2016 rd, GrUU 13/2016 rd, s. 3–4, GrUU 14/2009 rd, s. 2, GrUU 11/2008 rd, s. 3/I och GrUU 51/2002 rd, s. 1–2).

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om dataskyddslagen (GrUU 14/2018 rd) konstaterat att tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter i framtiden i första hand garanteras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lag som ska stiftas. I det sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den är dels tillåten enligt dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter (GrUU 2/2018 rd, s. 5). Grundlagsutskottet anser att det i princip räcker med att bestämmelserna om skydd för och behandling av personuppgifter är harmoniserade med dataskyddsförordningen. Utskottet anser att de detaljerade bestämmelserna i förordningen också gör det möjligt att i fråga om myndighetsverksamhet lagstifta betydligt mer generellt om skydd för och behandling av personuppgifter jämfört med vår nuvarande nationella regleringsmodell. Utskottet har menat att den gällande lagstiftningen om personuppgifter är mycket tungrodd och komplicerad och hänvisat till att det enligt utskottets praxis är särskilt viktigt med en tydlig reglering i fråga om denna typ av bestämmelser som har kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna och som gäller fysiska personers normala dagliga aktiviteter (se GrUU 31/2017 rd, GrUU 45/2016 rd, s. 3, och GrUU 41/2006 rd, s. 4/II). Även med tanke på tydligheten bör vi förhålla oss restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger. Grundlagsutskottet har också i sitt utlåtande (GrUU 15/2018 rd) konstaterat att det utifrån 10 § 1 mom. i grundlagen enligt utskottet i princip räcker att bestämmelserna uppfyller kraven i EU:s allmänna dataskyddsförordning. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i fortsättningen i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nya nationella allmänna lagstiftningen. Lagstiftaren bör alltså vara restriktiv när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (se GrUU 14/2018 rd, s. 5).

I 6 kap. i lagförslaget föreskrivs det att uppgifter som gäller anvisande till kommuner i fortsättningen sparas i informationssystemet för utlänningsfrågor, som Migrationsverket har ansvar för att utveckla och förvalta. Avsikten är inte längre att föreskriva om ett särskilt kommunanvisningsregister på samma sätt som i gällande lagstiftning. I lagen ska det i detalj föreskrivas om vilka uppgifter som förs in i registret. Motsvarande uppgifter finns redan för närvarande i utlänningsregisterlagen med undantag för uppgiften om vilken kommun personen har anvisats till samt information om tillgängliga kommunplatser. Inrikesministeriet utarbetar för närvarande ett lagförslag om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen och till vissa lagar som har samband med den. Detta lagförslag ska tillämpas på behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen. Avsikten är att lagen ska ersätta lagen om utlänningsregistret (1270/1997), som föreslås bli upphävd. Det föreslås dessutom att de bestämmelser i den gällande integrationslagen som gäller kommunanvisningsregistret ska upphävas. Målet är att bestämmelserna om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen i fortsättningen ska finnas i en lag som kompletterar EU:s dataskyddsförordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG) och dataskyddslagen (RP 9/2018 rd). Enligt propositionen är dataskyddsförordningen den primära författningen när det gäller behandling av personuppgifter. Data-

skyddsförordningen kompletteras av den nationella dataskyddslagen, som är en allmän lag som ska tillämpas på behandling av personuppgifter. Den nya lag som gäller behandling av personuppgifter inom migrationsförvaltningen, som kompletterar och preciserar dataskyddsförordningen och dataskyddslagen, utgör ingen självständig och samlad lagstiftningshelhet, utan den ska tillämpas parallellt med nämnda författningar. I den föreslagna lagen tas också in bestämmelserna om kommunanvisningsregistret i integrationslagen, som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, alltså de uppgifter om anvisande till kommuner som finns i 39 och 40 § i denna proposition.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 15/2018 rd) dessutom konstaterat att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (se GrUU 14/2018 rd, s. 5). Enligt den praxis som grundlagsutskottet nyligen antagit bör lagstiftning om hanteringen av känsliga uppgifter fortfarande, i den utsträckning dataskyddsförordningen tillåter, analyseras enligt praxis för bestämmelser på lagnivå.

De uppgifter som behandlas i migrationsförvaltningen är vanligen känsliga personuppgifter. För tillgodoseende av individens rättigheter och med tanke på rättssäkerhetsaspekterna är det nödvändigt att föreskriva om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen som ett komplement till dataskyddsförordningen och dataskyddslagen och även med beaktande av grundlagsutskottets tidigare utlåtandep Praxis.

På grund av detta anses det att det planerade införandet av uppgifter om kommunanvisning i UMA-systemet beaktar kraven i dataskyddsförordningen och den under beredning varande nationella dataskyddslagen. Grunden för behandlingen av uppgifter är den i artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen avsedda rättsliga förpliktelsen, eftersom myndigheters behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen i enlighet med vad som konstaterats ovan ska grunda sig på lag.

Vid bedömningen av bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen har grundlagsutskottet noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 31/2017 rd, s. 2, GrUU 42/2016 rd, s. 2, GrUU 38/2016 rd, s. 2 och GrUU 71/2014 rd, s. 3).

I den bestämmelse i 62 § som gäller rätten att få och lämna ut uppgifter är det fråga om de avgränsningar som gäller skyddet av privatlivet och som ska bedömas i ljuset av de allmänna villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Det ska alltså föreskrivas om rätten att få uppgifter i lag, en bestämmelse om saken ska vara noga avgränsad och tillräckligt exakt definierad, det ska finnas en med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet acceptabel grund för rätten att få uppgifter, rätten att få uppgifter ska så i rätt proportion till det eftersträfvade målet och rätten att få uppgifter får inte ingripa i kärnan i skyddet för privatlivet. Dessutom ska ett adekvat rättsskydd garanteras och rätten att få uppgifter får inte stå i strid med människorättsförpliktelser som är bindande för Finland. (GrUB 25/1994 rd, s. 4–5.)

Enligt propositionen ska arbets- och näringsministeriet, Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, landskapet, tillväxttjänstmyndigheten, kommunala myndigheter, Folkpensionsanstalten och Befolkningsregistercentralen trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av varandra, Migrationsverket, förläggningar och flyktingslussar, tjänsteproducenter och företrädare som förordnats för barn utan vårdnadshavare avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att utföra uppgifterna enligt denna lag. Dessutom har tjänsteproducenter trots sekretessbestämmelserna rätt att av landskapet och kommunala myndigheter och av andra tjänsteproducenter avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att ordna tjänster enligt 2 kap. En företrädare som förordnats för ett barn utan vårdnadshavare ska trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av landskapet, kommunala myndigheter, Folkpensionsanstalten, Migrationsverket och förläggningar och flyktingslussar avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att sköta uppgifterna enligt 55 §. De uppgifter som kan fås är i fråga om alla dessa instanser begränsade till de som är nödvändiga. Sådana uppgifter kan t.ex. vara de uppgifter om en person som hänför sig till utarbetandet av den inledande kartläggningen och integrationsplanen och utbyte av information om ersättning av kostnader för säkerställande av att en person hör till betalningssystemet. Propositionen motsvarar i huvudsak gällande lagstiftning och ändringarna gäller endast inkluderandet av nya myndigheter i lagen. De föreslagna bestämmelserna bedöms därmed fortfarande vara förenliga med grundlagen och motsvara det som konstateras i grundlagsutskottets både tidigare och nya utlåtandep Praxis.

16 § 2 mom. i grundlagen reglerar särskilt lika möjligheter för var och en att få även annan än grundläggande utbildning enligt sin förmåga och sina särskilda behov. Medellöshet får inte utgöra ett hinder för att erhålla sådan utbildning. Lika möjlighet inbegriper jämlikhet i fråga om möjligheter, men i bestämmelsen nämns särskilt förmåga och särskilda behov. Sålunda kan i undervisningsarrangemangen beaktas och beaktas i praktiken sådana omständigheter som förutsätter särskilt stöd eller annars motiverar att annan utbildning än grundläggande utbildning ordnas på ett avvikande sätt. I detta sammanhang ska särskild uppmärksamhet fästas vid yrkesutbildning, som ger förutsättningar att skaffa sig en försörjning. Konventionerna om mänskliga rättigheter innehåller också bestämmelser om utbildning efter den grundläggande utbildningen.

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen, som gäller social trygghet, har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Bestämmelsen försätter i princip inte invandrare i en särställning i förhållande till den övriga befolkningen. I praktiken kan invandrare oftare än genomsnittet befinna sig i en situation där denna bestämmelse blir tillämplig. 19 § 1 mom. i grundlagen gäller den försörjning som så att säga kommer i sista hand; när man inte får sin försörjning från någon annan källa, träder förpliktelsen enligt denna paragraf i kraft och när det gäller försörjningen uppfylls den i praktiken med utkomststödet. Rätten till liv som tryggas alla i 7 § 1 mom. i grundlagen har nära koppling till 19 § 1 mom.

När man beaktar till exempel egendom, stöd från släktingar, såsom föräldrar, och andra motsvarande omständigheter, åtnjuter invandrare i de flesta fall mindre sådant nätverksbaserat stöd som borde beaktas före utkomststödet. Dessutom blir sysselsättningshindren för invandrare oftare sådana att utkomststödet träder in som försörjningskälla. Oundgänglig omsorg torde också beröra invandrare oftare än majoritetsbefolkningen i genomsnitt. Oundgänglig omsorg innefattar bland annat brådskande institutionsvård, barnskydd, oundgänglig omsorg i anslutning till funktionshinder eller ålderdom samt till exempel bostadslöshet. Ställningen för invandrare, särskilt personer som erhåller internationellt skydd och offer för människohandel, är åtminstone i begynnelsen av deras vistelse sådana att oundgänglig omsorg enligt 19 § 1 mom. i grundlagen blir tillämplig. Enligt 19 § 2 mom. ska genom lag var och en garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare.

Var och en har enligt 21 § 1 mom. i grundlagen rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 2 mom. ska offentligheten vid handläggningen, rätt att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Dessa grundlagsbestämmelser är centrala med avseende på nödvändigheten av förvaltningsbeslut och deras överklagbarhet. I 56 § i det förslag som ingår i propositionen bestäms om sökande av ändring och i 57 § om besvärshöjning. Grundlagsutskottet har bedömt besvärshöjningen som gäller integrationsplanen tre gånger tidigare. I grundlagsutskottets utlåtande GrUU 42/2010 rd konstaterade man att till exempel bestämmelserna om villkoren för rättigheter eller förmåner som är beroende av prövning och alltså inte omfattas av så kallad subjektiv rätt kan i sig utgöra ett tillräckligt exakt underlag för att det ska uppstå ett förhållande mellan individen och det allmänna som kan betraktas som en rätt i den mening som 21 § 1 mom. i grundlagen avser. En integrationsplan kan enligt utskottet innehålla sådana här element till exempel utifrån 11, 12, 14 och 17 § i det dåvarande lagförslaget. Grundlagsutskottet ansåg att förvaltningsutskottet borde överväga att stryka besvärshöjningen i 83 § 1 mom. på grund av de här faktorerna. Det ansåg att åtminstone behöver det bli säkert att en vägran att utarbeta en integrationsplan kan överklagas genom besvär.

Förvaltningsutskottet noterade i sitt betänkande FvUB 26/2010 rd att det i motiven till bestämmelsen om besvärshöjning uppges att integrationsplanen inte ger invandraren någon direkt subjektiv rätt till åtgärder, tjänster, ekonomiska stöd eller bidrag. Det beror i sista hand på myndigheternas disponibla resurser och övriga möjligheter hur och vilka åtgärder och tjänster som ordnas. Det är uttryckligen fråga om en plan som kommunen och arbets- och näringsbyrån gör upp tillsammans med invandraren.

I det förslag som gäller integrationsplan har myndigheternas ansvarsförhållanden ändrats så att de motsvarar landskaps-, social- och hälsovårds- och tillväxttjänstreformerna, men motiveringen som gäller planen har inte ändrats på något betydande sätt med avseende på grundlagen. Det är fortfarande fråga om en plan som utarbetas tillsammans med invandraren. Enligt förslaget till 12 § 4 mom. ska invandrare tillhandahållas åtgärder och tjänster enligt integrationsplanen inom ramen för anvisade anslag. Sålunda medför integrationsplanen inte heller i fortsättningen direkt subjektiv rätt för invandraren till de tjänster, såsom integrationsutbildning, som man kommit överens om tillsammans i planen. De förmåner som betalas invandrare är inte heller i fortsättningen bundna till den tidpunkt då integrationsplanen utarbetats.

I 121 § i grundlagen bestäms om kommunal självstyrelse. Enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna genom lag. Grundlagsutskottet har i sin praxis betonat att när det föreskrivs i lag om eventuella nya uppgifter för kommunerna bör det också ses till att kommunerna har faktiska möjligheter att klara av sina uppgifter (GrUU 41/2002 rd, s. 3/II, GrUU 50/2005 rd, s. 2/I). Den gällande integrationslagen innehåller redan förpliktelser för kommunerna att ordna tjänster för invandrare.

I 121 § 4 mom. i grundlagen föreskrivs det inte om de centrala elementen i självstyrelse på större områden än kommuner på samma sätt som i fråga om kommunal självstyrelse. Enligt grundlagen förutsätts det att de centrala elementen i självstyrelsen bestäms genom lag. Elementen i landskapets självstyrelse kan granskas med hjälp av den kommunala självstyrelsen.

Landskapets nya uppgifter när det gäller främjande av integration baserar sig på regeringens proposition som gäller social- och hälsovårdsreformen samt landskapsreformen och den proposition som överlämnats om regionförvaltning och tillväxttjänster. Bestämmelser om land-

skapets uppgifter och organiseringsansvar för att främja integration ingår i samtliga tre förslag. Enligt 24 § i det här lagförslaget ska landskapet se till att integrationsfrämjande tjänster ordnas och produceras som en del av de tillväxttjänster och social- och hälsotjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar och vid behov som andra integrationsfrämjande tjänster inom ramen för tillgängliga anslag så att de till innehåll och omfattning är sådana som invandrarnas servicebehov i landskapet förutsätter. Enligt 38 § i lagförslaget ska arbets- och näringsministeriet övervaka lika tillgång till de integrationsfrämjande tjänster som hör till landskapets organiseringsansvar och att nivån på finansieringen är tillräcklig på riksomfattande nivå och i de enskilda landskapen. Ministeriet kan vid behov be ett eller flera landskap komma med en redogörelse som behandlar behovet av integrationsfrämjande tjänster, den faktiska och uppskattade framtida utvecklingen av deras tillgång och kvalitet i landskapet och de ingående kommunerna. Ministeriet kan också be att landskapet i redogörelsen uppskattar vilka åtgärder som är nödvändiga i landskapet med tanke på kostnadshanteringen och eventuella andra åtgärder som lika tillgång till tjänster och tjänsternas kvalitet kan tryggas med genom statlig finansiering och annan inkomstfinansiering.

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all offentlig makt bygga på lag. Vidare enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

I kravet på bestämmelser i lag i 124 § i grundlagen ingår att bestämmelser om överföring av förvaltningsuppgifter ska vara tillräckligt exakta. Enligt förarbetena till 124 § i grundlagen är utgångspunkten att offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter genom lag. Eftersom framför allt skötseln av offentliga tjänster bör kunna ordnas smidigt och det i fråga om sådana uppgifter inte med hänsyn till syftena med regleringen finns behov av detaljreglering i lag, ska det också vara möjligt att med stöd av lag genom föreskrifter eller beslut bestämma om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Också befogenheten att överföra uppgiften ska då grunda sig på lag (RP 1/1998 rd, s. 179/II). Grundlagsutskottet har konstaterat att offentliga förvaltningsuppgifter får anförtros andra än myndigheter också genom ett avtal som ingås med stöd av lag (GrUU 11/2004 rd, s. 2/I, GrUU 11/2002 rd, s. 5/I och GrUU 26/2017 rd, s. 48).

Enligt förarbetena till 124 § i grundlagen ska det vara möjligt att genom föreskrifter eller beslut bestämma om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter endast på de villkor som avses i bestämmelsen. För det första krävs det att en överföring behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgiften i fråga. Vid bedömningen av ändamålsenligheten ska särskilt uppmärksammas dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov. Dessutom ska arten av förvaltningsuppgifter beaktas. Kravet på ändamålsenlighet kan således när det är fråga om uppgifter i samband med serviceproduktion uppfyllas lättare än t.ex. i fråga om beslutsfattande som gäller en enskild persons eller sammanslutnings centrala rättigheter. Kravet på ändamålsenlighet är i detta sammanhang en rättslig förutsättning som ska bedömas från fall till fall. (RP 1/1998 rd, s. 179/II–180/I.)

I sin vedertagna utlåtandepaxis har grundlagsutskottet framhåvt att kravet på ändamålsenlighet är ett juridiskt villkor och att det från fall till fall måste bedömas om kravet uppfylls (GrUU 44/2016 rd, s. 5, GrUU 16/2016 rd, s. 3, GrUU 12/2014 rd, s. 2/II, GrUU 8/2014 rd, s. 3/II, GrUU 5/2014 rd, s. 3/I–II, GrUU 23/2013 rd, s. 3/I, GrUU 65/2010 rd, s. 2/II, GrUU 57/2010 rd, s. 5/I, GrUU 48/2010 rd, s. 3/II och de utlåtanden som nämns där. Se även RP 1/1998 rd, s. 179/II). I sina bedömningar av om kravet på ändamålsenlighet uppfylls har

RP 96/2018 rd

grundlagsutskottet vägt in bland annat den specialkompetens eller de resurser som behövs för uppgifterna (GrUU 29/2013 rd, s. 2, GrUU 37/2010 rd, s. 4/II), ett ökat servicebehov (GrUU 6/2013 rd, s. 2/II, GrUU 16/2016 rd, s. 3), regional tillgång till tjänster (GrUU 11/2004 rd, s. 2/I) och flexibilitet (GrUU 6/2013 rd, s. 2/II) och effektivitet i verksamheten (GrUU 3/2009 rd, s. 4/II). Enligt utskottet går kravet på ändamålsenlighet inte enbart ut på ekonomisk ändamålsenlighet, även om det på behörigt sätt måste fästas adekvat hänseende vid de ekonomiska konsekvenserna (GrUU 11/2006 rd, s. 2–3). Det har också betydelse om myndighetens personella resurser räcker till (GrUU 23/2013 rd, s. 3, 6/2013 rd, s. 2/II). (GrUU 26/2017, s. 49–50.)

Enligt 8 § i lagförslaget ska tjänster som främjar integration ordnas som en del av tillväxttjänsterna och social- och hälsotjänsterna inom landskapets organiseringsansvar, den kommunala basservicen och det nationella utbildningssystemet och även i form av andra tjänster som främjar integration. Invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen ska beaktas när landskapet, kommunen och andra myndigheter planerar, ordnar, producerar och följer upp sina tjänster. Enligt det föreslagna 8 § 2 mom. kan de tjänster som avses i 2 kap. och de uppgifter som anknyter till serviceprocessen också skötas av en tjänsteproducent. På produktionen av integrationsfrämjande tjänster och genomförandet av serviceprocessen som tillväxttjänster tillämpas bestämmelserna om produktion av tillväxttjänster och tjänsteproducentens skyldigheter i 4 kap. i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster (/) och bestämmelserna om överföring av uppgifter till tjänsteproducenter och tjänsteproducentens skyldigheter i 3 och 15 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling (/). På produktionen av integrationsfrämjande tjänster som social- och hälsotjänster tillämpas vad som särskilt föreskrivs om det.

Genom propositionen utvidgas möjligheten att på marknaden producera de uppgifter som anknyter till serviceprocessen för integration, eftersom landskapen kan låta tjänsteproducenter sköta åtgärder som anknyter till invandrarnas serviceprocess, om det ses som ändamålsenligt. Tjänsteproducenten kan t.ex. sköta utarbetandet av den inledande kartläggningen för kunderna samt hänvisandet av kunderna till tjänsterna. Landskapet kan anlita tjänsteproducenter också för att ha hand om utarbetandet och översynen av den integrationsplan som anknyter till en arbetssökande invandrars serviceprocess samt uppföljningen av hur planen följs. Tjänsteproducenten ska då utföra de lagstadgade och med stöd av lag föreskrivna uppgifter som bestäms utifrån ett avtal med landskapet, landskapets beslut om att godkänna tjänsteproducenten eller villkoren för tjänsteproduktionen.

Landskapen ska med beaktande av den ändamålsenlighetsbedömning som grundlagen kräver utarbeta inledande kartläggningar och integrationsplaner som egen produktion framför allt i sådana fall då de anser att egen produktion gynnar invandraren, invandrargruppen eller landskapet. Egen produktion kan komma i fråga t.ex. om en invandrare till stöd för sin sysselsättning och integration behöver en sektorsövergripande bedömning av sitt servicebehov och samordning av tillväxttjänsterna, social- och hälsotjänsterna och andra tjänster och när landskapet anser att det är ändamålsenligt med egen produktion för att en övergripande och vid behov sektorsövergripande bedömning ska kunna göras av servicebehovet och hänvisningen till tjänster eller för produktion av tjänstehelheten. Tillväxttjänster för invandrarkunder ska säkerställa invandrare en jämlik ställning samt tillgång och hänvisande till de tjänster som är mest ändamålsenliga med tanke på servicebehovet. Vid behov ska man också samarbeta med läroanstalter för att hänvisa invandraren till en utbildningsväg. Också i de fall där en privat tjänsteproducent har hand om servicen eller uppgifter som anknyter till serviceprocessen ska det ligga inom landskapets organiseringsansvar att ansvara för att tjänsteproducenten följer bestämmelserna om överföring av uppgifter till tjänsteproducenter och om tjänsteproducentens skyldigheter i den föreslagna lagen om regionutveckling och tillväxttjänster och i 3 och 15 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling och bestämmel-

serna om integrationsplanen och tillhandahållande av tjänster i 2 kap. i den nu föreslagna lagen om främjande av integration.

De uppgifter som tjänsteproducenten kan sköta anses således inte inbegripa utövning av offentlig makt i den omfattningen att de inte kan överlåtas på en privat aktör. Det kan vara lämpligt att överlåta uppgifter som rör kundens tjänsteprocess till en tjänsteproducent, om tjänsteproducenten har särskild kompetens som till exempel främjar integrationen eller sysselsättningen för en viss invandrargrupp. I sådana fall kan tjänsteproducenten ha bättre förutsättningar än ett landskap att bedöma vilka enskilda tjänster eller vilken slags stöd en invandrare behöver för att bli integrerad. Tjänsteproducenten kan också ha mer resurser än ett landskap för att kunna erbjuda en invandrare personlig och individuell handledning och stöd.

Landskapets befogenhet att överföra uppgifter på en tjänsteproducent grundar sig på lag. Överföringen av uppgifter på en tjänsteproducent sker i enlighet med förslaget till lag om regionutveckling och tillväxttjänster. Landskapet kan anförtro tjänsteproducenten uppgifter antingen med stöd av ett upphandlingsavtal som är resultatet av en konkurrensutsättning av tjänsteproducenter eller genom att använda sig av ett godkännandeförfarande.

För att uppfylla kraven på rättsskydd och god förvaltning föreskrivs i landskapslagen om realiseringen av landskapets ansvar när det gäller produktionen av tjänster och om tillsynen över det. Enligt 9 § i landskapslagen ska landskapet säkerställa att affärsverk som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar och sammanslutningar och stiftelser som producerar sådana tjänster har tillräckliga professionella, verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar för att producera tjänsterna. Landskapet ska se till att dess förvaltningsstadga och avtalen med tjänsteproducenterna innehåller de bestämmelser som behövs för att landskapets organiseringsansvar ska bli uppfyllt. Det är landskapet som i sista hand ansvarar för de tjänster som produceras på marknaden. Ansvaret för landskapets lagstadgade tjänster och kvaliteten på skötseln av dem kan inte läggas ut på någon annan.

Enligt 9 § 2 mom. i landskapslagen ska landskapet styra och övervaka den tjänsteproduktion som hör till dess organiseringsansvar. Landskapet har trots sekretessbestämmelserna rätt att av tjänsteproducenterna få de uppgifter som är nödvändiga för kontroll av förutsättningarna för att tjänsterna produceras på behörigt sätt och för att genomföra tillsynen.

Enligt 10 § 2 mom. i landskapslagen kan regionförvaltningsverket med anledning av klagomål undersöka om landskapet har iakttagit gällande lag. I 27 § i lagförslaget föreskrivs om landskapets uppföljning av sina integrationsfrämjande tjänster (egenkontroll).

Med stöd av vad som anförts ovan anses den föreslagna lagen vara i harmoni med grundlagen och kunna stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om främjande av integration

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja:

- 1) integration och goda befolkningsrelationer,
- 2) uppnående av likabehandling och jämställdhet för invandrare,
- 3) invandrades sysselsättning, möjligheter att aktivt delta i samhällslivet samt deras välfärd och hälsa,
- 4) invandrades tillgång, på lika grunder, till behövliga och högklassiga integrationsfrämjande tjänster,
- 5) sektorsövergripande samarbete mellan integrationsfrämjande aktörer,
- 6) samordningen av integrationsplaneringen och integrationsutvecklingen med landskapets och kommunens övriga planering och utveckling.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på den som har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen (301/2004). Lagen tillämpas även på den vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen.

Bestämmelserna i denna lag om anvisande till kommuner och om ersättning för kommunens kostnader tillämpas på den som

- 1) får internationellt skydd enligt utlänningslagen,
- 2) efter att ha ansökt om internationellt skydd har beviljats uppehållstillstånd enligt 51, 52 eller 89 § i utlänningslagen,
- 3) på grundval av 93 § i utlänningslagen har tagits till Finland på särskilda humanitära grunder eller för uppfyllande av internationella förpliktelser, och
- 4) har beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd enligt 52 a § 2 mom. eller 54 § 5 mom. i utlänningslagen, dock inte om uppehållstillståndet har beviljats med stöd av 52 d §.

Bestämmelserna i denna lag om anvisande till kommuner och om ersättning för kommunens kostnader tillämpas dessutom på en familjemedlem eller någon annan anhörig till den som avses i 2 mom., om familjebandet har funnits redan innan den som avses i 2 mom. kom till Finland.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

RP 96/2018 rd

1) *integration* invandrarens och samhällets interaktiva utveckling på ett sätt som främjar invandrarens delaktighet i arbetslivet, näringslivet, utbildning och samhällslivet i övrigt, dennes välfärd, likabehandling och jämställdhet samt dennes möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur,

2) *integrering* sektorsövergripande främjande och stödjande av integration med hjälp av myndigheters och andra aktörers tjänster och åtgärder,

3) *invandrare* en person som flyttat till Finland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse, vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort,

4) *goda befolkningsrelationer* positiva attityder och växelverkan mellan olika befolkningsgrupper samt olika befolkningsgruppers delaktighet och känsla av säkerhet,

5) *sektorsövergripande samarbete* samarbete mellan landskap, kommun, Folkpensionsanstalten och andra myndigheter och aktörer när det gäller integrering samt planering, ordnande och produktion av integrationsfrämjande tjänster,

6) *person i behov av särskilda åtgärder* invandrare som behöver intensifierade integreringsåtgärder i synnerhet på grund av nedsatt funktionsförmåga till följd av sjukdom eller skada eller av någon annan orsak eller på grund av ålder, familjesituation eller analfabetism eller av någon annan motsvarande orsak,

7) *tjänsteproducent* en sammanslutning, stiftelse eller enskild näringsidkare som utifrån ett upphandlingskontrakt eller ett beslut av landskapet eller kommunen producerar integrationsfrämjande tjänster enligt denna lag åt landskapet eller kommunen; också en utbildningsanordnare eller en läroanstalt kan vara tjänsteproducent,

8) *tjänstehelhet* den helhet bestående av olika tjänster som en klient behöver,

9) *kommunplats* en sådan anmälan enligt ett i 37 § 2 mom. avsett avtal mellan landskapet och kommunen som kommunen gör om sin beredskap att ta emot en invandrare inom ett förfarande för anvisande till kommunen enligt 38 §.

4 §

Tillämpning av lagen på barn

När denna lag tillämpas på personer under 18 år ska barnets bästa beaktas i första hand. Vid bedömningen av barnets bästa ska bestämmelserna om detta i 4 § i barnskyddslagen (417/2007) beaktas.

När i denna lag avsedda åtgärder vidtas och tjänster tillhandahålls ska barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Ett barn som har fyllt tolv år ska ges tillfälle att i enlighet med 34 § i förvaltningslagen (434/2003) bli hört i ett ärende som gäller barnet självt. Barnets åsikter ska utredas och barnet höras på ett språk som barnet förstår. Endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikter inte utredas.

5 §

Tolkning och översättning

Bestämmelser om myndigheternas skyldighet att ordna tolkning eller översättning i ett ärende finns i 26 § i förvaltningslagen.

6 §

Rätten till arbetslöshetsförmån och utkomststöd

RP 96/2018 rd

På invandrades rätt att få arbetslöshetsförmån tillämpas vad som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). På invandrades rätt att få utkomststöd tillämpas vad som föreskrivs i lagen om utkomststöd (1412/1997).

2 kap.

Integrationsfrämjande tjänster

7 §

De integrationsfrämjande tjänsternas syften

Syftet med de integrationsfrämjande tjänsterna är att stödja invandrades sysselsättning, utbildning och annan delaktighet i samhället och deras välfärd, hälsa, likabehandling och jämställdhet samt landskapets och de i landskapet ingående kommunernas livskraft och internationalisering. Tjänsterna syftar dessutom till att främja goda befolkningsrelationer och stödja invandrarens möjligheter att bevara sitt eget språk och sin egen kultur.

8 §

Planering, ordnande och produktion av integrationsfrämjande tjänster

Integrationsfrämjande tjänster ordnas som en del av de tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar, den kommunala basservicen och det nationella utbildningssystemet samt i form av andra integrationsfrämjande tjänster. Invandrarbefolkningens behov och syftet med de integrationsfrämjande tjänsterna ska beaktas när landskapet, kommunen och andra myndigheter planerar, ordnar och producerar sina tjänster.

De tjänster som avses i detta kapitel och de uppgifter som anknyter till serviceprocessen kan också skötas av en tjänsteproducent. På produktionen av integrationsfrämjande tjänster och genomförandet av serviceprocessen som tillväxttjänster tillämpas bestämmelserna om produktion av tillväxttjänster och tjänsteproducentens skyldigheter i 4 kap. i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster (/) och bestämmelserna om överföring av uppgifter till tjänsteproducenter och tjänsteproducentens skyldigheter i 3 och 15 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling (/). På produktionen av integrationsfrämjande tjänster som social- och hälso-tjänster tillämpas vad som särskilt föreskrivs om det.

På invandrades rätt att välja tjänsteproducent tillämpas vad som närmare anges i 27 § i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster, i 7 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling och i bestämmelserna i lagen om kundens valfrihet inom social- och hälsovården.

9 §

Rådgivning och vägledning

Landskapet, kommunen och andra myndigheter ska sörja för inledande integrationsrådgivning och se till att invandrare hänvisas till behövliga integrationsfrämjande tjänster. Rådgivningen ska innefatta information om integrationsfrämjande tjänster som tillhandahålls av landskapet, aktörer som producerar tjänster åt landskapet, kommunen, någon annan myndighet, en läroanstalt eller någon annan aktör som främjar integration, om det finländska samhället, utbildningssystemet och arbetslivet och om invandrarens rättigheter och skyldigheter i Finland.

Landskapet svarar för att det inom dess område finns verksamhetsställen eller service som invandrare kan anlita för att få personlig inledande rådgivning och vägledning. Landskapet kan även avtala om ordnande av verksamhetsställen eller tjänster med en kommun eller annan

RP 96/2018 rd

aktör som tillhandahåller tjänster för invandrare, liksom om fördelningen av de kostnader som anknyter till verksamheten.

Invandrare ska ges ett separat, skriftligt basinformationsmaterial i samband med delgivning- en av beslutet om uppehållstillstånd, registreringen av uppehållsrätt, beviljandet av uppehålls- kort eller registreringen av hemkommuns- och befolkningsuppgifter. Varje myndighet som tillämpar denna lag svarar för sin del för produktionen och uppdateringen av innehållet i bas- informationsmaterialet. Arbets- och näringsministeriet svarar för samordningen, översättning- en och distributionen av basinformationsmaterialet.

10 §

Inledande kartläggning

Vid en inledande kartläggning ska det göras en bedömning av invandrarens kompetens, av dennes förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt av behovet av ut- bildning och andra integrationsfrämjande tjänster. I den inledande kartläggningen utreds in- vandrarens tidigare utbildning, arbetshistoria och språkkunskaper samt vid behov andra om- ständigheter som påverkar sysselsättning och integration. Utifrån kartläggningen ingås en överenskommelse om integrationsfrämjande tjänster med invandraren.

11 §

Arrangemang för inledande kartläggning

Landskapet ska utarbeta en inledande kartläggning för sådana arbetslösa invandrare som i enlighet med lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling (/) har inlett jobsökning och för dem som avses i 2 § 2 och 3 mom. i denna lag. Landskapet ansvarar för att det görs en samlad bedömning av invandrarens kompetens och behov av integrations- främjande tjänster och att bedömningen, när invandrarens servicebehov det förutsätter, utförs genom sektorsövergripande samarbete.

Kommunen ska på landskapets begäran delta i utarbetandet av den inledande kartläggning- en. Av grundad anledning kan kommunen också utarbeta kartläggningen självständigt.

Landskapet eller kommunen kan utarbeta en inledande kartläggning också för en annan in- vandrare än en sådan som avses i 1 mom., om det bedöms att invandraren behöver det.

Arbetet med den inledande kartläggningen ska inledas inom två veckor från det att klientre- lationen inleddes eller begäran om inledande kartläggning lämnades. Den som gör kartlägg- ningen ska vid behov hänvisa invandraren till tjänster hos någon annan myndighet eller ut- bildningsanordnare eller ge vägledning för valet av tjänsteproducent. Detta ska ske i samar- bete med den som ordnar eller producerar tjänsterna.

12 §

Integrationsplan

Integrationsplanen är en individuell plan som bygger på den inledande kartläggningen. Den gäller de tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter att få arbete eller studera och att skaffa tillräckliga kunskaper i finska eller svenska och andra kunskaper och färdigheter som stöder likvärdig delaktighet i samhället, välfärd, hälsa och jämställdhet.

Integrationsplanen ska i den utsträckning som den inledande kartläggningen kräver innehålla överenskommelse om integrationsutbildning, frivilliga studier och annan utbildning eller ser- vice som stöder de syften som avses i 1 mom. och om andra individuella integrationsfräm- jande tjänster. Integrationsplanen ska utarbetas tillsammans med invandraren med beaktande

RP 96/2018 rd

av dennes egna integrationsfrämjande mål och i en omfattning som bestäms av invandrarens servicebehov.

En sektorsövergripande integrationsplan ska utarbetas för invandraren, om det bedömts att dennes servicebehov kräver sektorsövergripande samarbete. De olika myndigheterna kompletterar den sektorsövergripande integrationsplanen med beaktande av den tjänstehelhet som behövs och myndigheternas ansvar, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. En sektorsövergripande integrationsplan med de tjänster de olika myndigheterna tillhandahåller kan trots sekretessbestämmelserna utarbetas också i det fall att invandraren ger sitt samtycke till att en gemensam integrationsplan utarbetas. Om en gemensam integrationsplan inte kan utarbetas och flera kundplaner utarbetas för invandraren, ska integrationsplanen och andra relevanta planer för invandraren samordnas och tjänsterna vid behovs genomföras genom sektorsövergripande samarbete.

Landskapet eller kommunen ska se till att invandraren erbjuds tjänster enligt integrationsplanen inom ramen för anvisade medel.

13 §

Arrangemang för integrationsplan

Landskapet ska utarbeta en integrationsplan för sådana arbetslösa invandrare som i enlighet med lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling har inlett jobbsökning och för dem som avses i 2 § 2 och 3 mom. i denna lag. Landskapet svarar för att de tjänster som ingår i invandrarens integrationsplan utgör en ändamålsenlig och vid behov sektorsövergripande tjänstehelhet som främjar invandrarens integration.

Kommunen ska på landskapets begäran delta i utarbetandet av integrationsplanen. Av grundad anledning kan kommunen också utarbeta planen självständigt. Landskapet och kommunen ska se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till personens individuella behov finns att tillgå när integrationsplanen utarbetas.

Landskapet eller kommunen kan utarbeta en integrationsplan också för andra invandrare än de som avses i 1 mom., om det genom en plan går att främja invandrarens tillträde till integrationsfrämjande tjänster eller till arbetslivet.

14 §

Integrationsplan för familjer

Landskapet ska i samarbete med kommunen utarbeta en integrationsplan för en familj, om familjens helhetssituation förutsätter det. Vid bedömningen av behovet av en sådan plan ska särskild uppmärksamhet fästas vid föräldrarnas förutsättningar att stödja och vägleda barnets eller den unga personens utveckling samt vid föräldrarnas behov av sektorsövergripande stöd och utbildning.

15 §

Inledande kartläggning och integrationsplan för minderåriga

Landskapet ska i samarbete med kommunen utföra en inledande kartläggning och utarbeta en integrationsplan för minderåriga invandrare som anländer utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd. För andra minderåriga invandrare utförs en inledande kartläggning och utarbetas en integrationsplan, om det på grund av den minderårigas individuella omständigheter finns behov av det. Om en invandrare efter att ha fyllt 18 år är i behov av sådana stödå-

gärder och tjänster som avses i 50 § 2 mom. ska det överenskommas om dessa i den integrationsplan som avses i 12 §.

Integrationsplanen för minderåriga är en individuell plan som kompletterar den inledande kartläggningen. Den gäller de tjänster vars syfte är att stödja den minderåriges uppväxt, utveckling och välfärd, dennes inlärningsfärdigheter och utvecklingen av modersmålet och kunskaperna i finska eller svenska.

Integrationsplanen för en minderårig utarbetas tillsammans med barnet eller den unga personen och dennes vårdnadshavare eller företrädare. Planen ska samordnas med andra relevanta planer som utarbetas för den minderåriga. Med samtycke av den minderårigas vårdnadshavare eller företrädare får en gemensam plan utarbetas för främjande av den minderåriges integrering och andra tjänster som han eller hon behöver.

16 §

Utarbetande av, varaktighet för och översyn av integrationsplaner

En integrationsplan ska utarbetas inom en månad från det att en inledande kartläggning gjorts, och den ska utarbetas senast tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Den som utarbetar integrationsplanen ska anvisa invandraren att söka sig till integrationsutbildning, frivilliga studier eller någon annan integrations- och sysselsättningsfrämjande tjänst inom en månad från det att planen utarbetades. Detta ska ske i samarbete med den som anordnar eller producerar tjänsterna.

Varaktigheten av invandrarens integrationsplan bestäms individuellt utifrån hans eller hennes egna mål, arbetshistoria och tidigare utbildning samt de tjänster som planerats och tillhandahållits för honom eller henne. Den första integrationsplanen utarbetas för högst ett år. Den tid som berättigar till en integrationsplan är dock högst tre år från det att den första integrationsplanen utarbetades. Den maximala tiden kan förlängas med högst två år, om det är motiverat på grund av att invandraren behöver särskilda åtgärder för att integreras. Om integrationsplanen tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom, moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledighet eller av någon annan jämförbar orsak, kan den maximala tid som berättigar till en integrationsplan förlängas i motsvarande utsträckning.

Landskapet och kommunen ska följa genomförandet av integrationsplanen. På översynen av integrationsplaner som utarbetas som en tillväxttjänst tillämpas bestämmelserna om bedömning av servicebehovet efter det att jobbsökning inletts i 11 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling. Integrationsplaner som görs upp som en social- och hälso-tjänst eller kommunal tjänst ska ses över enligt behovet av tjänster eller minst en gång om året. Planen kan även ses över om parterna begär detta särskilt.

17 §

Invandrares skyldighet att följa integrationsplanen

Invandraren ska ges en redogörelse för vilka rättigheter och skyldigheter som följer av integrationsplanen och de anknytande tjänsterna på ett för honom eller henne begripligt sätt. Invandraren ska delta i utarbetandet och översynen av sin integrationsplan och söka sig till och regelbundet delta i de tjänster som överenskommit i planen. Bestämmelser om vilka konsekvenser försummelse av dessa skyldigheter har på rätten att få arbetslöshetsförmån finns i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och bestämmelser om vilka konsekvenser sådan försummelse har på utkomststödets finns i lagen om utkomststöd.

18 §

Integrationsutbildning

Syftet med integrationsutbildningen är att främja invandrarens språkliga färdigheter, sysselsättning och antagning till fortsatta studier samt delaktighet i samhället. Det språkliga målet med integrationsutbildningen är att invandraren ska få fungerande elementära språkfärdigheter i finska eller svenska.

Som integrationsutbildning för invandrare som passerat läropliktsåldern ges

1) undervisning i finska eller svenska,
2) undervisning i yrkesfärdigheter och andra färdigheter som behövs i arbetslivet, yrkesplanering och vägledning till fortsatta studier, till sysselsättningsfrämjande tjänster eller till arbetsmarknaden,

3) annan undervisning som främjar färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens.

I integrationsutbildningen kan även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen.

Integrationsutbildningen ges i enlighet med grunderna i Utbildningsstyrelsens läroplan för integrationsutbildningen för vuxna invandrare. Avvikelse från de grunderna får göras av särskilda skäl.

19 §

Ordnanande av integrationsutbildning

Integrationsutbildning ska i regel ordnas som tillväxttjänstutbildning på det sätt som anges i 19 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling. Landskapet svarar för att det finns integrationsutbildning i form av tillväxttjänstutbildning att tillgå i landskapet.

När det gäller integrationsutbildning som ordnas av landskapet ska 20–23 § och 35 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling tillämpas på antagningen av studerande, de studerandes rättigheter och skyldigheter, avbrytande av studierna, utbildningsrelaterad inläring i arbetet och gemensam anskaffning av utbildning.

Landskapets ansvar innefattar dessutom samordning av integrationsutbildningen med de tjänster för kompetensutveckling som avses i 17 § i lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling, med arbetsprövning och andra tillväxttjänster och med det nationella utbildningssystemet. Samordningen ska ske på ett sätt som ger invandrarna tillgång till samordnade tjänstehelheter som främjar sysselsättning och yrkeskompetens.

Landskapet får ordna integrationsutbildning för invandrare som passerat läropliktsåldern också på något annat sätt än i form av tillväxttjänster. Integrationsutbildning kan också ordnas i form av frivilliga studier. Kommunen kan både ordna integrationsutbildning och anvisa invandraren att söka sig till frivilliga studier som kommunen själv eller någon annan aktör ordnar.

20 §

Stöd för frivilliga studier

Bestämmelser om sådana frivilliga studier för invandrare som stöds med arbetslöshetsförmån finns i 9 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

21 §

Andra integrationsfrämjande tjänster

Utöver vad som föreskrivs ovan kan följande ordnas som integrationsfrämjande tjänster:

RP 96/2018 rd

- 1) tjänster och tjänstehelheter som främjar integration av invandrarbarn, unga invandrare och invandrarfamiljer,
- 2) tjänster, stödåtgärder och tjänstehelheter för invandrare som behöver särskilda åtgärder,
- 3) andra åtgärder och tjänstehelheter som främjar invandrades delaktighet, likabehandling och välfärd och uppmuntrar invandrare att på egen hand skaffa sig de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället.

22 §

Samordning av integrationsfrämjande tjänster

Landskapet ska, vid behov i samarbete med kommunen, andra myndigheter och tjänsteproducenter, se till att de integrationsfrämjande tjänsterna enligt 8 § 1 mom. samordnas på ett sätt som medger identifikation av de invandrare och invandrargrupper som behöver samordnade tjänster och så att de tjänstehelheter de behöver kan fastställas och tjänsteproducenterna sinsemellan utnyttjar de uppgifter som finns om en invandrare.

Landskapet och tjänsteproducenten ska se till att invandraren

- 1) får tjänsterna i form av en ändamålsenlig helhet, och
- 2) hänvisas till ändamålsenliga tjänster.

Landskapet ska dessutom se till att tjänsteproducenterna samarbetar sinsemellan på ett sätt som ger invandraren tillgång till samordnade tjänster.

Kommunen ska vid behov se till att kommunens integrationsfrämjande tjänster samordnas på ett sätt som ger invandraren tillgång till de kommunala tjänster han eller hon behöver som en ändamålsenlig helhet.

3 kap.

Integrationsfrämjande i landskapet

23 §

Planering och utveckling av integrationsfrämjandet i landskapet

Landskapet har det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för planering, utveckling och uppföljning av integreringen av invandrare. Landskapet ska utveckla integrering genom sektorsövergripande samarbete. Landskapet svarar för att planeringen och utvecklingen av integreringen samordnas.

När landskapet planerar integreringen ska det ställa upp mål för främjande av invandranas sysselsättning och företagsamhet, välfärd, hälsa och delaktighet samt av likabehandling, jämställdhet och goda befolkningsrelationer. Det ska då också ange åtgärder för att stödja måluppfyllelse och de ansvariga aktörerna. Landskapet ska i sin planering beakta behoven för invandrarna i landskapet och de riksomfattande målen för integreringen. Dessutom ska landskapet på förhand bedöma samt beakta hur besluten påverkar olika grupper av invandrare.

Planeringen och utvecklingen av integrationen ska samordnas med den planering och utveckling i landskapet som gäller regionutveckling, livskraft, välfärd och hälsa och vid behov annan verksamhet. Integreringen ska behandlas som en del av regionutvecklingen på det sätt som föreskrivs i 2 kap. i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster. Integrationsfrämjandet ska också beaktas när landskapet utarbetar den i 8 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (/) avsedda regionala välfärdsberättelsen.

Landskapet ska utarbeta ett landskapsprogram för invandring och integrering som kompletterar landskapsstrategin, landskapsprogrammet för regionutveckling och den regionala välfärdsberättelsen, om det inte av grundad anledning är onödigt att utarbeta ett sådant program.

Landskapet ska se till att den egna personalens kompetens i fråga om integrering utvecklas.

RP 96/2018 rd

24 §

Hur landskapet ordnar integrationsfrämjande tjänster

Landskapet ska se till att integrationsfrämjande tjänster ordnas och produceras som en del av de tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar och vid behov som andra integrationsfrämjande tjänster inom ramen för tillgängliga anslag så att de till innehåll och omfattning är sådana som invandrarnas servicebehov i landskapet förutsätter. Landskapet ska se till att dess tjänster även lämpar sig för invandrare.

Landskapets integrationsfrämjande tjänster får också ordnas i samarbete mellan landskapen.

25 §

Landskapets övriga integrationsfrämjande uppgifter

Utöver vad som föreskrivs i 23 och 24 § ansvarar landskapet inom sitt verksamhetsområde för följande uppgifter som gäller integrering av invandrare:

- 1) stöd och rådgivning till kommunerna när det gäller att främja integration,
- 2) rådgivning och stöd till de tillväxttjänster och social- och hälso-tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar och till landskapets övriga integrationsfrämjande tjänster.

26 §

Samarbetsgrupp för invandrar- och integreringsfrågor

Landskapet eller flera landskap tillsammans ska tillsätta en samarbetsgrupp för invandrar- och integreringsfrågor, om detta inte av grundad anledning anses vara onödigt. Samarbetsgruppen har till uppgift att stödja utvecklingen, planeringen och genomförandet av integreringen i landskapet, samordningen av integreringen med främjande och annan planering av regionutvecklingen, livskraften och internationaliseringen samt välfärden och hälsan i landskapet samt arbetet för att främja likabehandling och goda befolkningsrelationer i landskapet. Samarbetsgruppen kan även ha andra uppgifter i anslutning till invandring.

27 §

Landskapets egenkontroll

Landskapet ska för uppföljning av integreringen utarbeta ett program för egenkontroll i fråga om de integrationsfrämjande uppgifter och tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar. I programmet ska det anges hur produktionen av, tillgången till och kvaliteten på de integrationsfrämjande tjänsterna i landskapet och klienternas likabehandling säkerställs oberoende av om en tjänst produceras av landskapet eller en tjänsteproducent. I programmet ska det dessutom anges hur produktionen, kvaliteten och likabehandlingen i fråga om de integrationsfrämjande tjänsterna ska följas upp och hur upptäckta brister ska åtgärdas.

Närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av programmet för egenkontroll och om en plan för främjande av kvalitetsledning och effektivitet som ska ingå i programmet får vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 kap.

Integrationsfrämjande i kommunen

28 §

Planering och utveckling av integrationsfrämjandet i kommunen

Kommunen har det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för planeringen, utvecklingen och uppföljningen av invandrarnas integrering när det gäller de tjänster och andra åtgärder som hör till kommunens uppgifter. Kommunen ska utveckla integreringen genom sektorsövergripande samarbete.

Kommunen ska vid planering, utveckling och uppföljning av integrationsfrämjandet ställa upp mål för invandrarnas delaktighet, utbildning, sysselsättning, välfärd, hälsa, jämställdhet och likabehandling samt för främjande av goda befolkningsrelationer, samt fastställa åtgärder och uppföljning som stöder målen och de instanser som ansvarar för dessa. Kommunen ska i sin planering beakta de riksomfattande målen för integreringen och målen på landskapsnivå för integreringen samt främjandet av kommunens livskraft. Dessutom ska kommunen på förhand bedöma samt beakta hur besluten påverkar olika grupper av invandrare.

Planeringen och utvecklingen av kommunens integrationsfrämjande ska beaktas när den kommunstrategi som avses i 37 § i kommunallagen (410/2015) och den budget och ekonomiplan som avses i 110 § i den lagen utarbetas.

Kommunen eller flera kommuner tillsammans ska för att främja planeringen och utvecklingen av integreringen och för att stärka det sektorsövergripande samarbetet göra upp ett kommunalt program för integrering som kompletterar kommunstrategin och kommunens budget och ekonomiplan, om det inte av grundad anledning är onödigt att utarbeta ett sådant program.

Planeringen och utvecklingen av integreringen i kommunen ska samordnas med landskapets planering på det sätt som anges i 23 §.

Kommunen ska se till att den egna personalens kompetens i fråga om integrering utvecklas.

29 §

Ordnande av kommunala integrationsfrämjande tjänster

Kommunen ska se till att dess integrationsfrämjande tjänster ordnas som en del av kommunens basservice och som andra integrationsfrämjande tjänster inom ramen för tillgängliga anslag så att de till innehåll och omfattning är sådana som invandrarnas behov i kommunen förutsätter. Kommunen ska se till att dess tjänster även lämpar sig för invandrare.

Kommunens integrationsfrämjande tjänster får också ordnas i samarbete mellan kommunerna.

30 §

Kommunal samarbetsgrupp för invandring och integrering

En kommun eller flera kommuner tillsammans kan tillsätta en sektorsövergripande samarbetsgrupp på lokal nivå för att utveckla planeringen och genomförandet av invandringen och integreringen i kommunen och för att främja goda befolkningsrelationer. Samarbetsgruppen har till uppgift att stödja utvecklingen, planeringen och genomförandet av integreringen i kommunen, samordningen av integreringen med annan kommunal planering samt arbetet för att främja likabehandling och goda befolkningsrelationer i kommunen. Samarbetsgruppen kan även ha andra uppgifter i anslutning till invandring.

5 kap.

Statens integrationsfrämjande åtgärder

31 §

Riksomfattande planering, utveckling och styrning av integrationsfrämjandet

Arbets- och näringsministeriet svarar för:

- 1) riksomfattande planering, utveckling och styrning av integreringspolitiken och för dess samordning med andra politikområden och med arbetet för att främja goda befolkningsrelationer, och
- 2) riksomfattande uppföljning och utvärdering av integreringspolitiken och av arbetet för att främja goda befolkningsrelationer.

32 §

Statens program för integrering

Statsrådet beslutar om hur integreringen ska utvecklas på riksomfattande nivå genom att för fyra år åt gången utarbeta ett statligt program för integrering, där integreringsmålen ingår. Arbets- och näringsministeriet svarar för beredningen av programmet. De ministerier som är centrala med avseende på utvecklingen av integreringen uppställer för sina respektive förvaltningsområden och som en del av planeringen av verksamheten och ekonomin inom förvaltningsområdet de mål och åtgärder för utveckling av integreringen som ska ingå i statens program.

Statens program för integrering ska beakta landskapens långsiktiga mål i de landskapsstrategier som föreskrivs i 35 § i landskapslagen och främjandet av lika och tillräcklig tillgång till integrationsfrämjande tjänster i landskapen och kommunerna. Statens program för integrering ska utarbetas genom sektorsövergripande samarbete.

33 §

Samarbetsorgan mellan ministerierna

För att främja samarbetet kring och informationen om integrering mellan ministerierna samt samordna åtgärderna stöds arbets- och näringsministeriet av ett samarbetsorgan som består av representanter för de ministerier som är centrala med avseende på integreringen.

34 §

Uppföljning av tillgången till tjänster och kostnadsutvecklingen

Arbets- och näringsministeriet ska tillsammans med andra centrala ministerier övervaka att alla berörda har lika tillgång till de integrationsfrämjande tjänster som hör till landskapets organiseringsansvar och att nivån på finansieringen är tillräcklig på riksomfattande nivå och i de enskilda landskapen. Arbets- och näringsministeriet kan vid behov begära att ett eller flera landskap kommer med en redogörelse som behandlar behovet av integrationsfrämjande tjänster, den faktiska och uppskattade framtida utvecklingen av deras tillgång och kvalitet i landskapet och de ingående kommunerna. Ministeriet kan också begära att landskapet i redogörelsen uppskattar vilka åtgärder som är nödvändiga i landskapet med tanke på kostnadshanteringen och eventuella andra åtgärder som lika tillgång till tjänster och tjänsternas kvalitet kan tryggas med genom statlig finansiering och annan inkomstfinansiering.

35 §

Statens tillstånds- och tillsynsmyndighets uppgifter

Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet svarar för planeringen, styrningen och tillsynen av de integrationsfrämjande tjänsterna för invandrare inom sitt verksamhetsområde och sörjer för att invandrarnas behov beaktas vid planeringen och anordnandet av andra åtgärder och tjänster som hör till myndighetens verksamhetsområde.

Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet utövar tillsyn över de i 50 § avsedda familjegrupp-hems och andra boendeenheters verksamhet. På den tillsynen tillämpas 4 kap. 23–27 §, 5 kap. 31 § och 6 kap. 32, 33 och 35 § i lagen om produktion av social- och hälso-tjänster (/).

Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet ska samarbeta med landskapet när den sköter sina uppgifter enligt denna lag.

6 kap.

Anvisande till kommuner

36 §

Riksomfattande mål och åtgärder för anvisande av invandrare till kommuner

Statsrådet fastställer de riksomfattande målen och prioriteringarna för anvisande till kommuner (riksomfattande planering av anvisande till kommuner) som en del av det regionutvecklingsbeslut som avses i 10 § i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster. Den riksomfattande planeringen av anvisande till kommuner behandlas som en del av regionutvecklingen enligt 2 kap. i den lagen.

Statsrådet kan vid behov precisera det regionutvecklingsbeslut som avses i 1 mom. genom att bestämma preciserande mål och prioriteringar för att säkerställa en på riksnivå jämnt fördelad och smidig flyttning till kommunerna.

Arbets- och näringsministeriet ska bereda den riksomfattande planeringen av anvisande till kommuner enligt 1 och 2 mom., vid behov i samarbete med de ministerier och landskap som är centrala när det gäller anvisande till kommuner. Kommunerna ska höras i behövlig omfattning i samband med beredningen.

37 §

Planering och utveckling i landskapet av anvisande till kommuner

Landskapet svarar för den strategiska planeringen av anvisandet till kommuner inom sitt område utifrån målen och prioriteringarna i det riksomfattande regionutvecklingsbeslutet. Landskapets regionala mål för samt planering, utveckling och åtgärder när det gäller anvisandet till kommuner ska behandlas som en del av den planering och utveckling av integrering i landskapet som avses i 23 § och samordnas med regionutvecklingen på det sätt som i 23 § anges i fråga om samordning av integrering och regionutveckling i landskapet.

Landskapet ska upprätta ett avtal med kommunerna inom landskapet om anvisande till kommuner av de personer som tagits emot inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen. Landskapet ska också upprätta ett avtal med kommunen om anvisande till kommunen av andra personer som fått internationellt skydd än de som omfattas av 90 § i utlänningslagen, om det anser att ett avtal behövs med beaktande av antalet invandrare inom landskapet samt av behovet av särskilt stöd och behovet av anvisande till kommuner.

38 §

Anvisande till kommuner

RP 96/2018 rd

Landskapet ansvarar inom sitt område för att de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. anvisas till en kommun. En sådan person kan också anvisas till en kommun av en förläggning, om det är ändamålsenligt med tanke på anvisandet eller för den personen själv.

Landskapet ansvarar i samarbete med Migrationsverket för att de personer som tagits emot inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen anvisas till kommuner. Migrationsverket ska för anvisandet dra nytta av en sådan anmälan från kommunen som baseras på ett i 37 § 2 mom. avsett avtal och som avser en kommunplats enligt 3 § 9 mom. dit en invandrare kan anvisas.

Närmare bestämmelser om förfarandena vid anvisande till kommuner får utfärdas genom förordning av statsrådet.

39 §

Uppgifter som gäller anvisande till kommuner

De uppgifter som behövs för anvisandet till kommuner ska föras in i informationssystemet för utlänningsfrågor. Uppgifter som ska införas i fråga om en person som anvisats till en kommun är ärendets nummer eller klientens nummer, namn, kön, födelsedatum, födelseort och födelseland, personbeteckning, utländskt personnummer eller någon annan utländsk beteckning för identifiering av invandraren, uppgifter om medborgarskap och om civilstånd och familjeförhållanden, om modersmål och språkkunskaper, utbildning, yrkesskicklighet och arbetslivserfarenhet. I informationssystemet förs också in uppgift om vilken kommun personen anvisats till och uppgift om tillgängliga kommunplatser.

Uppgifter som gäller anvisande till kommuner ska avföras när de inte längre behövs och senast fem år efter att den sista uppgiften om anvisande av en person har förts in.

Arkivverket bestämmer om varaktig lagring av uppgifterna i enlighet med 8 § 3 mom. i arkivlagen (831/1994). I övrigt tillämpas vad som i 8 § 2 mom. i arkivlagen föreskrivs om förvaring av handlingar.

40 §

Användning av uppgifter om kommunanvisning

Rätt att använda de uppgifter som gäller kommunanvisning har Migrationsverket, förläggningen, landskapet, arbets- och näringsministeriet, Folkpensionsanstalten och kommunala myndigheter, om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av dessa aktörers invandringsrelaterade uppgifter enligt denna lag, utlänningslagen eller någon annan lag.

7 kap.

Ersättning för kostnader

41 §

Ersättning från staten

Staten ersätter inom ramen för statsbudgeten kommunerna och landskapen för kostnaderna för anordnandet av de tjänster som avses i denna lag enligt vad som föreskrivs i detta kapitel.

Kostnaderna ersätts enligt en kalkylmässig grund eller enligt de faktiska kostnaderna.

Ersättning betalas från det att den första hemkommunen enligt lagen om hemkommun (201/1994) registrerades i befolkningsdatasystemet för den person vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas.

RP 96/2018 rd

Om den person vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas inte har uppehållstillstånd när han eller hon kommer till landet och sedan uppehållstillstånd beviljats inte kan få en hemkommun enligt lagen om hemkommun betalas ersättning från det att personen beviljades uppehållstillstånd.

42 §

Kalkylerad ersättning till kommunen för den inledande kartläggningen samt för ordnande av inledande vägledning och rådgivning, tolkning och andra integrationsfrämjande tjänster

I fråga om de personer som avses i 2 § 2 eller 3 mom. betalas till kommunen av statens medel kalkylerad ersättning för inledande kartläggningar, inledande vägledning och rådgivning, kostnader för tolkning och annat ordnande av integrationsfrämjande åtgärder.

Ersättning betalas i tre år räknat från den tidpunkt som avses i 41 § 3 eller 4 mom. I fråga om en person som har tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen betalas kalkylerad ersättning dock för fyra år.

Närmare bestämmelser om grunderna för och utbetalningen av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

43 §

Ersättning för utkomststöd som kommunen finansierar

Kommunen får ersättning för de kostnader som under en period på högst tre år orsakats av betalning av utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eller landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd (Ålands författningssamling 66/1998) till en person som avses i 2 § 2 och 3 mom.

44 §

Ersättning för beredskap att ta emot personer

Kommunen kan få ersättning för nödvändiga kostnader orsakade av beredskap att ta emot personer som har tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen för högst tre månader innan personen anländer till Finland eller flyttar till kommunen när det inte gått att undvika att reservera bostad i förväg. Av grundad anledning kan kostnaderna ersättas för högst sex månader.

En förutsättning för betalning av ersättning till kommunen är dessutom att landskapet och kommunen har avtalat om detta särskilt.

45 §

Ersättning för kostnader för tjänster och stödåtgärder till offer för människohandel

Kommunen får för högst tio år ersättning för kostnader som orsakas av åtgärder och tjänster som ordnas på grund av särskilda behov som ett i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) avsett offer för människohandel har till följd av sin ställning som offer.

Kommunen ska begära ett utlåtande av föreståndaren för en förläggning som sörjer för hjälpen till offer för människohandel om huruvida de kostnader för vilka ersättning söks härrör från ordnandet av åtgärder och tjänster som beror på personens ställning som offer för människohandel.

RP 96/2018 rd

En förutsättning för betalning av ersättning till kommunen är dessutom att landskapet och kommunen har avtalat om detta särskilt.

46 §

Ersättning för ordnande av omvårdnad för minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare

Landskapet får ersättning för de kostnader som det orsakas av i 50–52 § avsedda tjänster som ordnats för minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare. Kostnaderna ersätts för högst tio år.

En förutsättning för betalning av ersättning till landskapet är dessutom att landskapet och tillväxttjänstmyndigheten har avtalat om detta särskilt.

47 §

Arvode till företrädare och kostnader

Tillväxttjänstmyndigheten betalar på ansökan av statsmedel en företrädare som förordnats för ett barn arvode utifrån den tid som använts till företrädarens uppgifter och ersättning för kostnaderna för företrädandet, när företrädaren har förordnats med stöd av denna lag eller lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel och barnet har beviljats uppehållstillstånd.

Närmare bestämmelser om grunderna för utbetalning av arvode, arvodets storlek, kostnader som ska ersättas och förfarandet vid utbetalning av arvode och om ersättning för kostnader utfärdas genom förordning av statsrådet.

48 §

Utbetalning av ersättning

Landskapet och kommunen ska ansöka om sådan ersättning som avses i detta kapitel genom en till tillväxttjänstmyndigheten riktad ansökan inom ett år från utgången av det kalenderår under vilket den verksamhet för vilken ersättning söks har ägt rum.

Den kalkylerade ersättning som avses i 42 § kan betalas till kommunen utan särskild ansökan.

49 §

Skyldighet att betala tillbaka ersättning

Tillväxttjänstmyndigheten kan bestämma att landskapet eller kommunen helt eller delvis ska betala tillbaka den ersättning som staten betalat, om felaktiga eller vilseledande uppgifter har getts för betalningen av ersättning eller om det i övrigt framgår att ersättningen har betalats utan grund.

På det belopp som betalas tillbaka ska en dröjsmålsränta betalas enligt den räntesats som bestäms i enlighet med 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

Tillväxttjänstmyndigheten ska besluta om återbetalning av en ersättning som utan grund betalats till ett landskap eller en kommun senast det femte kalenderåret efter utgången av det år för vilket ersättningen betalats.

8 kap.

Bestämmelser om barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare

50 §

Stöd för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare

Omvårdnad, omsorg och fostran för ett barn eller en ung person utan vårdnadshavare som har beviljats uppehållstillstånd efter att som minderårig ha ansökt om internationellt skydd i Finland eller som har tagits till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § i utlänningslagen ordnas i familjegrupphem, som familjevård eller som stödboende eller på något annat ändamålsenligt sätt.

Ett barn eller en ung person som avses i 1 mom. kan omfattas av stödåtgärder eller av tjänster som kan jämföras med eftervård inom barnskyddet tills han eller hon fyller 21 år.

I fråga om uppväxtförhållandena och lokalerna i familjegrupphem, antalet barn och unga personer som vårdas tillsammans och personalen tillämpas bestämmelserna i 58–60 § i barnskyddslagen.

På omhändertagande av ämnen och föremål, kroppsvisitation och kroppsbesiktning samt granskning av egendom och försändelser och kvarhållande av försändelser i familjegrupphem tillämpas bestämmelserna i 64–67 § i barnskyddslagen.

Beslut om användningen av begränsande åtgärder enligt 4 mom. ska fattas av föreståndaren för familjegrupphemmet eller en av föreståndaren förordnad person som hör till vård- och fostringspersonalen. På anteckning om begränsande åtgärder tillämpas 74 § i barnskyddslagen.

På familjevården av barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare tillämpas familjevårdslagen (263/2015). Beslut om att placera i familjevård kan fattas enligt 21 § i socialvårdslagen.

51 §

Stödboende

Stödboende ska ordnas för sådana 18–20-åriga unga personer som anlant till Finland som minderåriga utan vårdnadshavare och som behöver hjälp och stöd i boendet eller med att ordna sitt boende. Stödboende ska ordnas på det sätt som föreskrivs i socialvårdslagen (1301/2014).

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan stödboende av grundad anledning också ordnas för 17-åriga barn som anländer till Finland utan vårdnadshavare, om det är förenligt med barnets bästa.

52 §

Ordnanande av boende och stöd för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare

Landskapet svarar för att omvårdnad, omsorg och fostran ordnas för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare på det sätt som avses i 50 och 51 §, om servicebehovet i landskapet förutsätter det. Landskapet svarar för ledning av och egenkontrollen i familjegrupphem och stödboende samt, vid behov i samarbete med ett annat landskap, för placering av barn och unga personer i sådant boende som avses i 50 § 1 mom.

Landskapet ska ordna stödtjänster och tjänster som motsvarar eftervården inom barnskyddet för 18–20-åringar som anlant till Finland utan vårdnadshavare, om servicebehovet i landskapet förutsätter det.

RP 96/2018 rd

Landskapet och kommunen svarar för att integrationsfrämjande tjänster ordnas för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare på det sätt som anges i 2 kap.

53 §

Förordnande av företrädare

En företrädare ska utan dröjsmål utses för ett barn som fått uppehållstillstånd och som vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Ansökan om förordnande av företrädare görs av det organ i barnets vistelsekommun som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen (710/1982). Innan ansökan görs ska barnet höras och barnets bästa beaktas på det sätt som föreskrivs i 4 §.

I övrigt tillämpas på förordnande av företrädare vad som föreskrivs i 39 § 3 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. På tingsrättens anmälningsskyldighet tillämpas vad som föreskrivs i 44 § i den lagen.

54 §

Företrädarens behörighet och uppgifter

På behörighet och uppgifter för en företrädare som förordnas med stöd av denna lag tillämpas vad som föreskrivs i 40 och 41 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

55 §

Befriande av en företrädare från sitt uppdrag och upphörande av företrädaruppdraget

På befriande av företrädaren från uppdraget tillämpas vad som föreskrivs i 42 § 1 och 3 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. På tingsrättens anmälningsskyldighet tillämpas vad som föreskrivs i 44 § i den lagen.

Ansökan om befrielse från uppdraget som företrädare kan göras av företrädaren, av barnet självt om han eller hon har fyllt 15 år, ett sådant organ i barnets vistelsekommun som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen (710/1982) eller barnets vårdnadshavare.

På upphörande av företrädaruppdrag tillämpas 43 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

56 §

Omprövningsbegäran och besvär

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, får omprövning av beslut som har fattats med stöd av denna lag begäras på det sätt som anges i 7 a kap. i förvaltningslagen. Omprövning av ett beslut som fattats av en tjänsteproducent begärs dock hos det landskap för vilket tjänsteproducenten producerar integrationsfrämjande tjänster.

RP 96/2018 rd

Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Bestämmelser om sökande av ändring i landskapets beslut enligt lagen om offentliga tjänster för rekrytering och kompetensutveckling finns i 7 kap. i den lagen.

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om arbetslöshetsförmån finns i 12 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om utkomststöd finns i 6 kap. i socialvårdslagen.

57 §

Besvärsförbud

I en i denna lag avsedd integrationsplan får ändring inte sökas genom besvär.

I landskapets beslut om anvisande till en kommun får ändring inte sökas genom besvär.

58 §

Försäkringskydd

En i 3 § 1 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) avsedd försäkring samt gruppansvarsförsäkring ska ordnas för den som deltar i sådana integrationsfrämjande tjänster som avses i denna lag, i enlighet med vad som föreskrivs separat om dessa försäkringar. Landskapet eller kommunen får i ett upphandlingskontrakt överföra försäkringskyldigheten till en tjänsteproducent.

På landskapet, kommunen och tjänsteproducenten tillämpas vad som i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar föreskrivs om arbetsgivare och på den som deltar i tjänster den lagens bestämmelser om arbetstagare.

59 §

Stödande av återflyttning

Landskapet kan på ansökan till en person som avses i 2 § 2 och 3 mom. och som frivilligt i annat än tillfälligt syfte återvänder till sitt hem- eller utreseland betala ersättning för skäliga rese- och flyttkostnader. Landskapet kan dessutom betala ett återflyttningsbidrag som motsvarar beloppet av utkomststödet grunddel för högst två månader när det gäller en enda person och för högst fyra månader när det gäller en familj.

Ersättning för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsbidrag beviljas på ansökan av det landskap inom vars område den i 1 mom. avsedda personen är bosatt.

Ersättningar för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsbidrag får återkrävas av det landskap som beviljat dem om det visar sig att ersättningen eller bidraget har betalats på felaktiga grunder eller utan grund. Ansökan om återkrav lämnas till den förvaltningsdomstol inom vars domkrets landskapet finns.

60 §

Ersättning för kostnader för inresa i landet

Migrationsverket ersätter kostnaderna för inresa i landet för en person som tagits till Finland inom den flyktkvot som avses i 90 § i utlänningslagen och dennes familjemedlemmar.

RP 96/2018 rd

Migrationsverket kan i enskilda fall besluta att på ansökan ersätta kostnaderna för inresa i landet för familjemedlemmarna till någon annan person som får internationellt skydd än en sådan som avses i 1 mom., om det vore oskäligt att inte ersätta kostnaderna med beaktande av en svår skada eller allvarlig sjukdom hos den som får internationellt skydd eller hans eller hennes familjemedlem eller något annat därmed jämförbart exceptionellt vägande skäl.

61 §

Regional delegation för etniska relationer

Landskapet eller flera landskap tillsammans ska tillsätta en regional delegation för etniska relationer. Minst hälften av delegationens medlemmar ska vara företrädare för organisationer som representerar invandrare eller personer av olika etniskt ursprung. Delegationen har till uppgift att främja dialog och samarbete mellan invandrare, etniska grupper och myndigheterna i frågor som gäller integration och goda befolkningsrelationer.

62 §

Rätt att få uppgifter

Arbets- och näringsministeriet, Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, landskapet, tillväxttjänstmyndigheten, kommunala myndigheter, Folkpensionsanstalten och Befolkningsregistercentralen har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra, Migrationsverket, förläggningar och flyktingslussar, tjänsteproducenter och företrädare som förordnats för barn utan vårdnadshavare avgiftsfritt få den information som är nödvändig för utförandet av uppgifterna enligt denna lag.

Tjänsteproducenter har trots sekretessbestämmelserna rätt att av landskapet och kommunala myndigheter och av andra tjänsteproducenter avgiftsfritt få den information som är nödvändig för ordnandet av de tjänster som avses i 2 kap.

En företrädare som förordnats för ett barn utan vårdnadshavare har trots sekretessbestämmelserna rätt att av landskapet, kommunala myndigheter, Folkpensionsanstalten, Migrationsverket samt förläggningar och flyktingslussar avgiftsfritt få den information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i 54 §.

63 §

Sekretess

Uppgifter och handlingar som erhållits för skötseln av uppgifter enligt denna lag ska hållas hemliga på det sätt som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

64 §

Tillämpning av lagen i landskapet Nyland

Med avvikelse från vad som i denna lag föreskrivs om ordnande av integrationsfrämjande tjänster som tillväxttjänster i landskapen, tillämpas på landskapets uppgifter i anknytning till dessa tjänster i landskapet Nyland vad som i lagen om ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland (/) föreskrivs om samkommunen och dess uppgifter.

Om en invandrare som är en kund som anlitar tillväxttjänster i den i 1 mom. avsedda samkommunen behöver samordnade integrationsfrämjande tjänster svarar samkommunen och

RP 96/2018 rd

landskapet Nyland gemensamt för att tjänsterna samordnas och för att det bildas en ändamåls-
enlig tjänstehelhet.

10 kap.

Ikraftträdande

65 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
Genom denna lag upphävs lagen om främjande av integration (1386/2010).

66 §

Överföring av kommunens bindande avtal och förpliktelser till landskapet

Kommunen ska överföra de avtal som hänför sig till inrättande av familjegrupper eller andra bostadsenheter för barn och unga personer till landskapet med verkan från den 1 januari 2021. Om det inte är möjligt att överföra ett avtal, ska kommunen och landskapet separat avtala om hur det ansvar som hänför sig till avtalet upphör.

Kommunen ska senast den 28 februari 2020 lämna landskapet detaljerad utredning över de i 1 mom. avsedda avtal som ska överföras.

De avtal som ingåtts med stöd av 41 och 49 § i den lag om främjande av integration som upphävts genom denna lag upphör att gälla den 31 december 2020.

67 §

Övriga övergångsbestämmelser

Kommunen ska söka ersättningar som beviljas med stöd av 45–53 § i den lag om främjande av integration som upphävts genom denna lag senast den 31 december 2021.

På de integrationsplaner som utarbetats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet till dess att integrationsplanen har setts över i enlighet med 16 § 3 mom. i denna lag.

På integrationsutbildning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om utbildningen har inletts före ikraftträdandet.

När ändring söks i beslut som meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 5 juli 2018

Statsminister

Juha Sipilä

RP 96/2018 rd

Arbetsminister Jari Lindström